CE[illegible]TVRIÆ MEMORABILIVM VTILIVM, AC IVCVNDORVM

[illegible] Aphorismos Arcanorum omnis gene-
[illegible] locupletes, perpulcre digestæ;

ANTONIO MIZALDO MON-
LVCIANO, *medico auctore.*

ACCESSIT HIS APPENDIX [illegible]
nullorum Secretorum, Experimentorum, An[illegible]
torumque contra varios morbos, tam ex libris m[illegible]
nuscriptis quam typis excusis, collecta.

SEORSVM EXCVSA

[illegible]ARMONIA CÆLESTIVM CORP[illegible]
rum & humanorum, dialogis undecim, Astronomi[illegible]
& Medice per ANTON. MIZALDVM
[illegible]laborata & demonstrata.

ITEM

Memorabilium aliquot naturæ Arcanorum s[illegible]
[illegible]erum variarum Sympathias & Antipathias
[illegible] libellis II. complectens.

92.

FRANCOFVRTI
[illegible]fficina typographica Ioannis Wecheli.

...perstitionibus huius
...ctoris respersi sunt libri, ut
perscripta expurgatio vix
fiere videatur, ideo ...
...endi ——

Expurgado conforme
al catalogo del año de
612

...Hernan...

Tot superstitionibus cuius
auctor Vesspasi sunt libri ut
per scripta expurgatio vix
fi cere videatur, ideo ...
gendi

HENRICO ENGOLISMÆO S. SEDIS APOSTOLICÆ PROTONOTARIO, CASAE-DEI COENOBIARCHAE, summæ virtutis, ac generosæ indolis Adolescenti:

ANT. MIZALDVS S. P. D.

PVBLICVS *ille & constans rumor qui passim de tua indole, tuis studiis & virtutibus in hac celebri Academia inter viros doctos circumfertur, inuitauit me, Adolescens illlustrissime, vel potius impulit, vt hasce nouem Centurias Memorabiliũ, ac iucundorum, in nouem Musarum nomine quas perpetuo carissimas habes comites, tibi candide nuncuparem. Non alia sane ratione, aliove cõsilio, quã*

vt studiis tuis aliqua parte consulerem; quibus pro ætate quam degis, incredibiliter addictus esse prædicaris in omni linguarum & disciplinarum genere. Constat inter omnes, ingenia quæuis ab intensissimo studio & labore recreanda esse ac refocillanda: nam,

Quod caret alterna requie, durabile non
est.

Cum itaque Musis aperiendæ sint quandoque fores, & intermittenda studia, sed numquam tamen omittenda; pretium operæ facturum me existimaui, si tibi primum, deinde reliquis omnibus qui felici musarum partu nati, casta sub Pallade merent, sementem aliquam & materiam laxando, oblectandoque ingenio accommodam, in publicum proferrem. Talem, nisi blandum illud φιλαυτίας *vinum me suauiter inebriat, exhibere poterit Opusculum hocce nostrum: quid inquam nostrum? imo vero iam-iam tuum: quod centuriatim in Aphorismos ita digessimus, vt & breuitate, & nouita[illegible]xi- [illegible] nie*

mie placere queat: ne interim o[...]ittam varietatem fastidii expultricem, quâ vbiq; a[...]eniter blanditur. Mihi certe in partem felicitatis tribuo, quod hoc sæculo na[...]us sim, in quo videam Heroum nobiliumque filios, velut è cælo delapsos, explosa voluptate, summum literis ac virtutibus studium impendere: pro canibus & equis libros tractare: pro arcu & sagittis, calamos versare: pro cornu venatorio, atramentarium cornu implere: & pro pugione, scriptorium stylum & cultellum gestare. Quis, per deos immortales, non inclamet hoc in Gallia nouum esse, ac diuûm munere factũ? Quis non vltro fateatur te rei huius auspicem bonis auibus datum esse? sed ita tamen, vt assuetas nobilibus omnis generis exercitationes cum corporis, tum animi, loco, & tempore nusquam negligas. In quibus adeo dexter videris & ad vnguem factus, vt nihil supra. Huc adeste, ô generosi Gallicanæ nobilitatis adolescentes, & in [...]num Galliæ phœnicem Henricum

Engolismæum oculos conuertite: videbitis illum vobis ad virtutem, & literas, honestaque & salubria corporis προγυμνάσματα, prælucere ac ianuam aperire. Si dormitis, expergiscimini: si statis, ingredimini: si curritis, conuolate, vt ad eius exemplum mores, animumq; vestrum ac vitam, componatis. Tu vero clarissime Adolescens, I bene quo virtus tua te vocat, i pede fausto. Perge (obsecro) absoluere, magno Galliæ nostræ ornamento, famâ, & bono, quod summa cum laude cœpisti: nec conquiesce donec pulcerrimis cœptis honestissimum finem imposueris. Maxima stadii pars tibi iam decursa est: unde alacrius ad metam properare debes. Maius, mihi crede, erit decus hoc, cuius ipse tibi auctor fueris, quam cuius hæres. Cogita nihil mediocre, aut plebeium tibi esse aggrediundum, siquidem satagis respondere expectationi tot nobiliũ & principum virorum qui in te oculos animosq; conuersos habent. Non hæc scribo quo te cessantem extimulem, sed quo sponte cur-

currenti calcar, quod dicunt, addam. Quod si mihi hortandus es, ego ſane, ut Teucrũ Mycenæus ille apud Homerum, paucis ad hunc te hortabor modum, βάλλ' οὕτως, i[illegible]ce ſic: non ſagittas, inquam, ut ille ſub ſcuto fratris ſui latitans, ſed pulcra, ut cœpiſti, immortalitatis tuæ fundamenta. Viciſti ætatem, quâ cum adhuc impubes habearis, nihil tamen non forti viro dignum vel agis, vel cogitas. Sed quid ego, Deus bone, ad virtutem & literas te cohortari pergo, cum domi habeas nobilem virum ac præſtantiſſimum IOANNEM MORELLVM gubernatorem tuum, & fidum Achatem, πολυμαθέστατον καὶ πολυγλώττατον ἄνδρα, qui vere cæleſtes iſtos animi tui igniculos, ſuaui illo afflatu ſuo perbelle fouet, excitat & alit: adoleſcentiamque tuam, ut prudens eſt ac circumſpectus, ad amuſſim, ut aiunt, & perpendiculum dirigit. Cuius diligentiæ, eruditioni & prudentiæ, utinam, ô utinam multos ſimiles haberet Gallia noſtra, nobilium adole-

scentium mater fœcunda. Sane, vt non dubitat Agamemnon, quin sit breui Troiam capturus, si decem illi dentur συμφράδμονες Nestoris similes; ita ego non dubito, quin breui Gallicanæ nobilitatis filii, literarum & virtutis arcem oppugnaturi, capturi & ingressuri sint, si decem dentur in Gallia Morelli similes. Sed ad te redeo, Adolescens incomparábilis, cui vel absolutæ laudis & longi encomii instar erit placere Christianissimo & liberaliss. Regi CAROLO, *eiusq; matri Reginæ omnium non modo quas nostra vidit ætas, sed quas veterum etiam annales referunt, prudentissimæ; &, quæ Regum ac Reginarum summa est virtus, in deligendis quos diligat, diligentissimæ. At vereor ne prolixiore epistola tibi molestus esse pergam, quare finem facturus sum, vbi per generosam indolem tuam, & bene auspicata laudum tuarum initia, te obsecrauero, ne committas, vt cum hactenus ceteros tibi coætaneos & coæquales viceris, à te ipso vinci videaris. Dii*

cœpta

cœpta secundabunt, & egregios istos conatus tuos promouebunt. Feliciter vale, & MI[illegible]LDVM [illegible]cipatum, siquidem dignum ducis, amare incipe, vel potius perge. Lutetiæ pridie Ascensionis in cælum IESV CHRISTI *hominum Seruatoris,*

1566.

Tot superstitionibus huius auctoris respersi sunt libri, ut praevia expurgatio vix sufficere videatur: ideo caute legendi.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM, QVÆ IN SINGVLIS CENTVriarum Aphorismis continentur,

CENTVRIA I.

Imago

CENTVRIA I.

Infan-

CENTV-

CE[illegible]TVRIA III.

Vermes

CENTVRIA IIII.

Pocula

CENTVRIA V.

Aurum

[redacted]

Annulus

CENTVRIA VII.

Vt

CENTVRIA VIII.

CENTVRIA IX.

Finis indicis.

ANTONII

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM

CENTVRIA I.

NÆ illud in primis memorabile videtur, ac ſumme admirabile, quod 1
a Ioanne Boccatio traditum eſt de eo, qui dum in horto, iuxta ſaluiæ fruticem, cum amaſia hilariter luderet, & dentes ac gingiuas foliis eiuſdem confricaret, ex tempore mortuus corruit. Cum vero amaſia veneficii argueretur a iudice, & decerpto folio ex ipſamet ſaluia, oſtenderet amaſium hoc modo, quo tunc ipſa, deterſis dentibus & gingiuis obiiſſe, obiit & illa: magna certe omnium admiratione. Vnde iudex admodum prudens, de ſaluia male ſuſpicatus, eam radicitus extirpari, & Vulcano committi iuſſit, ne aliis ſimili eſſet exitio. in eam rem dum ab horti colono ſedula nauaretur opera, ecce bufo prægrandis & luridus ſub ea, qua maxime refici aiunt, ſtabulans apparuit: qui viroſo halitu, & tabifica illuuie peſtilentique ſaliua totam plantam inficiebat. Quod animaduertit ille qui ſcripſit, Cur morietur ho-

mo qui saluia crescit in horto. sibique deinceps caue hinc prospicient qui [illegible]otam & inexpiatam sa[illegible]m temere olfaciunt, [illegible]ndunt, in sinu gestant, all[illegible]dæ bubulæ defigunt, c[illegible]dimentis tostorum capunculorum (saluiatá vocan[illegible]) passim iniiciunt, &, quod neruos iuuet, pocu[illegible]s ac iuscu lis affatim innatare permittunt. Cæterum, viro sa ac pestilens ea maxime censetur esse, quæ fo liorum pinnas veluti carbunculatas præsefert, est que toto habitu, nedum foliis, retorrida, emaciata, & languidula, ac si sphacelismo laboraret, aut sideratione aliqua percelleretur. Sed hæc satis. Qui plura volet, consulat nostra hortorum Secreta & auxilia. I. Boccatius.

2 Et si rarum est vermes in cerebro generari, id tamen nostra memoria visum est. Et cuidam Italo ex frequenti odoratu ocimi hortensis, seu basilicæ herbæ, natus scorpio in cerebro, vehementes dolores & longos, mortem denique attulit. Quod ocimophilis summopere notatum velim. Autor Iacobus Hollerius, nobis in medicina præceptor, & doctor numquam obliuiscendus.

3 Dum quædam iuuencula in gynæcio cuiusdam Principis Germani sese ad speculum adornaret, detentis in ore aciculis quibus peplum componeret, ab amasio principe clanculum a tergo subeunte, inter scapulas percussa, ingemiscens aciculas illas omnes deglutiuit: quas biduum post illa æ sis vreteribus eminxit. Autor Ioan. Langius, illustriss. Comitum Palatinorum Rheni medicus doctiss.

4 Experientia quotidiana compertum est, submersorum corpora, vbi in conspectum producuntur, eorumque qui sunt interempti, vel confossi, præsentibus amicis, aut eo qui interitus causa illis extitit,

extitit, sanguinem e vulnere, naribus, aut alia corporis parte profundere. Autores Lucretius, Philippus Melanchthon, Ioannes Langius, Leuinus Lemnius, & alii plerique.

Vulpes per æstatem morbo, ab eis alopecia nominato, qui pilorum defluuio constat, frequentissime laborant. Vnde pelles captarum eo tempore non solum inutiles, sed etiam noxiæ esse solent. Quod videant qui vulpinis pellibus nullo delectu vestes sibi per hiemem suffulciunt. Ex Alberto. 5

Mortuus fœtus quandoque gestatus fuit in vtero muliebri, supra annos quatuor: qui tandem opera & consilio peritorum medicorum ac chirurgorum membratim per aluum exēptus est superstite matre, quæ biennio post denuo cōcepit, sicuti memorabili historia proponitur a Matthia Cornace Maximiliani Roman. Regis medico doctiss. qui, dum secaretur mulier, interfuit ac præfuit. 6

Oũa noctuæ elixata, & infantibus pro cibo data, illos tota vita abstemios reddunt, vt in Apollonii vita scribit Philostratus. Idem præstant anguillæ in vino suffocatæ, si ex eo bibant qui plus satis mero indulgent, & hinc offenduntur ac delin- [redacted] 7

Si bouem aut aliam [redacted] 8

9 Pantarbem lapidem ad se aurum allicere, vt magnes ferrum memoriæ proditum est a Philostrato & Tzetze. Est & ab Æliano scriptum, idem aurum accipitris ossa attrahere. Addit etiam a Brusonio, adnotante Georgio Fabricio, gallinarum ossa auro liquescēti admissa, illud in se consumere.

10 Thus albissimum in pollinem attritum, & cum vino, si frigus erit; vel aqua decoctionis passularum, si æstas, epotum in Lunæ augmento, oriente Sole, necnon in meridie, & occasu, mirum in modum memoriam augere fertur, & cerebro ac ventriculo prodesse, Autor Rasis.

11 Quartanam curat aliquid gestatum de osse brachii humani. & summitate alæ anseris, vt scribit Geber. Apud quem etiam lego, quod contra arthritidem & quoduis hulcus depascens, summè prodest humani brachii vel tibiæ os combustum, facto puluere ex eo quod album intus mansit, & parti affecta apposito.

12 Aqua ex stercore humano chymicis organis distillata, auro & argento pondus adauget. Et si hydropicus homo vel ictericus propriam vrinam ieiunus per dies aliquot biberit, valde iuuabitur, Auctor Hermes. [redacted]

13 [redacted]

[illegible]

14 Philinus, vt [illegible]tarchus & Athenæus [illegible] Aristotele & [illegible]eophrasto referunt, nullo alio cibo vel potu quam lactis alimonia toto vitæ curriculo vsus fuit. Et Zoroastres magus, adnotante Plinio, annos xx. in deserto solo casei esu vixit, tali artis industria temperato, vt vetustatis acorem non sentiret.

15 Quibus ampli & capaces sunt pulmones, multisq; foraminibus peruii, diutius anhelitum cohibent, ac celeriter currendo viam multam confi-[illegible]

16 [illegible] tionis [illegible] proportione. Sic in fœmin[illegible] mium religatus, ætatis progressu pariendi conatus restringere potest. Ex Matthia Cornace medico.

17 Raptam ouem dum persequentes audit lupus, illæsam portat, ne b[illegible] [illegible] ei faciat cursus impedimentum, vt scribit Albertus. Addit idem, quod lupi senes facile capiuntur. N[illegible] accedunt ad rusticorum domos, & [illegible] periculum præ[illegible] vitant, quasi vitam exosi. Sen[illegible] [illegible] & dentes senio amittunt, nec am[illegible]us ex rapto viuere possunt.

18 Infantes plerique in lucem proce[illegible] obducto capite veluti pileo, aut vitta quadam membranosa, vel capitio monachali. Quod maritos in

[redacted] xit, [redacted] eo teg[redacted]ne obstetrices & deliræ aniculæ, infantibus bona, ex colore rubicundo, vel mala, ex nigricante præsagire solent. Hinc sane crediderim Gallicum prouerbium natum fuisse, *Il est nay coiffe*, natus est vittatus, vel pileatus, de eo cui vltro suppetunt bona, partumque est amplum a parentibus patrimonium. Non omittam quod obstetrices apud nonnullos, magno solent vendere huiusmodi pileos infantiles credulis aduocatis, qui hinc se adiuuari putent, Autor Leuinus Lemnius.

19 [redacted]

20 Traiano Cæsare orbi [redacted] quidam laborans diuturna dysuria, tandem eminxit geniculatum hordei calamum. Et adolescens Plutarchi tempore, magna cum spermatis vbertate, animalculum excreuit hirsutum ac multipes.

21 Cochleæ tritæ & fronti illitæ, sanguinem e naribus immodice fluentem sistunt. Et lapis spongites in vino albo, vel succo raphani solutus & potus, lapidem in vesica frangit. Præterea ranarum cor, & maxime fluuiatilium, febricitantibus spinæ adalligatum, febriles algores minuit. Sunt qui cordis regioni etiam admoueant, ad mitigandos causonum æstus & incendia.

Dissectis ante plenilunium pullis hirundinum

ex prima fœtura, duo lapilli reperiuntur in illorum ventriculis. quorum vnus concolor, alter vero [illegible] color habetur. Hi priusquam terram attigerint, si in [illegible] uculæ, aut cerui aluta includantur, & brachio vel collo aptentur, comitiales sanabunt, nedum iuuabunt. Ex relatione cuiusdam Itali, qui se id expertum fuisse mihi asserebat.

Extat historia memorabilis scripta ab Ægidio Herthoge medico Bruxellensi de muliere quę annis 13. sceletum fœtus mortui vtero gestauit; quod tum a matre, tum omnibus vterum contrectantibus percipiebatur. Sed non tradit quem habuerit successum: nam mulier ea dum historiam scriberet, optime valebat, suaq; munia tam domi, quam in agris, cum marito strenue obibat. 23

Lupus herbas nisi ægrotus non edit; tunc enim remedii causa, [illegible] en herbam frumenti & rapi [illegible] decerpit, quæ illi vomitum prouocat. Auctor August. Nyphus. Addo ex Alberto, quod lupis & canibus similiter accidũt quidam morbi, nimirum rabies, cynanche & podagra. 24

Dictamnum ex aqua vel vino haustum, partus admodum faciles reddit, etiam si fœtus mortuus sit, vel transuersus agatur. Idem præterea secundas expellit. Quod & pulegio multi ascribunt, sicuti [illegible] persæpe probauit. 25

[illegible] 26

27 Hirc̄ est in folliculis vlmi nascens [illegible] red-dit [illegible] & perpolitam [illegible]. Consertam iam [illegible] in modum puer [illegible] cœli [illegible] [illegible] mac [illegible] factis, & sub perizomate, seu femorali coaptatis. Ex cuiusdam chirurgi experimentis.

28 Lembergi in oppido Silesiæ, vt scribit Ioan. Langius quædam mulier grauida sacerdotem nudis pedibus & lotis e balneo egressum, subsequuta, pedum eius desiderio capta, clam à tergo in genua eius procidit: ambabusque manibus altero crure apprehenso, frustum dentibus euulsit: nihil expauescens clamorem sacrifici deûm hominumque fidem implorantis.

29 Animi defectu collapsi eriguntur vellicato articulo digiti annularis, seu medici: nec non attritu auri ad eundem cum croci momento. Per hunc enim vis quædam refocillatrix ad cor, vita fontem, dimanat. Lemnius.

30 Pisionem habebis exossem, si exenteratum, in acri aceto per diem naturalem macerаueris: deinde probe lotum, & aromatibus, addito fœniculi semine, infarctum elixaueris, vel assaueris. Nam sic illius ossicula adeo tenerescent, vt vna cum pulpa & carne mandi possint, Autor Ioan. Baptista Porta.

31 [redacted]

[illegible]

Inter rosas, lilia & allia, arcanum est commerciū. Nam si propius ferantur, vt se aspiciant, vel cōtingentes, flores rosarum & liliorū odoratiores euadent [illegible] præstātiores adolescent: quemadmodum in nostris hortorum Secretis fuse mōstratum est. 32

Corallium ingenioso artificio ad hunc mentieris modum. Cornua hirci derasa in puluerem & scobem conuerte, eaque forti lixiuio ex lignis fraxini composito, diebus xv. infunde. Postea extrahe, & cinnabari in aqua soluto misce[illegible], & lento igni committe, vt fiat spissamentum. Id si veri corallii præ se feret colorem, in quas visum erit formas effinge, sicca, & secundum artem expoli. Experimento constat. 33

Decoctum corticis populi albę ischiadicos summe recreat. Quod etiam præstat succus frondium genistæ in aceto maceratarum. Et vesica suis quæ terram non attigit, pubi imposita, vrinam ciere fertur. Plinius. 34

Salsam carnem dulcem ac delicatulam reddes, si eam prius in lacte coxeris, deinde in aqua. Addimus, licet parergon, quod si ex lupi intestino funiculum feceris, & illum sub arena, aut terra [illegible] sepelieris, equos & ouile pecus hac transire prohibebis, etiam si fuste adigantur. Albertus. 35

Oculorum defluxionibus miro successu auxi[illegible]tur globuli e succino, [illegible] occi[illegible]. Iidem etiam collo gestari [illegible] ne [illegible]stillationes in guttur ferantur. His addo quod, 36

easdem quartanas finiri coitu [illegible] ntibus duntaxat menstruis.

45 [redacted] ccep.t octingenta auri ta [redacted] seu quac [redacted] s. cum trib [redacted] a & vit [redacted] n. Ali [redacted]

46 Aureas literas sic facies absque auro: Accipe auripigmenti & crystalli singulorum unciam vnam: redigantur in puluerem. mixtisque ouorum albuminibus diu agitatis, fiat liquor ad scribendum, [illegible] gendum appositus. Ex Alexi Pedemon- [illegible]

47 [illegible] bilis est familiaritas inter oleam & [illegible] tum, [illegible] vt refert Androcius, myrti bra[illegible] virgultaque iucunde per oleam repunt, ac [illegible] rum radices mutuo amplexu amice soci[illegible] Nec alia planta præter myrtum iuxta oleam per[illegible] belle surgit.

48 Experimento certissimo compertum est, [illegible] minis suffitu siue crudum sit, siue vratum, mu[illegible] vtero strangulatas extemplo reuocari. Quam[illegible] rem nonnulli fœminarum collo, quæ ei me[illegible] sunt obnoxiæ, lanâ exceptum appendunt, vt [illegible] bro olfactu paroxysmum arceat.

49 Capillos sic denigrabis: Tere herbam callitrichum ex oleo & coque cum ouo coruino, talique vnguine capillum sæpius illine, & nigrescet. Quod si frontem albissimam ac delicatam habere voles, fac vt hora vna lithargyri argenti in aceto distillato teneat, quo partes suauiter madefac & illine.

In arthritide & chiragra non est quod mortem 50
quisquam pertimescat, nisi circa sinistrum pectoris [illegible] cui cordis turbinatus mucro [illegible], humo[illegible] alluuies [illegible] digitusq; annularis sinistræ manus nodosus efficiatur, ac valde intumescat. Autor Leuinus Lemnius.

Accipiter columbino generi hostis est infensis- 51
simus, sed a tinnunculo, seu querquerella, tuetur, cuius conspectum vocemque reformidat. Quod columbas non latet. Nam vbicumque resider tinnunculus, tanti protectoris fiducia, a loco non secedunt, etiam si propius adsit accipiter. Ioan. Baptista Porta. Vide Aphorismum 26.

[redacted]

Aelianus testis est pedem accipitris non aliter 53
aurum trahere, quam ferrum magnes rapit. Sunt qui eodem auro hydragyrum euocant, etiam e corpore eorum qui Neapolitano, Hispanove vnguine illiti fuerint, vt alio dicemus loco.

Hederæ folia in vino elixata medentur omni- 54
um generum vlceribus, etiam iis quæ cacoëthea & chironia vocant. Quibus itidem auxiliatur anethi semen combustum: Nam illa deterget,

carne replet, ac solidat. Addo, quod cichorii nodus in brachii plicatura delatus, oculorum delachrymationes emendat, & tandem abolet, Auct. Arnaldus a Villanoua.

55 Si voles tingere setas suillas variis coloribus, sic age: Vbi diligenter elotæ fuerint, & in aqua aluminosa coctæ, mittãtur, dum adhuc calent, in aquam croco intinctam, si flauas habere velis. Vel in succũ aut vinum acinorũ sambuci, vel ebuli, si cæruleas. Aut in dilutũ floris æris, si virides, & ita de aliis coloribus. Idem licebit experiri in pennis volucrum.

56 Mulier quædam vterum ferens, desiderio li-
[redacted]

57 [redacted]
Sic lappa lenti aduersatur: & ciceri herbas omnes enecat, vicinaque omnia strangulat cytisus, Bapt. Porta.

58 Mos inoleuit apud veteres vt digitus qui medio & minimo interiaceret auro insigneretur, talique gestamine decoratus esset, potius quam cæteri. Quod tenuis quidam arteriæ ductus (non autem nerui, vt Gellius existimauit) a corde ad hunc digitum porrigatur. Cuius motus in parturienti-

bus

[illegible]us & delassatis, omnibusque cordis affectibus ta[illegible]
[illegible] manifeste deprehenditur, Lemnius.

Puella insigni pulchritudine decora: sed napelli veneno educata, ab Indorum rege doloso muneri Alexandro Magno data fuit. Cuius scintillantes & serpentum more nictantes oculos cum Aristoteles vidisset, ô Alexander, inquit, caue tibi ab hac; nam virus pestilentissimũ alit, vnde tibi exitium paratur. Nec iudicio defuit euentus: plerique enim proci, puellæ huius commercio intoxicati, interierunt. Autores sunt Aristoteles, Plinius, Auerroes, Galenus, Auic. & alii multi. 59

Leonem valde exterrere fertur galli gallinacei cantus, albi præcipue & maxime visa ei[illegible] cuius aspectum ne sustinere quidem p[illegible] nimirum recte scribit Proclus. dæmo[illegible] formâ aliquando apparuisse, qui obiecto g[illegible] disparuerunt. 60

Ligna & tabulata aluminite illita non ardescunt, vt nec postes, fores, aut lacunaria ære viridi imbuta; modo crusta durior iis obducatur, & alumen, plumbique albi cineres, pigmentis corpore misceantur. [illegible] rei specimen edidit Archelaus Mithridatis præfectus in lignea turri contra Syllam, quam frustra incendere conabatur: eo modo quo Cæsar castellum ex larigna materia constructum circa Padum, vt tradit Plin. 61

Remorantibus vrinis & coli cruciatibus medetur aqua ablutionis pulueris ex genitali cerui epota. Quin & puluis ipsemet dysentericos valde iuuat. Valet etiam iis medicamentis remistus, quæ sopitam Venerem excitant. Andr. Matthiolus. 62

Vermium terrenorum cineres, aut stercoris murium, vel ceruini dentis, dentium exesorum 63

cauernis immissi, illos absque ferro & machinis eradicant. Præterea si lapis repertus in capite cuiuslongi limacis, ad læuorem teratur, & oculo infundatur, omnes eius maculas detergebit, oblitterabitque. siue vnguis fuerint illæ, siue leucoma, nebula, aut quid aliud.

64 Genuina est hydargyri proprietas, pituitā ab visceribus & mēbris extremis ac longinquis arcere, & per fauciū adenes, paristhmia, oris poros & gingiuas expurgare. Sed hepati, cerebro, neruis, ossibus, dentibusque, non tantū suo frigore, sed tota substātiæ forma specifica summe est noxiū, & angius.

65 Hibernis mensibus aqua vitæ sesquidrachmæ seu cochlearis mensura sacchare optimo edulcata [illegible] o primarii panis exiguo bolo, ne cerebrum feriat, vel hepati quid noxæ adferat salubriter exhibetur ieiunis obesis, pituitosisque corporibus, vt humores excrementitios concoquat, & illorum corpora a lethargo, apoplexia & morbis frigidis vindicet, Lemnius.

66 Puluis magnetis triobolari pondere epotus ex succo fœniculi, hydropicis aquas detrahit. Et magnes ipse capiti admotus dolores, omnesque eius querelas oblitterat. Quod ex veterum commentariis se transcripsisse scribit noster Hollerius.

67 Argenteas literas sic facies absque argento. Sume stanni opt. vnciam vnam, argenti viui vncias duas, misceantur & liquescant. Deinde terantur cum aqua gummata, & ex ea materia vbi opus erit, formentur literæ.

68 Acorem & corruptelam omnem sic depones a vino. Accipe rufiam quantitatem ciceris & ea oliuo inunge, coque, tere, vt fiat crassamentum velut maza & pasta. Ex ea proiice libram me-

dium

diam in vinum quod tendit ad acredinem, & sapor ille intra diem naturalem emendabitur.

69 Alimenta fulmine vitiata perniciosa sunt ac summe noxia. Nam illi inest virulentia quædam ac pestilens lues, ex qua spiritus venenatus in cõtactu diffunditur. Quod scire interest, ac meminisse expedit.

70 Tradunt seduli rerum naturalium perscrutatores, coaceruari vermes inuolucris intestinorũ cerui, & serpentiũ esu necari, quos spiritu narium ex cauernis elicit. Ne vero illorũ virus ei obsit, ad fontes aquarum properat; in quib. dum ad labia vsq; mergitur, ex oculis lentæ distillãt lacrimę, quæ viscedine sua in maiorib. cãthis ad nucis iuglandis magnitudinẽ concrescunt, & quodã modo lapidescunt. Vbi vero sese veneno exoneratũ sentit, aqua egressus attritu oculorum ad arbores, tophum illũ, visus obstaculum, (lapidem si placet appella) excutit. Quem efficacissimũ esse aduersus venena testes sunt magnæ autoritatis & antiquitatis medici quã plurimi. Talem gloriantur se vidisse Iulius Scaliger, & Amatus Lusitanus: traduntq; peste correptis efficaciter dari cũ vini momento. Nam tantus illius vi & præsidio cietur sudor, vt pene totum corpus eliquari credas: quo vno pestilẽs virus foras truditur. Lapidẽ hunc Arabes medici *Bezaar* vocãt, & ab eo Alexipharmaca, remedia aduersus venena, Bezoardica.

71 Philetas poëta Cous plumbeis vsus est soleis, ne a vento ob corporis exilitatẽ euerteretur. Et Osiander [redacted], vt scribit Georg. Fabricius, auream catenam collo gestauit, ne lepra theologorum, quæ Græcorum medicorum est ele-

phantiasis, interficeretur.

72 Coturnices & capræ Helleboro, vt sturni cicuta innocenter vescuntur, vel Lucretio teste, Epicureorum scholæ discipulo, & philosopho argutissimo:

„ *Præterea nobis* (inquit) *veratrum est acre venenum:*
„ *At capris adipes & coturnicibus auget:*
„ *Quippe videre licet pinguescere sæpe cicuta*
„ *Barbigeras pecudes: homini quæ est acre venenum.*

73 Menstruatus pannus radicibus arborum consepultus & maxime iuglandis, illam paulatim enecat, vt Democrito geoponico visum est. Addo, quod si quis verbasci plantam mane dum flores aperit leniter concusserit ad vnum omnes sensim defluent, ac si planta exsiccata esset, vel siderata. Quod magicis artib. fieri arbitrabuntur rerũ ignari: præsertim si qui excutit, verba quædã obmurmurare fingat. Autor Ioan. Baptista Porta.

74 Ex asbestino lino & amiantho lapide, lintea contexunt Indiani, quæ in ignem proiecta flammam quidẽ concipiunt, sed ab eo non consumuntur, aut detrimentum vllum accipiunt, quin potius exempta splendescunt, nihilque illis deperit Discorid. Plin. & alii multi. Tale habuisse aiunt Carolum. V. imperatorem.

75 Vaccarum vngulæ ex prioribus pedibus exustæ, [illegible], & in subtilissimum puluerem redactæ, lac nutricibus augent, si illis exhibeantur in iusculo, vino, vel liquore alio idoneo. Eædem carbonibus impositæ, mures suffitu enecant, vel alio abigunt. De experimento cuiusdam Hispani.

76 Cochlearia ex [illegible] facta hoc habent peculiare, quod carnes ad celerem coctionem adigunt, si elixationi earum sæpius admoueantur,

antur, vel cum illis vna elixentur. Quod vitri fragmento multi etiã aſcribunt de experientia. Sed aiunt, vitrum illud debere eſſe conflatum ex cinere fœni vel filicis.

77 Qui hydrargyro, ſeu viuo argento, vitiatas aquas ex montibus ſcaturientes bibunt, iis choeradibus aut ſtrumis, necnon bronchocœle, ſeu gutturis hernia & tumore ad ſternum pendulo collum turgere ſolet. Ex quo recte præcepit Vitruuius, vt ex membratura vel habitu corporis incolarum pulchro & deformi, naturas aquarum illius regionis exploremus.

78 Aqua vitæ, foris admota, opportune auxiliatur neruis, muſculis & membris algore oppreſſis, omneſque affectus dolorificos qui in frigidis humoribus conſiſtunt, perbelle diſcutit, vi calorifica ac penetrandi celeritate.

79 Oleum ex ſulphure ad hunc fit modum: Sulphur in œnoſtagmate (ſtillatitio vino, ſeu aqua vitæ) ferueſcit, dum enatet lentor quidã, lana molliore, vel attrito linteo rapiendus, aut conchula alioquin excipiendus. Aliquoties commutanda eſt aqua, donec ſatis olei collectum ſit. Hoc demerſum corpori hydrargyrum foras allici volunt, ſtatim illito à balneis. Iacob. Hollerius.

[redacted]

81 Margaritas & vniones ſic finges: Accipe candidos lapillos ex capitibus vel oculis piſcium; quos munda, ſicca, puluera, & agitatis, deſpumatiſque ouorum albuminibus excipe, mice ac tamdiu moue, donec fiat velut maza & ſpiſſa,

mentum ex quo vnionum corpuscula, dum recens & tractabilis est materia effinge, & seta subula vt fiat foramen transfige. Tum demum resiccata coque in lacte vaccino, & secreto loco procul a Sole & puluere iterum sicca, donec perfectam duritiem induerint. Videbis quod placuisse queat.

32 Cælum crebro tonitru reboans subitam & insperatam mutationē vinis multis inferre solet. Quod si vinariæ cellæ subterraneæ & testudinatę fuerint, minus detrimenti accipient vina, quā si tabulatis constructæ sint. Præcautio erit, antequam tēpestas ea ingruat, vasis vinariis laminam ferri cum sale, aut silices superponere, Leuinus Lemnius.

Quum Aristoteles in Chalcide exularet, & Euripi angusti in Eubœa freti, septies interdiu noctuque alternis fluctibus, stato tempore refflui, causam reddere non posset, mærore cōtabuisse, & hinc morti occubuisse fertur. Autores sunt Iustinus Martyr, Plutarchus, Crinitus, & alii.

34 Dentes apri recenter occisi adeo feruent, vt crines aut setas, si quis admouerit, exurāt. Quod se atroci dente ira inflammatus aper, cōtra persequentes vlciscatur, auctor Xenophon.

[redacted]

... dibile est eos metalla cōcoquere, ... his nutriri. Quos Theophra. in Syaro insula expulsis incolis ferrū quoq; arrosisse tradit. Referunt & Lauinii argenteos clypeos corrosisse, ac magnam apud Chalybas in ferrariis officinis iacturam fecisse.

Adeo

Adeo diffident homines & ſerpentes irreconciliabili odio, vt ſtatim viſo ſerpente expaueſcat homo: & fœmina vtrum gerens, partum abortu vitiet. Nam ſtatuta eſt à mundi primordiis inter hanc & illum irreparabilis inimicitia, & indicibilis antipathia. 86

Inter ea quæ calorem natiuum augent & excitant, ac dolores quorumcumque membrorum demulcent, primum locum habent catelli, non omnes quidem, ſed ii præcipue quibus pilus eſt concolor. Sic in chiragra, podagra & omni arthritide nihil præſentius ad conſopiendos cruciatus, quamlibet efferatos, ſi parti affectæ adhibeantur. Leuinus Lemnius. 87

[redacted] entum virgines intra dies 88
[redacted]
ferrent eius am [redacted]
inquit Socrates, dignum ne exiſtimaretis vt mutuo illi calces iniicerem?

Bardanæ maioris folium (quæ & arction & perſonatia dicitur) ſummo capite geſtatum, m tri- [redacted] 89

[redacted] 90

liore illuc acceſſerint, & de hy [redacted]

um fontibus annos aliquot potauerint, illos guttura, qualia ſunt taurorum palearia, in patriam referre videbis. Et, quod omnem ſuperat admirationem, ligna etiam in hos fontes proiecta tuberaſcunt, Langius.

91 Quum omnia quæ è terra eruuntur, quamlibet ponderoſa, argento viuo innatent, ſolum aurum ſubſidit, & ab eo abſorbetur, mutato colore in argenteum: qui niſi igne elui poteſt: ſic enim in fumum reſoluitur teterrima odoris fœditate.

92 Cancer fluuiatilis tritus, tela ac ſpicula e corporibus detrahit, ſi illis ſuperponatur. Quod etiam peculiare habet lacertæ parietariæ caput, & rana ſecta. Sic ſcorpio contritus & appoſitus, virus quod infixit retrahit. [redacted]

93 Virides literas ſic facies: Accipe folia rutæ, ſuccum exprime, florem æris & parum croci adde, tere, & dum vti voles, aqua gummoſa excipe, ac ſcribe.

94 [redacted]

Vinum

Vinum vitiatum reparabis, si in aliud dolium illud transfundis quod prius derasum & à fecibus detersum fuerit, necnon decocto calido foliorũ lauri, myrti, hormini hortensis, quæ nostra est orualla, iuglandis aut radicis ireos, vel baccarum iuniperi, probe ac diligenter elotum. vbi in vsum voles depromere, colorem, odorem ac saporem sanequam gratum exhibebit.

96 Testatur Aristoteles arcanorum naturæ consultiss. amitam Timonis, quotannis in spelunca, vrsarum more, bimestre tempus absq; vllo alimẽto semianimem delituisse, vt sola spiratione viueret, ac ægre dinosceretur, Autor Atheneus.

97 Signa morituri ex vlceribus sunt, quando illa quibusuis emplastris operta, nulla sanie madescere, aut liuescere deprehenduntur. Adeo contra naturæ vires nil pharmaca pollent, Leuinus Lemnius.

98 Si in succum limonii mittatur numisma puri & obryzi auri, vel eius loco bractea, foliumve auri consimilis, & exacto die naturali illinc educatur, ac peste laboranti succus ille præbeatur, cũ tantillo vini albi & puluere radicis angelicæ, vel ex decocto ipsiusmet radicis mirum dictu quantum præsidii adferat etiam deploratis & conclamatis. Expertum.

99 Hederæ vis ac natura, Tertulliano autore, est [illegible] ab heluco, hoc est pridiani vini oscitatione [illegible] misomno, defensare, vi nimirum discussori atq; exsiccante. Quæ etiam e crapula tutos reddere creditur capiti admota; vel præsumtis eius acinis aliquot. Atque hinc factum crediderim, vt Bacchus foliatis suis hederæ coronaretur, & ob id Corymbifer diceretur.

100 Errant, inquit Ioachimus Fortius, qui putant Iulium, fuisse Cæsarem nuncupatum à cæso matris vtero dum nasceretur. Nam quo tempore subiugaret Gallias, matrem nomine Aureliam amisit. Quæ superuiuere nequiuisset, si cæso eius vtero natus ille fuisset. At in his audiendus nõ est Ioachimus: nam plures mulieres vixisse annos multos constat, imo vero concepisse, ac peperisse, cæso illarum vtero: quemadmodum historiis aliquot in hac Centuria ostendimus, & aliis deinceps indicaturi sumus.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM CENTVRIA II.

1 Memorabile est ac valde admirabile quod narrat Alexander Neapolitanus, certis ac fide dignis autoribus se comperisse in citeriore Germania intra Danubium, vites emergere quæ clauiculos, & plerumque folia ex puro auro candicantia ferant. Quæ regibus & summis ducibus dono sunt data. Idem contigisse refert Baptista Fulgosus (adnotante Gaudentio Merula) iuxta Sirminum vrbem Pannoniæ, vt in sequentibus

bus plenius ostendemus. Causa aurifodinis sub vite latentibus ascribi potest. Nam, Plinio autore, sub terris, aut certe in summo earum cespite, metalla inueniuntur. Quæ vi quadam naturæ auxiliares veluti manus etiamnũ præbente cælo, à plantis attrahuntur & rapiuntur : via & modo imperceptibili. Quod sapientissimus poeta de aureo virgulto in luco Cumano exorto, fabula subtiliter inuoluisse mihi semper est visus. Sed de his alibi.

[redacted]

Aqua per plumbeas solenas, syphones aut fistulas deducta, fugienda est: nam sordes & limus [redacted] 3

no restituitur ni[redacted]

Cochlearum & limacum carnes, alias per se, alias cum suis volutis tritæ, mixto interdum coagulo, spicula ex alto rapiunt. Præterea, hydropi- 5

corum ventri impositæ, aquas exugunt. Sed prius soluere non oportet, quam totus humor exudauerit, aut sponte sua decidant. Iacob. Holierius.

6 Herba cynoglossum, seu lingua canis, matrici canis copulata, omnes vrbis vel ruris canes eo loci cogit, vbi occultata vel sepulta fuerit. Et si talis miscellanea collo canis ita appensa aut ligata erit, vt excuti non possit, videbis eum tandiu circumuolui ac rotari, donec semimortuo simil s [redacted]

7 [redacted] pressionem, tolerabilior est inedia. [redacted] videas, vt qui liberalius cibari volunt, diploidem laxent, & tibialium ligulas soluant.

8 [redacted]

9 Althex maluæque decoctum, scabras manus & rugosas emendat, lenit ac emollit. Sed id multo efficacius præstant semina fœni Græci & lini, quod

quod miti oleagine imbuta sint. His addo quod palumbus ferus ex posca decoctus, tormina sanat & discutit. Plinius. 10

Thrasias pharmacopola, & plerique in Græcia pastores, integros hellebori manipulos citra noxam deuorarunt, & concoxerunt. Cuius frequentes potiones ob pharmaci assuetudinẽ, nec vomitu, nec alui deiectione purgare poterant Eudemum Chium, vt scribit Theophrastus. 11

Elephas viso ariete mansuescit, ac furias impetumque remittit. Quibus machinamentis Romani elephantos Pyrrhi Epirotarum regis in fugam verterunt, & amplissima victoria potiti sunt. Addo quod coruo miluus est inimicus, nã volatu præstantior & vngulis validior, escam ei præripit.

Si quem vino obrutum esse contingit, vomitu, vt etiam Ecclesiastes consulit, illi succurrẽdum est. Deinde testes, partesq; gentiles, mantili aut sudario frigida madefacto inuolui debent: Fœminis vero vbera, mammæq; in eundem modum foueri, nisi vterum gestauerint. Leuinus Lemnius.

Bubonium, seu inguinaria herba, præsentissimũ est remedium ad inguinum affectus (ex quo nomen habet) siue illinatur, siue suspendatur. Addit Aëtius quod plantago arefacta, vermes in vlceribus contractos interficit. Et Nicander tradit sẽmen bulborum veneno aduersari. Horum autem nomine intelligi puto, id quod vulgus Gallicum vocat *Eschalottes, oignonnetz & aupetiz*. 13

A capitibus & caudis animalium pilosorum abstinendum censet Rasis: nam veneno haudquaq iam carent. Docet insuper hepata anatum proprietatẽ habere sistendi fluxum qui ex debili- 14

tate hepatis naſcitur: ad hæc merulam optimum eſſe cibum iis quib melancholia generari incipit.

15 Optimæ & ſalutaris aquæ indicia ſunt, vt celeriter ferueſcat, & celerius aëri expoſita frigeſcat. Adhæc, vt legumina, præſertim piſa, citius aſparagis, quod aiunt, decoquat; nullamque in fundo ſui vaſis maculam aut limum relinquat, neve linteolum in ea demerſum labe aliqua inficiat. Debet inſuper eſſe limpida, leuis, omnis qualitatis expers, & hypochondriis minime grauis, ex ſententia Hippocratis & Galeni.

16 Argentea vaſa auro incruſtari & obduci nequeunt, niſi argenti viui miniſterio, cui vni ſe obſequioſum præbet ac tractabilem. Nam cum omnia metalla, reſpuat, ſoli tantum auro, ceu amico & familiari, libenter ſociatur, maritatur, & agglutinatur. Hinc argento ægerrime adhæreſcit, ægre plumbo, difficillime ferro, æri mediocriter, Lemnius.

17 Fermentum oleo ſubactum, & cum cepa cocta tuſum, potenter coquit abſceſſus, mollitq; ac digerit Et fœnum Græcum oleo incoctum duris inflammationibus vtiliter adhibetur. Addo quod cochleæ frixæ vel aſſatæ hydropicos mirandum in modum adiuuant, ſi iis ſæpe veſcantur.

18 Folia auri, quot volueris accipe, necnon mellis guttas tres vel quatuor, miſce, tere, & ſerua in olleo vaſculo. Si ad ſcribendum vti voles, adde aliquantulum aquæ gummatæ, & habebis literas incomparabiles, Alexis Pedemontanus.

19 Plinius tradit Aſtomorum gentem ſine ore, corpore totam hirtam veſtiri in India frondium lanugine, & halitu tantum ac odore viuere, quem naribus trahunt: nullum illis cibum, nullumque

potum

potum adesse, sed radicum, florumq; varios odores excipere, & siluestrium malorum olfactu, (quę in longiore itinere secum deferunt, ne desit odoratus) nutriri & sustentari.

Si in recenti muris stercore sepelitur aurum, comburitur, vt fieri solet, cum plumbo. Idem sic combustum si in puluerem conuertatur, & stercoribus cati obruatur, in pristinum statum redit, ac propriam naturam cum colore agnoscit. Ex Pedemontano. Sunt qui combibi potius, quam comburi dicant. 20

Annus ætatis sexagesimus tertius labens, raro absque vitæ periculo, vel insigni aliquo incommodo transigi solet, vt innumeris obseruatum est exemplis. Hinc Aug. Cæsar, Gellio autore, sibi gratulatus fertur, quod eum ætatis annum euasisset. Causa esse potest, quoniam is annus septimi atque noni (qui climacterici & vitæ humanæ critici esse solent) sibi inuicem connexam, vel, vt loquuntur Arithmetici, ductam in sese quadrate multiplicationem cõtinent. Nam nouies septem, vel septies nouem, sexaginta tres constituunt. Sed hæc paulo plenius ac planius tibi aliquando expedient Iatromathematica nostra. 21

Boues ectomi, id est castrari, maiora ferunt cornua. Et quibus prope aures venæ inciduntur, eos in Veneris lucta sperma quidem effundere, verum id modicum esse ac sterile, autor est Hippocrates. 22

Simius adeo testudinem perhorrescit, vt ea visa latebras quærat, & valde clamet. Sic Elephas subrumi suis grunnitum summe reformidat, vt tradit Zoroaster in Geoponicis. Sed admiratione dignum est, quod pullus gallinaceus, qui serpen- 23

tem ac draconem non pertimescit, vsque adeo umbram, vel præteruolantis miluii expauescat, vt illico sese illatebret, ac securitatis & euasionis locum repente captet.

24 Videmus catellos plerosque arthriticorum membris dum sæuiunt dolores, admotos, fractis, eneruatisque esse articulis, ac ægre pedibus insistere: maxima doloris parte in eos trãslata, vt scribit Lemnius.

25 Catonem seniorem pœnitebat, mulieri quidquam arcani credidisse: aliquò naui traiecisse, quò pedestri itinere proficisci licuisset: & diem per negligentiam inanem sibi effluxisse.

26 Succinum quodcunque in adipe lactentis suis decoctum, non solum pellucidius redditur, sed etiam multo præstantius. Et si quis secum habuerit semen acetosæ collectum a puero virgine, non poterit sperma emittere, nec in somno nec in vigilia. Ob id contra nocturnas pollutiones plurimũ valere traditur. Autor Gilbertus Anglicus.

27 Bartholomęus Montagnana insignis medicus, refert quendã ciuem Paduanũ cum alteri genuum cãtharides admouisset, supra quinq; libras sanguinis eminxisse. Idẽ quoq; accidisse tradit alteri, qui eas ad vnguium leprosorũ scabritiẽ tollendam pollici pedũ applicuisset. Hinc nimirum constat cantharidũ virulentiam non solum intra corpus, sed etiã extra perniciem adferre. Langius.

28 Luna in hęc terrena vires suas maxime explicat, quum vel Soli est opposita, vel ab amplexu illius recedens paulatim lumine intumescit, ac veluti grauida efficitur. Quo tempore concubitus minus officit, quod tum omnia humore imbuantur. Vnde fit vt carnes illius radiis per hæc

hæc tempora expositæ, facile tabescant: & subeant dormientes pallorem, capitisq; grauitatē contrahant, ac morbo comitiali tententur. Plinius.

29 Ostrea viua pestiferos bubones loco transferunt, & virus omne ad se trahant, sunt aūt agglutinanda brachio qua axillaris decurrit, siquidē bubo in alis est: si vero inguen obsidetur, lineamētis femoris, qua vena cruris discurrit. Holerius.

30 [redacted]

31 Cuilibet rerum speciei est peculiare astrum, vt polus magneti, & cuilibet astro peculiaris intelligentiæ dæmon, vt homini cuilibet suus genius, dicatus est. Plato in Tim. Sic selenites candidus ex Arabia lapillus, pro Lunæ crescentis & decrescentis mole, eius imaginem reddit: & ob id Lunaris esse censetur. Proclus, Dioscorid. Ælianus.

32 Azurum, vt vocant, vltramarinum, sic conficies ac belle ementieris. Habe azurum commune, tere diligenter cum aceto, eoq; inunge tenuissimam laminam argenti puri, & eam superpone vasi vrina pleno. Quod calidis cineribus & prunis tamdiu admoueatur & moueatur, donec vltramarinum, euadat, hoc est præstantissimum. Ex libro manu vetustissima descripto.

33 Infantes elegantiori forma nutrices & gestatrices ambiunt, rugosasque ac deformes anus perhorrescunt. Quocirca cum annosis & virosis fœminis in eodem lecto collocari non debent. Nā quod halitu graui fere sint, ac tabifico, fit hinc, vt quidquid ab illarum corporib. effluit, facile ad

ſe alliciant infantuli, & colorem à naturali alie-
num, cum multis vitiis induant. Quod veris &
prudentibus & matribus ſcriptum ſit, quibus eſſe
ſolent vigili perdulcia pignora curæ.

34 Dauid ſeptuagenarius cum ſenili frigore tor-
peret, nec pellibus opertus incaleſceret, medico-
rum conſilio perſuaſus, ſpectati decoris puellæ
Sunamiti Abiſag, caſte in eius amplexibus dor-
[redacted]
35 [redacted] prærodit. Sin longitudine ſu-
perabitur, celerem arripit fugam, Autor in ſua
Panacæa Neſtor.

36 Ad ſcribendum aureis literis: Sume croci & au-
ripigmenti partes æquales. dilue cum felle capri-
no, & tamdiu ſub fimo equino ſepeli, donec fiat
veluti ſpiſſamentum. Cum quo pinge vel ſcribe.
Idem fiet ſi acceperis drachmas duas aloes, & cro-
ci tantundem, eaque in pollinem redacta, albu-
mine oui exceperis, & diu multumque agitaue-
ris. Ex quodam grammatographo.

37 Expugnandæ ebrietati & diſcutiendæ crapulæ
accommodatiſſima eſt braſſica ea quæ plus cæte-
ris rubeſcit, ſi ex illius cauliculis ſuccus dentibus
expreſſus deglutiatur: aut eadem cocta, inter pri-
mæ menſæ edulia manducetur. Qua vi etiam pol-
lere aiunt portulacam, Leuinus Lemnius.

38 Pulli columborum occulta proprietate renum
dolori conferunt, & corruptum ſanguinem emé-
dant: ſed dum interficiuntur, capite truncari de-
bent. Eorundem carnes facultatem habent ſa-
nandi

nandi tenesmum, quem cucurbita frequenter comesa generare solet. Rasis.

Qui quartana corripiuntur, à magno epile- 39
pticæ morbo non infestantur. Si autem hoc primo
corripiuntur, & quartana superuenerit, tum ces-
sa[illegible] [illegible]ocr. Adde ex Galeno quod melancholi-
c[illegible] ex [illegible] morbo efficiuntur:
& [illegible], epile[illegible] [illegible]cholici [illegible]
[illegible] [illegible] argentum, viuf- 40
[illegible] mensa vena contra qui.
[illegible] morbo [illegible]
[illegible] con pe-
[illegible] autem agilitas [illegible]trabilis na-
[illegible] extin[illegible] hominis
[illegible] olidum [illegible] mentum ci-
[illegible] trituræ ossis sæpiè admixtum
sit; Lemnius.

Oleum de scorpionibus præterquam quod 41
virus ex eorundem ictu retrahit, calculos etiam educit glandi illitum, vel in vermiculo inditum poro, qua vrina defluit, si quidem calculus restitit in cole. Si superius inhærescit, pubi ac perinæo remedium admouendum est. Iacobus Hollerius.

Admirabilissimum est illud de adipe vrsi, 42
inquit Theophrastus: Nam dum in latebris delitescit vrsus, & ob id pinguior euadit, intra vasa in quibus asseruatur, eodem tempore excrescit. Locum hunc Theophr. Plinius ad carnes vrsorum se illatebrantium refert, citato eodem Theophrasto. Quam recte, vnica nos reddet facti experientia certos.

Ebur, vt etiam ossa quæuis, viridi colore tin- 43
ges ad hunc modum: Sume aquam fortem, qua tantum æris quantum fieri poterit, erodatur. In

ea, ossa, quibus formis visum erit, elaborata, per ea noctare sine: & ita veros smaragdos colore imitabuntur.

44 [redacted]

45 Oleum vino, vel alterius generis liquori superinfusum, præpedit ne vappescat, aut corrumpatur. Nam omnes halitus qui putredinem inferre possent, vna cum externo aëre, veluti quodam tectorio, excludit. Putrescunt nihilominus stirpes omnes oleo illis affuso, vt tradit Plinius.

46 Quemadmodũ magnes suam virtutẽ per acus ordine cohærentes, in quartã & vltra diffundit: sic natura virtutẽ animæ informatiuã de semine in semen diffundit. Hinc fit, vt auorũ notæ in nepotib crebro illucescant, etiã post plures affinitatis gradus. Langius ex Aristot. Plin. & Lucretio.

47 Testudo depasto serpente ægrotans, eius venenum origani esu excludit: & contra illum dimicatura hoc se munimentto loricat, perinde atque mustela rutæ pastu, quando in eum cominus &

& eminus congreſſura eſt, Ariſtot. Dioſcor. Plin. Galenus, & priſci fere omnes.

48 [redacted]

49 Nux myriſtica, ſeu moſchata, ſi à viro geſtetur, non ſolum vigorem ſuum conſeruat, ſed etiam turgeſcit, magiſque efficitur ſucculenta & ſpecioſa: præſertim ſi iuuenilis adultæque ætatis homines circumferant. Leuinus Lemnius.

50 Animalium calcanei, combuſti ſumme pollent aduerſus colicos cruciatus, vt ſcribit Raſis. E folia alni nudis pedum plantis ſuppoſita, viatoribus itinere defatigatis magnū leuamen præſtant. Illa eadem rore matutino madentia, cubiculis vtiliter inſparguntur ad necandos pulices.

51 Lienem coercet ac ſpleneticis medetur abſinthii Rom. decoctum potui ieiuno datum: & poſt cibum aqua ea in quam à fabro ferrario candens ferrum ſæpius extinctum fuerit, Autor Cornelius Celſus medicorum alter Cicero. Hinc fit vt animalia apud huiuſmodi fabros educata, exiguos lienes habeant. Addere mihi licebit, quod Anton. Beneuenius medicus inſignis, gloriatur ſe illa eadem aqua & eſu capparum, Florentinum ciuem ſeptennali ſplenis ſchirro laborantem penitus curaſſe.

52 In morbis cerebri & qui ſupra diaphragma conſtituti ſunt, ſi genitalia propendent ac flacceſcūt, ſalutare eſt: ſi vero cōtracta ſunt, ominoſum.

In omnibus autem affectibus qui infernas partes occupant, testes corrugatos esse pudendumq; subfrigidum, optimum est signum: renalis [illegible] num indicant, Autor Lemnius.

33 Hebeni formam acquirent omnis generis ligna, presertim dum vt buxus [illegible] mo-rus, & alia huiusmodi, si tale [illegible] Mergantur in aqua al[illegible] o-li, vel ad ignem ita exponantur, vt solum incalescant. Deinde coquantur in oleo cōmuni, in quo tantum vitrioli Rom. & sulphuris, quanta est nux auellana, dissolutum sit. Quo diutius coxeris, eo nigriora euadent: modo prouerbii memineris, Ne quid nimis. Videbis pulchrā materiā & elegantē. Ex Italo multorum experimentorum professore.

34 Axungia genibus alligata redit in os sapor, Plinio autore, vt etiam expui videatur. Ex quo fortasse non vnius hydrargyri qualitate, sed totius misturæ ex eo & axungia illitis in lue Venerea os grauius exhalat, & saliua madet. Hollerius.

35 Auicenna refert quendam peregre profecturum, libram vnam olei violacei cum adipe mixti bibisse, & inediam absque vlla fame decem dierum sustinuisse. Quod & oleum amygdalarū ac adipem vaccinum, ex viscedine præstare, idem tradit Auicen.

36 Succus foliorum verbasci contusioni, aut plagæ appositus & trita folia superposita, ac fasciis diligata, si per diem integrum ibi relinquantur, quidquid illud erit egregie sanabunt, etiam si vulnus accesserit. Quod tamen vino prius eluendum est, deinde succus & folia apponenda: miraberis effectum, vt ab experto accepi.

Lingua serpentis virginea cera inclusa, & in aurem

aurem sinistram cuiuscunque equi demissa, illum veluti mortuum humi procumbere cogit: ablata, non solum eum expergefacit, sed etiam multo alaciorē reddit, vt mihi retulit Anglus quidā.

Stillatitius humor igni admotus ita vt ferueat, omni sua vi & facultate destituitur. Nam [redacted] purus sit & defecatus, nihil habet quod illi adimi, addive possit: eoque fit, vt sic citius putrescat & mucore obducatur, quā putealis aqua decocta, Lemnius. 58

Puluis pyrius, seu bombardicus & incendiarius, tam exigua, aut fere nulla vi caustica participat, vt eo non scabiem modo, sed vlcera sordida & cacoethica abstergere & consolidare viderim, inquit Ioannes Langius medicus [redacted] Comitum Palatin. Rheni. Quod animaduertant vulnerariæ medicinæ professores, qui bella sequuntur, ac tantopere desudant in extinguendo ardore huius pulueris, vulneribus, vt sibi persuadent, impresso: relicta interim combustione, à qua maius impendet periculum. 59

Mirabiles sunt animalculorum quorundam symphatiæ & metamorphoses. Eruca etenim ascitis alis degenerat in papilionem. Erucæ in fico natæ, in cantharides abeunt: & hydrus in lacub degēs, exhaustis aquis stagnantib. in serpentē trāsit. 60

[redacted] 61

[redacted]

62 Memoriæ proditum eſt Alexandri Macedoniæ regis veſtes gratiſſimo odore fuiſſe perfuſas: non quidem aſcititio externove ſuffitu, ſed à genuino natiui caloris effluuio.

63 In epilepſia pollex pedis vellicatus, laborantem à paroxyſmo excitat. Et ſuccus vrticæ arteriis illitus febrium ardores compeſcit. Præterea, ſi quis ſucco foliorum cucurbitæ pilos equorum & aliorum animalium æſtate media intinxerit & madefecerit, non paruo rei miraculo muſcarum tædiis, ac moleſtia carebunt. Cardanus.

64 Puluis cantharidum ex aduſtione, addito ceraſorum gummi, vt magis ſalutaris, ita minus noxius erit, ſi in diureticis electariis, cum apozemate morbo cõuenienti diſſolutus, exhibeatur. Lõg.

65 Coluber fluuiatilis funiculo à cauda præligatus, & ſuſpenſus, ſubiecto vaſe aqua pleno in quod dehiſcat, aliquot poſt horis vel diebus, ore lapidem eructat: qui exceptus vaſe quod ſubiacet, totam aquam ebibit. Alligatur lapis hic hydropicorum ventri, atque in totum exhauſta aqua liberat. Hollerius.

66 Obeſæ mulieres, quæ magna ex parte ſteriles ſiunt, moderato ſalis vſu in [illegible] cunda euaſerunt. Sic agri qui ſteriles [illegible] plus æquo paluſtres ac virginoſi, ſalis [illegible] feraces facti ſunt. Ex quo [illegible] pugrandæ ſterilitatis vim quandam ſali ineſſe, mirum videri non debet. Leuinus Lemnius.

67 Vmbra iuglandium Theophraſto, Dioſcor. Plinio Plutarcho autoribus, grauis eſt, & capiti [illegible]

mano

mano noxia, necnon omnibus ſub ea ſatis Quod etiam Galenus teſtatur, & buxo ſimiliter aſcribit, propter anathymiaſin & aporrhœam vtriuſque. Idem ſentiendum de taxi vmbra, quod vel nomẽ ipſum indicat. Nam vſqueadeo virulenta eſt, vt diſcumbentibus vel dormientibus ſub ea, noxã ſæpe mortem adferat: maxime quo tempore ad nouos flores turget, Plutarcho teſte.

[redacted] 68
[redacted] huiuſce rei periculum ſe feciſſe mihi affirmauit.

Cicera aliquot expone lumini creſcentis Lunæ, & eadem, Sole nondum exorto, oliuo inunge, horiſque duabus vel tribus, donec remolliantur, in aqua emacera. Tum demum coque, & cui voles edenda exhibe: excludes ab eo triſtes cogitationes, ac melancholiæ genus omne ærumnoſum. Arnaldus a Villanoua. 69

Fœcundatur vitis ſterilis lotio acri ac vetuſto perfuſa, aut fæce vini radicib conſepulta. Sed ſumme cauendum eſt, ne, quod plerique faciunt, circa eaſdem radices facta ſcrobe, fuliginem ex fumario deraſam, aut calcem adobruas: quod ardenti virtute perniciem vineæ adferant, eamque ante tempus areſcere cogant. 70

Teſtantur Hippocr. & Galenus, veteres medicos adeo ſudaſſe in morborum cognitione, vt ſudores ſtrigili exceptos in balneis, & auriũ ſordes deguſtarint: nõ minus quam veterinarii medici equorum ſtercora. Quos ob id Ariſtophanes 71

σκατοφάγους appellat: ſed non humanorum corporum medicos, vt multi falſo ſibi perſuadent.

72 Paſtinacæ radio nihil execrabilius. Nam ſi in viridem & vegetam arborem illum defigis, ſtatim eam necat, denteſq; ſcarificatu excutit. Sic marinus lepus ſpectantes omnes nauſeabundos reddit, vt facile vomituriant. Adfert & noxam prægnantibus abortiendo. Plinius.

7 [redacted]

74 Aërem peſtilentem abſque vlla noxa emendant teterrimi odoris pleraque. Cuiuſmodi ſunt caſtoreum, galbanum, ſagapenum, ſulphur, coriorum, cornuumque ſuffitus, & puluis bombardicus. Qui, ceu præſentiſs. diſcutiendæ peſtis remedium, ſuperioribus annis adhibitum fuit (inquit Lemnius) quum apud Tornacenſes peſtis tota vrbe graſſaretur. Nam milites præſidiarii, qui in arce excubias agebant, tormenta bellica puluere bombardico, ſed abſque globis repleta, vrbi obuertebant, eaque ſub diei & noctis crepuſculum, explodi curabant. Hinc factum fuit vt ſonitu vi[...]nto, fumique odore teterrimo, contagium aeris diſcuteretur, & alio depelleretur.

75 Hydrargyrum in oximelite ſcillitico diu agitatum, optime incineratur. Exinde aceto lotum purificatur, & ſic ad multa vtile eſſe traditur. His addo, quod ſal vſtus & ſacculo impoſitus, ventriculi ſubuerſiones, nauſeas ac vomitus ſedat, dum calens admouetur.

Mulier

Mulier quę allii nucleum decorticatum & pur- 76
gatum vtero miserit (sed filo adalligatum femo-
ri, vt retrahi possit) si per os postridie illud olfe-
cerit & resipuerit, ad generandum est idonea, Au-
tor Hippocr.

Si caseus putris & vermiculosus subigatur ex 77
iure in quo suilla perna diutius coxerit, detrahet
arthriticis absque ferro tophorum particulas, em-
plastri modo illic appositus, vt tradit Galen. Quod
etiam præstat quasi miraculo, coccus gnidius, cum
myrrha, & aceto tritus.

Lactucæ frigiditas in acetariis debet retundi 78
calorificis, maxime ab iis qui matrimonii compe-
dibus vincti sunt: ne semen genitale plus satis di-
luatur, & proinde ad generandum inefficax habe-
atur. Sed eadem affluentius concedenda est iis
qui cœlibatui addicti sunt, & claustra sequuntur,
vt vri ac prurire desinant.

Noui qui antelucano medii veris tempore, 79
mense nimirum Maio, stratis super gramina lin-
teaminibus, rorem exciperent, expressum deco-
querent, despumarent, & tum demum pannicu-
los in eius decocto madefactos, successu admodũ
felici, vlceribus phagedænicis applicarent, & sic
absterfa, siccataque roris acrimonia ad vnguem
consolidarent, vna incocto aluminis & olibani
momento.

Si quis ictus, vel demorsus ab animali iobolo & 80
venenoso instillet ilico tres vel quatuor guttas la-
ctis ficulnei supra vulnus, mirum inueniet præsi-
diũ. Poterit etiam imponere grana sinapi cum a-
ceto detrita.

Azurum, vt vocant, commune sic facies: Ac- 81
cipe salis ammoniaci vncias tres: æruginis, seu

viridis æris, vncias sex: puluerentur & misceantur cum aqua tartari, vt fiat spissamentum. Deinde mittantur omnia in phialam vitream, ita clausam vt nihil exspiret, & calido fimo per dies octo sepeliantur. vbi extraxeris, reperies æruginem conuersam in optimum azurum, & cœruleum, seu cyaneum.

82 Folia hormini satiui, quæ nostra est Oruala, trita, aculeos ac spinas e corporibus detrahunt, morantesque partus & difficiles accelerant. Vino iniecta, mentem exhilarant, excussis animi nebulis, ac Venerem stimulant. Sed liberalius sumpta, caput tentant, odoris vi & grauitate.

83 In igne posse viuere impune pleraque animalia, autor est Aristot. sed non ex eo nasci, aut gigni, vt fabulantur multi. Talem esse aiunt pyraustam pennatum quadrupes in ærariis fornacibus Cypri: & salamandram, quæ virulento suo frigore ignem temperat & obtundit. Vnde Andreas autor Græcus tradit, manus aut vestes salamandræ sanguine inunctas, igne non aduri.

84 Virides seruabuntur ficus, pruna & fructus similes, si cucurbita recens media scindatur, & factis in eius medulla loculamentis, fructus cum suis petiolis ita sparsim condantur, vt se non attingant. Tum demum vnienda sunt partes, & sic agglutinandæ. ne alicubi interhient, ac aërem admittant. Postremo suspenditur cucurbita loco vmbroso, procul ab igne & fumo.

85 Literas sic facile obliterabis ac delebis. Accipe carnem leporinam, sicca, tere in puluerem, & viuę calci misce, ac literis superpone, vel illine, & infra triduum nullum comparebit illarum vestigium. Ex vetustissimo quodam exemplari.

Corallium in orbiculos elaboratum ac læuore perpolitum, si à viro gestetur rubescit exuberantius, quam si hoc gestamine fœmina decoretur. In pallorem enim muliebri consuetudine elanguescit, ac natiuo colore destituitur. idem semine sinapino adobrutum, rubicundius ac præ[illegible]us euadit, Leuinus Lemnius. 86

Nullum ignis extinctorium aceto est efficacius: nam omnium maxime flammam supprimit ob frig[redacted] His addo quod sal linteolo inuolutus & in aquam feruentem missus, suggillationibus opitulatur, si illo foueantur. Aiunt præterea dentes non erodi, si quis mane salem sub lingua teneat, donec colliquescat, & eo dentes fricet. [redacted] Mercurii præcipitati paulo [redacted] rem, illius virus, cæteris membris illæsis, ad dentes penetrasse: & inde eos ac pharyngem diurno, nocturnoque salinæ effluxu maduisse. 87

Oleum præstantissimum ad morbos articulares hoc paratur modo. Erinaceus conueniente oleo & vino coquitur ad tabem vsque. Putrilago rariore linteo excepta magno conatu exstringitur in ollam quæ oleum habet reliquum, & ei admiscetur, seruaturque ad illitus articulorum. Idem è vulpe, veteri cato & emasculato, adhæc testudine, lutra & ranis, fieri potest. Quæ animalia si digerente materia infarciantur, & in veru exassentur, pingui stillabunt, quod exceptum iisdem proderit articulorum vitiis. Hollerius. 89

Omnia lapathi genera hoc habent peculiare, vt carnes, & edulia cum his elixata, quantum- 90

libet exucca, dura, vetusta & coriacea fuerint, tenerescant & esui apta reddantur. Hinc nimirum frequens fuit eorum vsus apud veteres, quod cibus concoctu faciles præstent, ac aluũ emolliant.

91 Salutares sunt capiti serpilli, polygoni, callitrichi & rosarum odores: adeo vt serta ex his cõtexta cephalalgiã ex crapula & mero curent. Hinc non temere ex illis fiebant olim conuiuarum coronæ, vt tradunt Plutarchus & Galenus.

92 Scobis vel rasuræ dentis apri vncia [illegible] in pollinem redacta, & cum aqua hordei, vel cicerum rubrorum, aut decocto pectorali à pleuritico hausta, vero & comperto remedio illum ab imminente periculo liberat.

93 [redacted] His addam quod cornu ceruinum ante serpentes adustum, illos ad fugam non secus adigit, quam pulices odor crematę calcis. Experimento constat.

94 Frontem rugis caperatam, & flaccida vbera perpolit atque extendit olei linaris fæx seu amurca, addito gummi arabici & tragacanthæ momento, ac mastiches & caphuræ perpusillo. Quod etiam rubicundis oculis & palpebris arida lippitudine vitiatis vel hiantibus, venustatem cõciliat.

95 Redditur, inquit Aristoteles, post plura genera parentum similitudo, vt in Helide, quæ vbi cum Æthiope concubuisset, filiam Æthiopi concolorem non est enixa, sed longe post, natus ex eiusdem filia Æthiops fuit. Sic Niceus poeta Byzantius, à candido vtriusque parentis colore, in atrum Æthiopem degenerauit. Quod videant

obsecro

obsecro & agnoscant suspicaces mariti, qui suas vxores stupri insimulant, siquando prolem alterutri dissimilem pariant. Fit enim sæpenumero, vt nepotes auis, aut proauis, & non parentibus assimilentur.

Quidam lucernam flatu extinctam statim muro vel lapidi admotam accendebat ceu rem mirandam. Sed tunc illud mirum videri desiit, inquit Galenus, cum murum sulphure contactum & inustum astantes deprehenderunt. 96

Si cui læuum ens occurrat hyæna, cauendum ne à dextra excipiatur. Nam ita stuporem inducit maximum: cui obsistendi nulli amplius datur facultas. Si vero à læua aggrediatur, tum stupore oppressa facile necatur. Eius vmbra canes elingues reddit & obmutescere cogit. Quare dum illos persequitur, sideris auerso lumine pergit: oraque inuestantium canum verberat vmbra. 97

Ne literæ possint comburi, Accipe acetũ acerrimum & ouorum albumina. In quib. diiue & coagita hydrargyrum, eaq; miscellanea papyrum ter inunge, ac toties resicca. Postea scribe ibi quicquid visum erit, & in ignem proiice, videbis absque vlla combustione resilire. Ex antiquo libro. 98

[redacted] 99

Aduersus grandinem, tempestates & fulmina, facto crucis signaculo, lapilli tres grandinis primum delapsæ proiiciuntur in ignem sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis: & mox oratio Dominica, cum Angelica salutatione, bis aut ter recitatur, adiungiturque euangelium B. Ioannis, In principio erat verbum, &c. Postea signum crucis in grandinem & tonantem nubem, ante & retro, omnique ex parte signatur, ac terræ imprimitur ad quatuor mundi angulos. Postremo, [illegible] factum est, ac toties addiderit, Per Euangelica dicta fugiat tempestas ista, ilico cessabit si à maleficio quopiam excitata fuerit. Hæc verissima sunt experimenta, nec suspecta iudicanda quorundam theologorum autoritate, vt scribit Ioannes VVierus, libro 4. de Præstigiis Dæmonum, & incantationibus ac veneficiis.

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM CENTVRIA III.

Admirabile æque ac memorabile statuendum est, [illegible] acerrima oculorum acie ab eo cōspecta qui regio morbo laborat, croceos bilis vapores ad se confestim rapit, ac illum perfecte sanat, eximio quodam naturæ beneficio. Verumenimuero, vbi occulta sympathia ægrotātem adesse præsentiscit, oculis conniuet, caputq; sub alis recondit: non quod medelam ei inuideat, sed quod bilis acrimoniam ex morbi transitu magnopere vereatur. Ob id sub velamine olim vendebatur, ne licitator remedii particeps fieret antequam emeret, ac gratis curaretur. Autores sunt Heliodorus, Plutarchus, Ælianus, Suidas, Plinius, & alii. Addit Kyrannides, & post eum Albertus, quod si infirmum recuset vicissim intueri, mortis signum esse: si vero aciem oculorum recta in illum dirigat, morbum in sese transferre: quem aduersus Solem volitans paulo post euomit, & ita se ac ægrum liberat, mira quadam naturæ beneficentia. Cæterum hic mihi monendus est Lector, autores sanequam discordes esse in designatione huiusce volucris. Plinius icterum autem esse contendit. Alii putant chloreum, seu chloreonem esse, qui Gallis, Budæo teste, *Lorion* [illegible], cha-
[illegible]

radrium esse defendit. Quidam oriolum esse promittũt. Alii galbulum vel galbulam, aut chloridem, quod Gesnero non placet. Ego hæc doctioribus tantisper excutienda relinquam, donec eis dederit certum experientia finem.

Orpheus, & Archelaus tradunt, Plinio autore, morbo comitiali lapsos confestim liberari a conuulsione, si in paroxysmo eorum labia humano sanguine irrigata fuerint, aut pollices pedum fortiter puncti & vellicati.

3 Bufonius lapis (crapaudina dictus) suo contactu & blando attritu inflationes a venenatis bestiis illatas discutit, ac virus omne elicit. Vnde si sorex, aranea, vespæ, scarabei, glires, aut animal aliud venenatum parti alicui damnum intulerit, admoto lapide eo, dolor mitescit, ac tumor omnis subsidit. Leuinus Lemnius.

4 Genistæ succus oleo raphanino, vel sinapino exceptus, tutissimum est remedium aduersus pediculos. Et mel vstum per se satis esse potest ad resiccanda & detergenda vlcera, etiam si pudendorũ fuerint. Addo quod si mulier succo cichorii mammillas illeuerit sæpe & vnxerit, parua ac duræ fient. Quæ si pendulæ erant, virginum in modum contractæ stabunt. Ex cuiusdam experimentis acceptum.

5 Si emollitũ galbanum serico incluseris, & osculo muliebris vteri per noctẽ immiseris, caputq; eiusdem nullis sordib. oneratũ, linteolo ac reticulo, sed absq; vllis odoribus, operueris, vertex eius mane solutis operimentis galbanũ redolens, illam fœcundam esse certo promittit. Hippocr.

6 [redacted]

illi-

[redacted]

Saliua ho[redacted] & ieiuni [redacted] illitu, lichenas, mentagram, impetiginem, varos, [redacted]iginem, & omnis generis pustulas tollit. Adhæc tumores dolorificos & inflammationes à virulentis bestiolis, cuiusmodi sunt crabrones, araneę, scarab[redacted] mihi licebit addere quod sitibunda salis siccitas vel ex eo coniicitur, quoniam plerique nautarum, æquori, salsi aquam bibentes, inexplebili siti interierunt, Lemnius.

Caseus recens siccis dracontii foliis inuolutus, 8 a putredine immunis euadit, Galeno & Plin. testibus. Addo quod moderata salis conditura, eiusdē incōmoda corrigit. Quem non oportet existimare edulium esse simpliciter malum, vt scripsit Hippocr. Nam omnes non lędit homines, imo gracilibus mirabiliter conferre traditur. Ex quo Ioan. Langius medicus [redacted] vsum eius liberū fa-[redacted]

9 [redacted] in vrinam, vel calcis aquam, in qua dissolutum sit verzinum, vel rubrica, aut cœruleus color, aliusve qui tibi arridebit, & vna iterum coque, perfrige, atque extrahe: & perbelle tincta videbis. Alexis Pedemontanus.

10 [redacted]

[redacted]

Fraces seminis lini expresso oleo relictæ, vt etiam nucum, saginando pecori valde sunt ac[commodæ]. Et si frustum ex iis aqua cælesti macerraueris, atque ex illa manus ablueris, porriginosa cutis [redacted] sum-me polita effici percipies. Expertum.

22 Ferrum candens lacte restinctum diarrhœam sistit, vino vel cereuisia, eandem concitat. Addo quod qui pedes odore graues habent, si squammam ferri calceis imponant, fœtorem illum ingratum exuent, Autor Georg. Fabricius.

23 Sic lilia vegeta seruabis, ac talia inuenies qualia conduntur: Dum adhuc clausa silent, decerpe, & picatis lagunculis reconde, ac diligenter claude, ne quid aëris subire possit. Vbi vsus exegerit, soluto operculo reclude. & soli, vel tepidæ aquæ vapori, vt aperiantur, ex[redacted]

24 [redacted]

Licebit hic addere, etsi parergon, quod borrago vino iniecta hilaritatem conciliat. Vnde a Grammaticis borrago quasi corago, nuncupari putatur. Dicit borrago, gaudia semper ago. Sed hęc leuia sunt.

25 Nux myristica seu muscata, si a muliere excre-[redacted]

dam

dã ex eodẽ, quod si pueri & adolescentes lacti atq;
exercitationi assuescãt ab incunabulis, corpore ef-
ficiũtur productiore, & statura decẽti ac speciosa.
Puluis dentis apri exceptus oleo linino, cynan-
chen præsentissime curat, si locus affectus tanga- 16
tur cum extremitate pennæ tali mistura imbutæ.
[illegible]ebit his adnectere quod externa vrticæ super-
fi[illegible]es prurit & vrit, internus vero eius succus arte-
rii[illegible] illitus, febrilem cordis æstum emendat, & de-
malc[illegible]

Oculorum angulis vnguento ex croco illitis, si
illud saliua redoleat, hinc fœcunditatem experiri
autor est Plin. Sunt enim oculi spermaticis a cere- 17
bro poris affines, adeo vt in Venereo cõgressu ge-
niturã emissuri, plerumque conniuere, vel nicta-
re cogantur. Et qui immodico eius vsu abutũtur,
oculos hebetes, vel deprauatos habent.
Hominum dentibus quoddam inesse virus scri-
bit Plin. Nam speculi nitorem ex aduerso nudati
hebetant, & columbarum fœtus implumes ene- 18
cant. Addo ex Columella, etsi atopon, quod fracta
pecudum crura, non aliter quam hominum sanã-
tur, inuoluta lanis oleo atque vino insuccatis, at-
que mox circumdata ferulis & deligata.
Expertus sum inquit Lemnius, duas plumbi li-
bras, in argenti viui sesquilibra innatasse, auri, v[illegible]
ro denarium, vel etiam scrupulum celeriter pes-
sum iuisse. Scribit ille idem aureum numisma, li-
monis succo aliquot horis insertum, illinc eximi
pondere imminuto, & adeso.
Orbiculi e visco querno, vulgari filo trans-
fixi, idem præstant in amolienda & præcauenda 20
epilepsia, quod pæoniæ masculæ radix, aut sma-
ragdus e collo pendens. Sic corallus fertur esse

amuletum pueris contra terriculamenta & alia fascinantia. Quod etiam multi ascribunt cornibus scarabei Lucanici, quem Gallicum vulgus ceruum volatilem appellat: putantque multi eadem cornua gestata febribus certo esse remedio, Iacobus Holler.

2 Adeo est salutaris humanus sanguis, vt Elephantiasi conspurcati solia in balneis ex illo impleuerint, & Orpheus atque Archelaus illito eius [illegible] que si in ang[illegible] paroxysmo comitiali morbo lapsorum, labia eo irrigata fuerint (vt antea monuimus) confestim liberari a conuulsione affirmant, Plinius.

22 Si dulce pomum & generosum, exclusis interaneis, mediocri olibano & selecto infarciatur, additoque operculo suo, stupis vel papyro obuolutum sub calidis cineribus lente percoquatur, & pleuritico, etiam deplorato, exhibeatur, statim vbi comederit, aperto lateris abscessu liberabitur, vt multis experimentis probatum fuisse accepi.

23 Dentifricium factum ex pauco melle, & carbone eius vitis quæ numquam vuas protulit, dentes vsque adeo deterget, ac candidos reddit, vt plane eburnei iudicentur. Sic albæ gallinæ sanguis in faciem lentiginosam effusus, ibiq; resiccatus, & detersus, omnes eius maculas obliterat. Ex quodã Italo.

24 Scutum, seu operculum testudinis fœminæ super ollam positum, facit vt illa numquam ebulliat. Et cantharides telæ aranearum inuolutæ, & quartanario suspensæ, eum perfecte liberare traduntur. Addo quod decoctum bismaluę cum melle & butyro recenti haustum, mirifice compescit colicos ac nephreticos cruciatus.

25 Laurus & hedera vitibus nocent (vt antea diximus)

mus) non ſecus quam braſſica. Et pſeudonardus, qui noſtra eſt lauandula, propinquis herbis ſuo calore noxam adfert, perinde ac raphanus, qui ob acrimoniã vicina quæq; perurit. Sic origanum, ruta & cyclaminus, facultate exſiccante, braſſicã & pręhumidas herbas ex vicinia emarceſcere cogunt.

Coturnices per aquilonium & ſerenum cælum facile ſociantur, ac proſpere degunt, per auſtrinũ vento, moleſte, propterea quod parum volant, Ariſtot. Humidus enim eſt auſter ac grauis: quo ſpirãte minus eſuriunt animantes, ſed corpora magis diſſoluuntur & aggrauantur, vt ſcripſit noſter Hippocrates. 26

Virides roſas toto anno habebis, ſi dehiſcente flore cædantur, & cæſura in picem liquidam mergatur, ac fiſſæ arundini immittatur. Quæ diligenter ſtipata & obturata, ſub dio, accliui loco adobrui debet, ne illabens pluuia noxam adferat, Anatolius in Græc. geoponicis. 27

Litera aurea, argentea, cuprea, vel alterius metalli ad hunc ſcribes modum: Accipe albumen oui cum puluere cryſtalli ſubtiliſſimo, & addito gummi, vel aqua gummoſa, ſuper lapide marmoreo, vtrumq; diligenter tere ac remiſce. Deinde ex eo liquore & tritura quod ſcripſeris, vel pinxeris, ſiccari permitte, & quocumque volueris metallo confrica. videbis eius colorem eleganter referre. Ex Alexi Pedemont. 28

Cataplaſma ex puluere combuſtarum hirundinum, & nidi earundem, efficaciter prodeſt diſcutiendis tumoribus gutturis, & curandæ anginæ. Addo quod genera omnia lapidum qui in capitibus piſcium reperiuntur, trita, & cum vino exhibita, colicum dolorem compeſcunt, & calculum 29

qui in renibus defixus iacet, atterunt & comminuunt, Galen. & Auicenna.

30 Si tauri omnino rufi aridum genitale in puluerem conuertatur, & ex eo pondus aurei vnius mulieri in vino vel iusculo quopiam propinetur, fastidium coitus illi adferet, sicuti scripsit Rasis. Idẽ puluis idoneis medicamentis commixtus, languidam ac sopitam venerem in viris excitat, Marcello Empirico autore.

31 Ælius Lampridius refert Heliogabalum in euripis vino plenis nauales ludos Circenses exhibuisse: nec vnquam nisi vnguento nobili, aut croco piscinis infectis natasse. Addo quod Democritus consultus, qua ratione quis sanus perseueraret? respondit, si interna melle, externa vero oleo rigauerit, Plinius & Athenæus.

32 Pisces, omniaq; acida lacti admixta, & vino perfusa scabiẽ ac lepram conciliant: nam facile cõputrescunt. His addatur quod triduo a partu lac infantibus degustasse maternum, perniciosum est. Quod videant qui colostris enixæ bouis vtuntur, quibus nihil perniciosius.

33 Septimo mense genitis sępenumero aurium & narium foramina defuere. Et simiæ, quadrupedesque vinum bibere assuetæ, vnguibus carent. Plin. Addo quod si canes felis pellem inuenerint, voluunt se ac reuoluunt super illam, idem omnino facientes, vbi sepulta fuerit. delectantur enim odore mortuæ, quam viuam oderunt. Cardanus.

34 Homerus salem diuinum appellat, & Plato amicũ dei: quod nulla sacrificia, Plinio teste, sine mola salsa fierint. Deinde quod sale conspersa & macerata, diu, ne putrescant, conseruantur. Hinc Plutarchus fulmen quoque diuinum veteres dixisse

asserit,

aſſerit, quod corpora eo diuinitus afflata, imputrida multo tempore durent.

Contra ſanguinis reiectionẽ per os, ob venam aliquã in pulmone ruptã, vel aliter apertam, accipiũtur ſcrupuli duo ſtercoris muris ſubtiliter triti, & ſucci plãtaginis vnciæ 2. vel 3 cũ modico ſacchari. Sumuntur mane ante egreſſum lecti, & veſperi ante eiuſdẽ ingreſſum, continuatis dieb. aliquot. 35

Amethyſtum lapidem velis fingere, Accipe ſalis alcali vocati vncias 3. cryſtalli puluerati vnc. quatuor, [illegible] Liqueſcant omnia forti igne in vaſculo aurifabrorum, & vbi perfrixerit materia, fracto vaſculo educatur. Addam, etſi parergon, quod azurum vltramarinũ legitimum, ab adulterino & factitio diſcernitur, ſi ſupra ignitum ferrũ non aduritur, nec in eo lapis vllus reperitur. Ex antiquo lib. manu deſcripto.

Oui albumen diu agitatũ & viuæ calci admixtũ, vitri fragmẽta egregie ferruminat & glutinat adhæc teſtacea omnia, ſic vt diſſolui ęgre poſſint. His adiungimus, quod ſal cũ fermẽto, melle, butyro & ſuillo adipe, quoſcũq; tumores, etiã graſſante peſte obortos, potenter aperit, ac perrumpit, Arnaldus a Villanoua. 37

Si quis faciei decorẽ & venuſtatẽ cõſeruare voluerit, ne cauis exãthematũ ſeu variolarũ veſtigiis deturpetur, vbi cruſtæ ſpõte deciderint, mane ac veſperi faciẽ abluat cũ decoctione lupinorũ aut aqua diſtillationis florũ fabarũ. Vel liquore ſtillatitio tartari vſti illã madefaciat, & ſpe non fruſtrabitur. Langius. 38

Florentinus ex Geoponicis vnus, tradit lilium rubrum futurum, ſi quis inter radices eius cinnabarim fundat. Sed videndum attente ne bulbos ſauciet. Si alio colorum puluere radices eiuſdem 39

saturaueris, similia ei nascentur lilia. Cauendum tamen a venenatis, vt paulo ante monuimus.

40 Plantago, martia censetur esse herba, ab Hermete, & ob id aduersus dolores capitis plurimum pollere, propter Arietem qui est altera Martis domus, & caput sibi inauthorat. Prodest etiam contra morbos testiculorum, ac vlcera eorundem, ne non gonorrhœam & hæmorrhoides, tam semine quam reliquis suis partibus, propter Scorpium qui est altera Martis domus, & iis partibus imperat. De aliis herbis planetarum idem ferendum erit iudicium.

41 Lapilli ex capite limacum & grandiorum cochlearum eruti, stranguriosis vrinam moliuntur, illius meatus lubricando, si comminuti ex vino exhibeantur. Auxiliantur etiam parturientibus laxando, & dilatando muliebres locos.

42 Panniculi menstruo semel infecti, prohibentur imponi super vulnera, etiam si accuratissime abluti fuerint: ob nocumentum quod de experientia adferre compertum est, vt tradit Hieron. Eugubius. Liceat mihi addere ex Alberto, quod lapis in capite vulturis repertus, ad quoscumque noxios casus vtilis est. Et qui in nido vpupæ inuenitur, secretorum proditor esse fertur, pectori dormientis superpositus. Albertus.

43 Non vulgarem esse vnguinis ex oleo virtutem, id celebre Romuli Pollionis responsum testatur. Qui a D. Augusto Cæsare rogatus, qua ratione victus illum decrepiti corporis & animi vigorem cẽtum annis illæsum conseruasset, respondisse fertur, Intus mulso, foris oleo. Plin. & Athenæus.

44 Ægyptii sacerdotes, Plutarcho teste, a sale omnibusque salitis religiose abstinuerunt. Quod

illa

illa tentiginem mouere, ac libidinem excitare probe scirent. [redacted]

Equa non abortiet si lupum presserit, aut vestigiis eius institerit, vt in sacris Ægyptiorum literis legitur. Et equarum libido iubis detonsis extingui fertur. Addo quod si tauri dextrum genu ar- [redacted]

[redacted] gulæ rostro inserto desaliuant. [redacted]

Alumen tritum & cum albumine recentis oui
agitatum, feruefactũ & continuo motum in vn- 47
guenti spissamentum transit. Quo, si biduo, vel triduo facies mane & vesperi inungatur, nõ solum emaculabitur & erugabitur, sed summe etiam pulchra & grata reddetur.

Olfactum vitiatum, vel deprauatum, efficaci-
ter emendant melanthii semen, abrotonum, ru- 48
ta, & quæcumque acris, ac vibrantis sunt odoris. Prodest etiam mentham naribus identidem admouere, & maxime senibus. Cuius suaueolentiam, vel manifeste percipiunt, quibus omnis odorandi facultas intercepta est. Lemnius.

Iulius Viator Rom. eques, Plinio autore, cum
pupillari ætate, hydrope laboraret, humidorum- 49
que vsu a medicis illi interdictum foret, assuetu-

dine naturam ſuperauit, ac reliquum vitę tempus abſque [redacted] ſenecta bibit: cum [redacted]

50 Radici anchuſę album aliquem florem ſi infigas, purpureum reddes, & exinde puniceum. Et ſi florem alterius coloris quā albi, ſulphureis ſuffimentis expoſueris, diuerſis coloribus tinctus prodit.

51 [redacted]

52 Lapis carpionis triangularis comminutus & tritus naribuſque inflatus, ſanguinis profluuium ex illis ſiſtit & cohibet, facultate aſtrictoria, quæ etiam guſtu percipitur. His liceat addere, quod cęleſtis aqua, modo non ſit turbida, eiuſdem fere eſt ponderis cum vino: pręſertim ea quæ menſe Maio delabitur, & in annos multos ſeruari poteſt. Autor Lemnius.

Ad oculorum vitia, vnguem, nebulam, albuginem, & alia, ſequens remedium præſtātiſſimum eſſe mihi narratum eſt. Caput cati omnino nigri, in noua olla aduritur & incineratur, ex eoque ad lęuorem & tenuiſſimum pollinem deducto, nonnihil per tubulū pennæ mundæ in oculum quotidie ter inſufflatur. Si quis vero ardor, noctu maxime, oculum infeſtet, folia quercus aquâ madentia,

tis, bina vel terna ſimul oculo ſuperponuntur, & identidē inuertuntur. Dicebat ſecreti huius autor, viſum poſſe reſtitui hoc remedio poſt cæcitatem vnius duntaxat anni. Experientiæ proponimus.

Diocletianus Cæſar, poſtquam Achillem Ægy- 55
ptiorum ducem octo menſes in Alexandria obſeſſum profligaſſet, omnes chymicæ artis libros diligenti ſtudio conquiſitos deflagrauit: ne reparatis opibus, Romanis faciſe repugnarent, Suidas, Oroſius & Paulus Diac.

Salem fœcunditati auxiliari, vel illud argumento eſſe poteſt, quod immenſa vis murium & ſoricum in marinis nauibus enaſci ſoleat. Et quod mulieres ſalſamentariæ & ſalinariæ continenter pruriant, ſintq; numeroſę prolis matres. Lemnius.

Aſini atræ bili obnoxii libenter aſplenium e- 56
dunt, vt lienis vitia emendent: cardueles eufragiam: & viperæ fœniculum, reparandi viſus gratia. Sic capræ quadam naturæ proprietate hominis ſaliuam oderunt: nec quidquam edunt quod ab homine prius deguſtatum ſit: contraria lacertarum natura, quæ eam auide lambunt, Plinius, Theophraſtus & alii.

Annibal per inuias alpium rupes Italiam ingreſ- 57
ſurus ſaxa igne accenſo calefacta, aceti aſpergine ita emolliit, vt in fruſta facile cæderentur, ac facilius diruerentur, Titus Liuius, Plutarchus & alii.

Ad vulnera quæuis præſtantiſſimum eſt, ac pa- 58
ratu facile, ſequens remedium. Sumuntur picis Græcæ, ſulphuris & olibani albi, ſingulorum partes æquales, teruntur, ouorum albuminibus excipiuntur, & vulnerum labris rite adductis abſterſoque ſanguine, ſuper linteolo impoſita eodem, vulneri applicantur, faſcia deligantur, &

dies aliquot ibidem manere permittuntur. Res mira & probata.

59 Dentium ſtuporem, quem Græci haimodian vocant, portulaca manſa diſſoluit, Aphrodiſeo teſte. quod etiam præſtat ſalis defricatio, vel quidpiam recentis caſei ouilli dentibus ſtupefactis attritum. Addo quod in odontalgia, ſeu dentium dolore, nullum præſentius inuenias remedium emplaſtello facto ex pice vulgari, aut reſina liquefacta cum puluere aluminis & nucis quam gallam nuncupant, modo arteriæ temporali paulo ſupra dentem excruciantem calidum apponatur, & ibidem pernoctare ſinatur vel dies aliquot geſtetur. Sed id maxime locũ habet in excarnificatione dentium maxillarium & ſuperioris ordinis. Experto, vt dicunt, crede Roberto.

60 Dionyſius Heracleotarum tyrannus tali ſopore fertur laboraſſe, a quo niſi acubus punctus excitari non poterat. Has vero ex medicorum conſilio diuerſas ſibi comparauerat pro corporis obeſitate, Athenæus.

61 Veteres caput ob mentis domicilium, ceu rem ſacram valde obſeruabant. Vnde per caput iurabant, & ſternutantibus ſalutem precabantur: vti etiam hodie fieri ſolet. Autores ſunt Ariſtoteles, Plinius & Athenæus. Quod videant, qui conſuetudinem eam ſalutandi ſternutantes, Gregorio Pontifici aſcribunt.

62 Lilia rubeſcent, vt Florentinus docuit, ſi eorum bulbi diligẽter aperiantur, & rubro quopiã colore pulu erato impleantur, eiuſq; intinctu ſaturentur, & demum pingui ſolo ac ſtercorato committantur. Sed cauendum, vt antea commonui, ne bulbi quouis modo ſaucientur, & colores ſuſpecti ſint.

Qui

[redacted] 63
Si vero vtrumque teratur cum succo semperviui, seu aizoi, & ex eo manus inungantur, proiiciaturque magma in aquam piscosam, missæ manus in eam, piscium agmina ad se allicient. Idem fiet si in piscatoriam fiscellam, vel sagenam, aut reticulum, inponantur huiuscemodi miscellanea. Ex quodam libro Secretorum Hermetis nomine.

Lapis iaspis vnus, vel alter linguæ subditus 64
miram vim obtinet in cienda saliua. Quapropter aridis & siticulosis, nec non febricitantibus, in ore volutari debet. Pollet eadem vi crystallus si subinde frigida maceratus ori immittatur. Adhæc portulaca, semper-viuũ, aut cucumeris semen decorticatum, & ad hunc modum linguę superpositum. Experimento constat.

Oleum ex semine lini & sesami excerptum, 66
omnium aliorum est leuissimum, & numquam frigore concrescit: quod aliis non est concessum; illi nihilominus supernatat vinum ardens, seu aqua vitæ, Lemnius.

[redacted] 65

In quo signo fuit Luna geniture seu natiuitatis 67
alicuius hora, illud in conceptu eiusdem oriebatur. Et in quo signo inuenta fuit in conceptu, illud, aut eius oppositum, exoritur in partu, & natali hora, vt scribit Ptolom. ex sententia Hermetis. Quæ res ad probandam vxorum fidem con-

[redacted]tes, non [redacted] die & hora conceptus. Quam facile adnotare possunt, qui Veneri parce, & veluti ex numerato & præscripto indulgent. Sed mulierosis hoc opus, ille labor.

Vrticæ in mortario contusæ, addito mom[redacted] vnguenti διὰ αἰγείρου, quod populeon vocat arteriis temporum, ac metacarpii applican[redacted]dorem siriasis infantulorum, plus minus biduo, modo singulis quaternis horis innouentur, Langius.

69 Conseruandis eduliis si sal desit, aut salsugo, non incommode vti aceto licebit: sed non tam diuturna vi Nisi enim post aliquot menses priori effuso, recens condititiis rebus infundatur, mucore, limoque obducuntur. Lemnius.

70 Stillatitia aqua asteris attici, vel potius actici, epota aut vuluæ indita, mulierum alba profluuia mirifice sistit. Adeo, vt eius quoque diutina iniectione, corruptæ ab incorruptis vix dignosci possint. Quod efficacius & celerius fiet, si eius decocto [redacted]bat.

70 [redacted]e, Plutarcho & Plinio autoribus, tam im[redacted]urium prole & fœcunditate onerantur, (sicuti antea scripsimus) vt non desint autores, qui fœminas absque masculi coitu sololinctu salis concipere asfimerent. Et hinc nimirum, poetæ Venerem ἀλιγενῆ, hoc est, e sale & mari natā finxerunt.

Ad.

Ad purpurandam faciem pallidulam, & decolorem venustandam. Sume santali rubri, & aceti acerrimi bis distillati, vtriusque quantum voles, misce, & igni lento coque, addito aluminis momento: habebis rubricam tingendæ faciei perfectissimam. Quam si odoratam voles reddere, inii[illegible] moschi tãtillum, vel odoris alterius qui tibi ar[illegible]bit. Ex artificiis cuiusdam Itali. 72

[illegible]ithymalorum succus lacteus, vi adurente & caus[illegible] [illegible] abolet. Pari effectu hermodac[illegible] 73
lus ac sabina in puluerem redacta, & oxymelite scillitico excepta, vel calendulæ succo remista, clauos & callos, etiam in pudendis partibus, delent, quum a fœdo concubitu oborti sunt.

Erasistratus medicus deprehendit ex pulsu Antiochum Seleuci regis filium, amore Stratonices nouercæ adeo tabescere vt nisi indulgentia patris voti compos factus fuisset, vitam cum morte mutasset, Autores sunt Valerius Maximus, & Galenus. Qui etiam eisdem indiciis agnouit, Iustam Boetii viri Romæ Consularis vxorem, Pyladis in theatro saltantis amore flagrare & languere. 74

Si flores coloratos habere satagis, illos in cadis vel fictilibus vasis, selecta terra, eaque fœcunda, planta, & mane ac vesperi, aqua quibus visum erit coloribus intincta, irriga, sed noctu a frigore defende. Vbi Sol lucebit, in apertum profer, & apricari sine. Si discolores fieri optas, diuersis aquis diuersoque tempore id aggredere, Ioan. Baptista Porta. 75

Chelidonia planta cum corde talpæ capiti illius qui grauiter ægrotat, supposita, si periclitatur, alta voce statim clamabit, aut cantabit: sin minus, plorabit. Addo ex vetustissimo commen- 76

tatio, quod ſuccus hyoſcyami cum ſanguine iuuenis leporis miſtus, & in leporina pelle conſutus, fertur omnes lepores congregare, qui fuerint in eo tractu vbi ſepultus iacuerit: non ſecus quam matrix canis, alios canes. Sunt qui mihi affirmarint id verum eſſe.

77 Pleræque mulieres grauidæ ex leporis inſperato occurſu, obtutuve, aut deſiderio pulpamenti eius, infantes periunt labello ſupremo bifido, & bifurcatim ſecto. Id quod experientia quotidiana confirmat.

78 Morbus qui cœperit cum Luna fuerit in eo ſigno quod malefica aliqua tenuit in genitura, ſiue in quadrãgulo aut diametro eius, grauiſſimus futurus eſt: ſi autem malefica reſpicit, periculoſus. Sin in loco vbi genituræ tempore benefica fuerit, ſine periculo erit. Autores Ptolem. & Claud. Galenus ex doctrina Ægyptiorum, & maxime Mercurii Triſmegiſti.

79 Troiani belli temporibus, Græci experrecti mane vtebantur acratiſmati. id eſt, ientaculo, ſed frugi. Deinde hora tertia diei ab ortu Solis ariſto, hoc eſt prandio. Ad veſperam vero, heſperiſmati, id eſt merenda. Demum poſt Solis occaſum, deipno, hoc eſt cœna, Athenæus & Suidas.

Ouum in aceto acerrimo triduo maceratũ aut paulo plus, teſtam adeo teneram & mollem exhibet, vt per annuli anguſtiam facile adigi poſſit. Idẽ calida aqua demerſum induratur. Addo quod ſilex eodem aceto edomitus ſeptẽ dierum ſpatio, digiti attritu in puluerẽ reſoluitur. hinc nihil mirũ, ſi (vt diximus) Annibal alpina ſaxa ſoluit aceto.

81 Decoctum foliorum & ſeminum cannabis terræ inſperſum, vermes & lumbricos, ſi qui ſub-

ſint

sint, ad eius superficiem allicit. Idem semen hieme gallinas fœcundas reddit. Et cannabina folia in farinam versa, inebrietantem potum faciunt, Cardanus.

Antiqui ne vina lentescerent, & pinguia ac pendula fierent, aquam marinam, aut salem addebant: qui suo calore & pondere fæces ad fundum secum deferebat, & ita vina defæcatiora retinebat. Autores sunt M. Cato, Colum. Plin. & Græcorum geoponici. 82

Aqua reddens faciem iuuenilem. Accipe sulphuris viui vnciam vnam, olibani albi vnc. duas, myrrhę vnc totidem, & ambræ drachmas sex. Redigantur singula in puluerē, deinde commisceantur, & addita libra vna aquæ rosaceæ, distillentur in diplomate, seu balneo, vt vocant, Mariæ. Excepta aqua seruetur in vase ad vnguem obturato. Cum vti voles, tinge in ea linteolum album, quo faciem ablue ante somnum, & mane hordeacea aqua, aut fontana, deterge: adeo venusta & limpida erit facies, vt ab omnib. miretur & exosculari desideretur. Ex quodam libro de decoris muliebris. 83

Oleum tartari factum ex fæce vini generosi, ferrum illico emaculat, detersaque omni rubigine, eximium splendorem ei conciliat. Faciei lentigines obliterat, & fœdas omnes pustulas quæ frontem mentumque deturpant, vi abstersoria emendat. Ex quadam matrona fucorum magistra. 84

Rosarum radices & propagines vna cum genitali earum terra inter genistas & sparta translatæ, flauescentes rosas præbere traduntur, Bapt. Porta. Est alia via quæ per terebrationem fit, de qua ne verbum quidem hîc à nobis expectabis, vt aliis suum demus locum. 85

86 Hyoscyamus pestiferis bubonibus admotus,
illos fertur disperdere, vel, vt quibusdam placet,
dispergere. Et si quis ante illorum emersum plan-
tam eam secum habuerit, nusquam a bubonibus
corripietur. Radix trita & podagræ ischia sive (ca-
lidæ) apposita, maximopere iuuare fertur, quod
sit Ioui mancipata, qui vnus coxas ob Sagit[illegible]
& pedes propter Pisces sibi vendicat. Ex ve[illegible]
simo Secretorum libro.

87 Si gutta ali[illegible] atra-
mento misceantur, numquam frigore constrin-
getur. Et si succo maioræ, aut mercurialis, manus
oblinas, citra læsionem plumbum liquefactum
tractare poteris, modo celeri motu id perficias.
Quod credere tutius puto, quam experiri.

88 Qui ad rem quampiam aptus est, habet profe-
cto & huiusmodi significationis stellam admodũ
potentem in sua genitura. Et qui sciens est potest
multos stellarum effectus auertere, quando na-
turã earum nouerit, ac seipsum (a cælo monitus)
ante euentum præpararit, Claud. Ptolemæus.

89 Iulius Capitolinus refert Antoninum Pium
Cæsarem iam senem & silicernium, mane ante-
quam salutatores venirent, solo pane sicco robur
virium sustentasse. Addo quod Democritus mor-
ti proximus solo eiusdem panis & mellis cocti
odore vitam prorogauit, donec Thesmophoria
Cereris sacra finirentur, Athenæus & Diogenes
Laertius.

90 Aceti vsus tam intra, quam extra assuefactus
(vt fieri solet per cõtagia pestis) incommoda pa-
rit plurima: nisi aquæ rosaceæ, aut vini optimi, vel
croci momentũ illi remisceatur. Sed de his multa
in nostris contra pestem Secretis & auxiliis.

Sicomori

Sicomori lignum in aëre numquam ſiccatur: in ripis fluminum & aquarũ gurgitibus celeriter. Addo quod baculũ ex ſilere libenter ferunt ruſtici, quia ſerpentes hunc fruticẽ fugiunt, Plin. Addo quod hyoſcyamus viridis ſub ceruicali poſitus, ſomno conciliando prodeſt: perinde atq; plantas pedũ inungere gliris pinguedine, vt Aëtius tradit. 91

Virtus roſarum purgatrix conſiſtit in ſuperficiariis earum partibus, vt etiam violarum: aſtrictoria [illegible] earundem facultas & roboris [illegible] interna delitéſcit. Sic vrticæ vis adurens, ſuperficie tenus manet: interne vero tantum frigoris latet, vt contuſa vrtica, & arteriis brachii temporumque applicata, febris feruorem extinguat in corde, vt alibi adnotauimus. 92

[illegible] pocula ex cornu olim fuiſſe, autor eſt Philoſtratus. Vnde ἀπὸ τῶν κεράτων, id eſt à [illegible] 93

[illegible] maculas [illegible] capite [illegible] [illegible] quo tanguntur maculæ, [illegible] 94

[illegible] ſi [illegible] frigida [illegible] continget, vt vix dentes 95

ferre possint, Lemnius & Langius. Sunt qui albu-
minib. ouorum vtantur, loco nitri, aut lapis petræ.

96 Florem veronicæ coronariæ (oillietum vulgus Gallicum nuncupat) cæruleo colore sic intinges: Caudicem intybi erratici qui insigni sit crassitudine, radice tenus seca, & facta fissura in excentrismo sobolem floris à radice euulsam desige, & vbi factum erit, vimine constringe, ac terram p[illegible] fimo subactam circum aggera, & opport[illegible]e [illegible], Bapt. Porta.

Crystallinus lapis in tenuissimum pollinem deductus, & ex iusculo quopiam, aut vino, mulieri lactanti exhibitus, illius verba lacte plurimo fœcundant. Si vnionum puluis contra cardiacum affectum valde pollet, modo veri & orientales fuerint vniones.

97 [redacted]

aut

[redacted]

Mures extinguentur, si cum aliquo delecta- 99
bili cibo illis proposito misceatur argentum vi-
uum extinctum, aut plumbum vstum, vel squam-
ma ferri, aut helleborus niger. Addo quod ver-
mes ac venenata omnia fugantur suffitu aliorum
animalium eiusdem speciei, vt scripsit Rasis.

Ex vino debili sic facies generosum: Accipe 100
foliorum callitrichi & seminis apii ac fœniculi,
& quantum potest manus capere, dolio immitte.
Si turbidum erit, sic clarum reddes: Sume sex aut
septem ouorum albumina, quę vino iniecta ba-
culo diligenter moue & coagita. Ex secretis pe-
riti cuiusdam & diuitis œnophylacis Aureliani.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM

CENTVRIA IIII.

[illegible] orabile nihil est 1
[illegible]
[illegible] literarium [illegible]
[illegible]
[illegible] eram
[illegible] inseque-
batur, tabellis suas ex illius ore detrahere sa-
tagens. Postea autem quam hic extra tabernam
ludi literarii fuisset, illa quidem sabem fecit, &

repentina ruin[redacted] vna cùm præceptore [redacted] Gelone. diuinæ prouidentiæ munere, ex [redacted] bus ſuis ſuperſtite. Qui quod a lupo occiſus non fuerit, ſed potius ſeruatus, magnam profectò habet admirationem. Non igitur rationis expertia Deus negligit, imo vero chara habet, cum diuino inſtinctu partim ex his regnum præſignificarit, partim ex impendente periculo ſeruarit.

2 Priſcæ religionis ſacerdotes, [redacted] antiſtites, vt prætextu religionis ditteſcerent, fingebant deos excruciare homines morbis. De quorũ numero epilepſia, ob id ſacer morbus dicta cenſebatur. Autor Hippocr. in libro De ſacro morbo, & De virginum morbis. Adhæc Gale. lib. Prognoſtic. vt adnotauit Ioannes Langius.

3 Membrum ferro percutiendum non eſt, quum Luna ſignum tenuerit quod membro illi dominatur. Addo quod defectus luminarium in cardinibus geniture, annuarumve cõuerſionum noxius eſt. Et Venus nato voluptatem adfert in membro, cui ſignum in quo ipſa eſt dominatur. Idem & in cæteris ſtellis, Ptolemæus.

4 [redacted]

5 Carnes ad Lunæ radios noctu mactatæ, vel expoſitæ, teneriores, coctuq; faciliores euadunt. Nam

Nam Lunæ astrum ad cibariorum concoctiones plurimum confert: quæ nihil aliud sunt quam putrefactio quædam. Hinc ligna ad Lunæ splendorem cæsa citius putrescunt, & fructus celerius maturescunt, Autor Daphnus medic. apud Atheneũ.

Aqua ardens, quam etiam vitæ aquam appellant, in præseruandis rebus, & à putredine vindicandis summe & efficax. Si enim carnes ac piscea [illegible] quæque ea imbuantur, à corruptione & vermiculis immunia euadunt. 6

Si folia taxi comederint iumenta, moriuntur: si vero ruminantia animalia degustauerint, nihil incommodi sentiunt, Theophrastus. Quanquam Plinius fraxino id adscribit. quem fefellisse potuit nominum affinitas & vicinitas. Nam Græci fraxinum *milean*, taxum vero *milon* vocant. 7

Nouit alter vnio Cleopatræ nouissimæ Ægypti Reginæ, tabificam aceti vim & acredinem, quo nec magnitudine, vt tradit Plin. nec candore parem vnquam spectauit Oriens. Dum enim superbo fastu, vt reginam decet meretricem, M. Antonio Consuli Rom. obiiceret, facta etiamnum sponsione, se solam vna cœna centies sestertiûm absumpturam, vnionem ex aure detractum, qui tanti æstimabatur, nimirum ducentis & quinquaginta millibus coronatorum, aceto liquefactum re vera absorpsit. Autores sunt Plinius, Macrob. & alii. 8

Ex tamarisco & fraxino tornati calices à medicis valde probantur. Nam hic veneris & item calculo, ille vero spleni obstructo præclare medetur. Possunt etiam ex ligno guaiaci aduersus luem Veneream componi remedio præstantissimo, Ioan. Langius. 9

10 Ad diluendum faciei nimium ruborem, Accipe vncias quatuor nucleorum persicorum, & semin. cucurbitæ extorticatorũ vnc. duas, tere, ac fortiter exprime, vt oleaginosum liquorem elicias, quo mane & vesperi faciei carbunculos ac rubores tange, & paulatim disparebunt, vel plurimum emendabuntur.

11 Si quis integras & illibatas castaneas diu seruare volet, illis nuces iuglandinas remisceat. Humorem enim excrementitium & vliginem omnem, vnde cariosæ efficiuntur, penitus absorbebunt, & situ obduci prohibebunt. Sed de his multa in nostris hortorum Secretis.

12 Si rapæ serantur raræ, effœminãtur: si vero densæ, masculescere omnes aiunt. Tradunt insuper quod quanto recentiora fuerint cucurbitæ & cucumeris semina tanto maturius nascuntur: & petrapiũ, aut petroselinũ, ex veteri semine celerius prouenire, quam ex recenti: vti etiã nasturtium.

13 Aganice, vt Plutarchus refert, Hegetoris, Thessali filia, siderum defectus in pleniluniis, perito, ac temporis quo Luna obiectu terræ vmbra obnubilaretur gnara, quum hæc mulierculis credulis, præsaga futuri prædiceret, Lunam præcantatione cælo subducere credebatur. Hinc illud Virgilii in Damone exstitit, Carmina vel cęlo possunt deducere Lunam.

14 Polygonum, seu corrigiola, solaris censetur esse planta. Ex quo affectibus cordis, nec non oris ventriculi, quem prisci cardinam nuncuparunt, summe auxiliatur, propter Solem & Leonem, qui vtrisque præsunt. Iuuat etiam nephreticos, & calculi, vel coli doloribus excruciatos, potu aut iniectione. Sunt qui probato euentu mihi

confir-

[illegible] [illegible] [illegible] prodeſſe ad hæmorrho[illegible].

Quisquis genituræ [illegible] dominatores aut aſcendens in ſignis humanis non habet, [illegible] humanitate alienus, etiam ſibi ipſi erit. Et quicunque Martem habet in horoſcopo, ſeu aſcendente ſuæ genituræ, omnino cicatricem in facie accipiet, Ptolemæus. 15

Hydrophobi qui ex canis rabidi morſu aquam appetunt, & eandem reformidant, ſi inopinato ſubitoq; impulſu aquis mergantur, metus metu diſcutitur, & tali ſymptomate liberãtur. Lemnius. 16

Ruta & mentha dum virent, flatus & Veneris pruritum excitant: ſiccata vero, vel frixa & præcipue ſemina, eoſdem diſcutiunt, Venerisque impetum frangunt, & gonorrhœam ſiſtunt. Hinc nimirum ad caſtitatem ſeruandam, olim myſtæ ſacris initiati ruta vtebantur. Auctores ſunt Nicander, Hippocrates, Dioſcor. Galenus, & alii. 17

Perrigidum & aſperum gelu, crus brachiumve, offendiculo & lapſu minimo facile frangitur. Quod ex ſiccitate aëris ambientis, oſſa etiam rigeſcant & fragilia reddantur. Id quod in candelis ex cera, vel ſeuo compactis obſeruari poteſt: contrario modo quam in humido cæli ſtatu: in quo omnia lenteſcunt, & flexibilia fiunt. Lemnius. 18

In præſeruandis eduliis, ſi ſal, acetum, aqua vitæ, vel ſalſugo ad id oportuna, defuerint, puluis cymini, aut carui, vt vocant, præſentaneo erit auxilio, ſi illo defricentur, & recondantur. Proderit etiam mel, ſed non ita efficaciter. 19

[redacted] 20

[redacted]

21 Ficus arbor vaporem adeo acutum & incisiuum spirat, vt carnem gallinæ in ea suspensam maturet, coctuque perfacilem reddat, Plutarch. & Aristot. Idem continget si sublatis ex volatilibus pennis, aut detracta pelle ex animantibus, illas in tritici aceruo vnum alterumve diem diligenter consepelieueris. Experientia confirmatum.

22 Veterum medicorum instrumenta cornea erant, cornibus liquores mensurabant, cornibus in scarificatione pro cucurbitulis vtebantur, & cornibus, Galeno teste, clysteres administrabātur. His addam quod nō solum monocerotis cornua, sed ceruorum quoque, contra virus efficacia esse experimento constat. Nam illorum scobe vermes infantium necantur, & accensorum nidore serpentes fugantur, vt tradūt Dioscor. Plin. & alii.

23 Aduersus faciei serpiginem & aliarum partium corporis (Galli *dertas* vocant) accipito radicem lapathi, seu rumicis, eamque particulatim concisam, diem vnum in albo & acri aceto macerato, deinde extrahe, & serpiginosum locum ter vel quater, immo sedulo confricato, & in acetum [illegible] quod satius erit, nouas radices substitue. Experimento frequenti probatū. Sunt quidem [illegible] promittunt ex radicibus borraginis, [illegible] & dia[illegible] dentium [illegible]. [illegible] erit experientia.

24 [illegible] pingue & pendulum reddant [illegible] medice falso. Sunt [redacted] qui

qui autem vel sulphure & calce id tentent, non sine granorum bonitatum pernicie. Quod vt vitari possit grana iuniperi & iridis radix vna sunt admiscenda, Lemnius.

Amygdalæ nascentur inscriptæ, si tamdiu cum suo putamine & testa macerentur, donec laxatis claustris nucleus absque vlla noxa & fractura excipi possit: vbi exemptus erit, præacuto stylo, quicquid allubuerit, satis profunde in eo sculpetur vel describetur, tenuique arborum membrana aut papyro inuoluetur, & stercorato subactoque solo committetur. Ex Geoponicis. 25

Verbenæ radix appensa collo eius qui strumas patitur, mirum ac insperatum adfert præsidium: quod Veneri ancilletur, quæ collo præest, propter Taurum eius domicilium. Ob id etiam Veneris desideria augere traditur gestata, vel ex vino hausta. Addunt magiæ naturalis professores eandē verbenam Sole per Arietem spaciante collectam, & granis pæoniæ sociatam, tritā, & ex vino albo percolato haustam, epilepticos, miraculo quodam sanare. Res me dictante, multis experta, quam ex vetustissimo libro de herbis septem Planetarum, Hermeti adscripto, fideliter desumpsi. 26

Topazii gemma cote medica attrita, succum reddit ad oculorum morbos apprime vtilem, si eo illinantur. Ille idem hydropicis adhibetur, ac tabescentibus medetur. Autor Epiphanius Cypri episcopus in opusculo de 12. gemmis quæ erant in veste Aaronis, ad Diodorū Tyri præsulem. 27

Comprehensæ, haustæque sub ipso conceptu imagines, vel subito oborta rei cuiusque cogitatio, creditur effingere similitudinem in fœtu, ac formas miscere. Hinc auorum aliorumq; patrum, 28

plerósq; autem cognatorũ effigiem ostentare videas. Ideoq; in homine plures, quã in reliquis animantibus sunt differentiæ, ac discrimina, Plinius.

28 Maturitatis muriæ experimentum id erit: Vbi dulcem caseum in eam demiseris, si pessum ibit, immaturam: si vero emerget, maturam esse, scito Columella. Addam ex Plinio, etsi parergon, quod lapis exemptus e capite piscium qui aselli seu onisci vocantur, nobis vero merlucii, febrem tollit, adalligatus.

30 Didymus medicus extracto sanguine e pedis pollice, labra epileptici inungebat. Et Orpheus atque Archelaus contaminabant faciem sanguine ex quacunque parte corporis educto: atq; ita epilepticos exurgere testati sunt Hollerius ex Plinio. Quod nos etiam antea scripsimus.

31 Qui ab æstu faciem defendere satagunt, ne fusca fiat, ii antequam sub Sole ambulent, vel equitent, illam ouorum albuminibus, cum tantillo amyli agitatis & remistis loricare debent: & peracto itinere aqua hordei tepida, vel simplici, eluere, ac tectorium illud deponere. Res mulierculis valde expetenda, quæ cupiunt faciem votis componere amantum.

32 Tradit Pomponatius priscos exorcistas, quos adiuratores appellant, ante coniurationem expurgasse ab atra bile corpora obsessorum a spiritibus. Nam geminis morbis vt plurimum infestantur, animi nimirum, & corporis: illos curat ecclesia, hos vero opportuna medicina.

33 Poculum ex hedera, cissybium dictum, ratione duplici conuiuiis summe est accõmodum: inprimis, quod hedera vini temulentiam arcere fertur: deinde quod caupoñum fraudes, qui vinum

num aqua miscent, eo poculo deprehenduntur, sicuti deinceps ostendemus ex M. Catone, & aliis.

Olibani & lardi suilli partes æquales vitreato fictili coquuntur, & ad linimenti consistentiam per setaceum excernuntur. Hoc si pediculosum caput inungatur, procul dubio immune euadet a pediculis. Estque præsidium eam in rem & propugnaculum multo tutius, quam ex vnguento en[illegible]ato. Quo nihil perniciosius in scabioso & pediculoso paruulorum capite, propter argentum viuum, quo scatet. Nam hinc sæua oboriri vidimus symptomata. Quod inconsultis matribus & nutricibus, quæ illo vtuntur, scriptum sit. 34

Elephantiasi correptos deprehendes ex lotio cui plumbi vsti cineres inspersi sint. Nam si subsidant, nullum inest contagium: sin fluitant, & in vrinæ superficie hærent, certissimæ labis signum ostendunt, Lemnius. 35

Ex Quintiliorum georgicis siccos & inaquosos cucumeres ad hunc habebis modum. Vbi scrobiculum foderis, in quem illorum semina depositurus es, dimidium altitudinis eius, paleis aut sarmentis exple, ac ita planta, terra desuper regesta, absque vlla rigatione. 36

Semine rosæ, cum seminibus sinapi & pede mustelæ suspensa inter ramos infœcundæ & parum feracis arboris, illam mirum in modum recreare, ac fœcundare traduntur. Etsi brassica ægrotet, ac veluti languens tabescat, eodem præsidio restituta fiet. Addo, quod pisces turmatim sectabuntur [illegible] miscellaneis comitatū. Ex cuiusdam [illegible] secretis & experimentis, vt dicebat. 37

Tradit Ai[illegible]er & post eum Albertus, quod smaragdus collo adalligatus, epilepsiam impe- 38

dit. & quandoq; penitus curat. Hinc fuit, vt nobiles collo natorum suorum hunc lapidem libenter appendant, ne epilepsia tententur.

39 Circa tertium a conceptu mensem vitium grauidas infestat, quod malaciam & picam nuncupant: in quo carbones, putamina, cretam, testacea, aliaque eius inepta, auide concupiscunt: nonnunquam etiam carnes humanas. quæ si eis negentur, cum matrem, tum fœtum, in præsentaneum vitæ discrimen adducunt, sicuti paulo ante vna & item altera historia confirmauimus. Malum hoc potissimum euanescit, vt tradit Lemnius, dum infanti crines emergere incipiunt, & fœmella vtero gestatur.

40 Aqua in qua flores amarulenti persicæ arboris sæpius infusi ac macerati fuerint, cū sacchare ad zulapii consistentiam & spissamentum cocta, vermes vna cum excrementis astrictæ alui foras efficaciter protrudit. Langius.

41 Pallidæ mulieres, graciles, macilentæ, nec non fuscæ, quas Gallicum vulgus *brunetas* appellat, rubicundis & obesis petulantiores, salaciores ac magis prurientes esse solent. Quod prospiciant qui compedibus matrimonii vinciri quærūt, & muliebri capistro adalligari.

42 Si cortex tollatur à vite, minorem fæcem vinum eius reddet. Obitus muscus in ea repertus extirpari & corradi debet, vt tradit Pallad. Adde ex Plinio, quod si fabam Luna plena seras, & lentem ac viciam a 25 ad 30. a limacibus erunt immunes. Sed pro pabulo quidem ita serunt, & pro semine id vere nouo aggrediuntur.

43 M. Bruto exercitum ex Asia traiecturo spiritus quidam nocte illudebat, & percontanti quis esset,

esset, respondit, Malus tuus sum genius, quem in Philippis Thessaliæ campis videbis. ibi Brutus in conflictu occubuit. Plutarch.

Pocula ex vitro conflata eo nomine sunt me- 44
tallicis salubriora, quod nullius sulphuris, argenti [illegible] participent, [illegible] se fer- [illegible]

[illegible] 45
[illegible] de-
lendas maculas [illegible] artificum, & erugandam dealbandam emolliendamque cutim: maxime si post lotionem non detergatur. Valet etiã contra [illegible] & alia plæraque experiundo didicisse [illegible] quod flores rorismarini in vino albo macerati & leniter feruefacti, faciem sani [illegible] suauitatem cõciliant, caput roborant, & ventriculum expurgãt, si in [illegible] decoctionis eorum a ieiuno sorbeatur. Arnald. Villanouanus.

Indubitata recuperatæ valetudinis argumenta 46
sunt quando partes genitales pruriũt, ac tẽtigine affici incipiunt. licet reliqua mẽbra flaccida sint ac debilia. Sed tũc a Veneris cõflictu submouere cauendum, ne fiat quod [illegible], error peior priore.

Rosam viridem, luteam vel ceruleam reddes, si 47
eius caudicem iuxta radices findas vel terebres, & fissurã, foramenve, quo visum tibi fuerit colore impleas. Verbi gratia ærugine si viridem habere satagis: indico lapide trito, vel azuro, si cæruleam: croco si luteam [illegible] & aliis. Sed diligenter prospice, ne auripigmẽtũ aut venenatũ colorẽ alium intrudas. nam [illegible] si non enecat, florem inficit. Tum demum fissura est deliganda,

& vt decet emplastranda obturandumque foramen & contra externas iniurias armandum quo docuimus modo, in nostris medicandorum fructuum variis artificiis: & in Opusculo de arborũ diuersa insitione.

48 [redacted]

49 Multorum experimento compertum est, sapphirum ad arteriam ligatum, febrilem ardorem mitigare: & e regione cordis gestatum, à pestilenti contagione & venenis tutum reddere gestantem: ad hac, corallium de collo epileptici pendens, casum eius prohibere, Rasis, Albertus, & alii.

50 Si oua citra operam galli edita (subuentanea vocant) gallinæ fouenda supponantur, citius putrescunt, quam animentur. Quæ vero gallina à gallo calcata peperit, post vndeuigesimum diem ab incubitu pullos proferunt: qui ante quam putamen abrumpatur, pipire solent, Lemnius.

51 Purpureus mulierum color si fucatus est, deprehenditur commansis granis cymini, vel nucleolo alii demorso ab ipsis. Nam si natiuus est, durabit: si vero cerussatus, hydrargyratus, aut citrini vnguenti illitu conquisitus, statim obsolescet, Langius.

52 Nodi, cicatrices, claui, calli, glandulæ, & siquid luxatum, ruptũ, fractum, conuulsum, solutumq; fuerit in aliqua parte corporis, omnia futurã aëris mutationẽ & tempestatem præsagiunt ex dolorum exacerbatione, vt plenius ostendimus in nostris Ephemeridib. aëreis, & rustica tempestatum Astrologia.

Si

Si cum lacertæ sepo, halinitro, cuminoque farinam tritici miscueris, & gallinas eo cibo saginaueris, caro illarum adeo pinguefaciet homines, vt præ crassitudine & adipe disrumpi videantur, Cardanus. Adde ex eodem, quod vlmi ac persici folia præter tempus decidentia, pestem in omni iumentorum & pecuino genere præsagiunt. 53

Suetonius autor est, Tiber. Cæsarem experrectum etiam in tenebris, vt feles vidisse: Seneca, Asinium Pollionem nullas a cœna solitum resignare aut legere epistolas: vt animo curis soluto & tranquillo cubitum iret, & ita se ad somnum componeret. 54

Ærea pocula damnantur, quod ęruginem, infestum stomacho virus, facile contrahunt præcipue si vinum aut acetum illis infundatur. Aurea præstantissima sunt, quoniam cor roborant & exhilarant. Addo quod poculum ex electro naturali cōflatū (quod auro & argenti quinta eius parte constat) arcu in superficie eius interna maculoso, quo nitor ingenitus obsolescit, necnon stridore, virus infusum prodere fertur, ac præmōstrare Langius. 55

Capillos aut barbam sic denigrabis. Accipe lixiuii communis quantum voles, cui infunde folia betæ, saluiæ, & lauri cum myrrha & corticibus iuglandium viridium. Tum demum coque omnia, & ex eorum lixiuio barbam, vel capillitium laua: aut madefacta ibidem spongia, & nonnihil expressa identidem tinge: miraberis effectum. 56

Venenati aëris contagia discutiunt nuces basilicæ seu iuglandes. Quod verum esse indicat synthesis illa Mithridatica, quæ diatesseron dici potest. Recipit enim nuces binas, ficus totidem, rutæ folia xx. & salis granum. Hæc si quis ieiunus 57

sumpserit, a venenis & morbis contagiosis eo die futurus est immunis. Vide Gallicum libellum nostrum Secretorum contra pestem: inuenies illic quod placuisse queat.

58 Cucurbitæ, pyra, mala cotonea, citria, aurantia & alia huiuscemodi, quam volueris figurã exterius præ se ferent, si vbi defloruerint & primum sui rudimentum exhibuerint, in figuratum interne typum aliquem ligneum, testaceum, aut alterius materiæ incluseris, & deligaueris, donec iustum maturitatis gradum assequantur.

59 Alectorius lapis magnitudine fabæ repertus in ventriculo decrepiti galli, fertur reddere gestantem gratiosum, constantem & audacẽ: nec non ad Veneris tractanda sacra ad vnguem factũ. Idem sub lingua detentus, sitim sedat, vt multis experimentis compertum est, Albertus.

60 Morbus qui inuaserit eo anno quo eclipsis (cui dominatores sunt planetæ mali) in ascendente genituræ, vel annuæ conuersionis partialiter contingit, vel in loco hylech seu vitæ significatoris, exitiosus & lethalis esse solet. Idem fiet si in oppositione, vel quadrato ascendentis genituræ, aut conuersionis anni, vel significatoris vitæ, contigerit.

61 Carbones cum fossiles, tum factitii, mephitim & graueolentiam exhalant, qua assidentes syncopi, atque animi deliquio, aut cephalalgia subinde periclitantur. Remedium est, sale conspergere dum ignescunt: aut ferri, vel chalybis aciem illis iniicere. Leuinus Lemnius.

26 Citrium pomum scriniis impositum, vestiariam supellectilem a tineis inoffensam custodit. Quod etiam præstat ex sincero arietis sepo candela,

dela, iisdem scriniis tenui linteolo inserta. Prodest succus eiusdem citrii aduersus deleteria pharmaca, addito seminum puluere. Nam venenum per ventrem extrudit, & habet prophylactici antidoti energiam. Autores sunt Theophrast. Dioscor. Galenus, Athenæus, & alii.

Æstate procliuiores in Venerem solent esse 63
mulieres quam viri: quod eo tempore calor illis augeatur, his vero flaccescat & elangueat. Qua ratione calorifica pleraque, vt ruta & thymus, libidinem, humoremque seminalem in viris extinguunt ac resiccant. in fœminis vero exacuunt, illarum vligine consumpta. Leuinus Lemnius.

Anseres, anates, ac reliquæ aquaticæ aues, syde- 64
ritide herba suis medentur incommodis: gallinæ helxine: grues iunco: pantheræ humano stercore: apri hedera, & ceruæ cinara. Addo ex Plinio, quod apes cancrorum odore exanimantur, maxime si quis illos iuxta aluearia coxerit: nam fœdos odores odio habent, & ob id acerrime persequuntur eos qui tetra vnguenta redolent.

Si clauus ex ære chalcitide conflatus suillis, cer- 65
uinisve carnibus infigatur, eas a putredine illibatas, stiptica exiccandi facultate diu conseruat, Plutarcho autore. Quod certa experientia nouerunt metallorum fossores, qui in scaptensulis versari solent, meque ea de re, inquit Langius, hæsitabundum facta fide confirmarunt.

Autores sunt Dioscor. & Plin. alyssum, hyperi- 66
cum & moly herbas in ædibus suspensas, veneficia ab hominibus & pecore, ne fascinẽtur, perinde arcere, & amoliri, atq; luporum capita ianuis affixa.

Capillos aurei coloris æmulos, vna cum barba, 67
ad hunc facies modum: Accipe frustula rha-

barbari quæ a pharmacopœis deraduntur, & tamquam inutilia abiiciuntur. Ea in lixiuium decoctionis foliorum & ramorum visci ex quauis arbore detracti, tamdiu infunde & macera, donec emollescant. Facta expressione, post leuem ebullitionem, spongiam eo lixiuio imbue, & capillitium identidem intinge, aut barbam, si visum erit. Tum deinde vtrumque calidis linteis sicca: quod tutius est, quam igni vel Soli exponere. Id vbi sæpius egeris, absque vlla offensa optatum assequeris. Ex quodam Italo.

68 Si desit commoditas æstiuis mensibus vinum in subterraneas & profundas apothecas mittere, prohibebis ne vapescat, detrudendo in eius dolium lardi & suillæ carnis salsæ sesquilibram lino inuolutam, aut maiorem quantitatem, pro vasis capacitate. Sed ita, vt dum vinum depromis, id vna ad fundum vsque descendere patiaris, donec vas exhaustum sit. Fiet ita vt nec vinum a se degeneret, nec vapescat. Leuinus Lemnius, si bene memini.

69 Nucem absque putamine sic habebis ex Africani artificio: Apertis eius carinis & putaminibus, nucleus a membrana intercussante excludatur, sed omni eius carne & pulpa illæsa: tum demum carpto vellere aut tenui corticis membrana, vitigineisve foliis obuolutus, terræ committatur.

70 Corallium a collo dependens fluentem e naribus sanguinem retinet, valetque aduersus epilepsiam, & incomposita menstruorum effluuia. In puluerem solutum, & aqua dilutum, plantisque & arboribus respersum illas recreare ac fœcundare fertur. Acceptum a quodam Hispano.

Hoc cuculo miraculum, inquit Plin. quod quo

loco

loco primum auditur, si dexter pes audientis ibidem, circumscribatur, & vestigium ibi effodiatur, non gigni pulslices vbicunque spargatur. Addam ex Palladio, quod apes non fugient, si stercus primogeniti vituli, oribus alueorum illitum fuerit.

[redacted] 72

73 Cotonea mala suo odore omnium deleteriorum vires obtundunt. Nam & Pharicum præsentissimum venenum, vt tradunt Athenæus & Plutarchus, impositum disco cotonea respiciti, emarcescit, eiusque vires omnino dispereunt, manifesta quadam antipathia.

74 Negant canes fieri rabiosos gustato lacte eius mulieris quæ marem peperit, autor Plinius. Qui etiam tradit caput fascia mulieris ligatum, doloribus leuari. Addam ex Columella, herbæ sanguinariæ adeo grauem esse perniciem, quod si eam depasta fuerit ouis, toto ventre distenditur, contrahiturque, & spumam quandam tenuem tetri odoris despuit. Celeriter sanguinem mitti oportet sub cauda, parte clunibus proxima.

75 Plerique noctambuli inter dormiendum, opera vigilantium exercent, tecta in sublime scandunt, per trabes & lacunaria oberrant, lectos aliorum adeunt, omniaque intrepide audent, nec quidquam sibi timent. Autores sunt Albertus,

Christoph. Marcellus, Langius, & Galenus: qui etiam uolitam [illegible] se fuisse testatur.

76 Ne quid ad gelida ganeæ pocula Græcis & Romanis deesset, niues ad æstatem vsque in subterraneis fossis, querneis frondibus, aut palea cooperta [illegible] aut [illegible] velut in [illegible] ferundam, vt pom[illegible] marqu[illegible]

77 C[illegible] im[illegible] ille non [illegible] cuius coagulo [illegible] missum fuit Pictoriis

78 Vinum palato arridebit, & cum odore, tum colore perplacebit, si malum medicum, seu citrium caryophyllis vndique compunctum & armatum, ita in dolio suspendatur, ne vinum attingat. Sic enim nullum saporem vapidum, aut mucidum cõtrahet. Si autem vinum subacidum, vel acetum ad vini naturam asciscere voles, porri semine id efficies: aut iniectis in illud vineæ pampinis & capreolis, Hæc cuiusdam est œnophili sententia vatis.

79 Plantam pulcherrimam habiturus es, si in caprillum [illegible] rcus diuersa semina intruseris, & illud pingui fimo oblitum, scrobe aliquantulum profunda sepelieris, superiniectoque lætamine, & aggesta terra opportune rigaueris. Baptista Porta. Si lactucam odoratam quæris, semen illius vna cum citri semine misce & sere.

80 Chalcedonius lapis collo appensus valere traditur contra illusiones & phantasmata ex melancholia oborta. Quemadmodum Amethystus [illegible] ebrietatem, [illegible]

[redacted] per pannum expressa, & succo rapham [redacted]s mixta, vsque adeo duram & densam reddit aciem cultrorum, ensium, & aliorum instrumentorum, quę bis aut ter dum candent in illa extincta fuerunt, vt ferrũ aliud ac si plumbum esset, facile incidant. Acceptum a quodam Parisiensi machæropœo. 81

Vbi menses mulieribus defluxerunt, & absterſus est earum vterus (quod quinto fere die vsu venit aut septimo) si a primo quo purgatæ sunt die ad quintum vsque commisceantur illis viri, marem gigni aiunt: a quinto vero ad octauũ, fœmellam. Et rursus ab octauo ad duodecimum denuo masculum. Post illum vero dierũ numerum, hermaphroditum. Leuinus Lemnius ex Auicenna. 82

Pisces agminatim confluent, pacato flumine, aut maris littore, si aquam decoctionis aristolochiæ rotundæ admixta calce resperseris. Quod si eiusdem puluerem degustent, velut exanimati, supernatantes comprehendentur. Pictius. 83

Febres accenduntur si cornuti scarabei in oleo decoquantur, & ex eo brachialis arteria inungatur. Quæ res in conuulsione quandoque experiri solet, necnon paralysi, & aliis affectibus, in quibus febrem excitasse valde profuit. 84

[redacted] 85

[redacted]

86 Asclepiades ex vino subaustero & porri succo ad melis spissitudinem coctis, electarium sanguinem excreantibus salubre, conficere docuit, vt scribit Galenus.

87 Cochlearum carnes per se tritas cum polline farinæ ex proximi molendini parietibus, olim, inquit Galenus, vulneri imposui: cum quo etiam neruus vulneratus & contusus erat, in agricola & duro homine.

88 Ne vlla potandi illecebra antiquis deesset, aquam hac industria infrigidabant: Testaceis vasis sub aprico Solis æstu interdiu illam calefaciebant, aut igni excoquebant, noctu vero in altioribus ædium fenestris frigori ætheris exponebant, & mane ante Solis exortum subducta fæce, puriorem eius partem, vt salubriorem, in fictilibus hydriis prius aqua frigida immersis, & pampineis foliis vel lactucæ coopertis, ad vsum sub paleis reponebant. Galenus & Athenæus.

89 Vinum fœtidum & corruptum emendatur, si pro vasis magnitudine, iusta portio mundi tritici ex sacculo in eo suspendatur, & exinde retrahatur. Nam quidquid erit fœtoris ad se alliciet, ac ita vinum innocuum & clarum reddet, Pictorius.

90 Censent Columella & Plinius [redacted] lorum post diem quadragesimum [redacted], castrandos [illegible] tutos fieri a [redacted] hic est [redacted] vltima spina articulatio desinit cum [illegible], & tandiu distor-

distorquetur, donec abrumpatur. Id etiam canibus conciliat, ne in longitudinem indecorum cauda porrigatur.

91 Si lauri baccas perforaueris, & semina ciceris in singulis cuiusque foraminibus posueris ac fimo oblitas, terræ commiseris, tam suaues & odoratos alticocalos hinc habebis, vt nihil suauius & odoratius dari possit Ex Varronis geoponici præscripto. Idem etiam continget si semina triduo maceraueris in aqua odorata ac iucunda.

92 Chelidonius lapis duplex in hirundine reperitur, rufus nimirum, & niger. Prior lineo panno, aut vitulino corio exceptus, & sub axilla gestatus, antiquos morbos, vna cum epilepsia perfecte sanat, idque præstantius efficit, si in pollinem tritus bibatur. Posterior valet aduersus febres. Autor Albertus in opusculo de sculpturis, imaginibus, herbis & virtutibus lapidũ, quod penes me habeo nõ impressum. Addit ibi & alia [illegible] com[illegible] ra.

93 [illegible] & [illegible] ex [illegible] pa-ros, [illegible] infinita alia [illegible] corpore, solo [illegible] perfecte curantur, Galenus.

94 Sapphiri gemma purpurascens, attrita & lacti permixta, plagis quæ fiunt ex pustulis albis & tuberculis efficaciter medetur, si eis illinatur. Scriptum est in lege inquit Epiphanius visionem quę Moysi in monte apparuit & legem datam, in gemma [illegible] expressam.

95 [illegible] interear, ea & [illegible] nita

vermibus, exhibitoque illorum puluisculo vermenantibus pueris, eam confestim reliquos corpori inhærentes excludit Leuinus Lemnius.

96 Omne triticum in solo vliginoso post tertiam sitionem conuertitur in siliginem. Columella. Et populus alba ob senium & alimenti inopiam, succo effœta in nigram degenerat. Theophrastus. Hic ad leuo mihi licet, quod alijus vigeri siliginata Scelisaræ, siluatares sunt elephantiasis labe infectis. Ex quorundam experimento.

97 Noui quosdam nostræ ætatis, inquit Galenus, propinasse ossa humana vsta patientibus comitialem & articulares morbos: sed ne sciret nobis ægris quid biberent, ne forte id remedii accusarentur. Et multi hoc præsidio curati fuerant. Hactenus ille. Addit Conradus Gesnerus, se os illud quod coronalem suturam describit, epilepticis exhibuisse [illegible] successisse.

98 [redacted]

99 Ab auro tussi quidpiam non dissimiliter pondus ei decrescit nisi ossa gallinacei in id coniecta fuerint, nam eius partem absorbent: vt antea, admonuimus, Autores sunt Plin. & Vitalis Cardinalis.

100 [redacted]

bono

[redacted]

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM CENTVRIA V.

Non illud memorabile & [illegible] ad [illegible]
[illegible] iudicabitur, quod a Conrado Gesnero [illegible]

[redacted]

2 [redacted]

3 Vulnera ægr [redacted] cicatrice obducuntur, imo vero nonnunquam letalia fiunt, si quando illi membro illata sunt, cui Luna, ex signo quod tunc inambulat, dominatur: sicuti initio præcedentis Centuriæ ex Ptolemæi Aphorismo confirmauimus.

4 Menecrates celebris epilepsiæ medicus, numquam in publicum prodibat, nisi suis quos curauerat stipatus, deorum habitu vestitis, & ipse purpura indutus, aurea corona decoratus, crepidatus, sceptrum denique in manibus, velut alter Iupiter gestans, Athenæus. Hic si etiam apoplexiam fortem

tem curare sciuisset, sane periculum fuisset, ne Iouem cælo deturbasset, & se in illius solium substituisset.

In trietericis Bacchi festis promiscue viri, bac- 5
charum, nympharum & heroarum habitu, vna cum
mulieribus tripudiabant, Orphei theologicos hymnos canentes, & saltationes in noctem producentes, effusa vtriusque sexus libidine. Vnde perpetuo senatusconsulto licentia illa vt scribit Liuius, coercita fuit.

Pollux sanguinem ferinum cum lacte materno 6
educationi canum tribuit. Et Xenophon dissyllabis nomenclaturis canes appellandos censet, vt celerius inter venandum suum quisque nomen accipiat. Addo ex eodem, quod canes odorato, ferarum vestigia indagant & persequuntur: tantam & odora canum vis, vt tradit Pollux. Homines vero oculis, quod olfactum habent [illegible]

[illegible] si 7
[illegible] pla-
[illegible] [illegible] ité
al[illegible] arte
numerare poterit. Præterea speculum loco vno sinuosum, alio concauum, & in medio planum, magnam imaginum diuersitatem repræsentat, maiorum, minorum, a dextra, a sinistra, propius & remotius, Ex Vitellione.

Subest linguæ catellorum neruus vermiculi ef- 8
figiem præ se ferens, rotunda & tereti forma: qui si eximatur eos a rabie immunes reddit, facitque vt minimo latratu sint infesti, nec quemquam lætali morsu impetant. Columel. & Plin.

Si porri caput acuta arundine, vel ligneo stylo 9

pupugeris, & raporum, vel cucumerum semen in foramine occultaueris, dictu mirum est ei prius caput, vt prodigium videatur. His adiicere mihi licebit, quod omnia absque spinis & aculeis nascentur, vt Varro docet in Geopon. si lupillis attritu semina conferenda retundantur. Sed de his alibi a nobis satis & abunde scriptum est.

10 Aetites seu aquilinus lapis sinistro brachio vel lateri appensus, id beneficii pragnantibus adfert, vt fœtum contineat & abortum impediat. Amorem præterea inter virum & mulierem conciliat. Et si difficilis ac laboriosus erit partus, femori alligatus fœlicem ac lenem reddet, sed statim post debebit solui. Idem, vt tradunt Chaldæi, si veneno cibus commiscetur, prohibet ne deglutiri possit, Autores sunt Euax & Albertus.

11 Fel testudinis naribus epileptici illitũ in morbi paroxysmo, eos protinus surgere facit. [redacted]

12 Vt veris temperies venationi est aptissima, ita nulla magis aduersa indagini ferarum, propter varios flores & herbarum vapores, qui nares canum imbuunt. Hiemis tempore idem contingit ob crassum aërem qui impedit ne facile hauriant odorem ferarum, nisi post meridiem, vt tradunt Xenophon, Plutarch. & Oppianus.

13 Plantæ mercurialis masculæ (nam in marem & fœminam discriminant) decoctũ, vel succus diebus quatuor a primo purgationis die mulieribus

bibitus

bibitus, procreandi maris vim vtero confert. Fœminæ vero mercurialis similis succus totidẽ diebus, pariq; modo assumptus, gignendæ prolis fœmininæ vires suppeditat, si cessantib. menstruis & cõposito vtero, vir & mulier debite congrediãtur, & mutuo amplexu concalescant. Dioscor. & Plin.

Si ex cocculis ab oriente allatis, & ob id a nobis *Cocque de leuant* vocatis, cum cymino caseo vetustissimo, farina tritici & vino in spissamentũ coactis, formentur sphærulæ magnitudinis pisi, & piscosis amnib. quieta aqua, iniectæ, quotquot pisces degustabunt earum illicio [illegible], & velut inebriati ad ripas dissilient, & [illegible] capi facile poterunt. Experientia multa [illegible] probatum. 14

[redacted] 15

Sternutamentum in conceptu, & oscitatio in partu noxia sunt, vt tradit Plinius. [illegible] ingressum oscitare mulierem, sitma plerumq; sunt conceptus argumenta: sternutare vero, [illegible] fluxum eius quod adhæsurum erat. Addam ex Plutarcho in gratiam œnophilorum, quod vinum modice bibendum est potius, quam aqua diluendum: deperit enim infusa aqua. 16

Insigne rerũ symphatiæ & consensus exẽplum, in fidib. citharę aut testudinis elucet. Quarũ si vnã digito contrectaueris, confestim vnisona alterius testudinis chorda illi correspõdens, sua spõte, mouetur & festucam sibi impositã abiicit. Ex Boëtio, vt fusius infra explicabimus, si in mẽtem veneris, 17

18 Ignis ex rotunda vitri phiala, aquæ plena & immobiliter Soli opposita, facile excitari potest. Cum enim directe Soli obiicitur, retro in linea amphoram pertranseunte, obuiam illi sonictum combustibile, ignem ex radiis multiplicatis & addensatis leuiter concipit: non sine spectantium miraculo qui ex aqua ignem excitari videt. Ioan. Bapt. Porta.

19 Si ilico velis conuertere vinum in acetum, proiice in illud sal cum pipere & fermento subacido confusum & id celerrime præstabit. Si properantius perfici velis, laterem aut chalybis partem ignitam, semel atque iterum in vas demerge: aut rapha radices, vel immatura mespila, corna, mo- [illegible] malis, [illegible]

20 [illegible] in, [illegible] ris [illegible] scribit [illegible]. Qui se gratio herba inficiebant quam Isatim Theophrastus appellat, nos vero, cum infectoribus, Guedam. Sic apud Græcos mulieres multo tingebantur, autore Xenophonte.

21 Dion Cassius scribit, Adrianum Imperatorem studio venandi ad insaniam vsque & vitæ periculum flagrasse: adeo vt inter venandum effracto humero, crus pene attriuerit. In circo sæpe centum leones interficiendos dedit, & sæpe manu sua leonem occidit.

22 Ex semine brassicæ cum inueterascit, aiunt nasci rapum, & contra e raporum semine brassicam. Addo quod populi albæ cortex contusus & sterco-

ſtercoratis ſulcis diſſeminatus, edules anno toto fungos exhibet. Et ſi dulcis amygdala fructu ſeratur, fit amara & ſapore ingrata: ſi plantetur, contra. Ex Græcorum geoponic. & Plinio.

Bufones ſeſe dilatantes & intumeſcentes, non ſolum venenũ per vrinã in plantas & fructus humi iacentes longius fundunt, ſed etiam tabifica ſaliua vicina quaque vitiant. Quæ duo, non minus mortifera ſunt, quam nepellus. Quare admirari non licet, ſi repente quandoque pereant, qui fraga, fungos, fructus & herbas hoc veneno infectas, & illotas comedunt: vel iis dentes confricant, vt initio primæ Centuriæ oſtendimus. 23

Lapis Lyncurii in carbones ignitos proiectus illos extinguit, tantum abeſt vt ab illis inflammatur. Nec id ſolum habet rari miraculi: ſed ſi quis hanc gemmam panniculo obuolutam in eoſdem carbones detruſerit, non tantum illa, ſed panniculus quoque illæſus conſeruatur. Prodeſt etiam mulieribus in enixu. Autor Epiphanius. 24

Nulli venationis ſtudio Romanos vicerunt, apud quos illa vſque adeo inualuit, vt feras ab extremis Aſiæ, Africæ & Europæ finibus in vrbem accerſerent, vt cædibus immaniũ ferarum aſſueti minus hominum cruorem & vulnera perhorreſcerent, ſi cum hoſtibus dimicandum eſſet. Plinius, Sueton. Spartian. Lamprid. & alii. 25

Tradit Poſſidonius in Aſia & Africa tantæ immanitatis ſerpentes naſci, vt ceruos ſolidos & homines equo inſidentes hauriant. Addo ex Plinio, Strabone & Solino, quod Africa ſerpentib. adeo fœcunda eſt, vt araturi præaltis ocreis indutis nõ alia ratione letales illorum morſus effugiant. 26

Experimento probatum habeo, inquit Le-

mnius, puerorum lumbricos vuarum passarum esu expugnari, si ieiunis absque vllo alio edulio illos exhibeas. Nam vt amarulenta, ita dulcia affluenter hausta vermibus sunt inimica: diffindi enim ac rumpi illos contingit, suauioris edulii copia.

28 Raphanus infixis veratri albi radiculis, illarum viribus imbuitur, & si crudus ita comeditur: eadémque helleborus operatur. His liceat mihi addere, quod Ægyptiorum sacerdotes modica cicutæ sorbitione se impune castrabant, vt scribit D. Hieron. nec omittédum est, quod Mithridati hausta quotidie venena, præsumptis tamen remediis, illi ex consuetudine innoxia fuerunt: adeo vt captus a Pompeio, se in carceribus veneno interimere non potuerit. Plin.

29 Vulnera a venenatis animalibus illata, si candente ferro vrantur, calore eius virus insumitur. Res ea in pestiferis bubonibus multis salutaris fuit. sed atrox nimis ac sæuum est id remedii genus, quod tamen multi suo summo bono sustinuerunt & experti sunt,

30 Si plura diuersi generis semina ceræ vel tenaci cuipiam materiæ in longitudinem tenuiter protensæ incluseris, & solo optime stercorato ac subacto commiseris, mirabilis ex ea congerie pullulabit sepes. Regii olitoris hoc artificium & experimentum.

31 Alexander Magnus ceruorum vitam longam posteritati testatam esse cupiens, aureos torques plurimis innecti iussit, expresso in illis tempore quo id fiebat. Ex iis qui post centum annos capti fuerunt, nondum ætatis senium præ se ferebant, Plinius.

32 Lupini optime seruntur in vinearum meditul-

lio,

lio, vt omnem amarorem de vitibus ad se alliciat, ceu familiarem: quem nec deponunt, nec edulcescunt, nisi vino vel aqua diu ac multum macerentur, Theophrast. Plin. & alii. Hinc ego nimirum lupinina appellare soleo illorum ingenia, quæ nunquam emolliuntur ac feritatem deponunt, nisi vino multo diu macerata & imbuta, vel, si mauis, imbibita fuerint.

Heliogabalus, Lampridio autore, in viridario suæ domus montem excauauit, in quo hybernas niues & glaciem ad æstus refrigeria conderet. Sic ante illum Nero aquam decoctam, vitroque in niuē demissam refrigerauit, Plinius & Suetonius. 33

Sapphirum coloris dilutioris in adamantem conuertes, si scobe, seu limatura ferri obrutum in vase fusorio tam diu validissimo igni exponat, donec incandescat. Vbi perfectum admiserit colorem, & ab adamante plurimum fuerit immutatus, tum demum extrahetur, repolietur, & annulo affabre inferetur. A quodam aurifabro accepimus. 34

Elephantos iuxta sensum humanum intellectum habere, memoria pollere, fidem in disciplinam seruare, imo vero Græcas literas scripsisse, Plinius ex Mutiano ter consule testatum reliquit, Vti etiam Plutarch. 35

Ventus aquilo nocte intempesta, vel crepusculo exortus, mox euanescit & stationem suā deserit: eoque fit vt exercitati nautæ illi parum fidant, & nauigationem non instituant, nisi triduanus sit. Auster contra, primi diei exortu spem fulcit nautis diuturnum fieri. Quod hoc prouerbio confirmant Græci, Νότος ἀρ[illegible]τος, Βορέας τε[illegible]τος. 36

37 Corium dextri calcanei vulturis dextro pedi podagra laborantium, & sinistri sinistro impositum, dolores commitigare fertur ac lenire. His addere absurdum non erit quod oraculo quodam ostensum est, radicem cynosrhodi vulgus eglanterum odoratum nuncupat, vnicum & singulare esse remedium aduersus morsum canis rabidi, nisi Plinium & Galenum abiurare velis.

38 Si carnes quæuis, dum adhuc calent, inter duas patinas suffocentur, & mantili, ne quid exhalet, inuoluuntur, venenatorum naturā subeunt. Easdem etiam mala adferunt morticinę carnes esitatæ, nec non eorum animalium, quæ à venenatis, aut rabidis bestiis icta vel demorsa fuerunt, aut fulmine tacta interierunt. Leuinus Lemnius.

39 Quædam animalia, re vera, in saxis oriuntur, & in scopulis maritimis radices, velut plantæ, iaciunt, paulatimque adulta mouentur ac sentiunt, quæ si diuellas, moriuntur. Idcirco Zoophyta Aristot. appellat, Budæus & Gaza plantanimalia.

40 Expertum est nostro tempore, inquit Albertus, vitrum topezium in aquam feruentem demissum, illius æstum & feruorem adeo consopiuisse, vt statim iniecta manu hinc abstrahi potuerit, absque vlla læsione. Quod vnus ex sociis nostris inquit, Parisiis probauit.

41 Aurum vt reliqua metalla non offuscatur, nec fuligine obducitur, sed splendescit potius ac turgidum efficitur, maximè syncerum & non adulteratum. Nam auri porositas, mollities & raritas efficit, vt concepto inbibitoq, vapore fuliginoso turgescat & fulgore afficiatur. Leuin. Lem.

42 Gallina magnopere perhorrescit accipitres vt etiam si vocem audiat, tantisper dum incubat,

ona

oua vitientur, Plinio teste. Addo ex eodem, & Æliano ac Solino, quod vrsa trimestri spatio latet, quo tempore cibo carens, manus solum elābit vt supra monuimus.

Heraclides Ponticus tradit, Caniculæ exortum priscis summopere obseruatum fuisse, adeo vt illinc coniecturam caperent de anni statu salubrisne, an pestilens futurus esset. Nam si obscurior, & veluti caliginosa oriebatur, cælum pingue ac concretum esse significabat; & proinde grauē ac pestilentem fore annum. Si vero clara & pellucida emergebat, cælum esse tenue ac purum demonstrabat, & proinde salubre fore ac prosperum anni curriculum. Hanc stellam a sole numerabant antiqui, vt ei canem sacrificarent. Pro cane sidereo, inquit Ouidius, canis hic imponitur aris. Quamquam id factum putarim, quod hoc maxime tempore, canes omnium maxime in rabiem agantur, & proinde simili victima ei litabatur. 43

Vnguentum ex oleo amygdalarum amararum melle, radice lilii, & cera praestantissimum est rugis faciei abolendis, & lentiginibus aliisque cutis vitiis emaculandis. Addam ex Arnaldo Villanouano, quod puluis coriandri cum melle mistus & super carbunculum positus, illum destruit, vt alibi diximus. 44

Ferunt Indi & Hyrcani tigrim animal esse tremendæ pernicitatis: totus enim fœtus illius, qui semper numerosus est, ab insidiante rapitur equo quam maxime pernici, atque in recentem subinde transfertur. At vbi vacuum cubile fœta reperit, fertur odore præceps vestigans. Raptor tremitu belluæ territus, vnum è catulis abiicit, tollit illa morsu, & pondere deposito ocior acta 45

remeat, iterumque consequitur, donec in nauem ingresso, irrita feritas fauit in littore. Plin. & Philostratus.

46 Tradit Ioan. Langius medicus clarissimus se ab equitibus Comitis Palatini audiuisse, quod vidissent in Austria hominem qui latratu, ac cursus pernicitate cum canibus contenderet, & cum illis in syluis illæsus venaretur.

47 Si iuuenum ceruorum tenerrima cornua, dum adhuc lanuginosa cuticula operiuntur, in taleolas [illegible]antur, & fictili nouo diligenter operculato [illegible] clibano cōmittantur, factus ex iis pul[illegible] addito pipere & myrrha, coli cruciatibus cū [illegible] generoso mirifice cōfert. Scribonius Largus.

48 [illegible] monachi quidam subinde ægrotarent, [illegible] ad causam intelligere possent, audiuerunt [illegible]dem a rustico operario, catum monasterii [illegible]mero cum serpente ludere. Qui postea commonem illorum aquam lambebat, aut cum eis dormiebat. Non erat autem letale hoc venenum, quia [illegible] serpentis ex ludo, veneni vim remittebat. Porzettus.

49 Ex animalibus supérfœtant lepores & equæ: sunt qui setosas & lynces adiungant. Nonnunquā etiam mulier superfœtat, vt Alcmena, quæ Iphicium concepit, iam Hercule grauida.

50 Consiliginis radix suum & pecorum omnium pest[illegible] præsens esse solet remedium, nec non pulmonariis eorundem vitiis, traiecta tantum auricula. Bibitur etiam ex aqua, & sub lingua assidue habetur in ore, Plin. & Columell. Putatur multis ea esse planta, quæ Gallorum vulgo Pomelea, quasi pulmonea, dicitur. Alii pattam Leonis esse contēdunt, quod viderint rei herbariæ Aristarchi.

Thebith

[redacted] 53

Concauis speculis proprium est pedes sur[illegible] caput vero deorsum repræsentare. Cæterum [illegible] quis in peluim aquæ plenam sub Sole spe[illegible] immiserit, ad parietum obiecta latera ve[illegible] colores impressos obseruabit. Sed [illegible] pueris tractanda relinquo.

Si quis ex incuria, vel ignorantia ouillos [illegible] aut arietinos ederit, non exemplo vermi[illegible] bisulcis illorum vngulis adhæret, conf[illegible] sca ac stomachi dolore aflicietur, omniq[illegible] mento ad ructus & vomitiones pro[illegible] coctioni officit, ac ventriculo negot[illegible], Leuinus Lemnius.

Hoc dolo vulpes vel lupos occides: Carne suilla 54 pingui [illegible] [illegible] [illegible] vestigia, [illegible] proiice, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 55 [illegible] [illegible] [illegible] biem, Plinius. Addo ex Alberto, quod abl[illegible]

ſis pilis qui ſunt [redacted] feles [redacted] perdunt. Qu[redacted] gues hamati, & vaginis re-con[redacted].

56 [illegible] vetus aqua frigida intinctus & o-cu[illegible] ſecum excludit. [redacted], fugat & loco [redacted] quod expulſo [illegible] vno anthrace, vnà etiam [redacted] cum colore perdat ſapphirus. Nam vidi v-num, inquit Albertus, qui quatuor annorum in-[illegible]to ſpatio, duos anthraces expulerat.

57 [illegible] ſæuiſſimum animal, rotarum or-bes [illegible], curruſque inanes, & gallinaceorũ [illegible] valde terrent: ſed omniũ maxime ignes & [illegible] expaueſcit. Plin. Ælianus, Orus Apollo.

58 Ne columbæ à felibus infeſtentur, ad feneſtras atque aditus omnes, & ſecundum plures co-lumbarii regiones, ramulos rutæ ponito, ſuſpen-ditoque. Ruta ſiquidem vim quandam poſſidet feli [illegible], vt tradit Didymus in Geopõ. Addit Africanus, quod gallinam catus nunquam inuadet, quæ ſub ala rutam agreſtem habuerit.

59 [redacted]

[redacted]

Alfonsus Rex Castiliæ fertur distribuisse 60
centena milia aureorum mathematicis qui hinc inde ex Iudæa, Arabia, Africa & aliis locis accersiti fuerant pro constructione astronomicarum tabularum quæ hodie illius liberalitate omnibus terũtur, perpetuo tanti principis encomio.

Sambuci flores suo odore erucas arcent ac tineas perimunt: & absinthium, ruta, mentastrum, abrotonum, satureia, iuglandis folia siccata, lauandula vel pseudonardus, nigella, coriandrum cum viride, & psyllium, pulices ac cimices, modo culcitris & puluinari imponantur: vel earundem plantarum decocto, solum cubiculi aspergatur. Experire, si non credis.

Piscium carnes quouis modo coctæ, si dum 62
adhuc calent humidis locis diu asseruentur, eosdem pariunt affectus vescentibus, consimilemque perniciem adferunt, quæ à fungis creari solet: tamen si noxa, non nisi duobus tribusve diebus post, sese quandoque prodat. Non minus sunt vitanda oua barbatuli piscis: nam si largius sumãtur, adeo venenata sunt, vt magnum minentur periculum, Leuinus Lemnius.

Galbanum emollitum, & ex lineo panno 63
anthraci pestifero coextensum & appositum, si curabilis est adeo illi adhærebit, vt reuelli non possit, nisi radicitus eum extirpet. Si vero incurabilis erit, ne tantillum quidem adhærescit. Arnaldus à Villanoua.

Quanquam male olentia vuluis prosint, & 64
hystericis adiuuent, tamen auertenda sunt ab iis

mulieribus, quæ epulis præsentari solent. Nam pa-rorum fumum illis excitant, ac æstuare cogunt, Alexand. Aphrodis. & Auicenna.

65 Feles non coeunt parte posteriore, vt reliqua fere animantia, sed mas stat, fœmina vero subiacet more hominum & similarum. Sunt in eo genere fœminæ natura salaces. itaque mares ad coitum querula alliciunt, cogunt, ac nisi pareãt, ... ac verberando puniunt. hinc ille efferus clamor: siue quod seminis igneum feruorẽ ... sentiunt; siue etiam quod vnguibus ... laduntur, Arist. Plin. Alb. Nyphus ...

66 ... Aëtius quod si coagulum catuli semel ... ex aceto ederint hydrophobici, statim ca- ... cupiditas potus aquæ: & ob id medicamẽ- ... hoc ... laudibus ab eo commendatur.

67 ... anhelitum & spirandi difficultas curabitur infixa pectori radicula eius herbæ quam veterinarii consiliginem vocant. Aut radice eiusdem ... auricula ... impacta: siquidem has in partes omnis morbi vis, noxiumque virus elicitur. Autor Pelagonius muliomedicus. Sunt qui vires easdem tribuant radiculis hellebori.

68 ... nearum multitudine, pestifera fore æstas indicatur. Et vernis ficus foliis, cornicis pedem adæquantibus, tempestiua veris nauigatio, Plutarchus & Hesiodus.

69 ... in Assyria gemelli qui obiectis tantum ad ianuas corporis lateribus, feras ... Visus etiam sapphirus qui prima applicatione aciem oculorum ac visionem obtundebat. Autor Ioan. Langius.

70 Si e vitro solidiore & crasso parentur perspicilla,

cilla, seu ocularia, in plures facies angulosas ita accommodata, vt anguli omnes metam habeant in medio, quæ visum disgreget, ex pluribus illis superficiebus sic dispositis, res vna apparebit multiplex. Adeo vt nummus vnus aureus & simplex, decem, viginti, vel centum præ se ferat, pro angulorum & superficierum turba. Quæ res tangentem mire deludit, facitque vt multo mel[illegible] cum huiusmodi ocularibus perspicillis dare, qua[illegible] accipere. Ex opticographis.

Sal marinus recens costus, atque a sord[illegible] non ita pridem repurgatus, asseruãdis car[illegible] piscibus minus est idoneus. Nam sals[illegible] liuam, & limosam quandam vliginem rebu[illegible] conspersis inducit. Leuinus Lemnius.

Quidam ex sociis nostris inquit Albertus, [illegible] narrauit, Fridericum Imperatorem habuisse [illegible] gnetem qui non solum ferrum traheret, [illegible] versa ferrũ lapidem. Addit ille idem [illegible] esse genus magnetis quod carnes homin[illegible].

Sicut ex felibus, inquit Ælianus, mas [illegible] 73
nosissimus, ita fœtus amãtissima est fœmina, propter quem Veneream maris consuetudinem auersatur. Cuius rei mas non ignarus, commu[illegible] sobolem interimit. Hæc autem noui fœtus desiderio permota illius libidini denuo [illegible], Ælianus.

Homini a scorpionibus icto remedio est cinis 74
eorundem ex vino potus. Et rabidi canis mo[illegible] curati testantur multi, pilis eiusdem animantis exustis, & ex vino propinatis, Plinius & Leuinus Lemnius.

Aues quæ semen hyoscyami ederint, præcipue 75
quæ in gallinaceo habentur genere, non multo

post tempore pereunt, quemadmodum & pisces. Addo ex Dioscoride quod radice hyoscyami in aceto coacta, efficaciter dentes colluuntur in dolore. Cui subscribo si à causa calida fuerit dolor.

76 Carduus benedictus contusus, & in vino cum axungia & triticea farina probe coctus ad vnguentæ consistentiam, præstans habetur remedium ad [illegible] quæcunque, etiam si processerint vsque [illegible] in denudationem. Sed bis in die vnctio [illegible] debet, suntque prius eluenda vino vlcera, ad [illegible] abstersionem. Arnald. Villanouan.

77 [illegible] diuersaretur in Italia D. Augustinus, [illegible] perhibet, quasdā mulieres stabula[illegible] gustato caseo quopiam, in iumenta à via[illegible] conuersa fuisse, vt earum onera deferrēt. [illegible] pater delibato casei veneno consopitus [illegible] exanimis iacuit, experrectusque tandem [illegible] caballum fuisse, ac onerarias clitellas & [illegible] militibus gestasse dixit. Quod verum fuisse compererunt.

78 Ab omni tetro odore feles abhorrere dicuntur: eamque ob causam excrementa sua, prius [illegible], in terram occultant, Æliano autore. [illegible] causam addit, ne odore muribus prodantur. Volaterranus, ne à prætereuntibus terantur. [illegible] fecit, Plutarchus scribit, odore vnguentorum illos grauiter vexari: & vt Cælio placet, perturbari ac furere. Addam quod Aloysius Mundella se obseruasse tradit, comitiali morbo illos etiam quandoque affici.

79 Experimentum Regii cuiusdam chirurgi aduersus chiragras & podagras. Habe manipulum artemisiæ, decoque tacito in oleo dulci oliuarum, donec decrescat ad tertias: eo dolentem locum inunge,

inunge sentiesque breui tempore dolorem sedari.

Abinzoar medicus Arabs non illaudatus, ad morbum aquatum & icterum exhibebat pondus trium granorum hordei lapidis bezoardici dissoluti in lacte vel aquæ cucurbitæ, aut rosarum. Quo remedio filium Haly regis a virulenta icterici aurigine liberauit. Porro quid sit lapis Bezoardicus exposuimus aphorismo 70. Centuriæ primæ, si bene memini. 80

Optimum est in grangrenæ scarificatione incisiones aqua salsa calente irrigare, ne sanguis incrassetur, sed liquidior fiat: aut spongia [illegible] aqua salis, vel maris imbuta, easdem [illegible] & fomentare. Lemnius. Optimum etiam [illegible] vero præstantiss. in bubonibus & anthracibus pestiferis idem fieri.

Materiam effingendis lapidibus preciosis [illegible] præstitues. Impletur vesica multis ouorum albuminibus simul dilutis & agitatis: tum [illegible] [illegible] excoquenda [illegible] [illegible] tempore exsiccatur donec vitri consistentiam duriciem videatur. Posthæc in particulas [illegible] quæ paulo post aquis, quo visum erit colore [illegible] saturatis, iniiciuntur, vt ibi [illegible] colores propositos imbibant croceum [illegible] habere [illegible] & crocum in aqua dilue [illegible] [illegible] quisquiliis [illegible] sane inuentum & paratu [illegible], quod ab experto accepi & tibi commune esse volui, sed eo animo ne quem decipias. 82

Ad canis rabidi morsum, cancri in patella deuruntur, vt puluerari possint. Exhibetur cochlearis mensura cum puluere radicis gentianæ 83

ac tharis momento. Valet autem antidotus ista frequenter iterari, & per sesquimensem continuum assumi, quo rabies & aquæ pauor propellitur. Probatum audiui.

84 Aqua felibus usque adeo est exitialis, ut si in ea mergantur, & ilico desiccari prohibeantur, vitam amittere non raro commutent, Albertus. Nam humiditas externa illorum naturæ aduersatur: proinde pedes etiam tingere cauent. Hinc emersit illud, *Catus amat pisces, sed aquas intrare recusat.*

85 Smaragdus perelegans, inquit Albertus, temporibus meis a Rege Hungariæ gestatus, dum venerea desideria cum vxore expleret, in treis partes (quod sit impatiens libidinis) fractus dissiliit. Non tamen ægre suaderi mihi potest, qui certo scio venustum smaragdum a quodam mihi familiari sæpenumero gestatum, quo tempore operam liberis cum vxore daret, nihil prorsus detrimenti accepisse. [redacted]

86 Sorices & glires ruinosas ædes deserere obseruatum est, etiam trimestri spatio antequam sint collapsuræ. Præsentiunt enim naturæ instinctu contignationem & ædium compagem sensim dissolui, illasque breui pessum ituras, Plinius & Leuinus Lemnius. Aduer-

Aduersus calculum [illegible] de experientia magnificant puluerem pellis [illegible] [illegible], cum aqua parietariæ ex vino albo [illegible]. Alii idem pollicentur de pelle [illegible] barbatuli, & stillatitia aqua herbæ, quam argentariam vocant. 87

Si e nare dextra fluat sanguis, digitus auricularis manus dextræ [illegible] est, ac totis viribus premendus; sin e sinistra, sinister. Hoc enim compressu fluxus restringi solet. Populare est remedium & probatum. 88

Cum primum infantes ex vtero prodeunt [illegible] prius quam aliquid gustent, corallii [illegible] midium diligẽter tritum cum lacte [illegible] ferint, nunquam epilepsiam incurrent. [illegible] Villanouanus.

Accensis vtrislibet ceruorum cornibus, odore illorum fugantur serpentes, & comitiales deprehenduntur morbi. Idem etiam præstat lapis [illegible] tes incensus, suffitu [illegible] sed ne odor [illegible], stragulis circũdari debet quisquis est. Nam [illegible] si epilepsiæ est obnoxius, cadet. Dioscor. Galen. Plinius, Apuleius & alii.

Tridenti clariss. legis vtriusque doctor [illegible] inter ludendum cum quodam suo catello [illegible] in inferiori labro demorsus fuit. Qui cum [illegible] ret eum rabie affectum esse, quarto [illegible] rabidus factus, & tandem hydrophobus [illegible] adiutus medicamento, miserum obiit [illegible]. Autor Andr. Matthiolus suis in Dioscor. Commentariis. Quod diligenter, obsecro, animaduertant & obseruent qui catellos habent in [illegible].

Scribonius Largus tradit, ceruis Ciliciæ (& fortasse aliis) sordes enasci in angulo oculi versus nares, quas venatores contra omne iobolorum 92

& venenatorum animalium virus, ac pharmaca deleteria in capitis cingulo deferant.

93 Feles auribus abscissis facilius domi remanent, quod aquæ guttas & stillicidia auriculis apertis illabentia sustinere non possint. Albertus. Castratur vterq; sexus, & præcipue mares, vt mitiores & corpulenti fiant, minusque euagentur, ac domos deserant.

94 Antoninus Caracalla Imperator, Ælio Spartiano teste, eos condemnare statuit, qui contra tertianas & quartanas febres periapta & gestamina colli vel brachiorum circumferrent. Quibus tamen fidem non derogat Galenus, vt etiam amuletis, modo naturali nitantur ratione, potius quam verbis incãtatoriis magorum: sicuti in pæonia idẽ Galen. ostendit, cui suffragatur Theophr.

95 Hydrargyrum, seu argentum viuum facile ac leuiter hunc in modum congelabis: Liquefactum plumbum & à scoria repurgatum in vasculum idoneum coniicito, & vbi coagulari addensarique cœperit, fossulam ligno vel ferro confestim in eo inprimito, ac dicto citius, dum adhuc calet, hydrargyrum ibidem coniicito, & optato fine potieris, sed non exacto & postremo. Extractum itaque in pila vel mortario contundes, deinde congelationem, vt prius, iterabis, ac toties repetes, donec durum & malleabile habueris. A quodam chrysopœo, vt fertur, accepi.

96 Si spuma, aut saliua rabiosi canis, vel elephantiaci hominis, vlli parti adhæserit, etiã citra morsum noxam non leuem adfert, præsertim in parte neruosa, vel arteriosa, nisi confestim salsugine eluatur. Quod si quispiam à iam dictis demorsus fuerit, vrina impuberis, fomenti loco adhibita,

virus

virus eliciet. Nec non ruta, sal, ficus, vel brassica
quæ rubenti est folio, vnà cum melle & butyro
subacta, & affecto membro admota: sed intra cor-
pus sumenda sunt interim opportuna antidota.
Ex Leuino Lemnio.

Ferunt conchylia & ostrea tonitru sæuiente, 97
margaritas quasi abortiendo vomere, ob id mul-
tæ in arena reperiuntur. Quarum virtus experta
est & probata aduersus animi deliquia, fluxũ lyen-
tericum, & omnium maxime ad roborandos re-
creandosque spiritus, Dioscor.

Vbi pulices ac pediculi præsentiunt corpora 98
hominum emori ac tabescere, omniaque mem
bra sanguine & calore vitali sensim destitui, vel ea
deserunt, vel partes illas occupant, quibus [illegible]
calorque natiuus diutius inhæret. Cuiusmodi est
lacuna circa ventriculi orificium, vel quæ mento
subest, ac vocali arteriæ incumbit: vt a vespillioni-
bus & libitinariis obseruatum est. Hęc animæ emi-
grantis certissima sunt argumenta. Lemnius.

Ebuli folia cum vino cocta, arthriticorum cru- 99
ciatus valde mitigant, si dolenti loco admoueantur.
tur. Sunt qui præferant, & miris laudibus extol
lant succum expressum ex foliis radicibusque eius-
dem, coctis in vino, & butyro mensis Maii [illegible] e-
ptum ac vice linimenti affecto membro [illegible]-
dem inunctum, nimirum ter, quaterve in die. Ab
experto hæc didici.

Succinum, seu ambram hunc in modum finges 100
& simulabis: Accipe crystallum in tenuissimum
pollinem redactam & ouorum album [illegible], exclu-
sis germinibus, tamdiu agitata & despumata, do-
nec in aquam soluantur. [illegible] pulue-
em immitte, & coagita, addito momento croci

subtiliter puluerato, si nigram ambram tibi comparare satagis. Tum demum omnia hæc in fistulam arundinaceam, vel intestinum aliquod, seu ampullam vitream iniice, ac feruenti aquæ tantisper committe, dum solidam & duram consistentiam adepta fuisse deprehendes. Extracta, super marmore expoli, & in quam visum erit formam effinge. Si sphærulas precarias habere satagis, aut gladii capulum, perfora ante quam siccescant, postea soli expone. Poteris pro concepto voto & arbitrio alios colores miscere, & ita lapides preciosos omnes perbelle mentiri. Sed tum ante coctionem permiscenda erit materia, vt corpus gemmæ diaphanum fiat ac pellucidum. Ex secreto artificio cuiusdam ingeniosissimi amici mei.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM

CENTVRIA VI.

a ADmirationem ac fidem omnem superaret quod anno 1539 accidit in quodam pago ditionis Episcopatus Eistettensis apud Germanos, [illegible] nomine, nisi oculati & certæ fidei testes [illegible] adfuissent. In eo pago Vlricus Neuseffer [illegible] crudelibus dolorum tormentis in altero hypochondriorum excruciatus, subito clauum sub illius cute manu deprehensum, facta incisione chirurgo detraxit. Nec tamen dolores ibid cessabant, sed in dies magis ac magis increscebant. Quare, cum nec aliud doloris remedium fore sa-

re suspicaretur miseriam quam mortem, arrepto cultello miserrime sibi guttur abscidit. Itaq; dum tertio die mortuus ad sepulchrum efferretur, aderant tum Eucharius Rosenbader ex VVeissenburg, Noricorum oppido, ac Ioannes ab Etten, [illegible] chirurgi, qui astante magna hominum frequentia demortui agricolæ ventriculum inciderunt: in eo (res mira & prodigiosa) lignum teres & oblongum, quatuor ex chalybe cultri, partim acuti, partim serræ instar dentati, ac duo ferramenta [illegible] spera reperta fuerunt: quorum singula [illegible] longitudinem excedebant. Aderat & c[illegible] inuolucrum globi instar. Credibile sane est [illegible] in ventriculi cauitate congesta fuisse non [illegible] quam dæmonis astu, & dolo. Autor Ioan. [illegible] parte prima suarum Epist. medicinal. epist[illegible] De prodigiis & præstigiis dæmonum in morbis.

Si libram vnam vini præstantissimi, & salem [illegible] quantum manu prehendi potest, cum fæce vini generosi in chymicum & stillatorium organum miseris, & aquam ex iis materiis manantem excepis, omnium ardentissimam esse experieris. Ex quodam chymista acceptum tibi trado.

Capitale fuisse apud Ægyptios felem sponte, vel casu occidisse, Diodorus perpulchra demonstrat historiâ, suos oculos ac fidem in testimonium adducens, ne putetur esse fabula. Q[illegible] ætate Ptolemæi, inquit. inita esset amicitia cum Romanis, & Romanorum quispiam præter voluntatem animi, felem occidisset, Ægyptii facta impressione, eius domum agminatim obsederat eum ad pœnam poscentes, neglecta magnitudine Romani nominis, & amicitiæ recentis memoria: idq; præstitissent nisi rex & præfecti re-

gii eum præsenti periculo subtraxissent verius quam liberassent. Hæc ille.

4 [illegible] auri & obryzi limatura in electariis idoneis deglutita, fertur conseruare immunes ab elephā[illegible] qui ea vtuntur. Et lamina ex auro imposita [illegible] illorum qui causonis, seu ardentis febris [illegible] excruciantur, febrilem ardorem refrigerat. [illegible]gius.

5 [illegible] graui morbo decumberet Aristoteles, [illegible] suo multa vetanti, & non pauca citra [illegible] causam edicenti, fertur scite respondisse: [illegible] me cures vt bubulcum & fossorem, sed prius [illegible] docere, & ita me præceptis tuis facile mo[illegible] redditeris. Ælianus & Polybius.

6 [illegible] reddens sumentem tutum a peste [illegible], accipit baccarum iuniperi drachmas [illegible] terræ Lemniæ veræ tantumdem, & obolos [illegible] duos, seu scrupulum vnum. Vbi in puluerem [illegible], melle excepta, in vase mundo ad [illegible] reseruabis. Dabis ex aqua mulsæ cyathis [illegible] seu vnciis tribus, quantum est auellana: [illegible] Rex Nicomedes vtebatur, si quando [illegible] habuisset, qui eum inuitarant. Nam [illegible] subsit venenum, quieta manet. sin adsit, [illegible] concitat, & vomere cogit, ita vt venenum [illegible]que cum antidoto eiiciatur.

7 [illegible] viperæ morsu saucia, cunilæ pastu, [illegible] orizanum appellant opem sibi adfert [illegible]. Et visæ cum fortonitera mandragoræ poma degustarunt, formicas melle contritas lambunt. Plin. & Aristoteles.

8 Antiocho Regi cognomento Soteri ostensum fuit in somnis signaculum sub figura triplicis pentagoni ex diuina reuelatione. Quo cum vteretur

in

in vestibus militum pro bellica tessera, de Galatis insperatam adeptus est victoriam. Sic Iudas Machabæus accepto ab Angelo sacri tetragrammatis signaculo, Antiochum Eupatorem feliciter prostrauit. & Constantinus ille magnus [illegible] crucis charactere, Maxentium tyrannum apud pontem Miluium debellauit. Autor Eusebi[illegible]

Si æris ramenta aqua forti dissoluantur [illegible] 9
ferrum tingatur, æris colorem induet [illegible] rit defæcatum & mundum. Præterea si [illegible] viuum sublimatum digitis pertractetur [illegible] argētea vasa, vel numismata iisdem [illegible] sentur, & circumducantur, ita inficientur [illegible] terina ac falsa esse videantur. Bapt. Porta.

Sal in aqua eliquatus, aut loco eius [illegible] 10
sentanea ut dolorē cum feruore ambus[illegible] siue is fuerit ex puluere bōbardico, vel o[illegible] aqua feruida, prunis ferro candente, aut aliunde. Præsertim, si tenui linteolo salsugine imbuto, partes præustæ foueantur, relicto ibidem linteolo. Valet etiam plurimum ad id remedii [illegible] bens butyro salem experto, fomenti [illegible] ta. Autor Lemnius.

Si volueris scire an debeat liberari [illegible] 11
ti anthrace corripitur, exhibe ei [illegible] theriacæ cum vino albo, si non [illegible] que theriaca anthracem inunge. Si ille [illegible] & si sic manet nihil hinc sublevare [illegible] simum erit signum. Si contra, & leuamen [illegible], optimum. Arnoldus Villanouanus.

Lampyrides, quæ & [illegible] & cicindelæ vo- 12
cantur, vitreo vasculo, quod [illegible] sit immissæ, & fimo equino dies aliquot obrutæ, in liquorem soluuntur, qui cum aqua [illegible]

hydrargyri, vt decet, purgati, vitrea phiala pellucida & munda inclusus, mediisque ædium laquearibus appensus, tantum lucis refundet, quantum sublustri nocte Diana. Puto ex magia naturali [illegible] Baptistæ Neapolit. decerptum.

13 [illegible] lapide expertum est quod sanguinis fluo[illegible] : aiunt etiam partum iuuare, ac ge[illegible] castam reddere & cor exhilarare. Sic ga[illegible] lapidis conte[illegible] fluidos dentes firmat, & [illegible] mulieribus exceptus, vel et[illegible] menstrua prouocat. Albertus.

14 [illegible] rabiosi qui hominem momorderit den[illegible] ligati [illegible] suspensi, defendunt ge[illegible] morsibus rabiosi canis, Dioscorides. Ad[illegible] species telæ araneæ spissæ & [illegible] si humero suspenderis, a quarta[illegible] Albertus. His attexendum [illegible] quidam collo suspendunt radices [illegible] nec non arnoglossi, successu nunquam probato.

15 [illegible] per somnium interimere, victoriam [illegible] videre, malum : dentes omnes ha[illegible] mortem somniantis: den[illegible] mortem alterius: aues intrare domu, [illegible] gaudium [illegible] tractare, iram: [illegible] rerum euentum. [illegible] Artemidoro, & aliis.

16 [illegible] ni sola organa non sunt oculi, sed & vox & quorundam hominum maledica lingua. Nam reperiuntur in Africa, Gellio autore, hominum familiæ, quæ si impensius forte laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes cultu & pastu opimas, hæc omnia tabescant & emoriantur, nulli

interea

interea motis causæ obnoxia. Vnde inoleuit consuetudo, vt quidpiam laudaturi, ne verba nostra obsint, bene ominando addamus, vt Deus id conseruet. Autor Aristoteles in Problem.

Goritienses mulierculæ, inquit Matthiolus, ægre parturientibus vltimo remedio argen[illegible] uum potandum præbent scrupuli pondere. [illegible] desunt qui ad interimendas aluii [illegible] puellis propinent ad duorum gra[illegible] quantitatem, citra vllam molestiam, [illegible] debite perpurgatum fuerit. 17

Lithanthrax, seu lapideus carbo fossilis, [illegible] oleo emolliri potest. Quo si viticolæ [illegible] vites, interficientur vermes qui illarum [illegible] gemmas prærodunt. Autor Seuerinus [illegible] 18

Carbunculis & bubonibus, aliisque [illegible] tumoribus, [illegible] cōtusæ percommode [illegible] ex acri, salsoque fermento, vna cum [illegible] tharidibus, cepa & scilla tostis, adhibitaque viua calce, sapone, ammoniaco, & theriaces momento. Hoc emplastrum parti affectæ admotum delitescentes tumores illico perrumpit: sed [illegible] prius corde Lemnius, assentiente exp[illegible] 19

Si salem ammoniacum & oui cortices simul 20 triturateris, & ex iis aquam chymico org[illegible] ceperis, in eaque æs ignitum extinxeris, [illegible] suscipiet albedinem. Adde, quod ex antimonio extractum hydrargyrum, seu viuum argentum, æs eximie dealbat, si super eo proiiciatur, vel defricetur. Quod non facit fossile & metallicum, a Plinio vomica perpetui liquoris nuncupatum.

Ad ambusta quæque summe prodest linimen- 21 tum factū ex smegmate, seu sapone vulgari, cum melle & butyro. Adhæc aqua decoctionis rapo-

rum, quæ paulo [illegible] erit. si nonnihil calc. viuæ in illam lixiui modo dissoluas, & per vasis inclinationem excipias: sic enim absque morsu dissiccat & ardorem compescit

22 Si pinguedine, vel cera liquefacta, ouum, ferrum, aut silicem obduxeris, & quidquid voles de[illegible] scripseris, vel insculpseris, ita vt subiectum [illegible] attingat, deinde in acetum acerrimũ per[illegible] dimiseris, scriptum ac cælatum inuenies, [illegible] apertum, & aceto peruium fuit: sunt [illegible] salem & æruginem. Sed puerilia hæc, [illegible] alia pueris tractanda relinquemus.

23 [illegible] vt vocant transmarinum sic ementie[illegible] vnc. vnam argenti calcinati cum aqua [illegible] salis ammoniaci drachmas duas cum semis[illegible] aceti q. s. misceantur, & tamdiu quiescant, donec materia in fundo subsidat. Deinde vbi acetum supereminebit, sensim auferatur & materia ad fundum relicta in vitrea cucurbita probe obturata per dies 25. sub fimo equino sepeliatur, & habebis cæruleum, vel azurum Indicum & transmarinum pulcherrimum. Ex antiquissimo lib. M.S.

24 Aliquis rubetam defixe aspiciens vtcumque optime coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur. Et rursus aspiciens charadrium seu galgulum (de quo aphorismo *1. Centuriæ 3.*) liberatur. Autor Philes. Addo quod moscho vreteri inserto, dysurias curari tradit Galenus.

25 Adamas, qui etiam incudes. Plinio teste, respuit, mollescere ac solui fertur sanguine calide hirci: modo aliquandiu ante vinum biberit ac petroselinum, vel montanum siler comederit. Cæterum, sanguis huiuscemodi ad conterendum in vesica lapidem, valde efficax habetur. Albertus.

Semen

Semen agrestis croci [illegible] in vel collo suspensum, plurimum pollet aduersus ictum scorpionum: in quam rem etiam prodesse aiunt radicem lauri & ireos. Sic paoniæ radix, præsertim masculæ, collo epileptici pueri appensa, ei valde commodat: similiter & pyrethrum, & pilus canis ex toto nigri, Lemnius. 26

Monachos videre inter somniandum mortem vel calamitatem portendit: pingues videre boues rerum abundantiam. oculum vel dentem [illegible] re, amici aut affinis alicuius mortem. vel [illegible] nium mutū esse, celerem letitiam: hoc [illegible] crum: eosdē aquas ingredi malum. Artem [illegible]

Herbam quam alyssum vocant, alii in [illegible] accipientes, alii solum aspicientes, a singultu liberantur, vt tradit Plutarchus. Fertur eadem [illegible] & caprillo pecori salutaris esse, prope caulas [illegible] pta eorum consita. Valet etiam [illegible] experimento aduersus canum rabiē, & ob id [illegible] ab ἀλύσση, id est rabie, alyssum nominatū. 28

Noui mulierem, inquit An[illegible] quotidie fere per annos [illegible] vuluæ strangulatui obnoxiam, quæ ex illo morbo optime conualuit hauriendo semel per hebdomadam sub [illegible] egressum vinū album, in quo vncia radicis bryoniæ efferbuisset. Et hoc medicamento per annum integrum vsa, hinc nihil amplius incommodi [illegible]. 29

Leporum caro, omniumq; animalium oblongas auriculas habentium, sanguinem gignit melancholicum, vt Galeno placet. Addo quod cerebro leporis perunctæ paruulorum gingiuæ, facilius dentes emittunt: & quod leporum [illegible] somnolentos fieri Cato arbitratur: censetque vulgus, sed ioco friuolo, hinc corpori gratiam ac ve- 30

nuſtatem totos dies ſeptem conciliari, vt ex Martialis epigrammate conſtat.

31 Ioſephus gloriatur ſe præſente Veſpaſiano Imperat. & eius filiis ac tribunis, vidiſſe in exercitu Eleazarum Iudaicæ factionis ſacerdotem, applicuiſſe naribus cuiuſdam a dæmone obſeſſi annulum in cuius ſignaculo radix a Solomone reperta inhibita erat (multi putant, ſed falſo, eam eſſe quæ hodie ſigillum Solomonis nuncupatur) & dæmonem per nares odorãtis extraxiſſe. Qui cum repẽte in terram concidiſſet, cãtico coniurationis Solomonis, idem Elezarus dæmonium proſcripſit.

32 Si argenti puſillum forti aqua diſſolueris, eique tantum ſalis ammoniaci & tartari dilueris, vt ſtripem craſſamentum induat: deinde ex ea materia orbiculos ſeu ſphærulas formaueris, ſiccaueris, & cum illis æs, cuprũ, vel quid aliud ſimile, crebra digitorum contrectatione, & ſaliuę complexu detriueris, audebit ad argenti decus aſpirare ſuperbum. Sed materiæ adhunc modum argentatæ, ab acribus, vt aceto, lotio, ſucco limonum & ſimilibus, defendendæ ſunt, ne prodatur fucus, & color euaneſcat. Acceptum fero cuipiam Picardo, multis rerum experimentis celebri.

33 Pelles ex iis animalibus detractę quæ in frigidis regionibus degunt, ſuffulciendis tegumentis multo præſtantiores habentur iis, quæ paratæ ſunt ex animalib. in calidis regionibus verſantibus. Nam pilorum defluuium contracta cute & addenſata non patiuntur nec agnoſcunt. Lemnius.

34 Dum peſtis graſſaretur in Syria multi, vt tradit Galenus, [illegible] vrina liberari ſibi viſi ſunt. Sic plerique, vt refert Gesnerus, puluere rubeæ araneæ, aut bufonis, peſtilenti buboni impoſito, venenum

num mire extraxerunt. Alii ranam viuam eidem apposuerunt, & si interibat, aliam supposuerunt, idque toties repetiuerunt, donec superstitem vnam remansisse viderunt, felici successu & remedio. Quemadmodum in nostris contra pestem auxiliis ostendimus.

Febricitantis caput & maxime paruulorum, lacte mulieris sæpius inunctum, valde iuuatur. Et si quis ventris profluuium patitur, os hominis collo appensum ferat. Scriptum est præterea à Plinio, si bene memini, tertianas, quartanasque febres sanari menstruo muliebri in lana arietis nigri, argenteo brachiali incluso. 35

Si pani in clibanum mittendo inserueris nucem viuo sulphure, sale petræ, & hydrargyro completam, ac diligenter clausam, vbi incaluerit, videbis panem ita salire, vt iucundum ac plausibile spectaculum præsentibus omnibus exhibeat. Rem eam ab experto accepi. 36

Proditum est fetera, Lunæ (cuius sideris beneficio naturæ pars multa constat) notas & imaginem quandam præsertim in oculis referre. In quibus ad quotidiana luminum Lunæ incrementa, decrementaque augeri pupulas ac minui constat: adhæc in tenebris lunaris modo fulgere: & quod maximum est, fermentum ac vegetabilem Lunæ naturam fœcunditate sua adæquare. Marcell. Vergilius in Dioscor. 37

38 [redacted]

[redacted]

39 Ossium humanorũ puluis ex vino rubro astringente, dysentericis propinatus, sanguinolentũ fluxum cohibet. Et fruticulus, seu virguitum quod viscum appellant, maxime in quercu & ilice natum, comitiali morbo vi natiua medetur, puluisculo suo ex meracissimo vino assumpto. Quod multis experimẽtis sibi probatũ esse scribit Leuin. Lemnius medicus & philosophus præstãtissimus.

40 Aquila per somnium supra caput volantes, infortunia portendunt: suam faciem in aqua contemplari, vitam longam: apes sectari, lucrum nuptiis interesse, aliquem ex affinibus e vita migrasse: Deum adorare lætitiam: speculum contueri, sobolem: oleo perfundi, gaudium. Michael Scotus, Artemidorus & alii.

41 Ludouicus Viues scribit memoriâ patrum suorum sepulchrum erutũ fuisse, in quo lucerna ardens inuenta fuit, ibidem condita, vt inscriptio testabatur, ante annos 1500. Et vt manibus contrectata fuit, extemplo in puluerem resoluta est. Hæc Ioan. Langius.

42 Equos & mulos rabie affici, perinde atque canes, lupos & vulpes, autores sunt Aristoteles & Auicenna. Sed in prioribus raro contingit, nisi a rabidis animalibus demorsi fuerint. Cæterum hic admonendæ mihi sunt matronæ diuites, ne suis catellis, quos in maioribus habent delitiis [illegible] [illegible], [illegible], [illegible]; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]em [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]tos [illegible] quos ob. [illegible].

Clyste-

Clysterum vsus apud Ægyptios adeo frequens erat, teste Herodoto, vt singulis mensibus triduo purgarent se vomendo, atque intestina diluendo, sanitatis gratia, quod etiam a Diodoro Siculo traditum est. 43

Alexander Trallianus a Mesue per antonomasiam Medicus vocatus, asserit imaginem Herculis Leonem suffocantis annulo inclusam, colicis (forte cholericis) mederi. Sic aduersus [illegible] M. Varro hæc verba collo appensa [illegible], Strigiles falcesq; dentatæ dentium dolorem [illegible] sanare. Sed hæc ridicula omittimus, vt meliora sequamur. 44

Placet Musæo poëtæ antiquissimo, quod amoris fundamenta iaciant oculi, præcipua ad amandum illices. Vnde ex aspectu amorem nasci ait Diogenianus. Et pastor Vergilianus inclamat, Vt vidi, vt perii, &c. nam in incognitũ non fertur amor. Ex quo mirum non videtur Iuuenalis illud de quodam amãte, Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ. Ideo itaque scriptum est, Cupidinem in oculis excubare, & illinc sua tela ac faces iaculari, quibus misera amentium præcordia lædat & vrat. 45

Si nimio colore tingetur aurum, & ob id quid piam ex illo detrahere studeas, in vrina aliquot dies [illegible] candente ferri lamina [illegible] semel atque iterum [illegible] Ex quodam aurifabro & chrysopœo ingeniosissimo. 46

Pelles ex quibus in hybernis [illegible] tegumenta confecimus, [illegible] mensibus (vt paulo ante dicebamus) vel flante austro detractæ ab animalibus, pilos habent [illegible] & [illegible] nec non [illegible] Inconsulte itaque faciunt, qui vigente austro, vestes, lectos & 47

laneam supellectilem aeri exponunt, ac ventilant: quum id potius fieri debeat flante aquilone vel subsolano. Nam hi rara densant, & corpora quæque a putredine vindicant: Ille contra, densa relaxat & corruptioni obnoxia reddit.

48 Si calchantum (vitriolum & copparosa vulgo dictum) in aqua rosarum dissoluatur & rursus iteratis tribus vel quatuor vicibus cogatur, deturque oboli pondere obsesso a peste, vomitum concitabit, qui contagionem ac morbum soluet. Valebit etiam in eum vsum, ac sane quam efficax erit antimonii calcinati vnum alterumve grani pondus, pro corporum modulo & viribus. Sed rite calcinatum esse oportet: quale ad me misit superiore anno ex Bohemia, insignis medicus, & mathematicus incomparabilis D. Thaddæus Hageccius, vna cum metoposcopicis aphorismis, & mathematicis aliquot libellis a se haud ita pridem editis. Pro quibus, publica ista commemoratio gratiam tantisper apud eum demereri postulat, dum referendi opportunum dabitur tempus.

49 Semen ex prima fœtura pæoniæ masculæ, nigricans & orbiculare (nam angulosum & rubicundulum inefficax habetur) epilepticos summe recreat, si quotidie triti sumatur cũ oxymelite scillitico, & syrupo de stœchade ac pauxillo nucis muscatæ: quod verissimum esse testatur Lemnius.

50 Tradunt stercora murium, cum cineribus muscarum & auellanarum, addito rosaceo & pauco aceto, locum glabrum pilis egregie vestire. Adhæc vrticam viridẽ horis 24 in lotio decumbentis maceratam, eius salutem præsagire, si ibidem viridis persistat, sin contra mortem vel ingens periculum.

51 Porrum cum sale tritum, & fractis, luxatisve

membris

membris appositũ, [illegible] plurimum iuuare fertur. Et sanguis gallinacei galli siccatus, pulueratus & vino aqua diluto mixtus, aquam supernatare cogit, Ex relatione ingeniosi monachi.

Pontem fractum inter somniandum transire, 52
timoris præsagium est: capillitio caput priuari, amicorum mortem significat: manus mundare, molestiam: easdem sordidas videre, damnum, & periculum: agnos pascere, dolorem: muscas captare, iniuriam.

Tradit Alexander Neapolit. mulierem Venetam acum crinalem qua cirrhi capillorum intorquentur, quatuor digitorum longitudine (quã obdormiscens glutiuerat ore contentam) decimo tandem mense emiuxisse. Altera in gynæcio ducis Iuliacensis virgo, dum se adornaret, perterrita clandestino ducis aduentu & ingressu, quinque acus ore mordicus dentatas itidem deglutiuit, & per vrinam, dies aliquot post, illæsas reddidit, vt aphorismo tertio Centuriæ primæ scripsimus. 53

Si experiri voles an mulier sit grauida, fac vt 54
lotium reddat in vase æneo, & noctem vnam acum ferream & perpolitam in illud demerge. Si prægnans erit, maculis rubris distinguetur: sin minus, nigrescet, vel ferruginea, aut æruginosa euadet. Expertum fuisse intellexi.

Campas hortenses, quæ chenillæ nobis vocan- 55
tur, fugabis & euinces, vt scribit Palladius, si fasciculos allii sine capitibus per omne horti spatium combusseris, & nidorem locis pluribus excitaueris. Si vero vitibus consulere volueris, allio trito falces putatorias iunge. Sub[illegible]ibunt Palladio Democritus & Africanus in Geopon.

Si verus lapis aetites, in aquilarum nido reper- 56

tus, femori parturientium admoueatur interna parte non procul a pube, expeditum facilemque partum illis procurabit, nulla propemodum enitendi difficultate. Quod se expertum fuisse in quadam heroina tradit Leuin. Lemnius. Et nos aphoris. 10. Centuriæ quintæ id ipsum proposuimus & repetere non grauamur.

57 Mirandum est felem, seu ælurum marem, vt Horo placet Apolini, Solis vices sentire, mutareque pupillas oculorum sideris cursu: siquidem dilatatio in exortu protenduntur, eædem meridie contrahuntur in orbem, & occasu Solis obscuriores hebetescunt.

58 Si aurum a suo colore degenerauerit, sic illud emendabis ac reparabis. Ex sale ammoniaco, chalcantho, nitro, & laterculorum puluere, fac cum vrina spissamentum, & eo obductum, opertumque aurum lento igni impone. Idem fiet ac multo leuius si cum sale ammoniaco ærugine & tartaro, tamdiu in aceto ferueat aurum, donec deperditum colorem recuperet. Gratis mihi nequaquam acceptum, tibi tamē gratis, vt alia multa, exhibeo.

59 Orpheus in libello de Lapidibus iubet sponsum ceruinum cornu gestare: sic enim perpetuam ei cum sponsa futuram cōcordiam pollicetur. Addo quod si cerui pellis & pedes dextri affigātur portę, prohibētur ingressu cuiuslibet animalis venenosi. Columella: Sic boues et equi aliquo non premantur morbo si illis cornu ceruinū suspenderis, Absyrtus.

60 Nonnulli elephantiasi ac lepra inquinati morbum vicerunt, frequenti ranarum palustrium vsu, nunc [illegible] sanguinem. [illegible] melancholi [illegible] Quod [illegible] qui [illegible] aut lente progr[illegible] [illegible] sunt.

Am-

Ammoniacum sal tritum & aquæ mistum, 61
literas [illegible] & a papyri colore nihil distantes reddit: sed si igni admoueris, nigrescent. Ad hunc modum aluminis puluere scripta non [illegible], nisi chartam, dum voles legere in aquam demerseris. Ascribendum, vt puto, Bapt a Porta.

Quidam medici admiscent sperma ceti (ho- 62
losanthon plerique nuncupant) his medicamentis quæ dari solent præcipitatis ex alto, aut casu grauiore concussis: ad dissoluendos sanguinis grumos & rupta consolidanda, ad hunc modum. Accipe mumiæ, tormentillæ, oculorum cancri, rhapontici, ana drachmam vnam, spermatis ceti (seu balænę) scrupulum vnum, misce, fiat puluis, cuius drachma ex vino bibatur. Autor Vvolphgangus Meurerus Lipsiensis medicus.

Nigidius scriptum reliquit canes tota die 63
conspectum eius fugere, qui e sue ricinum euulsum & adalligatum gestauerit, Autor Plinius. Qui etiam tradit canis latratum auerti, lingua canis in calceo pollici subdita.

64 [redacted]

[redacted]

65 Si aqua distillationis cerasorum non multo ante ex arbore decerptorum, vi lenis ignis extracta, in os epileptici mittatur, quoties eum paroxysmo corripi contigerit, impetū morbi violētissimi inhibebit. Dosis erunt drachmæ quatuor, vt scribit Ioan. Manardus multorum experimento id edoctus.

66 Lini semen radicibus raphani immissum, & mox terræ optime stercoratæ mandatum, plantam draconi similem producit. Cuius gustus acetum ac salem præ se fert, & ob id mire expetitur in acetariis. Nam ea præsente, nec aceto, nec sale opus est: quemadmodum mihi retulit regiorum hortorum præfectus quidam.

67 Corallium berberiorum succo, vt vniones aceto, colliquescit. De cuius liquore cochlear assumptum, dysenteriam curat. Vtrumque astringit & refrigerat, sanguinis excreationes coërcet, stomachum laxum, languidumque roborat, vt Dioscor. Galenus & medici omnes testantur.

68 Inter canes nulla est cibi societas: nam inter se non secus ob os quodpiam digladiantur quam propter Helenam Paris & Menelaus. Solos vero Memphiticos in medium rapinas proponere aiunt, & communiter viuere [illegible].

69 Sanguis ex quacunque parte corporis immodice fluens [illegible] [illegible] sanguine manantē [illegible]datur. Quod rusticis, potius quā aulicis scri[illegible] habeant labra lactucas. Ex-

Experimento certissimo compertum est bi- 70
tuminis suffitu, siue crudum sit, siue vratur, mulieres vtero strangulatas extemplo reuocari. Quamobrem nonnullæ hoc morbo obnoxiæ, lana exceptam illud collo appendunt: vt crebro olfactu suffocationis paroxysmum arceant. Langius.

Tradunt Arist. & Auicenna, ex orbiculari bre- 71
uiq; ouo marem gigni & excludi: ex oblongo vero & acuto, fœminam. Si autē voles oua incubari absq; gallina, tepido fimo illa sepeli, ita vt turbinatior pars sursum vergat, quintoque vel sexto quoq; die, nouum substitue fimum, quod gallinę calorē suo tepore imitetur. Sed meminisse oportet quod inuertenda erunt oua, donec excludantur pulli, gallinæ mox committendi. Sunt qui tepēte clibano idipsum perficiant, substratis gallinarum plumis, vna cum earundem fimo puluerato.

Lapis alectorius e ventriculo castrati galli, seu 72
capi exemptus fabæ magnitudine, robur virile in geniali thoro adauget, fortitudinemque & in rebus aggrediendis confidentiam adfert. Viris præterea fauorem conciliat, & gestantes gratiosos reddit apud mulieres. Lemnius.

Franciscus Marchio Mantuæ comprehensam 73
habens vocem, ita canem instruxerat, vt in vocandis quos vellet ex curialib eo facile vteretur non secus quā optimi famuli ministerio, Autor Blondus. Addam ex Xenophonte, quod si canes excidantur, cessant a relinquēdis heris, nec fiunt hinc ad custodiam, aut venationem deteriores.

Artemisia in aqua rosarum macerata, tremu- 74
las manus emendat, si inde lauantur [redacted], Albertus [redacted]

loco accommodabitur ex Plinio, quod sola animalium mulier & equa grauida coitum patiuntur: Aristoteles addit suem. Sed ridendum, quod hîc mulier inter animalia numeretur.

75 Sic facies candelam inextinguibilem. Imple cannam puluere sulphureo & panniculis minutissime fractis. Deinde cera quidquid id est inuestito ac incendito, nullo flabello aut vento extinguetur. Prçterea, si ex libra vna ceræ, & vnciis duabus viui sulphuris, calcisque viuæ tantundem, addita olei nucum vnciola, formetur candela cum bombace, & in aquam mittatur, vbi primum calx ardere incipiet, reliquas materias ignis seminaria agnoscentes, ad eundem incendii actum promouebit, etiam in mediis aquis.

76 Oculi qui in hominũ fabrica postremi omnium perfici creduntur, prima in extrema vitæ periodo, adempta mobilitate & extincto vigore, certa mortis argumenta proferunt, ac præ ceteris emoriuntur: quod spiritus visorii resiliant ad cerebrũ, principium videndi & mouendi: seq; in illud, ceu ad extremam anchoram, recipiant derelictis oculis. Lemnius.

Nota

77 Galli gallinacei qui allium degustarint, ferocissimi fiunt ad pugnam. Ideoq; viatores libẽtissime illud identidem arrodunt, nec nõ qui bella castra sequuntur, quod eis agilitatẽ addat, vires firmet, ac animum faciat. Datur etiam equis, ex pane & vino hora bellici conflictus, vt ferociam & laborum expeditam tolerantiam promoueat.

78 [redacted]

[redacted]

Vngula Alcis magna vi pollet aduersus comitialem morbum. Nam eius particula annulo inclusa, & digito qui proximus est minimo ita commissa, vt in palmam cōuertatur, collapsos in ipso paroxysmo plurimum recreat, & confestim excitat. Idē efficit portiuncula eiusdē nuda, & manui in pugnū complicatæ inserta: repente enim morbum expellit, & prostratos erigit. Quod vno & altero experimēto se probasse tradit Lemnius. Nos portiuncula eiusdem in aurem sinistram missa, & aliquandiu veluti scalpendo, mota, idipsum feliciter experti sumus in vere epileptico, idq; miraculi loco habitum est. Ioan Agricola. Ammonius idē effici tradit suspēsa vel gestata particula eiusdem vngulæ, modo cutim attingat. Quod ēt amuletū ad præcautionem morbi plurimum valere certus sum. Audio etiam ramenta, vel scobem aduersus eandē noxam in Polonia propinari. Ceterum eligēda est vngula dextri pedis posterioris, cauendūq; ab impostorib. qui bubulas pro alcinis vendūt. 79

Extemporaneum & generosum sinapi condimentum, vbicumq; locorum fueris, sic tibi comparabis. Habe vncias duas seminis sinapi, cum semuncia vulgaris cinnamomi, quod officinæ cannellam vocant: Vtrumq; in pollinem detritum, & sufficienti aceto ac melle exceptum, in massam seu pastam coge, & ex ea pastillos, vel sphærulas finge, & Sole, calenteve clibano desiccari ... 80

te. Vbi [illegible] globulum vnum [illegible] aceto, vel [illegible] liquore, d[illegible] ac d[illegible] be- bis sinapismum paratu facilem, palato delectabilem, ac stomacho admodum vtilem.

81 Septimo post die quam in lucem editus est hircus, coire incipit: & quamuis [illegible] mitrat, omnium tamen quadrupedum maxime aggreditur coire, Ælianus. Tradit ille idem, hircum barbę fiducia gregem caprarum antecedere: & Florentinus in Græcorum geoponicis, illum eundem non fugere barbâ detonsa.

82 Radix polygonati, seu sigilli Solomonis, pallentes virginum genas solo affrictu rubicundas ac floridas efficit. Et decoctum herbæ quam hippurim vocant, scabiei vesicæ, malo intolerabili medetur, facta in multis experientia.

83 Nulla Romanarum mulierum aurum olim nouerat, præterquam in vno digito, quem sponsus oppigneraffet anulo pronubo: adeoq; in vxores vini bibulas seuere animaduersum est, vt Cn. Domitius legem pronuntiauerit, si mulier clam viro plus vini bibisset, quam sanitatis causa exigeret, dote mulctaretur. Tertul. Valer. Plin. Gell. & alii.

84 Vt pili cadant ex quocumq; loco, nec amplius renascantur, efficiet stercus felis siccum, tritum, & forti aceto ita mixtum vt fiat veluti spissamentum. Quo locus pilosus multoties in die defricabitur ac inungetur; & in pauco tempore glaber, depilisq; euadet. Expertum a rustico.

Perhibent Barbarię venatores pantheras carnib. aconiti veneno delibutis (quod ob id pardalianchem vocant) inescari. Quibus degustatis, nisi hominis stercus ederint, repente strangulantur: nam illis c[illegible] alexipharmacū. Autores Theophr. Cicero, Plut. Plin. Ælianus.

Si

Si sal ammoniacum, alumen & nitrum pari pondere misceantur, additaq; argenti pauca scobe, igni admoueantur, vt feruescant, vbi fumare desierint, puluere illorum asperso, vel saliua oris madefacto, confricetur æs, vel cuprum, illico argenti nitorem induet. Ioan Bapt Porta. 85

[redacted] 86

Si lapis Aëtites, seu aquilaris non adulterinus, collo appendatur, aut pectori vel brachio alligetur ea parte qua corde versus digitum annularem arteria decurrit, fœminis lubricum vterum habentibus, vim concipiendi adfert. Et si gestationis tempore in partibus incumbat, fœtum fulcit, vt nulla sit illius excutiendi trepidatio. Lemnius. 87

A cane rabido morsi, quadragesimo die, aut paulo serius, rabie & hydrophobia, seu aquæ pauore tentari solent. Quorum vulnus cicatrice nequaquam obduci debet, vt etiam in carbunculis & bubonibus pestiferis. Nam si vel scintilla contagii intra corpus migrarit, omnia sunt sæuiora. Quocirca sinapismo viuus est eluendum, vt plagam hiantem retineat, & venenum foras ducat. 88

Placidiora quæque animalia minus fellis, timidiora plus cordis, salaciora plus iecoris, lætiora plus splenis, & magis vocalia plus pulmonis habent. Nam vt trito fertur dimetro: 89

Cor ardet, pulmo loquitur, fel commouet iras:
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

91 Recentiores quidam non indocti, illos quorum vxores corpus inuulgant & pudicitiam prostituunt, non inepte hircorum appellatione deformant, fortasse quod animalium soli hirci, vt putant, sui generis fœmellas ipsis intuentibus miri facile ferunt. Cælius.

92 [redacted]

93 [illegible] tibi comparabis, si in fictile nō[illegible] semicoctum generosum vinum infuderis, & diligenter opertum in aquam feruentem miseris. Addo quod alba vina in rubra absq; vllo detrimento statim conuertes, si puluerem mellis ad lapideam consistentiam decocti & siccati in vinū album proieceris, & transuasando miscueris. Idem & minore negotio præstabit radix omnium lapathorum, si recens, vel sicca in vinum mittatur.

94 Chelidonia cum felle hominis distillata, lachrymantes oculos, & eos in quibus nebula consistit, plurimū iuuare fertur, vt tradit Geber. Qui etiam addit quod cancer & fistula perfecte curantur, si cum stillatitia aqua sanguinis humani aliquoties abluantur, purgato prius corpore.

95 Virorum submersorum cadauera, supina, fœminarum vero prona fluitare solent, contrario quam nascantur modo. Sed quibus exemptus est pulmo, non emergunt. Ceterum, contingit [illegible]minum submersa corpora enatare intra septi[illegible] aut nonū diem. Causa est apud Lemnium.

Si

Si medullæ ceruinæ drachmæ duæ vel tres, 96
pro corporis & ætatis modulo, includantur in linteolo mundo & raro, postea pudendo muliebri inserantur, filo extra pendēte, vt retrahi possint, mensium suppressionem emendabunt, ac solitos eff..uuii riuulos aperient: modo se tūc efferat opportunum ac statum purgationis tempus, & præparatum fuerit corpus, imperataque victus ratio idonea. Res multis experimentis confirmata.

Tutuis vitri ab Auenzoare in hunc fit modum: 97
Frustum vitri crystallini densum & perspicuum terebinthina resina illinitur, & prunis imponitur donec incandescat. Aqua extinctum, iterū illinitur, excoquitur & restinguitur. Vbi id septies iteratū erit, in subtilissimum puluerē atteritur. Eius pōdus aurei, vel drachmæ vnius ex vino albo, calculos efficaciter cōminuit, vt Gal. & Auic docent.

Ælianus autor est Locrenses capitis suppli- 98
cio cauisse, ne quis ægrotorum vinum inscio medico biberet, aut quispiā ad illis ministraret, absq; medici præcepto. O legem vere auream! quæ vtinam atq; vtinam hodie apud nos locum haberet. Hinc sane ægrotantium innumeræ quotannis myriades ab orci faucibus eriperentur. Sed nobis non tam licet esse beatis.

Memorabile est quod Lampridius scripsit de 99
Heliogabalo Imperatore. Is, inquit, ceruos quatuor iunxit ad currū in quo vehebatur, totidemq; canes, se Dianam appellans: & quatuor tygres se Bacchum dictitans: & quatuor Leones, se Cybelen vocans. Licet non tam venationis & ferarum studio id faceret quam religionis, & deorum hominumq; contemptu: quum etiam quatuor feminas ad currum iunxerit, vt Sesostris Rex Ægypti, reges quatuor.

100 Si scobes, aut puluis e cranio masculi, viro, & e calua fœminæ, mulieri, ex vino vel oxymelite scillitico, diebus aliquot ieiunis exhibeatur, præsentaneo auxilio epilepsiæ succurret. sicuti salutari multorum experientia probatum est. Ex naturali magia Hermetis.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM

CENTVRIA VII.

Admodum memorabile & admirabile censetur, quod a Matthia Cornace Regis Roman. Maximiliani II. medico præstantissimo scriptum est. In Bohemia inquit rusticus quidam inter venandum ictus fuit lato venabulo ad stomachum, sub eius orificio. Vulnus hoc lethale & amplum, nullis arte vel consilio solidari potuit. Vnde labia eius ita occalluerunt temporis progressu, vt vulneratus annos plures superuixerit. Is linteolis & lineis panniculis hiatum vulneris ita infarciebat, & vsque adeo artificiose obturabat, vt cum vellet, stomachum per superiora elueret, ac cibos nocentes, & potus ingurgitantes ex ventriculo per vulnus educeret, quando liberet. Cuius rei, inquit ille, testis esse potest vel sola Cæsarea maiestas, quæ, vt ex illius ore audiui, vulnus hoc diligenter inspexit. Hæc ad verbum fere ex quadam responsione Matthiæ Cornacis ad Ægidium Hertoghe medicum, quærentem vtrum secanda

esset

esset mulier, per tredecim annos fœtum gerens in vtero mortuum, vt Aphorismo 23. centuriæ primæ ostendimus.

Mira est sympathia & amicitia inter crocodilum & trochilum auiculam, ac ingens antipathia & discordia cum ichneumone, quem multi Indicum murem esse contendunt. Vtrumque sic ostendit Plinius. Saturum cibo piscium crocodilum, & semper ore esculento in littore somno datum, parua auis quæ trochilus ibi vocatur (rex auium in Italia) inuitat ad hiandum, pabuli sui gratia: os eius primum adsultim repurgans, mox dentes, & intus fauces quoque, ad hanc scabendi dulcedinem quam maxime hiantes. Qui voluptate somno pressum conspicatus ichneumon, per easdem fauces vt telum aliquod immissus, illius aluum erodit. 2

Cardamum, seu nasturtium, omnem telluris humorem in confinio exsugit. Vnde quæ prope consita sunt, facile marcescunt, subducta humoris alimonia. Quod Socrates apud Aristophanem conqueritur. 3

Passerculus troglodytes vocitatus, qui omnium auicularum, excepto Regulo, minimus spectatur, & iuxta sepes ac muros victum quæritat, volaturamque perbreuem facit, naturalem vim admiratione dignam habet. Sale enim conditus, & crudus in cibo acceptus, concretos calculos lotio expellit, & ne renascantur prohibet, & morbum perfecte sanat. Conditur optime pennis euulsis, atque inde largo sale adobruitur arefactusque comeditur. Si plures adfecerint, coqui poterunt more aliarum auicularum. Possunt etiam non dissimiles vri in olla operta, & cinis eorum vsui, cum 4

pauco pipere & cinnamomo exhiberi. Sunt qui viuum pennis præuulsis sale condiant, quod melius est. Alii assatos edunt integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant. Qui plura volet consulat Aetium & Paulum Æginetam.

5 Artaxerxes quum in fuga direpto commeatu, ficis aridis & pane hordeaceo vesceretur, Dii boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus fui expers! Sic Darius cum aquam turbidam & cadaueribus inquinatam sitiens bibisset, negauit se vnquam bibisse iucundius. Plin. & Plutarch.

6 Proximum miraculo est trifolium herba hyacintho similis quando flores vere emittit, & semen habet cnico syluestri simile. Hæc enim decoctum [illegible] & morsibus phalangii aut viperæ ex aquæ fotu admota, illis medetur, & dolores statim sedat. Eodem vero fotu in alio non morso, pustulas & sensum similem & dolores similes his, quos morsus inuehit, omnes excitat: morsus itaq; sanat, & ferarum modo partem affligit. Autor Iacobus Syluius medicus & philosophus excellentiss. quo annis aliquot vsi sumus doctore, immortali memoria dignissimo.

7 Scribit Simeon Sethi, fel perdicis arteriis temporum illitum semel in mense, ita tamen vt penetret, plurimum prodesse ad confirmandam memoriam. Et si quis manus dealbare voluerit, misceat stercus passerum cum aqua tepida, & eas inde lauet: vel coquat vrticæ radices in aqua, & ea manus eluat. Expertum trado.

8 Quum Florentiæ mulier quædam intolerabilibus ventriculi torminibus discrucieretur, nec medici vllam opem adferre possent, en repente oblongos & recuruos clauos, ancasq; acus, vna cum

cera

cera & capillis glomeratas euomuit: & postremo ingens carneum ientaculi frustum, quale nec gygantis fauces deglutirent, eructauit. Autor Beniuenius de admirandis morborum causis. Sed mulierem eam spiritu maligno obsessam fuisse tradit.

Acetum validum & forte ilico reddes, si in illud recentis hordeacei panis frustula inijcias, nã intra biduum valde acescet. Modos alios in superiorib. Centuriis hinc inde tibi sparsim proposuimus. 9

Puluis eius nucis quam gallam vocant proiectus in aquam manibus lauandis profusam illas summe denigrat, tantum abest vt dealbare queat. Remedio erit cortex, aut succus mali aurantii. Nõ erit absurdum his addere, quod albumen oui agitatum cum puluere mastichis, labiorũ & manuum fissuras emendat, si eo illinantur vnguine. 10

Tradunt ceruos in Creta, vel capras, vt volunt Cicero & Plutarchus, virulentis telis saucias, dictamum herbam degustare, & hinc spicula subito a se excutere. Ad hæc hirundines læsis pullorum suorum oculis, chelidoniæ succo illis mederi. Nec non angues membrana hiberno situ oculis & corpori obducta, degustato fœniculi surculo, spolium, visus impedimentum exuere, aciemque pristinam recuperare, & tunc nitido corpore vernare. Aristot. & Plin. 11

Si gagatis lapidis puluisculus in tenuissimum pollinem redactus, ieiunæ mulieri ex vino albo exhibeatur, statim manifestabit si sit incorrupta, vel puerperio, aut aliter maculata. Nam si ilico lotium ei promouerit, corruptæ virginitatis indicium erit: sin minus, contrarium pollicebitur. Idem etiam præstabit succinum album, seu ... 12

ra,

bra, quo dictum est modo parata & exhibita. Ex Ioan Bapt. Porta, vt reor.

13 Lunam, seu argentum, ita dealbabis. Accipe salem ammoniacum, alumen rochæ vocatum, & plumæ, salem gemmæ, tartarum, & vitriolum Romanum, singulorum partes æquales. In puluerem redacta simul misce, & in aqua limpida dissolue. Deinde Lunam quandiu visum erit ibidem feruere permitte: videbis eam ad miraculum vsq; dealbari. Ex secretis & experimentis cuiusdam chrysopœophili.

14 Ouum in salsugine, aut aqua aluminosa demersum fluitat, non ea parte quæ in aluũ depressa est, sed erecta, resupina & vtrinque turbinata. Quemadmodum etiam succinum forma ouali in precarios globulos concinnatum. Sed hæc leuissima sunt, ideo suspenso calamo exaranda.

15 Excrementum pueri aridum cum melle Attico tritum præstantissimũ est remedium ad columellæ inflammationes quæ suffocationem minitantur. Sed puer ille pascendus est biduo lupinis cum optimo pane satis fermentato & salito: eiq; vinum vetus bibendũ mediocriter, vt quã optime concoquat. Tertio die sumptum excrementum desiccandum est, & quo dictum est modo vsurpandum. Gallinarum & perdicum caro, in iure elixa posset exhiberi, nisi excrementum magis fœtidum redderet. Hoc Galeni secretũ est, a quopiam precibus magnis impetratum vt ipse scribit.

16 Inter celebres illas Ægypti pyramides, vna a trecentis & sexaginta hominũ milibus spacio 20. annorum constructa fuit: & in raphanos allia ac cepas quibus operæ vescebantur, mille & octuaginta talenta impensa. Quæ si ad nostrates aureos num-

nummos reuocare velis, nascetur summa 648000 aureorum: quales Budæus Galliæ nostræ ornamentum vsurpare voluit.

Vrina [illegible] pilosum locum de pilis [illegible] emendatuq; talparum [illegible] si ei assi- cetur [illegible] quondam fructum tulit, dentifricium præstantissimum cõponere si pauco melle excipiatur. 17

Cum Alexander solitos obsoniorum artifices ablegasset, longe commodiores se circumferre dixit: nempe matutinam profectionem ad condiendum prandium; & ad cœnam, prandii tenuitatem. Sic ferunt Socratem dum ad vesperam contentius ambulasset quæsitumque esset ex eo, quare id faceret: vt melius cœnem, respõdit. Sitis enim & fames obsonii condimentique vice esse solent. **Plutarch. Cicero, Laertius.** 18

Si aurum candens & ignitũ in vino generoso sæpius extinguatur, præcipuis membris & vitalibus robur cõciliat, naturalesq; facultates firmat, ac morbidã parti vigore ac vitali spiritu imbuit. Idem liquor pestis tempore admodum præstans censetur. Et si cũ tãtillo tartari misceatur, omnes maculas quãlibet fœdas, ex quauis parte corporis abstergit & cohonestat: imo vero faciẽ leprosã ac rubicũdũ nasum & verrucosum emẽdat. Lẽnius. 19

Vinum peruersum & turbidum sic emendabis. Accipe aliquot ouorũ albumina, quæ vbi diu ac multum agitaueris & despumaueris, in dolium proiice. [illegible] idem assequeris, si peruetustos iuglandium nucleos duodecim, filo transfixeris, sub cineribus coxeris, & dum adhuc calent, pendulos in [illegible], tandiuq; [illegible], donec [illegible], vinum [illegible]. 20

Nam tum demum excludendi erunt. Secretum hoc cuiusdam est cenopolæ.

21 Portiuncula vmbilici infantis in annulo gestata, pollere fertur contra morbum caducum & capitis, colicq; dolores [redacted]

22 Semen cardui pecuarii (vel potius benedicti vocati) plurimum valet contra pungentes laterum dolores, & intestinorum strophos. Addam quod multi dysenterias exitialiter grassantes curauerunt hausto decocto radicis alceæ ex vino, si quidem febris aberat. vel plantaginis, hordeiue, si præsens erat. Id fuisse inter arcana doctiss. cuiusdam Hispani medici, pro certo accepi.

23 Aciem gladii, ensis, vel alterius instrumenti præstantissimam ad hunc facies modum. Mitte in libram vnam lotii adolescentulorum, tantū fuliginis quantum manu prehendi potest, additis quatuor vnciis olei lini. Confusa omnia simul ferueant: & dum inter cudendum incandescit gladius, ensis, vel quid aliud ad scindendum parabile, in hoc miscellaneorum decocto intingatur, &, vt artis est, probe temperetur. Eximio cuidam machęropœo id acceptum fero.

24 Si canis ossibus duntaxat pascatur, excrementū durū & minime fœtidum reddet. Hoc si aridum reponatur, & vsus tempore ad anginas cōteratur, aliisq; eidē affectioni idoneis auxiliis misceatur, præstantissimum adfert præsidium; nec nō ad vlcera maligna, si modicum eius pulueris probatis pharmacis admisceatur. Prodest etiam dysentericis si in lacte cum fluuiatilibus calculis ignitis decocto propinetur. Gal,

Con-

Contra singultum obtura vtramq; aurem digi- 25
tis: & aduersus podagram vnge dolentem pedem leporino sanguine adhuc ex animali calente. Sic contra capitis ichores, seu tineam, dissolue stercus asini in forti aceto, & eo caput diligenter præfricatum inunge. His addere liceat quod gummi cerasorum in vino albo solutum, contra calculum profuisse, certo experimento compertum est.

Ciconiam ægrotantem origano sibi mederi 26
tradunt, & aprum hedera, aut cancris ab æquore eiectis. Ceruos quoque affirmant cinaræ, serpentiumque esu, virulento pabuli veneno resilere, ac vermes intestinorum inuolucris implicitos (vt antea diximus) necare, Autores Plin. Aristot. Lucret. & alii.

Varii coloris nascentur equi, si tantisper dum 27
masculus init fœminam, stragulo discolore illa operiatur. Nam quales oculis equi ineuntis colores obieceris, tales procul dubio referet pullus. Autor Absyrtus. Illud ipsum etiam in canibus experiri poteris ac aliis animalibus.

Inter ea quæ barbam emoliuntur, & mentum 28
venusta lanugine cohonestant, passimq; obuia esse solent, statuitur butyrum salis expers, succus cepæ rubentis, axungia melis seu taxi, radix bryoniæ, betæ, raphani & liliorum alborum. Ex quibus linimentum confici potest, & eo abrasum mentum identidem oblini. Leuinus Lemnius.

Si mulieres grauidæ exterreantur, solent 29
ducere manum per faciem, ne fœtus signum aliquod præ se ferat. His adde ex Plinio quamquam dissimile, quod oua infra decem dies edita incubari vtilissimum est: nam vetera & recentiora infœcunda sunt.

30 Nonnulli contra dentium dolorem apponunt allii nucleolum cum sale sursum arteria carpi eius manus quæ est in regione & latere cruciatus ac doloris. Licebit etiam admonere ex quorundam experimento, quod nux iuglans pullo inclusa, illum ad celerem coctionem perducit.

31 Nihil stirpibus nocentius, ac magis deleterium quam nix, aut glacies liquefacta, si quando radicibus perfundatur, & mox frigus exasperatum denuo liquorem conglaciet. Ne autem huiusmodi incommodo stirpes afficiantur, & se ab iniuriis frigoris vindicent, soli superficies in quo iacebãt, [illegible] & desuper inspersis cineribus muniętur. Nam eo modo intima caliditate terram fouebunt, & penetrationē frigoris prohibebunt. Profuit multis id consilii sub finem anni 1564. & per initia sequentis, duabus integris Lunę reuolutionib. In quibus hiemalis rigor vsqueadeo implacabilis ac penetrabilis fuit, niuiumq; prouentus comite gelu, adeo frequens & copiosus, vt in Parisiensi agro & vicinis hinc inde ad milliaria viginti, plus minus, iuglandes fere omnes, cuiuscunq; essent ętatis ac roboris, radicitus perierint, vna cum ficubus & lauris. Nec ab huius tam diræ & calamitosæ labis iniuria, longę abfuerunt arbores aliæ pleręq;, & maxime vites ac Cerealia omnia. Vnde publica illa fundi Gallicani calamitas, & annonæ penuria quæ in hunc etiam diem pauperū familias longe ac late miserandum in modum exagitat. Sed Dominus pietate sua dabit his quoq; finem,

Quando sibi factum viderit esse satis.

32 Si vas æneum amplum, rotundum, & vnico apertum foramine, viua calce ac sulphure, æquis portionibus, exacte & integre adimpleatur, & foramen,

men, ne quid expiret, sedulo occludatur, & mox in fontem non excurrentem, vel puteum demittatur, aquam eius dies multos calidiusculam conseruabit, ac palam exhibebit. Expertum a multis.

Oleum de hyperico ad hunc fit modum. Cacumina hyperici vino odorato infunduntur spatio trium dierum & noctium. Deinde in vase duplici seu balneo Mariæ perblande feruent, & paulo post leniter exprimuntur. Rursus similis quantitas cacuminum, eidem vino & expressioni diebus ac noctibus totidem maceratur, feruet & exprimitur. Tum demum adduntur vnciæ tres terebinthinæ Venetæ, olei veteris vnciæ sex, & croci scrup. vnus: miscentur, & in eodem duplici vase tandiu coquuntur, donec vinum insumptum sit. Quod superfuerit, vase vitreato, vel plumbato in vsum diligenter custoditur. Admirandæ facultatis est oleum hoc, cum ad multa, tum præcipue ad vlcera cacoëthea, partes atrophia laborantes ac perfrigeratas, & alia ipsis etiam mulierculis perbelle nota. 33

Tradunt nonnulli radices asparagi siccatas & dentibus infixas, illos absq; dolore eradicare. Et leporinos pedes dextro armo ligatos, non permittere vt canes allatrent, Rasis & Albertus. 34

Lampas vitrea admodum splendida & diaphana quæcunque suo lumine illustrabit, crocea reddet & lutea aut flaua, si puluere croci oleum ellychnio vicinum respergatur. De aliis coloribus idem erit experimentum: modo cubiculum aliud lumen non agnoscat. 35

Ipso die solstitiali non solum folia in oleis, populo, salice, & multis aliis arboribus circumaguntur, sed etiam pleraq; malorum semina sursum 36

morum meditullio sese inuertunt. Plinius, Franciscus Picus, & alii. Mirum dictu, inquit Theophrastus apud Plinium, coctas vrsorum carnes si asseruentur, increscere per id tempus quo se illatebrant, Sed nos hunc Plinii locum in superioribus emendauimus, nimirum aphorismo 42. Centuriæ 2. nisi fallor.

37 Nonnulli ex Mercurio præcipitato, auri momento addito, pestis virus expiari tradunt. Addo quod membranæ, aut papyri in quib bracteæ, seu folia auri excusa fuerunt, vires necandi pediculos hydrargyro pares habent, vt tradunt Volaterranus & Vitalis Cardin & nos, vt puto, antea adnotauimus. Sed quæ pulchra, solent decies repetita placere.

38 Ælianus scribit aquilarum pennas halitu suo aliarum volucrum pennis admixtas, eas insumere. Et Boëtius post Appianum, tympana obducta operculo ex lupi pelle, alia cooperta ex corio agnelli dissipare & obtundere.

39 Oua quinq; sub vesperam in acerrimo ac forti aceto macerata, & diluculo, vbi exteriorem putaminis callũ intabuisse obseruabis, in fauces equi tussientis, lingua exerta, proiecta & deuorata, tussim illius curant. Ex cuiusdam Hippiatri secretis.

40 Aristoteles fatetur vulnera æreis instrumentis & gladiis inflicta, minus habere doloris, ac ocius curari, quam ab aliis illata: ob siccam exhalationem ab ære derelictam in vulnere. Hinc non temere finxerunt poëtæ Chironem medicum præstantiss. Achillis præceptorem, fœdum Telephi vulnus sanasse accepta ærugine de Achillis [illegible]a, vnde, Vulneris auxilium Pelias hasta tulit, [illegible] Nasone scriptum est.

Forti-

Fortibus & violentis medicamentis non temere vtendum esse, nec corpus inconsulte mouendum præcepit Plato in Tim. & longe ante eum Hippocrates, qui Democritum amicum & familiarem helleboro & similibus curare noluit: scribens in quadam epistola ad suum ῥιζοτόμον Crateuam, eorum medicorum incertam esse cōiecturam, qui in purgationibus etiam caute procedunt. Nam nullum est medicamentum solutiuum quod non deprædetur aliquam partem de viribus & substantia nostri corporis. Obid Auicenna recte ait, medicinas etiam si non sint venenosæ, eas tamen bibere naturæ laboriosum esse. Sed, inquiet aliquis, Cum sis ipse faber, quorsum fabrilia damnas? 41

Plinius tradit antiquos luporum rostra & capita portis villarum affixisse, ad arcenda fascini veneficia. Quod venatores pleriq; hisce temporib. obseruant, sed in quem vsum plane ignorant. 42

Scriptum est apud Ælianum, auem chlorida, id est luteam (sunt qui vireonem intelligant) suum nidum construere ex solis veri symphyti foliis: cuius radix magna cum difficultate reperitur, & reperta maiore eruitur. Quod videant chirurgi, qui eam se habere nugantur, ad consolidationem ossium fractorum & carnis agglutinationem. Hæc Langius. 43

Hydrargyrum forti aceto remixtum, vasa argenteis similia reddit, si eo illinātur. Addo quod cepacei liliorum bulbi in aqua decocti, faciei ruborem tollunt, si matutinis & vespertinis horis illinantur. Acceptum a quadam matrona, [illegible] goniorum artifice ad vnguem facia. 44

Ononis, seu anonis (qua & acute[illegible] [illegible]a 45

bouis vulgo dicitur) contra calculos plurimum laudatur. Nam ab illorum cruciatu celerrime liberat, ac eos expedite educit, puluere ex cortice radicum eius haußto cum vino albo. Quinetiam excrescentes in vesica & meatu vrinario caruncculas facile emẽdat. Quod expertum, probatumque intellexi ab iis, qui serio rerum naturas per experimenta quotidie scrutantur & profitentur.

46 Equus calcitrosus, vel quodcunque aliud animal, patienter sinet se curari in stabulo, & ferreis apud fabrũ calceari soleis, si exiguum & rotundum silicem alterutri auriũ immiseris, & apprehẽsam auriculã manib. perstrinxeris, ac retinueris: sic enim stabit immotus, & quantumuis ferox, quiescet. Si in vtramq; aurem singulos silices intruseris, tam mitem habebis, quam est ouis. Expertum accepi a quodam equisone & stabulario regis Nauarræ.

47 Puluis taxi adeo cutem vlcerat, vt miserabiles & deplorandos reddat apud vulgum, qui eo vtuntur. Remedio est succus populi arboris cum aceto illitus. Vel vnguentum populeonis vocatum. His addere mihi licebit, quod lapides quiuis facile mollescent, si ipsos in sanguine calido bouis & pinguedine veruecis, cum forti aceto pernoctare dimiseris. Arbitror traditum esse a Ioan. Bapt. Porta in suo opusculo Magię naturalis.

48 Aegyptii a suillæ carnis esu, ceu deo cuipiam dicatæ abstinuerunt: quod porci tellurem madidam Nilo, rostro velut aratro sulcare docuissent. Id Iudæos ab Aegyptiis didicisse refert Plutarchus. Vel ne lepræ, aut vitiliginis contagio inquinarentur, vt tradunt Cornel. Tacit. & Iustinus. Causas alias requires a theologis.

49 [illegible]m, seu cinaræ radix graueolentes alarum

rum hircos, & reliqui corporis virosum odorem cocta & emplastrata emendat. Idem etiam potest decocta in vino & pota. Nam ita copiosam & graueolentem vrinam prolicit: eoq; modo virulentæ & Venereæ gonorrhœæ auxiliatur. Dioscorid. Oribasius, Paulus, & Langius.

Si palumbem marem cum gallina coire procurabis. aut perdicem, vel phasianũ, pullus emerget non iniucundus visu. Et albam sobolem dabunt pauones, phasiani, perdices, & alites huiuscemodi, si auiaria, vel caueas quibus includuntur, congrediuntur, pariunt, incubant & excludunt, fusq;, deq;, & ex omni parte albis velaminib. obtẽderis & ornaueris. Artificium hoc acceptũ fero ornithothropho cuiusdã principis viri, licet etiam a multis descriptum fuerit, sed nescio an probatũ. 50

Poma congelata si in frigidam aquam demergantur, ad naturam suam redeunt, totaque illa glaciata concretio liquescit ac resoluitur. Sic partes frigore affectę, modo ne prorsus rigescant, subsitque sanguis aliquis, aqua gelida immersæ, & subinde rigatæ, sensim calescunt. Autor Leuinus Lemnius. 51

Sunt qui certissimum veris indicium arbitrentur papilionis aduentum, adhoc aduenarum volucrium apparitionem. Addo quod cum morum germinare videbis. iniuriam frigoris timere non debes, vt Plinius in sua illa celebri veterum scriptorum Bibliotheca adnotauit. 52

Ouorum albumina viuæ calci admixta, & diu agitata, crystallinorum & vitreorum vasorum genus omne pulcherrime glutinant. Eadem cum croci puluere adeo dura euadunt intra mensẽ, vt topazii gemmam ementiri possint, si orbic[illegible] 53

inclusa typo siccentur, exclusa perpoliantur, & annulo accurate committantur. Ex Italo quopiam.

54 Centipedæ in cellis vinariis repertæ, lotii difficultates egregie solũnt, si vino albo incritæ hauriantur: vel siccatarum puluis ex eodem vino exhibeatur. Constat experimento cuiusdam, qui sicuti id secreti libere mihi impertiuit, ita ego aliud ei candide commune feci.

55 Solem, seu aurum, sic a Luna, seu argento, separabis. Corpus rei decuratæ oleo lini inunge, & pulueres aluminis rochę vocati, ac salis ammoniaci desuper insperge: deinde calida omnia in aqua extingue, remanebit in ea aurum separatum. Ex quodam perito aurifabro.

56 Habe duos mures viuos, vel plures, quos in prçaltum fictile missos, igni ex fraxineo ligno excitato expone, vbi concalescet fictile, iucundo spectaculo videbis ad pippitum & sibilum incarceratorum, mures e proximo omnes accurrere, & se in ignem recta præcipitare, ac si obsessis auxiliares venirent. Quod fraxini fumo adscribendum arbitrarer. Sic talpa fictili inclusa cum accensę sulphuris puluere socias ad se euocat alias, ceu flebili voce illarum auxilium implorans. Priscorum hæc sunt experimenta, quæ recentiores secretorum perscrutatores sibi falso ascribunt.

57 Radix Alcionii, quæ tertia videtur esse anchusæ species, appensa, vel alligata iis animalibus quorum vlcera vermibus scatent, eos sponte cogit decidere. Valet etiam contra serpẽtium morsus, non solum pota, sed gestata. Ex Dioscoride & eius interpretibus.

Ad quascunq; permissiones, etiam si fuerint ex vulnere, plurimum prodest succus foliorum

verba-

verbaſci illitus: ſed ſuperponenda ſunt folia contuſa, & blanda manu deliganda. Si vulnus adeſt, prius tepido vino lauari debet. Sed vereor ne aphoriſmus hic ex ſuperioribus Centuriis repetatur. Quod ſi ſit, boni conſuletur, cum Hippocrates noſter, bis, terve eundem aphoriſmum locis diuerſis ſæpenumero repetat. Quod pro reliquis ſemel dictum velim.

Porci pabulo ſordido & ocio ſaginari ſcrophulas contrahunt, ac toto corpore grandinoſi euadunt, vulgus Gallicum meſelios appellat: fitque hinc, vt illorũ caro inſalubris ſit ac vitioſa. Ex quo nihil mirum ſi Iudæis porcinam deguſtaſſe nefas erat, vt antea ſcripſimus. Huiuſce autem grandinis & lepræ ſigna in iiſce animalibus potiſſimum ſe proferunt in lingua: vt lanionibus & exploratoribus ad eam rem deputatis compertum eſt. 59

Luporum dentes maximi, equis adalligati, infatigabilem curſum illis conciliare traduntur, Plinius. [redacted] 60

Scrupulus vnus ſpermatis ceti (ambram grizeam vocat vulgus) in pomo aſſo acceptus, non parum adiuuat ægram ac difficilem ſpirationem. Confert etiam idem Ceti ſperma, ſed humidum & recens, ad colicos cruciatus, & omnes interaneos dolores, cum aliis quæ flatus diſſipent exhibitum. Sed cauendum ne quis eo vetere vtatur, aut nimio vſu illi aſſueſcat: nam alioquin periculoſum eſt. Ex quodam medico Germano. 61

Infantium oculos cæſios, ſeu glaucos emendabis & nigros reddes copioſo lactis vſu, maxi-

si nutrix calidæ naturæ fuerit, & infans ipse loco subobscuro contineatur, procul a Sole & luculento igni. Sic lusciosorum & strabonum oculos in obliquum detortos, in propriam & debitam reuocabis sedem, inclinata in oppositam aduersamque partem illorum acie: ita vt musculi contrario obtutu in naturalem situm reducantur. Leuinus Lemnius.

63 Qui barbatuli videri affectant, segetem lanuginosam verno potissimum tempore sibi adimi patiantur. Nam ea anni parte calor vna cum humore in corpore augescit, atq; in elota & abrasa mēbra facile diffunditur. Addam quod iuuenibus calida aqua & egelida barbā confestim elicit, prouectioribus vero canam præmature reddit. Quod vt effugias, vini austeri momentum adiicito.

64 Fumus seminum portulacæ, vel foliorum personatæ, quam bardanam vocant, per infundibulum, vel aliter in fœmineum pudendum transmissus, [illegible] ad meiēdum proritat, [illegible], lotium compescit, Ioan. Bapt. Porta.

65 Ad ambusta, ceparum philuræ seu tunicæ sub cineribus calefactæ, efficaciter adhibentur, aut succus earundem ceparum expressus & linteolo exceptus. Vel vitellum oui cum oleo dissolutum, apertis postridie vesicis, vt ichor mordax effluat. Post hæc, locus inungendus est oleo expresso de vitellis ouorum in patella frixis.

66 Apud Lacedæmonios lege cautum erat, Plutarcho teste, vt qui mulieres prolis generādæ causa adirent, sobrii aut vino modestissime delibato illis concumberent. Hinc nimirum quum Dio- [illegible] quendam ex temulentia desipere videret:

Ado-

Adolescentule, inquit, pater ebrius te seminauit,
Laertius & Plutarchus.

Si quis aqua distillationis vel decoctionis cra- 67
bronum, aut vesparum cutem alicuius attigerit,
sic intumescet locus vt hydropis, aut veneni ma-
gnæve alicuius ægritudinis suspicionem ingerat,
sed absq; dolore. Remedio est Theriaca pota, vel
loco illita. Hac fraude meretriculæ quædã gesta-
tionem vteri, etiam apud circũspectos & cautos,
artificiose mentiri solent: & suam miseriam cre-
dulæ plebi falso attestari, qui stipẽ vicatim emen-
dicant. Est id Ragoti Parisiensis archimendici, &
blitteorum, canariorum ostiariorum, templeno-
rumq. ludimagistri incomparabilis & locupletis-
simi, artificium e multis vnum: a quodam eius
contemporaneo & familiari mihi indicatum.

Viridis iaspis appensus, stomachum & os ven- 68
triculi iuuat. Quare & annulis inseritur, inscul-
ptum gerens draconem radiatum. Ego tamen
efficaciam eius, etiam sine hac sculptura probaui,
facta torque ex eiusmodi lapillis, ita vt collo sus-
pensi os ventriculi contingerent. Hæc Claudius
Galenus.

Noui, inquit Gesnerus, qui bubulum ster- 69
cus aridum in iusculo ignarus bibit, & a coli do-
lore statim euasit. Audiui etiam a viris fide di-
gnis, non paucos rusticos eiusdem potu libera-
tos. Quidam non ipsum excrementum, sed ex-
pressum inde succum bibunt, & melius habent.

Pilosella quouis modo equis administrata, hoc 70
illis affert præsidium, ne lædi possint dũ ferreas sole-
as a fabro recipiunt: hinc a nõnullis clauorũ her-
ba nuncupatur. Addo quod ononis decoctum

vrinam iumentorum pecori illico promouet, si impedita fuerit, vel suppressa Albert.& Dioscor.

71 Si in lingua & faucibus porcorum se proferant verrucosę pustulę, cum liuore venarum quæ sunt in illis partibus, indicium est viscera praua constitutione teneri. Huic vitio occurrunt baccæ lauri tritæ, & vinacea remista cibo temperato ex furfure & fermento Nam his colliquescit grandinosa illa concretio & lues interna.

72 Si caput lupi in columbario suspendatur, feles, mustelæ, & si quæ alia columbis nocent, non ingredientur, Rasis & Albert. Qui etiam tradunt, quod si lupi cauda in villa sepeliatur, prohibet ab introitu eius lupos. Et si intra domum suspendatur, non intrabunt, nec aduolabunt in eā muscæ.

73 Mulier in somnis patrata narrabit facinora, vt Democritus sensisse videtur, si linguam ranę lacustris, aut anatis syluestris, bubonisve noctiuagi, super regionē cordis illius apposueris, ibiq; immorari permiseris, donec concalescat, interea percōtando quæ tibi visum erit. Ad quæ si minus respōdeat interrogata, iterare atq; reiterare oportebit. Res ea in mulieribus potius quam viris locum habet. quod natura ad loquendum ac responsandū sint promptæ, & iam dicta animalia summe garrula, etiam per noctem in hoc cum mulieribus, vt ita dicam, symbolizantia, καὶ συμπαθοῦντα.

74 Vt mordaces ardoris vapores intus concepti a rebus adurentibus, in halitum dissipentur, Platearius non temere suadet, vt in principio calida admoueantur: nam Theophrasto autore calidum vesicas efferuescere præpedit.

Si quis nolit pedes, vel manus frigore offendi, Vnguedine vulpis inungat. Addo, etsi parergon,

quod

quod qui voluerit iucundo ſpectaculo ex ollis feruentibus piſa excludere, argentum viuum immittat, videbit rem pulchram, niſi labri ollaris excellens altitudo, vel ignis remiſſior obſtiterit. Expertum tibi trado.

76 Glaucias prodidit cinaræ eſum ad prolis maſculæ conceptum valde conferre. Nil igitur mirum, mulieres carduum hunc adeo ambire, & diligenti cura in hortis alere. Sed de iis copioſe in Alexikepo noſtro, ſeu auxiliari horto. Scribit inſuper Athenæus, imbecilles eſſe ad Venerea, qui aſſidue lactucis veſcuntur. Hinc Callimachus allegoricôs dixit, Venerem ſuum amatium, Adonim inter lactucas abſcondiſſe.

77 In nonnullis ſtagnis fæculentis, omni aqua exhauſta & limo detracto, anguillę denuo generantur, ſi aqua pluuia effluxerit: quippe quod imbre viuant & alantur. Ariſt. Plutarch. & Oppianus. His addatur quod ſcirpus ſiccatus, & vino lymphato immiſſus, quidquid ineſt aquoſi ad ſe rapit, relicto vino. Quod ad exploranda vina dilutiora pulchrum erit & vtile.

78 Mulier grauida in pago non procul ab Andernaco Epiſcopi Colonienſis oppido, mariti carne veſci deſiderans, illum, tametſi percharam, nocte occidit, & dimidia fere carne eius ſaturata, reliquum ſale macerauit, vt ipſamet poſtea, cum malaciæ furor deferbuiſſet, & facti pœniteret, amicis maritum quærentibus confeſſa eſt. Autor Ioan. Langius in ſuis epiſtolis medicin. Hinc diſcant mariti ſibi cauere a ſuis vxoribus grauidis, dum huiuſcemodi malacia & pica, aut ſi mauis deprauato appetitu laborant.

79 Si nimis clamoſus erit equus, alligetur capiti eius lapis perforatus, ſic enim emendabit.

...nec nodum aliquis lapidem habens caudæ alligatum rudere non audet. Addo quod equus aures retro proiiciens plerumque est lædus, & qui nunquam in turba aliorum hinnit, mutus, Autor Simoneta Cardinal.

80 Cauda lupi creditur inesse amatorium virus extremo atque exiguo in villo, quem dum capitur abiici tradunt, nec idem pollere nisi adhuc viuenti raptum fuerit, Autores sunt Plin. Solinus & Blondus.

81 Locus pilosus & lanuginosus glabrescet, ac diutissime ab omni pube immunis erit, si decocto viuæ calcis & auripigmenti in forti lixiuio illinatur. Id si voles experiri, mitte in dictum lixiuium catellum pilosum, & depilem extrahes. Sed medicamento hoc in animalibus potius quam hominibus, vtendum suadeo.

82 Radix zedoariæ non cassa, euanida & inodora, cum vuis passis & momento glycyrrhizæ dentibus attrita & deglutita, illæsos seruat, qui peste affectos adire, vel alloqui coguntur. Et vsta auellanarum putamina, si in cineris speciem redigantur, cæsiorum oculorum pupillas infantibus denigrant, ex oleo sincipiti infusa, atque inuncta, Dioscor. Quod si ex superioribus fortasse repetitum erit, obliuioni ascribatur.

83 Succus ex acinis & cerasiis halicacabi expressus, & in vmbra siccatus, valet ad ciendam vrinam, & euacuandas hydropicorum aquas. Sic vnguentum ex pyretro & oleo ad ignem lente coctũ, partib. a paralysi obsessis, summam adfert vtilitatem.

84 Veterem anserem masculum triduana inedia macera: deinde illi obiice frusta anguillæ recenter occisæ, & excremẽta eius collige. habebis præ-

præsens remedium ad quaui[illegible] apostemata. Ex quodam peritissimo chirurgo. Si vero poros aut verrucas abolere volueris, abscinde caput anguillæ viuentis, & eas manante illinc cruore, detrica & inunge, deinde caput ipsius anguillæ profunde sepeli. Vbi marcidum erit, omnes protinus decident. Puto esse Ioan. Bapt. a Porta.

[redacted] 85

[redacted] 86 Obseruareque possint. Nam humor pinguis non facile turbatur, & quas recipit imagines fideliter repræsentat. Adiiciam, ne mihi e memoria labatur, etsi atopon, quod qui cuprum cito fusile & ductile habere volunt, equi vngulas inter eliquandum & fundendum vnà ei addunt. Ex Italo & quodam experto fusore receptum.

Si quod animal minxerit supra recentem lupi vrinam, nunquam cõcipiet. Pythagoras. Et quidquid pede lepus presserit, nõ viuet. Isidorus. [redacted] 87

Vt iumenta non lædantur a suis compedib. aut ab his læsa curentur, alliga collo eorum os dactyli perforatum. Et si vis vt animalis alicuius color in album conuertatur, abrasam partem crebro sulphuris suffitu imbue. Idem experieris in floribus. 88

89 Brasauolus vim incredibilem tribuit pulueri seminis mespilorum ad deturbandos e renibus calculos, & ciendas vrinas. Addo ex Anton Musa quod polemonii succus, multos peste correptos liberauit. Quam etiam vim pleriq; feliciss. experimento tribuunt plantagini, quouis modo exhibitæ.

90 [redacted]

91 Erythrodanum, vulgo rubia tinctorum dictum, ossa pecudum rubenti & sandycino colore imbuit, si dies aliquot illud depastæ sint oues, etiam intacta radice, quæ rutila existit. Res ea similiter perspici potest in carnibus huius pecoris elixis & assatis. Nam rubicundæ apparent, sicuti etiam oua in decocto eius radicis elixata: putamine enim rubello non minus hinc vestiuntur, quam si cum ramentis & præsegminibus brasiliani ligni percocta essent, vel cum radicibus anchusæ.

92 Sunt qui rubinum ad hunc fingant modum: accipiunt [illegible] alealis [illegible] uor, pulueris [illegible] sic nuncupatæ in officinis Italicis, vnciam semis, & foliorũ auri grana sex. Miscentur omnia, & fusorio aurifabrorum vasculo deliquescunt ad ignem reuerberationis appellatum. Vbi in ipsomet igne elanguescente refrixit vasculum, frangitur, & materia [illegible] vase excluditur, lapidarioq; artifici formanda

& ex-

& expolienda traditur, ac postremo includenda auro, celebri gemmario committitur. De quouis alio lapidis colore idem licebit tibi experiri, tantisper dum variarum rerum istarum methodum & syluam a nobis aliquando accipies.

Quercus & olea tanto, tamque pertinaci odio dissidēt, vt si altera alterius ramos attingat, incuruescant, ac retorti resiliant, alioq; se inclinent Sic vitis lauri vicinitate abhorret: quum brosa sit & sua caliditate illius vbertati officiat, Leuin. Lemnius. 93

Si ita glabram & depilem velis habere par 94
tem aliquam corporis, vt nunquam pilos rediuiuos emittat, tere formicarum oua cum hyosciami & cicutæ succo, aut vespertilionis & testudinis sanguine, & eo linimento locum inunge. Sunt qui aurea lamina candente pubescentem syluulam absque vlla noxa ita perurant, vt pilorum ne vllum quidem vestigium supersit. **Puto esse desumptum ex Alexi Pedemontano.**

Si quis interne vulneratus decoctum radicis 95
caryophyllatæ biberit, sanabitur. **Et si externa** vulnera eodē colluantur decocto, summopere iuuabuntur. Valet preterea ad lateris & pectoris dolores, necnō ad internas cruditates discutiendas.

Vermiculi in medio echino **plantæ dypsaci** 96
reperti, aduersus quartanas plurimum pollere traduntur, si in aluta clausi brachio alligentur, aut collo appendantur. Prosunt etiam aduersus paronychia, si viui affectis vnguibus **circumligentur.** Nam dolorem alioqui implacabilem, **confestim** tollunt. Expertum intellexi.

Mammas pendulas & flaccidas recolligit ar- 97
rigitq; hederacea corona illis impresita; vel ipsamet hedera contusa & admota. Emendantur & e-

terea ouis perdicum ex linteolo receptis, & vberum fonticulis, sed papilla [illegible], applicatis, & subinde mutatis ac renouatis. Ex quadam mangonii muliebris peritissima.

98 Corculum galeritæ femori adalligatum, summe prodesse fertur aduersus colicum cruciatum. Nec defuerunt qui illud recens eam in rem etiam deuorarint optato successu. Ex quodam Hispano, qui insuper mihi affirmabat eupatorium in vino rubro astringente coctum, vulnerum, vicerumque putrilagines & sordes potenter detergere. Et folia contusa, ac vulneribus male agglutinatis superligata, illa denuo aperire.

99 Lupus neque a ferro, neq; a fuste, sed a lapide duntaxat sibi timet. Et cornix quæ inciderit in reliquias comesæ carnis a lupo, moritur. Ælianus & Philes. Addo, quod si lupi corio iungatur leonis corium, depilat ipsum, & alia similiter coria quibuscum fuerit, Rasis & Albertus.

100 Quæ sequuntur de Lusciniis, eo libentius hic a me recensentur, quod illarum suauissimo cantu dum hæc scriberem, aures meæ demulcerentur, & summe exhilaresceret animus. Lusciniis, inquit Plinius, diebus ac noctibus continuis 15. garrulus est sine intermissu cantus, densante se frondium genere. Dignum miratu quod sit tanta vox in tam paruo corpusculo, & tam pertinax spiritus. Omnia tam paruis faucibus insunt, quæ tot exquisitis tibiarum organis ars hominum excogitauit. Ac ne quis dubitet id artis esse, plures singulis sunt cantus, nec iidem omnibus, sed sui cuique. Certant inter se, palamque animosa est contentio. Victa morte sæpe vitam finit, spiritu prius deficiente quam cantu. Meditantur aliæ iuni-

iuniores, versusq; quos imitentur accipiunt. Audit discipula attentione magna, & reddit, vicibusque reticet. intelligitur emendate correctio & in docente quædam reprehensio. Hæc ex Plinio, qui nobis hanc Centuriam claudet.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM CENTVRIA VIII.

MIratu & memoratu dignum censeo quod 1
traditum est a Iouiano Pontano. Caietana muliercula, inquit, viro piscatori nupta, cum quo annos multos rem veneream miscuerat, vt Antonius Panhormita piscatoris amicus nobis adolescentibus referre solitus est, post quartumdecimum annum e muliere in virum transiit, exorto repente in muliebris naturæ loco, virili pene. Quo facto, quod conditionis perpuderet suæ, vt qui a viris pariter, mulieribusque rideretur, e ciuili vita ad vitæ genus religiosum transiit, vixitque in monasterio, in quo ipsi eum nouimus, vitæ suæ reliquum, sepultusque est Romæ in templo Mariæ ad Mineruam. Mulier altera nomine Æmilia nupsit Antonio Spensæ ciui Ebulano, postque duodecimum nuptiarum annum in virum mutata est, hodieque cum viris conuersatur, artes viriles exercens in patria: vt relatum nobis est. nuper etiam vxorem duxit. Hæc ille, Lib. decimo De rebus cælestibus, ...

git de configurationibus quæ faciunt sterilitatē & hermaphroditos.

3 Succinum seu ambra digitis ac si esset lutum, facile tractari poterit ac fingi, si in ceram efferuescentem & despumatam proiiciatur. Nam illinc adeo mollis & tractabilis educetur, vt etiam in sigillis commode vti possis, aut rebus aliis quas formare tibi visum erit. Accepi a quodam ingenioso plaste & lapidario.

4 Lacerta viridanti ac porraceo tergo, mire gesticulosa est conspecto homine. Nam ei, vt canis, crebro caudæ motu puériliter blanditur, illumq; a latitante, & insidiante per herbas serpente, quantum potest tuetur, Leuinus Lemnius.

5 Lupi stercus in stabulis pecudum occultatum, non solum eas a consueto cibo deterret, sed etiam veluti œstro quodam maleficii actas vltro, citroque exagitari, balare & continenter trepidare cogit, ac si præsens esset, aut cum eis diuersaretur infensissimus ac voracissimus illarum hostis lupus. Quem vel ex solo odore latitantis eius fimi sibi insidiari putant. Nec iis rebus finem faciunt, donec ablatum senserint dictum stercus. Hoc sane aucupio vidi quosdam impostores circumforaneos, iactitantes se pecoris ægrotantis, vel aliter affecti, summos esse medicos, magna pecunia simplices rusticos emunxisse, vel pro pecunia propinquam ouiculam suam asportasse. Idem pelli lupi caudam tradunt Rasis & Albertus, imo vero quiduis ex eo animali ad caulas translatum: tanta est eius antipathia & naturalis discordia cum ouillo pecore vniuerso.

6 Canis cælestis exortum sentiunt maria & terra, multæ denique feræ. Tunc feruent aquo-

ra,

ra, fluctuant in cellis vina, ac mouentur stagna. Sentiunt & sideris huius vires canes ipsi, quos eo toto spatio maxime in rabiem agi non est dubium, Ex Plinio.

7 Flos calthæ seu calendulæ, vt etiam cichorii, & aliarum aliquot plantarum, exortu Solis aperitur, meridie totus explicatur, & occasu clauditur. Ideoque Solis sponsi quibusdam vocantur flores huiuscemodi, quod dormiant & expergiscantur cum illo, crepusculis sopiti, desiderio quodam redeuntis amici. Nec de flore solum, sed etiam de folio circumactus ille cum Sole spectatur.

8 Cucumis quoties cælum tonat, veluti perterritus timore, conuertitur. Qui vnus aquas mire amat, & ad illas se extendit: oleum vero fugit, & ad id se intorquet. His addo raphanum vitibus inimicum esse, sicuti alibi ostendimus ex Arist. Theophrasto, Plinio & aliis.

9 Quidam cum per æstus nocte vehementer sitiret, e somno surgens, potu non inuento, obuium malum forte prehendit: id mandens, fauces sibi quasi manu præcludi, strangularique sensit: simulque a subeunte dæmone iam obsessus, visus est in tenebris videre se a prægrandi nigerrimo cane vorari. Quæ postea restitutus integra mente nobis ordine recensuit. Hunc nō pauci ex pulsu, calore, & scabricie linguæ febricitare, ex vigiliis & mente pertu:batione iudicabant. Hæc Ioannes Fernelius, HENRICI Galliarum regis protomedicus. quo non præstantior alter. In cuius auditorio, non minus diligenter quam attente sedimus, & docentem magna animi voluptate audiuimus, dignum sane qui superaret longæuos Nestoris annos.

10 Cynoscephalus femina, præterquam quod non videt, fluxum etiam sanguinis mulierum modo ex naturalibus emittit. Hoc autem fit cum Luna Soli coniuncta non cernitur. Idcirco ad cognoscendum Solis & Lunæ coniunctionem, Cynocephalos nutriebant Ægyptii. Horus & Plin.

11 Testatur præstantissimus & doctiss. vir Gaudentius Merula se vidisse in Augusta Taurinorum adolescentulam satis elegantem, & adeo libidinosam, vt quinque & triginta viros ordinis militaris ad coitum seriatim admiserit. In hanc reuera apposite quadrabat illud, *Delassata viro nunquam satiata recessit.*

12 Pythagorei, vt Athenæus testatur a piscibus abstinebant ἐχεμυθίας ἕνεκα, id est silentii gratia, quod pisces muti sint, & silentium quid diuinum ducerent. Addam ex Anton. Ludouico Vlyssiponensi medico præstantiss. quod Lampetræ pestis tempore frequenter comestæ, innata vi contra tam diram luem summe efficaces habentur.

13 Ostenti loco haberi potest quod accidit anno a Virginis partu 1310. cum Henricus Luxenburgensis in Germania imperaret. Quo tempore Margareta Olandæ Comes trecentos ac sexaginta filios viuos vno partu edidit: qui omnes baptismi charactere illustrati fuerunt, Autor Baptista Fulgosus: cui tantum fidei adhibebitur, quantum quisque voluerit.

14 Sargus piscis, qui in Brundusino visitur æquore, omnium fertur esse superbissimus, & caprarum mirus amasius. Ad quas secundum littus maris pascentes accurrens, facile capitur. Autor Gaudentius Merula. Qui etiam tradit ex Anaxilao, quod atramento piscis Sepiæ tanta vis inest, vt

eo

[redacted] ceteris luminibus ablatis, [redacted] faciat.

In lacu Lario, qui nunc Comensis appella- 15
tur, piscatores per hyemem multas Ciconias velut extinctas reti in siccum trahunt. Quæ veluti simul iunctæ, mutuo rostra ano inserta habent, & thermis calefactæ, viuæ reperiuntur. Autor est Geruas. Tibeilelius, adnotante Merula.

Aëtius, autore Apollonio, scribit pennas ci- 16
coniæ efficere, si eas quis domi habeat, ne pueri sternutent. Adde quod noctua in Creta non visitur, & si eo aduecta fuerit, e vestigio moritur. Sic perdices nõ transuolare Bœotiæ fines, lectum est. De quibus mirum videtur quod Archelaus tradit, nempe feminas in hoc genere, audita tantum maris voce concipere. Addit Theophrastus omnes in Paphlagonia bina corda habere.

Magi putant rubetam fictili nouo inclusam, 17
medioque defossam agro, arcere alites a semente. Verum instante messis tempore effodiendam esse volunt, & extra limites agri abiiciendam, ne fruges fiant amaræ. Plinius.

In insulis Irlandia & Orcade, quibusdam in 18
locis quæ mari alluuntur, arbores salicibus similes nascuntur, in quibus ortæ quædam paruæ pilæ, paulatim crescendo in aues anatum formam habentes effigiantur rostro a ramis pendulę. Quę cum ad maturitatem peruenerunt, suopte nixu ex arbore excussæ euolant, & in proximũ mare decidunt. Britanni vulgo Bernetas vocant. Ex historia & annalibus nec non relatione ciuis gentis.

[redacted] 19

[redacted] Et si in sanguine hirci & succo sene-[illegible] vitrum efferbuerit, aut maceratum fuerit, [illegible]detur tam molle, quam est cera vel argilla: sic vt quiduis ex eo fingi possit. Priori vero naturæ restituetur, si in frigidam demergatur. Hæc sunt Geberi, & post eum Alberti, necnon ingeniosi cuiusdam ὑαλουργοῦ, seu vitriarii Biturici, mihi olim ex animo amici. Qui paulo ante quam in fata concederet, me hoc eximio secreto, ceu mnemosyno quodam amicitiæ nostræ, vltro donare voluit. Cuius ego vicissim te participem libenter & amice facio, vt nostri quoq; memor viuas.

20 Albertus tradit ad compendium rei familiaris calceos optimos, & pene dixerim incorruptibiles fieri ex corio asinino ea parte tergi qua onera baiulare solet asinus. Nam nullo temporis tractu atteruntur: neq; si per lapides quis perpetuo ambulet, aut per spinas: nimia tamen vetustate adeo durescunt, vt ferri non possint: quemadmodum scripsit Hieron. Cardan. Ex quo hic etiam addo quod radix cucumeris asinini cum nitro pilos equorum nigros in albos commutat.

21 Apud Gratianopolim fons est qui quamquam calidas non habeat aquas, tamen simul cum ipsis aquis flammas persæpe eructat: duobus eodem loco temporeq; , simul manantibus inter se contrariis elementis. Ex incolis loci acceptum.

22 Radix Hellebori nigri inserta inter carnem & pellem iumenti a vipera demorsi, ipsum sanat, vt tradit Hieron. Cardanus. Ex quo hic etiam non pigebit addere, quod vulpes decocta, & in frusta diuisa, ac gallinis in cibo exhibita, illas per bimestre

mestre temporis spacium a vulpibus securas reddit. Idem continget in anseribus & anatibus.

Ne mus araneus animal mordeat, mus ipse viuus captus creta circumdatur: quæ cum induruerit, suspenditur in collum, & sic non contingetur a morsu. certissimum est, Vegetius. 23

Lippitudinem facile concipiunt qui cum tentato ab ea versantur: tantam pernicei vim possidet oculus, vt in alterum iaculetur, vibretque virus rudimentum, Plin. Hinc scite admodum a Nasone scriptum est; 24

Cum spectant oculi lippum, læduntur & ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent.

Maxime mirandum est regulum auiculam, veru ligneo perquam tenui infixum, semetipsum torrere & circumuertere. Sed lignum illud ex corylo recenter extractum esse oportet: quod non adnotauit Cardanus. 25

Licet mespili arboris fructus astringentis sit naturæ, nihilominus puluis eius lapillos in renibus vehementer comminuit, & ab illis excludit. Cuius rei periculum felicissimo successu a se factum testatur medicus doctiss. Anton. Musa Ferrariensis. 26

Fulmina, tonitrua, grandinem & horridos ventos quandoque a dæmonibus excitari credidit antiquitas, putauitque vehementiore strepitu, ac male olentium graminum fumo dissolui. Quod etiam hodie pleræque rusticæ mulieres in Italia factitare solent. Nam tempestatibus imminentibus, diri odoris pabula sub dio comburunt. Sunt qui ad cymbala & nolas confestim aduolant, Tiracum modo. Qui vt veterum docent historiæ, quam horrida ingruebat tempestas, ar- 27

mati districtis ensib[us] & agitatis crotalis, in nubes horrendo clamore fremebant. Gaudent Merula.

28 Tradunt asinas tot annis sterilescere, quot hordei grana comederint menstruo infecta: & nouellas vites tactu eiusdem menstrui in perpetuum lædi: necnon apes illito alueo fugere, & alio coloniam transferre, Plinius.

29 Adeo venena plerumq; venenatis sunt venena, vt aconitum ex vino tepido datum percussis a vipera aut scorpione salutiferum esse exper[illegible] a nonnullis medicis præstantissimis.

30 Qui aliquando morsi fuerint a cane rabido, abstinere debent per annum integrum a quorundam lignorum contactu, præsertim corni arboris, vel sorbi, vt quibusdam placet, ac sanguineæ virgæ, quam mortiferam esse putant medici. Siquidem videre est qui experimento rem compertam habent, [illegible] virgam tandiu manibus gestatur, quousque concalescant, ilico demorsi, rabie exagitantur, Autor Andreas Mathiolus.

31 Refert Abenzoar ex Arabum collegio medicus præstantissimus, quandoq; in suis regionibus eo calamitatis ventum fuisse propter famem, vt cadauera mortuorum e sepulchris eruerent homines, quo ossium musculosa carne exutorum medullas sugerent. Res vel solo auditu horrenda: quam vt a nostris nepotibus & nobis auertant superi, precor & opto.

32 Scribunt M. Varro & Cato, quod si amurcam ad medium coxeris, & ex ea fundum angulosque ac pedes arcæ in armario oblinueris, vestes aut res alias in ea conditas a tineis vindicabis.

33 De omnibus volucribus columbarum colle-

gium

gium maxime fœcundum eſſe ſolet. Nam in omnibus 46 diebus columba prægnans eſt, parit, fouet, incubat & enutrit: tantum ceſſans ab hiberno ſolſtitio ad vernum vſque æquinoctium. Sed nigrarum columbarum mira eſt natura: nam maribus vita functis, ad ſecundo carnis deſideria nullis illecebris adduci poſſunt. Quæ etiam amicitia maribus ineſt erga defunctas feminas, Ariſtot. Plin. & Albertus.

[redacted]

35 Mirum eſt quod digitus magnus dextri pedis, cinere ſtellionis cum oleo, vel melle inunctus, late ſufficere poteſt iis qui ætate, vel aliter mortuum fere habent penem, & rebus Venereis exagendis parum ſunt idonei. Autores ſunt priſci illi rerum naturæ indagatores ſolertiſſimi, cum plerisq; recentium.

36 In ſacris ethnicorum, hedera & myrtus, vt ſcribit Diodorus, vitibus longe præferebantur. Quod hæ folia amittant, illæ continuam ſeruent viriditatem. Addo in libris Aruſpicum traditum eſſe Seruio autore abietem e cælo fulmine tactam, domini, aut dominæ interitum prædicere.

37 Albertus magnus autor eſt, in Gothorum tra-

ctu fontem adeo gelidum esse, vt omnia in illum proiecta lapidescant. Cuius rei experimentum a Friderico primo factum fuisse asserit, missa in fontem eum ex chirothecis altera, cui, ne falleretur, sigillum proprium in cera impresserat. Huius itaque dimidia pars fonti demersa, in lapidem indurait, reliqua manente integra.

38 Pentaphyllum Iouiali potestate venenis resistit: Cuius folium vnum, bis quotidie, mane nimirum [illegible] ex vino bibitum, ephemeram [illegible] curare traditur: tria, tertianam, & quatuor [illegible] quartanam, Marsil. Ficinus.

39 Cancri fluuiatiles morsis a rabido cane mirifice [illegible] sed si post canis sideris exortum, Leone [illegible] Sole [illegible] est, [illegible] in [illegible] & in puluerem [illegible] [illegible] ex [illegible] augendo que [illegible] Remedio vim adeo [illegible] scribit Galenus, vt nullos periisse dicat, quibus in tempore exhibitum fuit.

40 Narrat Rondeletius medicus præstantissimus in libro De piscibus, ranam vulpeculæ per noctem in littore vagantis, pedem corripuisse, ac retinuisse vsq; ad auroram, quo tempore illam prætereuntibus commisit. Quod de marina rana intelligendum putarem: quæ exenterata, si inducatur candela accensa, horrendo spectaculo translucet. Si de alia accipis, quid occultum fateberis.

41 Mensibus laborans mulier, si nuda segetem vel hortum ambiat, erucas, vermiculos, scarabeos, & noxia cætera animalcula cōcidere tradunt, vt infra paulo fusius explicabimus. Et si in defectu luminarium, menstrua mulierum illuuies descendat,

ſcendat,irremediabilem eſſe aiunt. Nec non coitus ſilente Luna agitatos, maribus exitiales fieri ac pernicioſos, Gaudent. Merula.

Gallinæ vinaceis ſterileſcunt,hordeo vero ſemicocto numeroſiora pariũt oua, ac maiora. Addo quod ſi pediculis infeſtentur,vt etiam anſeres, vel alites aliæ, illitu olei ex lino facile curabũtur. Autores ſunt priſci Geoponici Græci & Latini. 42

Accipitri amica ſunt ſaluia atque mentha, & ex arboribus abies ac ſalix. Huius pinguedinem [illegible] re voles, carnes muris cum piſciculorum [illegible] illi exhibeto: aut pulpamentum gallinæ, [illegible] tium carnibus educato. Ex quodam regio aucupe & falconario, vt vocant. 43

Ælianus tradit taurum manſueſcere, ſi dextrum ipſius genu faſcia deligetur. Accedet ex Seneca quod ſicuti tauros rubicundus color excitat, ita mappa alba vrſos ac leones proritat. Ceterum ſi ſanguis vel pinguedo viſi, in ſcrobe aut vaſe ſub lecto ponatur, conuenient eo loci pulices, ac morientur, vt ſcribit Arnaldus a Villa noua. 44

Africanus ex Geoponicis vnus, affirmat frumentum ſupra menſuram incremẽtum accepturum, ſi nitrum & eius ſpumam [illegible] terra [illegible] acerui [illegible] frumentari [illegible] ens [illegible] 45

A tuberculis elephantiæ [illegible] liberati ſunt ſola lotione aquæ [illegible] fragorum, illis prius in vaſe [illegible] factis, Conrad. Geſnerus [illegible] balſamum [illegible] vaſculo ſepeliatur, ſponte in oleum [illegible] ad multa efficaciſſimum. 46

Quum ſegeti, arboribus, aut vitibus, nebu- 47

lam, siue rubiginem timebis, sarmenta vel palearum aceruos & euulsas herbas per vineas, campos've incendito, fumus medebitur, Plinius post Græcorum Geoponicos.

48 Vt arma & instrumenta quæuis ferrea, aut chalybea ab ærugine, & ferrugine vindicentur, ac splendorem retineant, illinantur aceto alumini mixto, aut cerussa, vel cerui medulla: nam hæc oleo præstantiora habentur. Sed omnium præstantissimum est ac vtilissimum, si plumbi scobem ... in plumbeo aut ferreo mortario diligenter subegeris, addito pauco oleo de spica (quod vltra conceptum scopum ad odoris gratiam plurimum faciet) & eo veluti vnguine, ferrum aut chalybem illeueris. Hoc modo etiam per aquas & vaporosum aërem, arma quæuis ab omni æruginis & ferruginis labe immunia portabis. Ex quodam armorum perito fabro.

49 In capite cancrorum reperitur lapillus figura planus, qui acerrimo aceto immissus, motū manifestū habere deprehenditur. Huius puluere audio multos feliciter vti ad cōterendos renū calculos.

50 [redacted]

51 Si quis, vt Democritus attestatur, cerui caudam ... & tritam cum vino aliquantulum tepido illinat testibus ac peni, Veneris titillationes expe-

experietur intentiores. Soluetur hic impetus olei inunctione. Rasis & Albertus. Sunt qui idem polliceantur de pudendo lupi quod matrimonio copulatis scriptum sit.

Radix pæoniæ, quod solaris sit, eruta Sole tenente Leonem, die & hora Solis: necnon Luna crescente lumine, portantem ab epilepsia liberat, vt scripsit Marsil. Ficinus. Addit [illegible] Dioscoride, quod qui tres quam minime [illegible] baris cymnos deuorauerit, eo anno nullam [illegible]dinem patietur. 52

Rubeta cocta & pro emplastro cynanchis imposita adeo prodest, vt Hier. Cardanus affirmet quendam, cui, ceu moribundo, iam accensæ fuerant candelæ, hoc auxilio a se liberatum fuisse. Fortasse & filum quo suspensa rubeta interierit, idem præstare poterit. 53

Pauonis caro assata, vt D. Augustinus se expertum fuisse tradit, per integrum mensem sic seruatur, vt neq; sapor, neque odor deterior reddatur. Per annum quoque id fieri experimentum aliquando produxit: nam corrupta non est, quin potius contabuit & emarcuit. 54

Si testes anserum, mensibus sedatis, illico a muliere comedantur, non solum ad excitandam libidinem conferre dicantur, sed etiam ad sobolem procreandam. Idem etiam effici ab vtero leporis lectum est Rasis & Albert. 55

Quid illud, inquit Gaudent. Merula, quod per hanc etiam nostram ætatem Venetiis publica Censorum secta nullum muscarum genus ingreditur? Quid quod Toleti, quæ Hispanorum est ciuitas celeberrima, musca [illegible] vna, nec plures, toto anno in publico macello spectatur, vt 56

tradit Leo Bapt. Albertus? Si modum requiris, auro multo ab aliis tibi comparandum, gratis a nobis illum accepisti Aphorismo 98. Centuriæ 3.

57 Vrina quamquam insalubris, tamen apud Germanos in precio habetur, sed manus præcipue, quas vel principes viri appetant, vt scribit Michael Herus. Hinc sane mirandum non est, si per hiemem, qua tota se illatebrant vrsi, eas auide sugant, tamquam alimenti quippiam inde percipientes, sicut in superioribus docuimus.

58 Lachryma vitium, quæ velut gummi in caudicibus earum concrescit, ex vino albo pota, renũ calculos mire dissoluit; illita vero lichenas, psoras & lepras curat: sed prius nitro perfricari debent. Pro experto mihi communicatum & traditum.

59 Baptista Fulgosus refert iuxta Sirminum vrbem Pannoniæ, capreolos vere aureos in vitibus quandoq; repertos fuisse, ex quibus percussa fuit aurea moneta. Quod etiam multi præstantes viri temporib. nostris viderunt, inquit Gaudent. Merula. Vide Aphoris. 1. Centuriæ 2.

60 Olaus Magnus in historia Gothica tradit saxa magna non alia re facilius rumpi, quam lardo accenso. Addo, etsi parergon, quod si quispiam dormiturus penes se apposuerit ramusculos canabis humidæ, a culicibus minime infestabitur. Res multis experta & probata.

61 Si quis caput conspergat cinere collecto ex cremata anguis senecta, dũ Luna plena lumine, fuerit in prima parte Arietis, somnia terribilia videbit. Si ex eodem in aqua macerato faciem lauet, formidabilem apparere faciet: si sub planta pedis habuerit, gratiosum coram magistratib ac principibus reddet. Cardanus.

Cimi-

Cimices lectularii septem, folliculo [illegible] maioris, aut pruni spolio excepti, & ante febris accessionem viui deuorati, non solum quartanariis remedio sunt, sed etiam percussis ab aspide, Dioscor.

Osiculum hominis quodcumq;, appensum 63
vt carnem attingat, doloribus ventris qui certa periodo repetunt, prodesse existimatur. Et annulus ex bubalorum cornibus concinnatus ac gestatus, guttam grampam, vt vocant, hoc est [illegible] rum suræ conuulsionem impedit. [illegible] præstat, idque certo certius, vngulæ alces [illegible] nuda, vel annulo inclusa & gestata. [illegible] ptum est a nobis Aphorismo 79. Cent[illegible] 6.

Ne formica arbores conscendat, lupinus cum 64
fracibus teritur, eoque ima linea circumlinitur. Easdem ne vexet rubigo, palearum fumus prohibet dum intempestiuum vrget frigus [illegible] tempore. His addatur, quod si equæ, (vel [illegible] vt quidam scribunt) sed non virginis, [illegible] intra hortum ponatur, quæcumque spectab[illegible] præsentia fœcundabit, Ex Græcis Geoponicis. Columella item, Plinio & Palladio.

Aureum colorem metallis ac lapidibus sic in- 65
duces. Accipe salis ammoniaci, calcinati [illegible], singulorum partes quatuor æquales: salis lap[illegible] & æruginis partes treis ex vnoquoq;. His in tenuissimum puluerem redactis, annulum, lapidem aut metallum quoduis ita adobrue, vt a dicto puluere [illegible] tegatur. Postea sic in ignem per horam [illegible] extractum recenti vrina immerge, [illegible] Ex cuiusdam ingeniosi artificis experimento.

[illegible] terræ- 66
[illegible] fere

ſunt, ac meticuloſi: ardente cometa, velut amẽtes rapti: interlunii tempore, aut nõ viuunt, aut debiles fiunt, & ſæpenumero, vt ſcribit Ariſt. atra bile laborant, vel ſupra modũ melancholici euadunt.

67 Arcus aquarius, vel, ſi mauis, iris, in quas veluti procumbens, deflectitur arbores, mira odo[illegible] ſuauitate eas replet, dulci hiatu cælitus inſpirato. Plutarch. Addo, nonnullos abſque igni, oua fundæ impoſita, celeri ac multa agitatione, dum vr[illegible] neceſſitas, excoquere. Quod Babylonios fe[illegible] apud Cæl Rhodiginum.

68 [illegible] tradunt eum qui in picato vaſe biberit, comitialem morbum expugnaturũ. Et qui in pelle ouina dormierit, vera ſomnia viſurũ. Exiſtimantur præterea fœtus in vtero contineri, ſi vermis qui in gramine reperitur, antequam terram attingat, [illegible] collo ſuſpendatur. Ex Plinio.

69 [illegible] pili, ſucco foliorum cucurbitæ per [illegible] imbuti, non paruo rei miraculo, animalia ipſa a muſcarum iniuria, alioquin illis permoleſta, vindicãt ac defendunt. Res multis experta, & equitantibus apprime vtilis ac neceſſaria.

70 Lamina auri ſuper cerebralem ſuturam geſtata, cerebrum roborat. Eadem e regione cordis appenſa, palpitationem illius curat, lætitiamque auget. Super renes poſita, illos confirmat, refrigerat, & nephriticos dolores ſedat. Sed pro his ego illam optarem ex puriſſimo auro, Sole in Leone verſante, & Iouem feliciter intuente cum Luna, fabricari ac percuti, vt antea monſtrauimus. Ex Hermete. Arnoldo Villan. & Alberto.

71 Vt puteus perennitatis fidem habeat, tunc effodiendus eſt cum Sol vltimas partes Virginis obtinebit, ante æquinoctium autumnale. Nam

e tempore explorantur vires aqua[illegible] creat[illegible] et fontanarum, cum ex longa siccitate æstatis terra humore pluuiali careat. Architectorum hæc sunt documenta.

Ictus a venenoso reptili, siue a rabioso cane demorsus, diligenter cauere debet, ne animal cuius causa laborat, intueatur ante adeptam pristinam valetudinem, etiam si conualescere incipiat. Aiunt enim medici Hebræi, illum aut interiturum, aut recidiua periclitaturum. 72

Irrumpentes vi tonitrus aquas fœcundas esse autor est Plutarch. Nec non eas quæ cum [illegible] fulgetro demittuntur. nam frugum altrices esse prædicant agricolæ, vt ille idem scribit. 73

Aëtius consulit canem summa diligentia sepeliendum, qui morbo ab homine cōtracto perierit. Nam graues plerosq; affectus homine liberato, in eum transfundi certum est. 74

Tradit Rondeletius post Plin. experimento compertū esse squatinā piscem mammis mulierū superpositum illas adeo constringere, vt virginum mammis assimilentur. Poterit & genitalibus partibus earundem similiter facere. Arrigant aures mulierculæ cultui & voluptati studentes. 75

Si dederis epileptico tribus diebus sequentem antidotum dum Luna Ioui coniungitur eius saluti plurimum consules. Accipe maceris, seminis pæoniæ ac radicis eiusdem, drachmæ dimidium, foliorum caryophyllatæ, & primulæ veris (quæ quibusdam est bellis) drachmam vnam: tere, & [illegible] vino albo [illegible] exhibe. 76

[illegible] est autem, suo tempore inuentum esse [illegible] qui cum per fœmiectis aperto ore [illegible] dormiret, et serpentem per fauces hiantes intra corpus admisisset, sese statim alliis 77

communicatis, ceu præsenti amuleto, curauit. Virus tamen vxori in coitu (res mira) instillauit, & morte comite, transfudit.

77 Aiunt buglossum illud quod tres emittit thyrsos, cum semine & radice tritum, potumq; contra horrores tertianæ febris valde prodesse: quod vero quatuor, quartanarios iuuare in vino coctum & potum. Autor Dioscor.

78 Ebur verum cum in terram cadit, facilius frangitur, cetera ossa tenaciora sunt, Gesnerus. His adde, etsi parergon, quod quo acrior est equus, eo amplius in bibendo nares mergit, Plin. Et quod contra grandinem, noctua pennis & alis patentib. extensa vtiliter suffigitur, vel ferramenta sepo vrsino inunguntur, vt tradit Palladius. Quod pro arboribus, & vitium putatione accipiendũ duco.

79 Boum morbis commendatur sulphur vinum allium siluestre, & ouum coctum. Omnia hæc trita ex vino sunt exhibenda, aut vulpinus adeps, Plinius. Non omittatur, quod fœminæ omnes quæ duplices habent pupillas, vbique visu nocent, Cicero.

80 Rana alicui loco pectore multum incubans, indicium est aquæ ibi latentis. Et semel a scorpionibus percussi, numquam postea a crabronibus, vespis, apibusque feriuntur. Adde, si placet, quod bufo, ictus ab araneo, vel serpente, admorsa plantagine sibi medetur, Plinius.

81 [redacted]

[illegible]

Ferunt lapides inuentos & comprehensos in cortice arboris, remedio esse ad continendos partus. Plin. Ex quo etiam addo quod herba vrina canis irrigata, & sine ferro euulsa, luxatis medetur. 82

Verrucas foliis ficulneæ contactas, aboleri aiunt ac vanescere, si folia ipsa sepeliantur. Sunt qui idem ascribant cordi columbino. Alii singulas singulis salis grumulis tangunt, quæ postea in clibano comburunt. Serapio idem præcipit de cicerum granis, sed post attactum, retro proiiciendis, maxime in ipsis mensium calendis. Puto superiora esse Arnaldi Villanouani. 83

Vineas plantaturus debet quernam glandem contusam & eruum fractum simul miscere, plantarumq; & propaginum locos inde aspergere. Hæc enim ad radicationem, vini vetustatem, & fertilitatem plurimum conducunt. Autor Africanus in geoponicis. 84

Cynocephalus mas (Ægypti fera canino capite, vnde nomen habet) vsque adeo silentis Lunæ vices dolet, vt nec videatur, nec manducet, dum illa lumine orba delitescit: sed tanquam raptum sidus lugens demisso in terram vultu insolentem fateatur tristitiam. Fœmina vero absentis resticans desiderium, eodem interlunio mœret. Inde concita oculorum cæcitate non prius liberatur, quam menstrui sanguinis cursus erumpat, [illegible] huius. 85

[illegible] quæ [illegible] non, neque 86
[illegible]
[illegible] vocant [illegible]
[illegible] noxam

[redacted]
in Geopon.

37 [illegible] detractis foliis iucundior est, quem-
[illegible] & rapum. Cui ne noceant pulices aut
bestiolae [illegible], eruum interserendū præ-
cepit Theophrastus. Qui etiam tradit, eundem ra-
phanum [illegible] esse inimicum. Nam si in vicinia
earum [illegible], diffugiunt [illegible] alibi docuimus.

21 Adamas in tantum dissidet cum magnete, In-
dicus praesertim, ut iuxta positus, vel, secundum Al-
bertum, suppositus, aut superpositus ex quorun-
dam sententia, ferrum nō patiatur ab eo abstrahi
[illegible] vel si apprehenderit auferat. Quo argumē-
to [illegible] poterunt veri adamantes ab adulteri-
nis [illegible] sunt. Sed eam [illegible]
[illegible] nisi omnino falsi sunt
[illegible] plenius infra dicemus.

89 In [illegible] animal [illegible] per opus libidinis non repe-
ri[illegible] perdice. Item si contra mares ste-
[illegible], aura ab his flante prægnantes fiunt.
[illegible] exerta lingua per id tempus æstu-
ant, concipiuntque supervolantium afflatu: saepe
voce [illegible] masculi audita. Autor Plin.

90 Si gallinacei florem vuæ in cibis degustaue-
rint, vuas non attingent. Sunt qui ad œnanthen
[illegible] id referant, quæ cibo incocta, & illis
[illegible] fastidium gignit vuas appetendi. His ad-
dam quod brassicæ & rutæ tanta est inimicitia, ut
iuxta se [illegible] nolint. Fracastorius.

[redacted]

[redacted]

Dens taxi, vel eius pes sinister brachio dextro hominis alligatus, memoriā eius roborat. Et scobes ex pudendo cerui cum aqua stillatitia cardui benedicti pota, pleuriticos summopere iuuat. His addatur, quod lupi cauda alicubi sepulta, vel suspensa, hinc muscas arcet. Albertus & Cardanus. 92

Verbena columbis gratissima herba, in natali D. Ioannis se redimunt mulierculæ, & rustici, putantes per eum annum a dolore capitis immunes fore. Sed in eam rem potius colligi debet ante Solis exortum, Caniculæ astro emergente, & Luna non aspiciente. Ex Marsil. Ficino. 93

Experimento certissimo probatum est, vstis coriis quæ veteramentorum sunt, serpentes efficaciter fugari: neque eos solum qui in agris & domibus oberrant, sed qui in hominum corpora ingrediuntur, dum aperto ore in campis dormiunt. Quod Marc. Gatinaria medicus celebris scribit suo tempore cuidam homini accidisse. Cui cum frustra adhibita essent innumera remedia, de omnibus præstantissimum fuit veteramentorum fumus & nidor, per infundibulum ore exceptus & in corpus transmissus. Nā cum primum immanis f[illegible] enim vipera prægrandis) fumi nidorem præsensit, visa est a circumstantibus egredi per anum, magna omnium admiratione & stupore. 94

In vulturibus natura concipiendi singularis est, & a cæteris discrepans. Nam illi, vt D. Am- 95

bre[illegible] auit, nullo fruuntur cōcubitu, nul-lo que masculi femine concipiant, sed citra con-[illegible] generant. Unde vultures omnes fœ-[illegible] scribit ex Ægyptiorum experimentis, [illegible] atus. & eas Euro grauidas reddi, aut flante Borea: vt apud Hispanos equas, zephyro spirante. Quamquam Aristoteles testatur, Vultures facie aduersus austrum exporrecta volare, atque sic prægnantes fieri.

96 Raphani in salis cumulos & salinas proiecti, vel consepulti in aqueam salsuginem, massam totam deliquescere ac resolui cogunt. Ex quo multi aduersus calculum & tophos arenaceos in corpore concretos, aquā ex corticibus, vel toto corpore raphanorum expressam, cum vino albo, & puluere [illegible] ex adustione, vel resiccatione ad [illegible] iter. & successu admodum felici ex-[illegible] bata, & nullo auro æquiparanda.

97 [illegible] quæ crescente Luna gliscunt, augen-[illegible] lenta euadunt, ea deficiente marces-[illegible] cca fiunt. Quamquam in quibusdam [illegible] thia. Nam cepa, vt autor est Plutarchus, Luna decedente reuirescit ac congerminat: & ea adolescente marescit, proindeq; Ægypti & maxime Pelusiotæ, a cepis religiosissime abstinebant: quod sola ex cunctis oleribus contra Lunæ augmenta & damna, minuendi & augescendi, sicuti reperit Gellius, vires habeant contrarias.

98 Qui marinos pisces cursoriis equis in vrbes vehunt, sepes leucacanthis seu albispi[illegible]tibus vestitas, cane peius & angue vitant, vel mira celeritate effugiunt: quod piscarias equorum sarcinas vel in ipso transitu repente labefactari longa & sola experientia intelligant, quemadmo-

dum adnotauit præstantissimus medicus & philosophus, Ioannes Ruellius, alterum Galliæ nostræ decus & ornamentum.

Saxo Grammaticus in historia Regum Daniæ tradit, in oppido Rugianorum, viribus & prestigiis cacodæmonum olim effectum esse, vt mares cum fœminis coeuntes, canum more cohærerent, & ita agglutinarentur, vt diuelli nō possent, nisi perticis vtrinque appensi, ridiculum spectaculum populo exhibuissent. Sed tam obsceni coitus, inquit, diabolicæ fraudes detectæ fuerunt, cessaruntq; demolitis & dirutis stat[illegible] dæmonū, qui ludibrii huiusce modi autores e[illegible] præsides. Ex Ioan. Langio in Epistolis me[illegible]. 99

Si asini cicutam liberalius de[illegible] somno profundissimo & torpore in[illegible] corripiuntur, ita vt non tantum [illegible] ne mortui videantur. Quod rust[illegible] ignaros fefellit. Nam dum asinis, quo[illegible] tuos credebant, pellem ad vsum de[illegible] cidit vt in medio fere operis asini expe[illegible] magno excoriantium terrore. & ingenti [illegible] tium risu, vt tradit diligentissimus & doctiss. medicus Andreas Matthiolus suis in Dioscoridem Commentariis.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM CENTVRIA IX.

1 VAlde memorabile, & in primis admirabile existimabis quod a Ioanne Lãgio [redacted] medico scriptum est in quadam epistola ad Achillem [illegible]. Mulier quædam, inquit, ex oppido [illegible] fœtum viuentem aliquot menses in [illegible] gestauit, ac tandem in matrice compu[illegible]. [illegible] anno post decimo, miseranda illa [illegible] ob intestini exulcerationem labo[illegible] cruribus & cerebello infantuli de[illegible] que obsita, incredibile dictu, ait ille, [illegible] tandem excreuerunt, nõ per vuluæ [illegible] per anum. Quod fieri posse, & nouum [illegible] verbis ostendit Oribasius Iuliani Im[illegible] medicus præstantissimus: Sciendum, abscessum vteri quandoque rumpi & purgari per vuluæ ipsius os, quandoque per vesicam, ac sæpe etiam in rectum intestinum abire.

2 Quidpiam de vmbilico infantis recenter nati in argentea capsula, vel annulo inclusum, & ita gestatum vt carnem attingat, aduersus coli cruciatus summe prodesse certissimo experimento multorum accepi. Nec non plant[illegible] quæ rubia tinctorum vocatur, di[illegible] ibus contensam, lotium tingere. Ex q[illegible] ictericos iuuare superius ostensum fuit. Si forsan repetitione vtimur, memineris prouer[illegible], δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά.

Fo-

Folia filicis cimices necant, & serpentem non recipiunt. Adeoque filicem plantare aut sternere in his locis quæ serpentibus sunt obnoxia, vtile admodum est. Solus etiam nidor combustæ, illos fugat & abigit. His addemus, quod filum madefactum, aut intinctum oleo in quo semina staphys-agriæ attrita fuerunt, pediculos necat, si capiti circumdetur. Albert. Dioscor. & alii plerique. 3

Ex absinthio, fumaria, passulis vuis purgatis, myrobalanis citrinis, potio fit commoda contra pruritum & scabiem. [illegible] 4

Lapacij [illegible] aquis [illegible] locus [illegible]

Testudinis quam vis fide, quo voles modo contemperata si ei correspondentem in altera testudine attemperas, intendendo & remittendo, cum sonum edet similem sono alterius tibi antea non audito, altera illa velut exultans concutitur, tamquam simili suæ attemperaturæ sono gaudens & harmonia. Eam vero concussionem festuca tenuis illi ante imposita, aperte declarabit: nec [illegible] etiam fatuus homo admiretur sonis ipsis, aut corporibus sonoris inter se tantam esse cognationem [illegible], vt sibi similibus delectari videantur. Autor Iacob. Syluius ex Boëtio, sicuti an ea, vt opi[illegible]. 6

8 Apibus summæ sunt inimicitiæ cum vespis, crabronib. mulionibus, hirundinib. (vel vt alii legunt hirudinibus) ranis ouibus & cancris. Sic cameli naturale odiũ gerunt aduersus equos. & hircinus sanguis cum adamante, Plinius & Aristot.

9 Tradit Olaus Magnus Gothos concitato in nubibus fragore & tonitru, consueuisse excutere ex arcubus sagittas in aëra: vt ostenderent se velle opem ferre suis diis, quos tunc temporis ab aliis oppugnari putabant, imo vero sibi revera persuadebant.

10 [redacted]

11 Nam sunt impostores, vt autor est Brasauolus Ferrariensis, qui lapidem amianthum simplicibus mulierculis ostendant, & pleramque magno vendant pro vero ligno crucis Seruatoris nostri, id quod facile credunt, cum igni non comburatur, quodq; ligni modo constet plurimis lineis intercursantibus.

12 Hiemato lacu fluctibus glomeratæ voluuntur anguillæ, in tantũ mirabili multitudine, vt in excipulis eius fluminis, ob hoc ipsum fabricatis, singulorum millium globi reperiantur. Plinius.

13 Instrumentorum fides seu chordulæ minutim excisæ, & carni recenter coctæ (siue elixata fuerit

rit illa, siue assata) inspersæ, eã vermiculosam, putrem ac insalubrem esse, discumbentib. iucunde mentiuntur. Quisquis rei huius conscius erit, vtili impostura solus pro arbitrio vesci poterit. Sic leporis sanguis desiccatus, & in puluerem attritus, sanguinolẽtas & saniosas esse carnes perbelle imponit: adeo vt illas omnes nauseabundi, a[illegible]tur ac reiiciant, exceptis iis qui doli participes facti fuerunt.

Si pilos aut barbam cito nasci voles, cinere com- 13
bustarum apum, & soricis stercore cum rosaceo linimentum cõpone, & locum pilis v[illegible] vestiendũ ac decorandũ dies aliquot inun[illegible] potes addere cinerem corticis nucilanæ, castane[illegible] dactylorum, vel fabaliũ. Ex Ioan Bapt Porta [illegible]

Lapidem ex bufone (qui Gallis [illegible] 14
crapaudina vocatur) ad hunc modum [illegible] nonnulli. Bufo in quampiam caueolam [illegible] panno puniceo detruditur, Soli ardentissimo [illegible] aliquot exponitur, ibique tantisper rete[illegible] situ excruciatur, donec onus capitis per os deponere & euomere cogatur: quod per medium caueæ foramen, vasculo supposito, excipi debet vel aliter detrahi, idque celeriter, ne ab eo resorbeatur. Sunt qui paulo tutius ac facilius rem eam exequuntur, bufonem pertuso multis locis fictili immittendo, & formicis depascendum in myrmecia exponendo. Sic enim fit, vt exesa eius carne [illegible] cum ossibus relinquatur: sicuti fre[illegible]is, & aliis plerisque expertum fuit.

[illegible] nonnulli accipiunt 15
recentia porra non [illegible]t decem, filo media transfigũt, folia extrema [illegible]putant, eaque circumdant collo, sed obuersis [illegible]ares folia & deor-

sum cap[illegible] commistus. Vtile est etiam disfacere capsuram in aceto dissolutam [illegible] radicem paoniæ. Iacobus Holl[illegible].

26 Thinias scribit leonem vbi sæuit, in viros plus, quam in feminas fremere: veluti natura eum docuerit, mulieres minus quam viros esse tractãdas, [illegible] etiam Arist. innuisse videtur, quærens. Cur mulierem interficere iniquius sit quam virũ: cum natura ratione, mas femina multo sit præstantior. Addam ex Poeta: quod feminea in pœna nullum est memorabile nomẽ. Quod audiant vxorum suarum carnifices quidam & tortores.

27 O[illegible], expertumq; audio, vaccam, ouem, [illegible], canem, suem, felem, & similia feminini [illegible] animalia domestica & mansueta, [illegible] [illegible]runt abortire, si mas ex quo conce[illegible] [illegible]latum: tam valida & vehemens est il[illegible] [illegible]le concors sympathia.

28 [illegible] imagines, vasa, effigies, & alia in hunc [illegible] parua impensa tibi comparabis. Cortices [illegible] & populi cacumina decoque, & dum feruebunt, purissimam calcem immitte, donec formã coagulati quasi lactis acceperint omnia. Deinde marmor candidissimum, & tenuissime detritum cribratumq; adde, & in quas volueris formas materiam eam inijce, tum demum in vmbra desicca Hieron. Cardanus.

29 [redacted]

[redacted]

[illegible] inuentum in pilulis & globulis lap- 20
pæ minores, in leuissimum puluerem redigatur, &
cum pauco vino albo, eoq; generoso ex[illegible]atur,
renes ab arenulis efficacissime repurgabit: [illegible]
quanto celerius, si cum aqua vitæ hauriatur. Ac-
cepi ab experto.

Crapaudinam, seu bufonium lapidem, de 21
quo paulo ante, legitimum esse experieris, si in il-
lum præostensum vel obiectum, sese ita attollat
bufo, ac si vellet contingere & saltu præripere: vs-
que adeo lapidem eum homini inuidet. Ex rela-
tione cuiusdam medici Regii, qui id vidisse [illegible]
affirmabat.

Qui in deplumem & exenteratum [illegible] 22
ignitum chalyben iniecerit, & tam a[illegible],
alterove mantili obuoluerit, ne calor [illegible], e-
sui aptum reddet, etiam inter equitandum, modo
meminerit subinde alitem versare. Verum enim-
vero tetro inficietur odore, sed ferēdo ac pergra-
to famelicis. Archimagiri cuiusdam inuentum.

Si nigro cani dum viuit alterum oculorum 23
erueris & tecū portaueris, faciet ne alii canes tibi
allatrent, etiam si inter illos ambulaueris. Sed res
ea paulo certior erit, si quidpiam de lupi corde ei
addideris. Sextus Platonic. & Albertus. Quod for-
tasse a nobis superius etiam adnotari potuit.

[illegible] non solum est memo[illegible]bile & ad- 24
mirabile, sed [illegible] dictu visuque horrendum,
quod in Theuren. [illegible]acentis ducatus oppido cre-
bro accidit: vbi ęgroti [illegible] templo [illegible] Annæ
altare, & venerandum [illegible]put eius [illegible]

strati, frusta & fragmenta vitrorum, urceolorum & [illegible] de piscibus, quæ humana gula & stomachus deglutire nō posset, ac loculos cum nummis euomuerunt. Autor Ioan. Langius in epistola de prodigiis & præstigiis dæmonum in morbis.

25 Aqua stillatitia ex floribus tiliæ, epilepticis pueris mirandum in modum confert, quocumque modo ministretur. Sunt qui ei socient viscum quercinum, successu admodum felici & optato. His licebit attexere, quod succus polygoni cum septem granis piperis ante accessionem quartanæ haustus, eam abolet. Sed aiunt colligendam esse plantam, & exprimendum eius succum, die [illegible]. Luna decrescente. Ex quodam libro Secretorum, manu Iani vel Fauni cuiuspiam descripto [illegible] vetustatem.

26 [illegible] in quo decoctæ fuerint ranæ vsq; ad se[illegible] carnis ab ossibus, plurimum valet ad [illegible] orum & articulorum affectus, perfrigerataq; membra, si eo calente vngantur. Adde quod lumbrici ex aceto triti sacro igni perbelle medentur. Decerptum ex eodem libro superiore.

27 Si equi dysuria, seu meiendi difficultate laborent, foliatis sambuci ramis vndique illorum corpus diu, ac blande verbera, & tum demum folia ipsa collo eorum & capiti, nec non corpori vniuerso [illegible]. Nam iumentorum impedimentis arbuscula hæc maximopere confert. Simoneta Cardin.

28 Lupus hominem [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] & alii.

Mure-

Morenti spiritus vitalis in [illegible] cauda [illegible] quæ persentitur potius, quam contusio capitis. Huic genus hoc, si in vaporario siccetur, facula aut fenalis accensi commoditatem exhibebit. Etenim neruus qui spinæ loco illi per tergum producitur, ellychnii, seu contorti funiculi vicem præbet. Sed id post vtrumque æquinoctium tentandum est, quo tempore adiposa [illegible] materia Lucernis. 29

Allia trita cum axungia ad vnguenti crassamentum subacta, tussientes ac perniciosos valde iuuabunt, si plantas pedum, vna cum vertebris dorsi ante focum eo vnguento illinant. Quod rusticis potius quam vrbanis scriptum est. 30

Calendulæ aquam omnibus oculorum morbis conducere, tradunt, adhæc capitis dolori [illegible] lere, suffitumque ex eius floribus pudendis [illegible] bri per infundibulum vel aliter exceptum [illegible] das morantes facile educere, & profl[illegible] re. Hoc secreto vetulam quandam [illegible] mira arte emungi, dum mea exerceret opera, in enixu puerperii cuiusdam locupletis matronæ. 31

Populus nigra excisa, & in eius scrobem [illegible] segmina, aqua cum fermento ad truncum [illegible] fungos producit qui minime sunt pestilentes. Idem fiet si super reliquias vstorū sarmentorum aquam sparseris. Accepimus a quodam qui se id experimento compertum habere dicebat: a Plinio scriptum, vt reor, & Cardano adnotatum. 32

Si voles experiri an musto remixta sit aqua, [illegible] impone: si statim descendit, aquosum est: sin contra, purum. Præterea, si vini in dolio feruentis impetum frangere voles minimam casei particulam in illud proiice, vel immitte: vide- 33

bis rem miram. Cur autem id fiat, docebit Georgius Valla Placentinus.

84 Compertum est nostra & auorum memoria, nōnullos effracto capulo reuixisse. Quamobrem lege cautum est, ne ante triduum loculo includātur præpropere, qui apoplexia epilepsia, & vteri strangulatione suffocati sunt. Nam in illis anima nonnunquam delitescit, quæ rursus corpus spiritu, vitaq; imbuit & illustrat. Qua res effecisse fertur, vt Christus captata occasione Lazarum quatriduanum in vitā postliminio reuocarit: ne quis calumniari posset illum non fuisse mortuum: sed animi deliquio, aut epilepsia, vel apoplexia correptum ex emētita morte reuixisse. Hæc Lemnius lib. 2. De occultis naturæ miraculis.

85 Lupi valde amantur a psittacis, & ericium sum[illegible]nt ac timent, Æsculapius. Tradit insuper [illegible]tus, quod lupus hominem non edit, nisi [illegible] prius hominis cadauer gustarit: nā tunc non dubitat periclitari inuadendo hominem.

86 Ex vrtica & oleo factum linimentum cum pauco sale, tuetur partes corporis ab atrocissimo frigore. Valet etiam ad vlcera omnia a gelu contracta. Sed vereor ne ex superioribus repetatur. Addam quod decoctum plantæ eius quæ dens leonis vocatur, glutinandis vulneribus summe efficax habetur. prodest etiam rupturis, ac interna vulnera solidat.

87 A taxo arbore veneficam vim deponit æreus clauus trunco infixus. Et rhododa[illegible] cum suis foliis tusus si in scrob[illegible] demittatur, muscas omnes illic congreg[illegible] Præterea suffitus hederæ vespertiliones fug[illegible], Autores Anatolius & Africanus Geoponici.

Mentha

Mentha ferrum abhorrescit, vt etiam ruta & ocimum. Quæ si vulnerato fuerit exhibita, non facile conualescet. Si lacti misceatur, deinde auferatur, & tum demum coagulum immittatur, nunquam lac illud cogetur, vt tradit Florentinus in suo Georgico. 38

Superioribus annis mulier quædam me v[illegible] medico, cui in tantam molem intumescebat [illegible]rus, vt non videretur illa gestando oneri suffectura. Decurso anni dodrante seu nouem mensium spatio, ingenti conatu massam quandam informem enixa est: cui vtrinque ansæ duæ in brachiorum longitudinem annexę erant cum palpitatione. Tum demum ex vtero eiusdem [illegible] monstrum adunco rostro, longo, tereti[illegible] [illegible]culis vibrantibus, cauda acuminata, & [illegible] dum agilitate. Id post primum lucis in[illegible] claue stridoribus implens, atque hinc [illegible] rens, latebras persequebatur & captabat [illegible] lieres puluinis impetentes illud suffocando [illegible] missent. Postremo mulier plus satis defessa [illegible] sine summo vitæ discrimine prolem masculam edidit, a monstro ita excarnificatam vt a sacra lotione quã minimũ vitæ superesset. Hæc Leuinus Lemnius medicus Zirizæus diligens ac doctus. 39

Si quis pleuriticus, empiricus, vel suppuratus scrupulum pulueris seminum vrticæ cum syrupo violaceo, aut alio quopiam ex iis quos pectorales vocant, paulatim & veluti lambendo deglutiuerit, [illegible] humorem ac tenacem nullo negocio expectora[illegible] Secretum cuiusdam non vulgaris medici Parisien[illegible]. 40

[illegible] [illegible]radunt [illegible]uos qui luporum vestigia sub[illegible] [illegible] sequantur, [illegible] si equi trahentes [illegible] 41

drigam lupi calcaneum conculcent, sistentur, ac si cũ quadriga cõglaciassent, Petr. Gillius ex Æliano.

42 Mures prægnantes in vtero parentis repertas fuisse apud Persas, autor est Aristoteles. Quin [illegible] tradunt magi, muris iecinore dato porcis [illegible] sequi dantem id animal. Addit Plinius fi[illegible] numerum crescere & decrescere in iecu[illegible] [illegible] cum Lunę lumine. Sed de his paulo [illegible] philosophaturi sumus in nostra qua[illegible] [illegible] Historia.

43 [illegible] leporinus siccatus (vti etiam eius [illegible], & [illegible] ventris proluuies [illegible] compescit. Similiter faciunt [illegible] ad tumorem [illegible], & ex vino [illegible] sumpta. His accedet, quod [illegible] herbæ cum sua radi[illegible] [illegible] aliquid haud [illegible] [illegible]. Secretum hoc [illegible] est mona[illegible] [illegible] gentes pecunias corradebat.

44 [illegible] antequam vites germi[illegible] vini copiam præsagire aiunt: nec [illegible] si capite ad cælum verso portetur, ne[illegible] grunnire. Addam quod serpentes in[illegible] circulo herbæ, quam betonicã nuncupant, [illegible] non possunt, quin se flagellando potius in[illegible]. Plinius. & Græcorum geoponici.

45 Leo viso igne mirandum in modum expa[illegible] nec re alia facilius domatur. [illegible] autem [illegible] simul collisa, ignem concipere aiunt. His ac[illegible] quod ceruus ita arietem [illegible] [illegible] conspectum non [illegible]cat, Aristot. Plinius, Albertus, & alij.

46 [illegible]

[redacted]

Si radix batrachion dicta, ceruici lunatici vel epileptici ex filo rubro deligetur, Luna decrescente in prima parte Tauri, vel Scorpionis, magnum ac manifestum leuamen hinc sentiri. Sunt qui eius radicem in vino maceratam peste infectis propinent ad sudorem eliciendum. Quod valde periculosum puto, si febricitent: si contra, opportunum, modo vires consistent. 47

[redacted]

Succino marino (quod Ceti sperma [illegible] 49
nuncupant) ea vis inest, vt solidas [illegible] quibus asseruatur, penetret, [illegible] dore, sudoris[illegible] [illegible] fuerit. Adde [illegible] quod [illegible] piscis incredibili amore ducitur erga homines, [illegible] impuberes, quibus nihil blandiri [illegible] gratificari, & colludere velit. Plin. Aristot. Scal.

[illegible] nullo tradit lupi [illegible], eos lapides [illegible] pertimescere [illegible] circo dũ per lapidosa ire cogitur, suspenso pede te[illegible]per incedit. Læsus .n. vel minimo lapidis ictu, ver[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abluminatur, adeo insultatè [illegible] vi[illegible], aufugit.

51 Mustelę cerebrum siccatũ, & ex aceto potum, epilepticis medetur. Illud idem ex hirundinibus acceptum, suffusionibus multum conducit, si cum melle oculis illinatur. Quod & præstat aspidis exuuium tritũ cum eodẽ melle, sed præter id, visum acutissimũ reddit. Autor Claud. Galen.

52 Trebius admonet clauum vel cuneum quanta vi libeat in arbores adactum, in quibus nidum habet picus Martius, statim exilire, cum is cuneo vel clauo insederit. Alii ad herbam referunt a pico [illegible] id auxilii & negocii conquisitam. Cui fabu[illegible] inesse ad aperiendas seras quascumque [illegible] libertus [illegible]

53 [illegible] omne animal [illegible] acta Venere tristari [illegible] gallus gallinaceus exhilarescit, & cantu [illegible] spiritu [illegible] Ille idem decre[illegible] [illegible] ouũ [illegible] & versi[illegible] [illegible] basiliscum produ[illegible] [illegible] ac pestilentis [illegible] maxime si quando a bufone educatum & fotum fuerit ouum tale. Quod an fabulosum sit, viderint alii. Sic ex spinæ humanæ medulla putrefacta anguem generari quempiam proditum est. Lemnius, si rite memini.

54 Si sanguis hirci & cineres vitri æquis portionibus mittantur in acetum, deinde chymico organo distillentur, & in exceptam aquam vitrum maceretur, plicatile, cereum ac ductile euadet. Indurabitur vero, ac priori naturæ [illegible] in frigidam mittatur. vel eadem [illegible] tur. Ex secretis cuiusdam ingeniosissimi vitrarii.

55 Oues eum sequi solent, vt scripsit Didymus, qui vell[illegible] [illegible] obturauerit. Addit easdem

d[illegible] etiam capras, comesta conyza herba ex-
[illegible] ceteris addere ex Florentino geoponico, & [illegible] quod hirci fugitiui non erunt, si barbas illis prçcideris.

C[illegible] Hippocratis vt diximus, herbarius, 56 tradit aspersu plantæ œnotheræ ex vino omnium an[illegible] feritatem, nedum hominum [illegible] tigari. Quod de radice intellexit Theophrastus. Sic Ælianus œnuttam ceruos & canes inebriare scribit.

Sunt qui cancros treis cremari iubent in a[illegible] 57 stis, vt vredo & carbunculus illis non noce[illegible] [redacted]

Tradunt Aphri quod si quispiam co[illegible] 58 tur a scorpione, quo ocimum ederit, ægre sanari. Quinetiam volunt, ad manipulum huius cum cancris decem marinis vel fluuiatilibus tritu[illegible], conuenire scorpiones a proximo loco omnes. Adde ex Diodoro, idipsum in cibo frequenter sumptum pediculos creare.

Cessabit ranarum garrula coaxatio, ac no- 59 cturnus vlulatus, & clamor plerisque ingratus ac molestus, si lacuum & fluminum ripis, vbi inhabitant, accensa adhibeatur vna lucerna, vel plures pro loci amplitudine, & ranarũ copia, quemadmodum Africanus in geoponicis testatur: & nos Parisiensi cuipiam Præsidi de illarum mole[illegible] [illegible]renti, certo & optato experimento con[illegible].

Vol[illegible] [illegible] periri victurus sit ęger, nec ne, 60 præcipiunt radicis chamæleontis albi diluto eum [illegible] perfundi: ternas viçes qui pertulerit mo-

riturum [illegible]. Autor Theophrastus. [illegible]
dat quod eiusdem chamæleontis [illegible]
hordeacea cum aqua & oleo [illegible]
cat, nec non mures in polenta.

61 Aiunt nonnulli [illegible]
[illegible] de cælo [illegible]. [illegible] ex vino
[illegible] dormiendi [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] sufficienter [illegible].

62 Sunt [illegible] herba [illegible] præsenti peri-
[illegible] in fo-
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]. Quod multi [illegible] habi-
[illegible].

63 [illegible] nuncupant [illegible]
[illegible] incipit, nec tum æ-
[illegible] plumas [illegible] excutere. Quod cō-
[illegible] medio [illegible] toto [illegible] aper-
[illegible] in [illegible] & hinc certū canicularis
[illegible]. In galerita seu
[illegible] etiam obseruauimus in exortu Arctu-
[illegible]. Nec dubiū est quin aliæ [illegible] aues
[illegible] quæque peculiare sidus, a
quo mouentur ad cantum, [illegible], mœ-
[illegible]. Quod vt obseruent seduli
[illegible], etiam [illegible] & peto.

64 Ista [illegible] corpora, incorru[illegible]
[illegible] veteres [illegible]
[illegible] terra [illegible] vt omnibus
perspicuum est, [illegible]
nis [illegible]. Adde quod canes [illegible] ab [illegible]

cada-

[illegible] desinent. Ex quo [illegible] videntur [illegible] fulminea [illegible] tum, inval- [illegible] plura in nostra Meteo- [illegible] legere poteris.

[illegible] vitem cognosces, quando [illegible] 65
[illegible] habet. [illegible] & per [illegible] [illegible] Commentar.

[illegible] 66
[illegible]

[illegible] 67
[illegible] Cuius pars [illegible] [illegible] partibus [illegible] [illegible] non ad eius complementum. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & [illegible] in quas [illegible] formas [illegible]

lienda ac tractanda & postremo per scalptura artificem annulo inserenda. Sunt qui vitros & torrefactos silices atterant pistillo ferreo in mortario eiusdem metalli, pro smaragdo fingendo: & cupreo pro topasio, absq; alia colorum mixtura. Si pro silicio puluere, crystalli calcinati pulusculo [illegible] eles, omnia habebis multo elegantiora, pretiosiora & duriora, sicuti plus centies sum expertus.

68 Mira est arundinis & filicis discordia. Nam radix vtriusque attrita & imposita, stirpem alterius corpori infixum, ceu inimicum deiicit. Hinc arūdinem exarari præcipiunt, filice vomeri apposita, nam ita non excrescet. Tamen huic optime conuenit cum corruda vnde asparagi fiunt: quapropter illa vbi adsunt arundines, seri debet. Plinius & Geoponici cum Græci tum Latini.

69 Atramentum librarium diluto absinthii temperatum, literas a murib. tuetur: herba vero ipsa vestib. inserta, tineas arcet, Autor Diosc. His accedet ex African. Commentariolis, quod qui caprinum pulmonem tostum erit, ebrietatem nō sentiet, etiam si bibendi certamine prouocetur.

70 Vino quod acorem conceperit medetur ollula aquæ bonæ plena, vt tradit Tarētinus, modo operta sit diligenter. & in dolium vini demergatur. Post triduum enim si pristinum robur resumserit, aqua olebit, & vinum perplacebit.

71 Thapsia, autore Theophrasto, sugillata & liuentia illustrat. Qua ex re Nero im[illegible] tio dignitatem ei dedit, nocturnis [illegible]ationibus conuerberatam faciem ea illin[ens] cum cera atq; thure, & sequenti die, contra famam, cutim sinceram referens, Autor Plinius.

Capri-

Caprifici cauliculi, vna cum bubulis carnib. 72
elixati, magno lignorum compendio eas celeriter coqui adigunt. Et ramus eiuſdem collo taurorum quantumlibet ferocium circumdatus, fertur eos ita compeſcere, vt immobiles maneant. Quod etiam ad ficum tranſtulit Plutarchus.

Piſces maximi expetunt radices ariſt[illegible] 73
rotundæ. Itaq; ſi contuſas admixta calce, ma[illegible] fluuio ſparſeris, cupiditate mira aduolabunt piſces, continuoq; exanimati fluitabunt: vt Plinius coram ſe factũ teſtatur. Ob id piſcatores in Campania, venenum terræ ariſtolochiam nuncupabant. Nunc & cyclamini radici idem contingit.

Supercilia concreta & ſe contingentia omnium ſunt peſſima: notant enim maleficum, [illegible]giarium, & nefariis artibus editum. Id quod Ioan. 74
de Indagine frequenter ſe obſeruaſſe dicit in vetulis ſagis quæ ad incendium ductæ, huiuſcemodi præferebant ſupercilia, ſicuti adnotauit præſtantiſs. medicus & mathematicus Thaddæus Hageccius in ſuis metopoſcopicis Aphoriſmis.

Si icthyocollæ & aluminis ęquales partes acceperis, ac inuicem miſcueris, hiſq; acetum ſuperfuderis quidquid ea miſcellanea illitum in ignem proieceris, non comburetur. Et ſi trito malua viſco, cum ouorum albumine, manus illeueris, atq; alumen ſuperinduxeris, ignem abſq; læſione tractare poteris Autor Albertus: ſed credere mallem quam experiri. 75

[illegible]ius tradit vitibus hanc eſſe naturam, 76
vt ſi alba vel [illegible]a in cinerem redigatur, & vino imponatur, ei vi[illegible]nquamq; formam ſui coloris immittat. His addo ex Georgic. Africani, quod ſemen rumicis, ſeu ſilueſtris lapathi, ſiniſtro brachio alligatum, ſterilitatem in mulieribus emend[illegible].

77 Allium, [illegible] sub terra [illegible], & eadem rursum posita sub terra [illegible], odoris fœditatem exuere [illegible], Autor Sotion Græcus, & post eum Palladius; qui etiam tradit dulciora effici allia, si in plantando nucleos oli[uarum] illis [illegible] vel illa ipsa contusa plantaueris.

78 [illegible] animalcula quæ solent hortis nocere, [illegible] Græci ventriculum verueci[s] statim [illegible] sordibus plenum, in loco vbi illa abundant sepeliendum, & terra modica obruendum. [illegible] post biduum animalcula quæq; ibi cōgesta videbis. Hoc dum bis, vel ter feceris, genus omne [illegible] bestiolarum [illegible] capes, & vna adobrues [illegible]. Expertum [illegible] intellexi.

79 [illegible] ex risione, perdicem vociferari [illegible] vbi [illegible] quendam [illegible] medicamentum quodpiam letale, vt venenum intra ædes parari.

80 A[illegible] internecinum bellum gerit cum aquila, [illegible]que sæpe prehenduntur. Eidem [illegible] pugna est [illegible] cum dracone, multoque [illegible] in aere: nam multiplici nexu [illegible], ita se illi implicat, vt simul decidant [illegible] Plinius & Albertus.

81 [illegible] Pythagoras quod si qui morbi humano corpori acciderint [illegible] quo[illegible]. Tradit præterea & [illegible] violam, [illegible] Plinius.

82 Aduersus improbitatem [illegible] sparsa semina [illegible] proiiciatur. Nam qua [illegible]

nu

nu capiemur [illegible] in eam rem alia multa leges in nostris [illegible] Secretis.

Vesica ovilla, aut caprina, cremata, & ex posca bibita, vel leporis testiculi ex vino [illegible] cocti & potus, iis qui urinam non retinent [illegible]. 83
Sic [illegible] caput [illegible] vestitum. & qu[illegible]
pi potest [illegible] digitis cum aqua [illegible]
gitis auxiliatur [illegible] atq; lumbr[illegible]
cerato rosaceo [illegible]. nam illo [illegible]
nes ac dolores miti[illegible] ant. Autor Galenus.

Si cranium hominis [illegible] in [illegible] 84
seu columbario suspendatur, me[illegible]
ibi columba, ac quiete vivent. Idem [illegible] hoc
mulieris [illegible] [illegible]
vase ibidem suspendatur, Albertus [illegible]
ex Dioscoride, quod frondes lauri [illegible] libros
quibuscum miscentur, a tineis, vermibus & corruptione tutos ac immunes reddunt.

Vini frequen[illegible] epilepsiam & apo- 85
plexiam gignit, autor est Simeon Sethi [illegible]
[illegible] maxim[illegible] an-
tiquitas, nec [illegible] Iuve-
nalis illud, [illegible] coitus.

Mirabilis & cito parabilis aqua, nullo auro 86
comparanda, ad hunc fit modum. Aqua pura & limpida in vas nullo antea liquore imbutum mittitur. Ubi [illegible], illuc in vinum & recentem calcem, alteri vasi novo impositam effunditur: ac ibi tandiu quiescere permittitur, donec aqua, clara & pellucida appareat, subsidente ad imum vasis calce pultis modo diluta. Tum demum aqua supernatans excipitur per vasis inclinationem, sed calce immota & phiala munda, aut alio vasculo diligenter obturato, ad

vsum reseruatur. Vix credi possit quantum habeat energiæ, & miraculi in vlceribus quibusuis, & maxime a lue Venerea obortis. Nam fotu ex linteolo in ea repente madefacto, & vice emplastri post hæc vlceri imposito, ac subinde renouato, saniem deterget, dolores sedat, vlcus carne re[illegible], ac inflammationes pauco tempore extinguit: non absq; ingenti miraculo, cum sui caloris vehementia alioquin incendat calx viua. Fruere hoc excellentissimo secreto, quod multa prece, precioque multo, multis recusaui.

87 Capræ lac multum facient, si dictamnum circa ventres ipsarum ligaueris. Autores sunt Africanus & Florentinus. Tradit insuper ille, arietem non incursurum nec impetum facturum, si cornua ipsius prope auriculas perforata sint.

88 Theophrastus scribit quod si quis in bullientem vini vrceum pumicem iniecerit, illius feruorem statim sedabit. Addatur ex Alberto quod viscum quercinum silphio coniunctum, & ad arborem quampiam cum hirundinis ala suspēsum, aues ad se congregat

89 Græci asserunt fabæ semina caponum sanguine macerata, ab aduersantibus herbis immunia esse. Quæ si pridie aquæ simplici infusa fuerint, citius nascentur: si nitrata aqua respersa, difficilem coctionem non habebunt.

90 Si scorpium vsseris, reliquos ex vicinis locis vel coges, vel fugabis. Idem etiam formicis cōtinget ac reptilib. aliis, autore Democrito. H[illegible] Didymi sententia, quod si quis [illegible]iarem panem presumpsit, numquam a ven[illegible]io noxā incurret.

91 Si pedes magnæ rubetæ, seu bufonis viuentis, abscindātur quando Luna vacua ad Solis coniunctio-

inunctionem properat, & collo patientis strumas circum lentur. adeo prosunt, vt persæpe a morbo liberent. Autor Hieronymus Cardanus.

Mercurium, vel, si mauis argentumviuum, vna eademq; via fixum & tinctum, sic habebis: Sume salis, nitri, & vitrioli Romani, vtriusq; vncias tres, mitte in vas distillatorium, seu chymicum organum vt aquam elicias: priorem abiice, posteriorem serua. Ea est quæ stillabit dum alembicum, vt vocant, rubescere incipiet. Hæc absque vlla distillatione sedulo tibi custodienda erit. Vsus sic erit, Accipe Mercurii optimi, & vt par est, purgati, vnciam vnam, sulphuris vncias duas, & aquæ prædictæ vncias tres: permitte omnia simul stare donec aqua limpida euadat. Hanc cum sua hypostasi & sedimento rursus distilla, & in fundo alembici reperies Mercurium extinctum, fixum, rubrum & completum. Audiui a quodam, quem huius secreti participem feceram, se absq; secunda distillatione Mercurium reddidisse, qualem hic proponimus, nisi quod plus satis rubicundo tingebatur colore: erat nihilominus corpore adeo duro & fixo, vt nec igni, nec malleo vinceretur, quibus illum examinandum præbuerat. Ac si bonus iste vir me serio consuluisset & rogasset, saturatum ac profusum colorem cum vna & sola coctione facile emendasset, ac diluisset. Hic qui habet aures audiendi eas arrigat, & pro tam gratuito arcano mihi gratias saltem agat, partemq; [illegible] emersum, in pauperes libenter eroget. 93

Vina in doliis florentem in sua vite botrum quadantenus sentiunt, ac de coloris & saporis mutatione occultam cum vinea sympathiam attestantur apud multos. Sic obseruatum est quo 94

tempore [illegible] [illegible] quæ [illegible] apri-[illegible] [illegible] vel [illegible] [illegible]. colo-rem ac saporem [illegible]. Ab experto venatore acceptum tibi trado.

54 Sonus quem [illegible] reddit fugare apes existimatur, [illegible] [illegible] earum esse [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] Varro. Apud quem et-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dentes seruari in vasis o-[illegible] [illegible] [illegible] & cetera legumina. [illegible] [illegible] [illegible] ad coquendum fa-[illegible] [illegible] [illegible] aqua respergatur. quod etiam [illegible] [illegible] fuit.

55 [illegible] [illegible] inter medicos Italiæ valde celebris [illegible] colocynthide, seu agresti cucurbita hæc scribit. [illegible] euenit, vt dum colocynthi-dem [illegible], & præsentibus sorore ac matre manibus illam [illegible], ego solo illius attactu, illæ vero odore [illegible] fuimus, vt nullus no-strum fuerit [illegible] [illegible] magna perturba-tione commotus non fuerit. Ex quo vehementissi-mum pharmacũ esse constat, ac venenosissimum, etiam [illegible] correctum ac frenatum fuerit. Hic mihi libebit addere ex cuiusdam medici certo experimento, quod [illegible] & renibus su-perposita [illegible] vehementer proritat, adeo vt [illegible] hoc remedio liberati sint ea hydro-pis specie laborantes, quam [illegible] vocant.

56 [illegible] valde dissidet. [illegible] [illegible] abeundi causa at-[illegible] illius nidos [illegible]. Ex quo fit vt voce [illegible] [illegible] audita, nõ solum oua [illegible] abiiciant, [illegible] [illegible], [illegible] sint, metu [illegible] cadant. Itaq; [illegible] viscera asini rostro vellicat, vt [illegible] deinceps illum abigat. Ex Aristot. Plinio. & Oppiano.

Serpen-

Serpentes capitali odio fraxinum oderũt: adeo vt ne matutinas quidem, occidentales've vmbras eius, quam sunt longissime exporrectæ, serpens attingat, sed procul admodum fugiat. Quin experti prodimus, inquit Plinius, quod si gyro ex ea fronde claudantur ignis & serpens, in ignem potius, quam fraxinum fugiet ille: mira naturæ benignitate, quæ prius quam serpentes prodeant, florere fraxinum permittit, ita ante conditos, folia nequaquam deponere sinit. [illegible] 97

Si febricitanti infantulo (ac paulo adultiori) paris longitudinis coaptatos cucumeres dormienti addideris, & quasi condormire feceris, statim sanabitur. Nam calores omnes febriles in cucumeres transibunt, quemadmodum ex Quintiliorum obseruationibus scriptum & adnotatum est apud Cassium Dionysium Vticensem. 98

Aristolochia rotunda cum campestri rana diligenter trita, addita atramenti scriptorii parte [illegible], facit vt serpentes ceu mortui ilico subsistant & haereant, si ex ea miscellanea aliquid scribatur, & coram illis proiiciatur, autor Albertus. Qui etiã tradit, quod si talpas accipere volis, illorum foraminibus & ostiolis allium, porrum, aut cepam debes obiicere. Nam foras, ac si [illegible] di essent, confestim prosilient. 99

[illegible] cum allio, vt alibi diximus, tanta est [illegible] & antipathia, vt si eo confricetur [illegible] vim omnem trahendi [illegible], vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] videtur, sed etiam [illegible]

modare: scribe..., nautas qui cepas ederint excludi ab obseruatione Buxulæ (sic nauticam vocant pyxidem) quod illam hinc inebriari dicant. Eandē antipathiam Drusianus suis in artem paruam Galeni comment. non solum tueri, sed & causam eius reddere satagit. Verum & illi, & reliquis omnibus manifesta refragatur experientia, rerum incertarum magistra certissima. Quare ad allium nostrum id nequaquam referendum erit, quin potius ad aliud quodpiam, quale est fortasse Ægyptiacum, de quo apud Dioscor. Idem sentiendum erit de adamante, quo præsente magnetis vim ne minimum quidem hebetari obseruauimus, contra multorum opinionem: fortasse quod veri & legitimi adamantes nobis sint rarissimi, vt antea monuimus: Quod huic Opusculo colophonem imponet.

CENTVRIARVM MIRABILIVM
ANTON. MIZALDI
FINIS.

APPENDIX SECRETORVM EXPERIMENTORVM, ANTIDOTORVMQVE CONTRA varios morbos, ad Antonii Mizaldi CENTVRIAS, ex optimis quibuſque auctoribus collecta.

GVILIEL. ANTONIVS GVERTHAEVS BENEVOlo Lectori S.

Cum celebris & diligens typographus Ioann. VVechelus Antonii Mizaldi CENTVRIAS nouem Aphorismos [illegible] digestas ab [illegible] expetitas [illegible] amplius exemplaria per Germaniam postulari [illegible]; rogatum [illegible] factum [illegible] arbitratus, si eas aptiore forma, & minoribus [illegible], tam [illegible] quicunque conferre vellent, [illegible] comites [illegible] haberent; rogauit me ut eas recognoscerem, & ab erratis si qua irrepsissent, vindicarem, nonnulla Secreta & Experimenta quæ ad hasce maxime facerent, adiicerem. Itaque, etsi plurimis negotiis typographicis districtus, [illegible] huic rei facerem, tamen qui meus est erga eum & rem literariam amor, honestæ suæ petitioni deesse non potui. Accipe igitur cand. lector hanc APPENDICEM tam ex manuscriptis codicibus, quam ex impressis bona fide, non sine labore hinc inde, [illegible] per [illegible] Mizaldi [illegible], collectam; quam, si [illegible] gratam futuram intellexero, animum [illegible] ad [illegible] aggrediendam. Si vero in hac nonnulla reperceris quæ Ciceronis aut Terentii elegantiam non sapiant, auctoribus ex quibus desumpsimus, imputandum erit; memor illius, Ornari res ipsa negat, contenta doceri. *Vale, nostrisque laboribus faue. Francofurdi, ex Museo Ioannis VVecheli, M.D.LXXXIX. Calendis Septembr.*

CATALO-

CATALOGVS AVCTORUM EX QUIBUS HANC APPENDICEM desumsimus.

Albertus Magnus,
Arnaldus De villa noua,
Antonius Fumanellus Veronens.
Antonius Brasauola
Auicenna,
B. Londrada, a Portu,
Christophorus Encelius de Metallis,
Conradus Gesnerus,
Cornelius Petrus Leidensis,
Georgius Agricola,
Herodotus,
Hieronymus Cardanus,
Hieronymus Rubeus Rauennensis,
Hieronymus Brunsuicensis,
Hieronymus Mercurialis,
Iacobus VVeckerus,
Ioannes Marinellus,
Ioannes Spiringus in celebri Louaniensi academia professor,
Leuinus Lemnius,
Marbodæus Gallus,
Magninus Mediol.
Nicolaus Cusanus in Staticis suis,
Petrus Andreas Mathiolus,
Petrus Bellonius,
Raymundus Lullius,
Theophrastus Paracelsus,
VValtherus Reyffius.

APPENDIX REMEDIORVM, ET EXPERIMENTORVM AD ANTONII MIZALDI APHORISMOS, EX optimis medicorum libris tam impressis quam nondum in lucem editis, collecta.

AVri essentia ad tria grana in vino sumta, comitialem curat. Nihil præsentius corde lupino siccato in epilepsia pellenda, vel ciconiæ corde vtantur. Alii felle canis rubri aut agni, vel oleo succini aqua betonicæ diluto, & ceruice illita: sed, vt dictum, cor lupinum primas tenet singulari quadam sympathia. Siccatum enim suaui odore tum cerebrum & vitalem spiritũ recreat, moschi odore suauiter fragrans.

Cor fortificant mire macis, ebur, vnio, inula, quæ præ ceteris cor exhilarat, ac claritatem, depellendo caliginem, adfert, & cordis substantiam, vt & rosmarinus, adauget, nec minus buglossum, borago cor reficiunt.

Aurum vero reliquis præstat; vsus eius est, vt sæpius in vino extinguatur, colatum bibatur: roborat cor, & humores prauos calore suo absumit, vitales spiritus clarificat; hepaticis, sua fortitudine & virtute plurimum prodest: prolongat vitam; synceros spiritus procreat, proinde leprosis vtile. in summa, vires totius corporis renouat.

Vt efficacius agat, potabile hoc modo præparatur: Sumito fauum mellis cum tota substantia, ac in vitreo vase imponito, supponendo optimam aquam vitæ fluentem ardentem, probe obturato in fimo vel balneo mariæ digeratur, donec resoluatur, postmodum ador-

adornato, ad distillationem, aquæque proiecta, atque rectificata in aurum dissoluitur.

Alius experimētator vetustissimus atq; indagator naturalium hāc rationem adhibet: In aquā rectificatam vitæ imponit fauum mellis, ac post digestionem elicit secundum artem aquam: in hanc rursus recentem fauum imponit, atq; rursus distillat, hoc ter iterando, relictis semper fecib. hanc postremā asseuerat posse integrum sua efficacia ducatum resoluere. hæc ex manu scripto. Porro in hac arte exercitati, prius aurum præparant in igni macerādo, id est, vt vtar eorum verbo, calcinando argento viuo & sulphure donec euanescat, tum aurum aqua calida eluūt. nec desunt qui sulphuri & argento viuo oleum oliuarū addant vt ad duos vel tres digitos emineat. Sunt qui prius oleo tartari tantisper aurū ignis ardore detineant, subinde oleum affundendo, donec rubescat aurū alii aurū prius per stibiū transfundunt. Cardanus putat consultū vt limatura plumbi aurū torreant donec plumbū absumptum sit; asserens non tantum resolutū iri in prædictis aquis, verumetiam calore stomachi hominis hac ratione crematum posse dissolui. quod si res ita sit, viderint. Alii succo limonum vtuntur, vt limones vna cū corticib. contundantur, & succus expressus ad puritatem coletur, tum modicū frumenti iniiciunt: postquam vero ad synceritatem hic liquor redactus fuerit, aurum per stibium fusum resoluit, qui plura desiderat consulat Chymicorum libros, in quib. tamen hæc non inueniet; sed hæc dicta sufficiant.

Ad cor confortandum aurū hoc modo præparant. ℞. magnetis drach. 2. auri vnc. 4. argenti drach. 4. anisi vnc. 2. macis, cinnamomi drach. 1 sacchari candi lib. 2. superfunde generosum vinum q. s. de quo parū bibat post digestionē; estq; regiū medicamentū & rarum.

Ioannes Mathesius in sua Sarepta concione 4. vbi de auro agit fol. 59. se nouisse asserit metallarium spiritibus mineralibus fere enectum, postquam nulla medicamēta auxilium tulissent, appensum aurum circa cordis regionem omne venenum partim absorpsit, partim energia sua absumpsit, & ita sanitati restitutum esse.

Ad ossium corrosionem & corruptelam prodest essentia serpentum, tum etiam aqua ex immaturis nucibus distillata si bibatur, & subinde linteis sæpius siccatis, applicetur. Ad idem valet oleum camphoræ.

Iuuenis quidam tribus annis prominentem habuit tumorem, siue durum apostema in mento. frequenti masticatione persicariæ liberatus, & in integrum restitutus fuit.

Mulier quædam consumpta morbo Gallico ex potione essentiæ melissæ, curata fuit.

Magnus vir laborās colico, multis remediis frustra adhibitis, tandem alius exhibuit deplorato vnc. 2. mannæ cum olei amygdalini vnc. 4 in iure gallinarum, illico sanatus fuit, & ingenti honorario medicum donauit.

Quidam habebat stomachum tumidum & eleuatum vltra pomi granati quantitatem, qui olei vitrioli potione restitutus a medico est.

Formica milliaris optime curatur decoctione rubeæ t[illegible]: item si sæpius fricetur foliis plantaginis, vel vnguento basiliconis linatur.

Verrucæ tolluntur si linantur aqua in qua infusum [illegible] vitriolum, aut crebra portulacę fricatione.

Ad scabiem valet succus fumiterræ si per se sumatur: vel si vnica ebullitione in sero lactis decoquatur, & mane de eo bibatur.

Si

Si clauus sæpius linatur sepo candelæ, in totum remouebitur.

Vlceribus tibiarum humidis valet si sæpius superponatur folium vngulæ caballinæ.

Caro mortua aufertur si apium contundatur, & sero lactis acetoso decoctum applicetur.

Puer quidam ætate annorum quinque de gradibus cecidit, brachium & tibiam habuit attonita, motuque priuata. cui ceruicis & capitis posteriorem partem & totam spinam inunxi hoc vnguento: ℞. de pinguedine vulpis vnc. 1. olei vermium terrest. cum vnciam 1. olei philosophorum drach. 4. & misce & inunge spinam dorsi, & ita sanabitur.

Quidam post febrem in lethargum incidit vt se pungentem non sentiret nec oculos aperiret vel cum aliquo loqueretur, qui [illegible] oleo vel spiritu curatus est.

Puer digitum habebat erosum ad os vsque, & curatus est restitutus plumbi oleo.

Mulier, quæ carcinoma habebat in mammillis 30. annis laborauerat, exhibendo ei essentiam mercurialem in aqua plantaginis, curata fuit.

Puer faciem & testiculos tumefactos habens, sanatus fuit [illegible] rhei. barbaræ.

Alius puer ætate 8. annorum, cui dens extractus fuit, vesica polipodum loco dentis [illegible] apparuit, quã vnxi quotidie oleo vitrioli &, q. [illegible].

Mulier diu laborauit ventris profluuio ex resolutione ventriculi, oleo vitrioli cum conserua [illegible] sanata fuit.

Quidam vulneratus in pellicula cordis, curatus fuit auri essentia.

Adolescens laborans tussi continua & violenta, de [illegible] [illegible] præsit cum oxymelite, expectorauit vermem, & liberatus est.

Quidam cum capitis & cerebri vertigine instar ebrii vacillaret, cum ei pestilentiales pillulæ cum mercuriali essentia exhibitæ essent, vermes 150. euomuit.

Polypus curatus fuit oleo vitrioli cum aqua ceræ.

In curatione oris stomachi intestinorum, vsus sum aqua ex florib. chamomiliæ vnc 3. mellis rosati vnc. 1.

Phthisim cum totius corporis consumptione curaui oleo margaritarum.

Ad tumorem vuluæ, gingiuarum & faucium vtatur oleo vitrioli ex aqua persicariæ.

In tumoribus scrophularum, & duris apostematibus mamillarum, vsus sum oleo terebinthinæ cum visco quercino commistis in formam vnguenti.

Mulier quædam quæ post puerperium, non erat bene purgata a menstruis, subito incidit in mentis delirium, præter alios grauissimos dolores in pectore & spina dorsi, sola antimonii essētia curata fuit.

Peste quidam laborans, liberatus electuario iuniperorum cum oleo vitrioli, omni mane huius scrupulo 1 sumpto.

Vir annorum sexaginta, melancholici humoris abundantia, pustulas habebat, crustosasque scabies per vniuersum corpus, hac medicina pristini valetudini restitutus fuit: ℞. succi plantaginis, semperuiui & solatri ana, secundum placitum, olei lithargyrii q. s. fiat vnguentum, quo vniuersum corpus inungatur.

Mulier quædam post puerperium dolorem habebat in mamillis, simul cum fissuris: curata fuit, abluendo eas semper cum vino & mistione olei plumbi, & hoc postquam infantem lactauerat.

Puella quædam grauissimo vomitu laborauit, ita vt nihil cibi retinere posset, erant & intestina tur-

gida,

[illegible] per applicationem ein[illegible] ex fer-[illegible]is cum fusco [illegible]

[illegible] fere mortua est ex colica exhi-[illegible] [illegible]minis anisi, qua [illegible] est.

Vermiculatis [illegible] ad vomitum prouocandű si parũ [illegible] aut [illegible] liquori permisceatur.

Odor panis tollit omnem nauseam.

Vt dolor capitis vel dentiũ vel in quacunq; parte fuerit cito d[illegible] [illegible] in quacunq; n parte ligatur [illegible] confluent corporis humores.

Lethargum f[illegible] [illegible] & cornu cerui exc[illegible]tat.

Ad tremorem manuum ex nimio potu madefiant semel aut bis mane aqua frigida & per se exiccentur

Ad torturam oris & apoplexiam confert masticatio nucis moschatæ.

Ad oculorum caliginem ℞. Euphrasiam fœniculum & contu[illegible]antur, & aquæ limpidæ imponantur. [illegible]lla aqua mane & sero lauentur oculi.

Item [illegible] si retro aurem applicetur, mala oculorum auertit.

Saccharum candidũ & saccharũ commune etiam tollunt oculorũ nebulam & dolorẽ. [illegible]dem præstat crocus si mane [illegible] propria saliua ex ore eos leuiter frices.

Ad maculas faciei & totius corporis: ℞ Cumini triti vnc 1. & sulphuris drach [illegible] in lib 1. pluuialis aquæ decoquantur, donec medietas fit consumpta, coletur & lauatur locus maculatus.

Suspensio corallii rubri sistit fluxum sanguinis, vel si tantum in brachio deferatur

Vltimum remediũ in [illegible] sanguine est stercus porcinum. Spiringus ma[illegible] [illegible] caprinum, in defectu huius capiatur equinum, [illegible] leporinum est omnium efficacissimum [illegible] temere nõ vtendum, nisi summa [illegible]itas vigeat.

Nocumenta odoratus emendat mentha sæpius naribus admota.

Catarrhum sistit fumus thuris si circa ingressum lecti & mane per nares excipiatur.

Dolorem dentium sæpius sedat apposita crusta panis [illegible] & [illegible] maxillis.

Corrosis dentibus [illegible] immissa.

Ad [illegible] [illegible] flentius Bachbunga, id est, [illegible] aquatica vel nasturtio aquatico [illegible] cum lacte decocta, & de illo lacte sæpius bibatur.

Si quis sæpius vtatur croco & scabiosa, præseruabitur ab apostematibus intrinsecis.

Ad tinnitum, digitis minimis fiat commotio in auribus.

Ad [illegible] fluorem excellit [illegible] pomum acetosum [illegible] virg[illegible] impie, ponendo se super ignem, liquescet, cum sic aliquantisper steterit [illegible] & curabitur.

Mulier quædam mensibus aliquot laborauit tumore & dolore neruorum & pedum. & frequenti animi [illegible] est via rhabarbari extractione, & conualuit.

Vertiginem curaui diuturnam oleo vitrioli in aqua betonicæ exhibito.

In grauissimis [illegible] doloribus vsus sum oleo vitrioli in aqua terebinthina vel aqua absinthii.

Presbyter quidam arthritide & nephritide laborans, curatus est solo oleo terebinthinæ.

Puer quidam 12 annorum subito incidit in magnum capitis tumorem, tumor erat mollis, spatio quatuor dierum curatus fuit, hoc medicamento ℞. olei [illegible], [illegible], hypericonis, & inunge tumorem.

Mulier laborabat lethargo vt [illegible] non posset, solo oleo vitrioli recup[illegible] sanitatem.

An [illegible] ilico [illegible].

[illegible] etiam angina singulare remedium.

Item lib. 1 aqu[illegible] [illegible] adhibenda aque vitæ vel ardentis, linteis ea madidis exterius applicetur, sæpius iterando tempore trium horarum præstat iuuamentum. & anginam curat.

Ad torturam intestinorum nihil melius decocto ex aqua chamomillæ.

Ad [illegible], cepa assa sub prunis, aspersa aloe vmbilico [illegible].

Vt [illegible] [illegible] teneantur verbasco tollantur; [illegible] cum semine lini & ouis coquatur, sæpius edant, per aliquot dies, vel si eodem modo virgam auream in cibo edant, quæ species est consolidæ Saracenicæ, sed foliis maioribus & pinguioribus. Præstans est remedium [illegible] radix collo appensa; vel cum butyro in formam vnguenti redacta sæpius inungendo Item. [illegible] & puluere aristolochia, [illegible] applicando & postea lauant proprio lotio, si amplius non manifestant, scilicet hæmorrhoides. sed cura hæc propter dolorem est molesta.

Ad lapidem vesicæ summe & potenter valet. ℞. sex al[illegible], [illegible] veficariæ, vini vncias sex, contundantur, & colaturam bibat tepide, ilico educit & frangit lapidem vel vt cetera condiantur. nam male [illegible] [illegible]. idem præstat [illegible] [illegible] virga aurea. [illegible] valet [illegible] de iuniperis vel [illegible] leporis. Item [illegible] in aceto maceretur septem diebus in vitreo [illegible] & detur ægro aliquot cochlearia de eo vt bibat. [illegible].

Si sæpe superligetur vmbilico, statim [illegible] prouocat, vel [illegible].

Ad Herniam vel rupturam, inter omnia valet emplastrum ex sola terebinthina, cingulo tamen ad intestina reprimenda, vtatur æger. Consolida maior hac in re efficax tam in potu quam exterius in forma vnguẽti adhibita. Sunt qui violam, quam trinitatem nuncupant, magni faciant, si quis in cibo per nouem dies ea vtatur. Item allium lacte caprino coctum bibat, & sulphur cum albumine exterius applicet; vel testam ouorum vstam cum alumine. Ceteras compositiones operosas omitto, vnica saltem adiecta, exuuias anguillæ salitas & aqua calida edulcatas, eoque in lixiuio donec crassescat, tum colatum decoque donec lentescat, tum effunde super marmor aut lapidem: hoc gluten adeo tenax & accommodum est ad herniam glutinandam, vt illi par non sit: cum vti volueris, liquescat, & addas paululum stanni vsti, & calide ponatur super alutam, & herniæ applicetur, ad miraculum eam conglutinabit, estque secretum secretorum.

Vt quis butyrum e lacte faciat abundantius & præstantius, nec facile corrumpatur, sitq; etiam suauius: ℞. Salis communis lib. 4. aquæ pluuiæ lib. 10. ad ignem sal resoluatur in pluuiali, cum cupis butyrum conficere, sume vnciam vnam huius aquæ salsæ, ad lib. vnam lactis butyrandi, & operare more rustico & solito, & res facilius, & maiori lucro, & citius perficitur nam salis efficacia lac ocius concrescere efficit, & ne cito corrumpatur, impedit.

Si casei oblinantur oleo lini, a vermib. non corroduntur, aut hypericone aspergantur.

Glutinum quod nullo modo aquam admittat sed eam mire & potenter arceat, etiam diutissime & instar silicis se obduret: ℞. Vernicem liquidam, quam misceas diligenter cum calce viua & cerusa, terendo

super

ſuper lapide modice calidam, vt bene incorporentur, eſtq; mirabili vi ad prædicta.

Ad exitum matricis, valet plurimum corium anguillæ ſuffumigatum.

Ad nimium fluxum menſtrui, nihil adeo iuuat, ſeu reſtringit, (licet Auicenna oppoſitū dicat) quam fumus ſeminis ſinapi, ſi per inferiora recipiatur. eſt ſecretum & per me ſæpius probatum, inquit Spiringus.

Et puluis corallii ſumptus aqua plantaginis curat fluxum malorum humorum & corruptorum. Item vtatur ſæpius condito bugloſſi & roſarum cum ſyrupo menthæ.

Oleum cinnamomi rarum & precioſum, cuius virtus incredibilis ad plurimas infirmitates depellendas & ad vires reparandas, & exterius etiam inungēdo regionem præcordiorum, & ceteras corporis partes, quas ſua efficacia & aſtrictionis vi, firmat & roborat, hoc fit modo: ℞. cinnamomi lib. 1. minutim triti, commiſceas cum oleo amygdalarū dulcium diligenter, ſit inſtar pultis liquidæ, & loco tepido permittas duodecim diebus vaſe bene obturato, poſtmodum, inſtrumento ad hoc apto exprime fortiter, & expreſſum oleum erit odoris, coloris & ſaporis cinnamomi, ad miraculum, ad omnia prædicta vtile, & ad valetudinem & iuuentutem conſeruandam, ad vires reparandas, ac parturientibus vtiliſſimum, & multas ægritudines arcendas: tempore & loco vtatur, cum manna, ſaccharo, aniſo & ſimilibus, ſecundum hominis & morbi diſpoſitionem. Sunt & aliæ rationes conficiendi olei cinnamomi. ſi tritum cinnamomum cum aqua roſarum vel boraginis tepore digeratur, & poſtea diſtilletur, exhibet liquorem lacteum, & inſolando aliquid olei elicitur.

Oleum e floribus rosmarini, hypericonis, beto-
nicę & [illegible] : hac
[illegible] ratione paratur; [illegible] in vmbra aliquan-
diu siccati, in vase vitreo vel cucurbita ponuntur, ac
[illegible] rosaceę aqua [illegible] vt
[illegible] deinde obturato vase in balneo marię per
dies duodecim digeratur [illegible] alembico per
cineres vel arenam temperato calore aqua cum oleo
simul eliciatur, quę [illegible] in eodem vase reponitur,
prius bene [illegible] vndique bene perlutatis, &
per calentis aquę balneum [illegible] calore, donec
tota sit aqua [illegible], solo remanente
oleo [illegible], quod colore rubet, nam ex [illegible]
[illegible] oportet vt fiat destillatio, & quę sunt fragrantio-
res [illegible] oleum erit fragrantius & odoratius, [illegible]
maticum, olens moschum, maximis præditum virib.
cordi, cerebro, hepati, & omnibus [illegible] membris
[illegible], multis morbis [illegible] salutare. Hac
ratione cum cęteris floribus agendum.

Chelidonia [illegible] quem
a neotericis celebratur [illegible]
breuiter perstringemus, [illegible],
oculis [illegible], [illegible]
it, & conseruat incolumem. [illegible] cum
aqua [illegible]
[illegible]

consumptionem: deinde in pila lapidea terũt, & succum expressum, linteo a fęcib. purgant, reliquum ad mellis consistentiam, decoquunt. Postea in cucurbitã ponunt, ita vt repleatur dimidia, & in balneo mariæ distillantes phlegma colligunt. Deinde vase in cineres translato, oleum aërium excipiunt, & aucto igne, & alio recipiente supposito, colligitur alterum oleum; quod est naturæ igneæ. qui volet, poterit vtrumq; vno recipiente, colligere, & collectum secunda distillatione vnumquodq; per se singulatim rectificare vt magis penetret.

Tinctura Chelidoniæ extrahitur, radice eius contusa, tum per aliquot dies ardenti aqua digeritur, deinde colatur, & per balneum mariæ aqua ardenti abstracta. eius tinctura in fundo vasis remanet, ea vtendum in maiori quantitate est.

Rosmarinus cum sit excellens planta, teste Francisco Veneto in sua Harmonia mundi, cap. 27. tomi septimi, inquit: Planta illa, quæ in Hebræo dicitur *ezob*, quod ex vicinitate vocabuli transtulerunt, *hyssopum*, sed pro veritate libanotis est, quam Romani & Itali *Rosmarinum* dicunt, quæ inter plantas quidem nobilissima est, & magis quam existimetur excellens, quamuis multitudine & frequentia vilescat. Est enim semper virens, nulli nocens, & multis infirmitatibus inimica, maxime morbo comitiali, qui dæmoniacus est. Radix eius cum melle purgat vlcera, torminibus medetur, & serpentum ictibus, si cum vino bibatur. Prodest etiam contra morbum regium in vino cum pipere. Et tanto in maiora mala præualet, quanto maiori gaudet tutela, & fauore cœlesti, a quo omnis virtus conseruetur. Ideo non sine causa, ad aspersiones faciendas cum sanguine animalium in Lege iubebatur assumi, iuxta illud, Asperges me domine hyssopo & mundabor. Gradum

enim illum (apud secretiores Theologos) diuinitatis indicat, aut mensuram illã, qua nos Deo, & Deus nobiscum coniungitur: cuius perfusione, & a peccatis mundamur, expiamur, & perficimur. Hinc in huius sacramẽtum, iussæ fuerunt fieri aspersiones planta illa sacramentaria, Ioan cap. 19. *Illi vero implentes spongiam aceto & hyssopo, circumponentes admouerunt ori eius.* Item fol. 242. Quare rubrum & conspersum est vestimentum tuum? Hyssopus vero aut libanotis (vt alibi declarauimus) planta quidem est omnium excellentissima vt sapientibus notum est, & aspersioni aptissima; cum ramusculos habeat ligneos, densissimis & minutis foliis & crassis. Hinc ipso iubebantur fieri aspersiones, effigiantes veram aspersionem faciendam planta aut virgulto omnium arbustorum optimo. De quo inquit Esa. *Et ascendit, vt virgultum vel planta coram eo.* Sanguine igitur auis aspergebatur mundandus occisa auis septies, numero remissioni & expiationi aptissimo. Nec frustra additur in textu *Et mundus erit ipse:* quia multa lauacra pro mundatione, & multæ medicinæ pro curatione, frustra expenduntur. Sed hæc vna inanis non fuit, maxime in figurato genere humano leproso, quod totũ absq; dubio mundatum est sanguine illius vera auis Christi, qui sicut de cælo euolauit ad nos, sic nobis purificatis iterum reuolauit ad cælum. Quem mundatorem illic videns Iohan in fronte suæ visionis celeberrimæ ait: *Christus dilexit nos, & lauit nos a peccatis nostris, in sanguine suo*, melius & efficacius expurgans, quam infecerit protoplastes.

Hactenus Franciscus Venetus; ex quo euidenter liquet, quid pilleorum Hebræorum & prophetarum esse nostrum Apollinarium. Eiusdem senten-

tia

riæ ſunt Rabbini, vt commentarii eorum teſtantur, & Leuinus Lemnius in explicatione ſtirpium quæ in Bibliis habentur, cap. 47. de libanotide, quæ vox a thuris odore nomen ſortita eſt, quem fruticem Iudæi in faſciculos manuales coactum & complexum ſcoparum more, conſpergendis, luſtrandiſque hoſtiis immolaticiis accommodabant. Vicinitate nominis decepti, *Ezob* tranſtulerunt *hyſſopum* cũ *Roſmarinum* fuerit interpretandum. Quum etiam Iudæi noſtra hac ætate, fruticis huius faſciculo vtantur, vbi ſacrificia ſua peragunt, ac cæſis hoſtiis, peccata expianda ſunt, imbuto intinctoque hoc fruticulo animantium ſanguine, quo aſtantes conſpergunt. Scatent paſſim omnium horti viuaci hac fronde, colore intus candido ſuperne viridi, odorato, flore cæruleo, oleoſo, ita vt ſi vaſculo deſtillatorio, ex hoc aqua eliciatur, oleum innatare videas. Quod ego paralyticis & apoplecticis, ſalubriter admouere ſoleo. ceruice & nuca illo inuncta. Odor fruticis animum reficit. præſentaneam vim obtinet in expugnando morbo regio. Et comitialem impugnat, ſi in elixatum carnium liquamine, crebro eius vſum admittant. Odor accenſi fruticis peſtis contagia fugat, atque ædes a vitioſo halitu tutas præſtat. Conſerua ex floribus eius, cerebrum mire confortat, ſi humore nimio expreſſum eſt, memoriam collapſam erigit, & ſi quis morbo caduco, apoplexia, paralyſi, ſpaſmo corripitur, aut caligantibus oculis afficiatur, ſingulari [illegible] efficacia inſtructa eſt. Quum autem thuris odor ac ſuffimentum Deo offerri ſolet, eoque homines [illegible] litate, non ab [illegible] a ratione eſt, Iudæos thurificis fruticum odoribus eſſe vſos, ac Roſmarini [illegible], quo [illegible] vellet, in capite [illegible] cerebri morbo [illegible] ſedes eſt) & herba

grato odore imbuta eſt, ſua ſacra peregiſſe. Hæc Leuinus Lemnius.

Nunc de viribus Roſmarini, audiamus Magnini Mediolanenſis celeberrimi medici, iudicium ſoli- dam in tractatu De vinis; Cum eſſem in Babylonia accepi cum multa ſollicitudine, a quodam antiquiſſimo medico Sarraceno, virtutes Roſmarini quaſdam nec vlli communicabat, & dixit quod excellentiores eius virtutes, in vino, in balneo, deinde cum electuario, poſtremo in oleo eius, ſitę eſſent, quod eſt in effectu veri balſami. Eius vini proprietates ſunt mirabiles. Nam eſt vtile in omnibus ægritudinibus frigidis; rectificat appetitum, & confortat ſua aromaticitate, qua animam dilatat, & ſua ſtipticitate, qua ſubſtantia ipſorum aggregatur, & fortificat omnia membra & neruos, & ſi quando lauatur ex eo facies, reddit eam pulchram: ſi caput lauetur ex eo, non cadunt pili, immo multiplicantur. & vſus eius præſeruat ab anthrace, & ab huiuſmodi malis puſtulis, & à putredine & infectione ſanguinis, conſumit phlegma & melancholiam, proprie confortat ſubſtantiam cordis, & ſic iuuentus diu conſeruatur integra, nec corpus computreſcit, & os eius ablutione redditur odoriferum, dentesq; firmantur, gingiuæ cancroſæ glutinantur, & ſanantur. Et ſi ex eo laues cancrum, fiſtulas, huiuſmodi vulnera exſiccantur, & in integrum reſtituuntur. Si quis ex diuturna infirmitate fuerit viribus exhauſtus, hic ſi panem in vino roſmarini, maceratum ſæpius edat, eius vires recreant, ventriculumque reficit, reliquaque membra in priſtinum ſtatum reducit.

Decoctum fiorum Roſmarini ex aqua pluuiali ſi eo temperetur vinum eius, mire tabidis & ethicis ſuccurrit (quod magnum eſt ſecretū.) eſt enim pulmoni amicum, tum prędictum vinum cotidianam,

quartanam, lethargum, ac cardiacas passiones tollit, simulq; dysenteriæ ac aliis fluxibus obsistit. Adeoq; potenter venena obtundit, si quis in cibo ac potu eo vtatur, vt theriacę vicem suppleat. Potus eius est podagricis saluberrimus, & mulierib. omnibus [illegible]midis, easq; ad conceptionem præparat.

Electuarium quod fit ex floribus eius cum melle despumato, ad omnia prædicta accommodum.

Balneum vero eius quod fit ex floribus & herba Rosmarini dicitur *balneum vitæ*, & mors senectutis; quoniam eius assiduus vsus efficit vt homo reiuuenescat atq; reuirescat, renoueturq; instar aquilæ (vt regius propheta inquit) quæ e sublimi se in fontē præcipitans prorsus ex eo inplumis ac iuuenis fit, estque res secretissima.

Oleum eius vicem balsami repræsentat, eoque modo fit, vt supra de rosarum oleo dictum est; roborat cor, cerebrum & totum corpus, & neruos, panos, maculas, caliginem oculorum remouet & iuuētutem reducit. quod si gutta aquæ iniiciatur, confestim instar balsami fundum petet.

Experimentum est, si folia Rosmarini aquæ vitæ vel ardenti imponantur, hæc curat phlegma salsum, scabiem, cancrum & fistulas, & similia incurabilia in solidum restituit. Hæc author Magninus medicus celeberrimus, loco citato. In secretis excellentissimi medici Gabr. Fallopii fere eadem habentur, ideo repetere ea superuacaneum duxi.

Viriditas Rosmarini viuax extrahitur eo modo vt supra de chelidonia dictum est; si folia aliquātulū siccata fuerint, & in aquam ardentem aut vitæ iniecta, macerentur, donec egregie virescat, deple, atque aliam ardentem superfunde, donec non amplius virescat, tū a toto per balneum calore lento ab-

trahatur aqua, & pulchra, fragrans amœnaque viriditas in imo residebit, quæ viribus non cedit prædi-[illegible] sumi poterit vino, quod pulchre colorabit, aut [illegible] vel conserua rosarum si sit hepar æstuans, aut si [illegible] corpus leniter purgare, manna, & parum aloes [illegible]; omnia membra, visum, viscera, sarta tecta [illegible]nabit, canos vehementer arcet, vel etiam im-[illegible], si aqua betonicæ aut conserua facta ex foliis [illegible] sumatur. Hæc de hac nobilissima planta dicta sufficiant, qui plura volet consulat Magninum, Lemnium, Gesnerum in Euonymo & alios.

[illegible] curatiuũ exhaustis ægritudine longa saluberrimum, & confestim vires totius corporis reficiens, nec opus coctione habet, atq; instar panis martii recreans, facileq; factu, estq; viribus potens [illegible] amygdalarum exquisitarum partes tres, micæ panis optimi partes 2 & sacchari candidi partem vnam, conterantur diligenter, addito parum salis & aqua temperetur rosarum q. s. probe misceantur & incorporentur, sicque ægro exhibeatur ad placitũ quoties flagitauerit, estq; delicatissimus cibus, facileq; concoquitur.

Medicamentum aureum, rarum, & preciosissimũ, quod omnium morborum ac dolorum fulmina obtundit, impetus ægritudinum efferos potenter tranquillat, temperat, infrenat, simulq; omnes prostratas vires reficit, omnia viscera & principalia fortificādo, quæ natura neruis possit inimicā morbi vim superare & depellere (nā naturæ forti nil resistit, quæ sola triumphat) est summi archiatri arcanum magnum, sine [illegible] Sume opii Thebaici drach 1. succi arantiorum & [illegible] an. vnc. 6 cinnamomi, caryophyllorum ana drachmas quatuor; hæc in cucurbita cum cæco alembico contusa insolentur, aut alibi in balneo digerantur ad 12. dies aut circiter, [illegible] expressio I quod addas

moschi

moschi scrupulum medium, ambræ scrupulos 4. croci [illegible] drachmas quatuor. corallii rubri in quorem redacti & magisterii perlarum ana sesquiscrupulum; rursus digeratur vt supra q. s. tum addatur [illegible] octo. anni quintæ essentiæ etiam sesquiscrupulum [illegible] estque completum ad quoscunque dolores [illegible]nos, siue externos, ex quacunq; causa sit morbi [illegible] enim catholicum instar theriaces) reseruetur ad necessitatem. exhibeantur tria grana vel quatuor, liquore [illegible], in phrenitide, febribus, podagra, colico, comitiali, ventriculo debili, in comitiali addatur guttula vna vel secunda olei vitrioli & essentiæ camphoræ, quæ extrahitur cum oleo amygdalarum dulcium aut oleo terebinthino poteris in omnibus ægritudinibus vti modo dosim non excedas cōciliat & somnum, visumq; mirum in modum acuit.

Varietas, cum hominem delectet, sulphuris vires incredibiles, tam in medicina quam alchymia & aliis artibus in mediū proferre, non erit alienū a nostro proposito. Est itaq; eius virtus immensa, quippe ignea natura, vt nihil putrescere sinat, neq; viuum neq; mortuum, sed ita corpus conseruet, vt nulla neque influentia nec sideratio, nec vlla corruptio possit illabi aut inuadere; imo si tale quippiam acciderit, vehementer rursus explodat aut dissipet, aut Phœbea vi illico illud absumat, idq; præcipue suum oleum præstat: proinde veteres studiose indagarunt, atque varios modos commenti sunt huius olei conficiendi & eliciendi. Nam quod sub campana super ignitum ferrum fit, nullo modo dici potest oleum, sed est liquor acris & corrosiuus, virium tamen expers, sed oleum longe difficilius, cum sulphur sit [illegible]bile. & cito inflammetur. præterea natura sit heterogenea, ideoque natura eius difficulter dispartitur.

[illegible]rorum operiatur vt sudare possit, altero die [illegible] veneni absumpta erit & liberatus. interim tamen [illegible] [illegible] cor & viscera roborantibus, vt tormen[illegible] [illegible] electuario de gemmis, puluere coralli, bolo [illegible] [illegible] [illegible] electuarium, [illegible] Galeni [illegible] [illegible] [illegible], cotoneorum mius, succo li[illegible] [illegible] & aceto in vrbe & similibus. insignes medi[illegible] [illegible] [illegible], anthracem oleo sulphuris [illegible] [illegible] Idem Albertus Magnus lib. 2 De lapidib[illegible] [illegible] sapphiro attribuit capit. [illegible] Nam etiam [illegible] [illegible] aut liana cum vitello [illegible] a [illegible] [illegible] quod multoties experientia a multis com[illegible] [illegible]. Sulphur saluberrimum pulmoni est, [illegible] [illegible], [illegible] fumus eius, qui & aeditui ac [illegible] plurimum prodest & [illegible] e[illegible]. Illud tamen admiratione dignum, licet puerile ac ridiculum videatur, si [illegible] eo aspergatur & [illegible] [illegible] ac [illegible], vt [illegible] incalescat, [illegible] in duas diuiditur partes. Hęc ad verbum ex Manuscripto veteri. Vnum adhuc addiciam [illegible] sulphure, ex lib. [illegible] De secretis doctissimi viri [illegible] VVekeri, rerum naturalium scrutatoris acerrimi; [illegible] argenti [illegible] scobe. cum argenti viui tri[illegible] malagma confice, ac vitreo in vase carboni[illegible] [illegible] dum illud argenti viui euolet. quo [illegible] [illegible]. Inde sal armoniacus, & vinum [illegible] [illegible] argento (scilicet prædicto) pondere tri[illegible], ac vitreo in vase, duas horas flagrantibus [illegible] immoretur [illegible] sal em armoniacum, sulphur inde argentum viuum sublimet, (id est, [illegible]) & vasis collo adhæreat: vas frange, & argentum aureo colore insignitum, [illegible] ponderis vel maioris seruato, talem [illegible] parato aquam: Romanum chalcanthum, cum duplo rubri Cyprii chalcan-

thi stillatitii & optimi (nam hinc omne dependet) sic sal nitri triplo, æruginis parte tertia ac cinnabaris sexta, & vitreis organis aquam stillatitiam e[illegible] cuius partes duæ, cum seruato argento, per [illegible] lem diem, lento igni bulliant, inde igni aucto [illegible] omnis euaporet, & quod in fundo remanet, cum chrysocollæ calce, testaceo in vase fusorio [illegible] moderetur, ore aperto, & luto obstructo, coll[illegible] nis ignem adhibeto, & habebis. Lutescit [illegible] gentum maxime colore numquam carituro, vel eam permutaturum, vt examinibus omnibus auri expositum, coloris parum vel nil amittat. Hæc paucis intelligentibus dicta sunt. Nemo tamen pollutis manibus & citra rerum & praxis cognitionem, ne oleum & operam perdat, rem aggrediatur. Esse enim hanc scientiam (quam Stephanus Alexandrinus sacram appellat) a doctissimo Iano Lacinio 44. firmis rationibus vera esse (vt & ipsa quotidiana quoque experientia testatur) demonstratur. idem Auicenna in Porta sua, Ralis, Auerroes, Geber, Trismegistus, Reuerendus Nicolaus de Cusa in suis staticis, Falloppius in suis secretis, Fernelius in lib. De abditis rerum causis, Marcellus Palingenius in Zodiaco, Aloisius Mattlianus agens de aureo vellere. Comes Mirandula, Petrus Aponensis, Robertus Vallensis, Albertus Magnus de metallis agens, Thomas Aquinas in suis secretis & essentiis Raym. Lullius. Augurellus, Rogerius Baccho Garlandius in sua philosophia. Trithemius in epistola ad Brandeburgensem [illegible] Augustinus Pantheus in sua Voarchadumia ad Leonem pontificē, & alii innumeri tā insigni quam [illegible], omnes vno ore & experimentis asserunt [illegible] atq; cōprobant esse verissimam hanc præclaram scientiā, tamen quia ab indoctis impostoribus & impuris ac

omnium terminorum & rerum ignaris hæc sacra scientia pertractetur, fit vt ab omnibus pro nihilo ducatur & explodatur. iuxta prouerbium tritum, Scientia non habet inimicum quam ignorantem.

Antimonii seu stibii oleum hoc fit modo: Sume antimonii lib. 1. & sulphuris vncias sex, contrita teruntur, tum simul in olla ponantur operculatâ diligenter perlutata, vt null⁹ vapor possit exire, tum paulatim calescat atq; candescat, donec sulphur absumptum sit, tum aceto superfuso eodem modo, tantisper detineatur, donec & illud euaporatum sit: his peractis imponatur in retortam luto munitam destillando, prolectabis pulchrum oleum incredibilis virtutis: vtilissimum ad infinitos & deploratos morbos, omnem hominis impuritatem aut per sedem euacuando, aut per sudores, aut vrinam expellendo. Nouos enim spiritus in præcordiis recreat ac producit, iuuenilem faciem reducendo, ingenitum & innatum humorem caloremq; reuocando & augendo. Vulnera, vlcera contumacia vel cancrosa & similia perfecte sanat. Experimentatores asserunt quendam a lepra hoc oleo curatum, qui grato animo 200. aureos dederat. Ali⁹ eodem morbo liberatus huius olei beneficio. vt gratitudinem animi erga medicum declararet, dono dedit 800 aureos; alius semimortuus fuit in vitam reuocatus. nec silentio prætereundum pilos mutare canosq; sua efficacia admirabili radicitus exstirpare ac eiicere, nouosque pulchros procreare, & multa alia præstare, quæ cum apud alios reperiantur, superuacaneum duco hîc cumulatim congerere. Alia ratio præparandi oleum stibii: sume stibii lib. 1. sacchari candi tantumdem, & adiecta vitæ aqua vt humectetur, digere octo diebus, post destilla oleum rubrum ac dilue;

quod

quod si molesta sit destillatio, pro aqua vitæ substituas aquam communem, vt possint resolui. persistent sic in balneo mariæ circa dies 12. colorabitur aqua, cuius colatæ sumere poteris duo cochlearia absque noxa: prauos euacuabit humores simulque cor fortificabit, ventriculum, visum ac cætera. hæc de stibio dicta sufficiant.

Auripigmentum si super regionem præcordiorum pendeat, vt Agricola eruditissimus asserit, immunem a contagione pestilentiæ reddit. Aliud præstantius. ℞. Arsenici crystallini drach. 2. auripigmenti rubri drach. 1. argenti viui drach. 1. misce. calore leni cum sulphuris drach. 3. semis. cum frigidum sit vngatur oleo iuniperorum & succini, & serico inuolutum aut insutum circa præcordia pendeat, est amuletum contra pestem præsentissimum.

Idem præstat argentum viuum auellana inclusum, foramine obturato cera Hispanica aut alia re.

Alii hoc vtuntur, Arsenici crystallini vnc. 2. dictami dra. 1 fraxinellæ, croci, ana drach. 2. camphoræ, euphorbii ana drach. 1. redigantur omnia in puluerem, & aqua rosacea gummata q. s. fiat pasta, & ex serico collo pendeat. sunt qui drach. 1. coralli addant.

Thus in ore seruatum valide a pestis infectione tutatur.

Infanti si propinetur oleum amygdalarum cum saccharo per aluum omnem impuritatē euacuabit.

Si duo aut tria oua in scutella confringas, & ad lectum peste laborantis apponas, videbis venenum ab ouis attrahi, & ægrotum liberari. Hoc pro Secreto a quibusdam traditur.

Si quis etiam ouum recens deglutierit, eo die tutus erit a contagione pestis, etiamsi ægros accesserit.

Res memora[illegible]fantes antequam 12. heb-

[illegible] hebdomadas excedunt, si interea temporis eorum pedes & manus a balneo succo absinthii inungantur, & fortiter affricentur, neque frigore neque aestu, per [illegible] vitam laedi nec molestari possunt. Ceterum si [illegible] modo, totum eorum corpus semper a [illegible] perungatur ac lauetur, neque scabie, lepra, [illegible] morbo nec pediculis aut similibus incommodis vnquam infestari. (nisi Deus eos velit punire) res certe admiratione & notatu digna. Insuper [illegible] absinthii cutem efficit nitidam, venustam, membra habilia & decora, nec sinit membra intumescere deprimendo & arcendo tumores ne emineant, neque vitia modum eleuentur, si saepius eminens tumor obliniatur, impedit quominus membrum & tumor increscat. secretum dignum obseruatione. sanat & vlcera.

Scribit Bellonius in suis Obseruationibus, Turcas solitos inurere lana (forte oleo imbuta) puerorum capitis verticem, ne vnquam catarrhis affligantur. Similiter refert Herodotus de infantum Barbarorum educatione, ideoque perpetuo agiles ac laetos esse. Ferunt si vertex verno tempore succo portulacae perungatur & per se siccetur idem praestare.

Plurimi morbi originem trahunt ex hepate male affecto & laeso. proinde tempestiue illi succurrendum est cichoreo, sonchis, cicerbita, endiuia & similibus. Ceterum incredibile, quantum prosit [illegible] hepatico si ei [illegible] hoedi aut agni calide applicetur.

suero Lac etiam caprinum distillatum, si eius aquae vnciae [illegible] in die sumantur ad [illegible] omnia vitia hepatis curat, tabidos [illegible] recreat, atque venenis resistit facileque consumetur.

Pueri si hernia laborent, vtantur in pulte per 10. dies pilosella, curantur, teste Andr. Mathiolo. Idem praestat

præstat trinitatis viola, si quis ea per 9 dies in potu & cibo vtatur.

Orminium comminutum quantitate iuglandis, & applicitum vmbilico parturientis, mox & citius pariet; tempore vero hiemali, fiat sacculus ex eodem, & calide vmbilico apponatur.

Picam sedat in feminis potio aquæ frigidæ.

Nihil ita dolores mitigat, sicut pinguedo [illegible] anguinis.

Variolas & morbillos nihil æque expellit, sicut decoctio ficuum, ac ne faciem deformet, lauetur ea aqua rosacea in qua parum croci sit dissolutum, & aliquid etiam oculis instilletur.

Ad contusionem tibiæ cum vulnere, si vim superponatur album oui cum stupa lini, his in die remoueatur obligatio & optime curabitur.

Terra arida super vulnus imposita sistit sanguinem.

Rosa siue erysipelas optime curatur, si sapo dissoluatur in aqua, & panni linei madefacti in eadem superponantur & exsiccati renouentur.

Puella mirum in modum ichore, scabie cancrosa aliisq; cutis vitiis deturpata, ac miserrime afflicta, omnibus incassum remediis tentatis, in mœrore ac desperatione se conficiens, tali remedio sanitati reddita, ex myrrhæ electæ semiunciam contrita lib. 1. & succi rosarum expressi lib. [illegible] simul mistis eliciatur per cineres aqua: postremo [illegible] oleum elicitur: huius oleimixtione & [illegible] aliquot in potu sumptis [illegible] prorsus trium dierum [illegible],

Ad [illegible] dolorem, [illegible] lentius [illegible] pulueres [illegible] grana & abrotani [illegible], [illegible] ad [illegible].

mane & vesperi. Proderit ad extirpandum hunc prædictum morbum & plurimos alios, si sumatur hellebori nigri rad. drach. 2. ad vnc. 6. vini generosi, maceretur [illegible] horis aut circiter, huius cochleare vnum bibatur ad lecti ingressum, ad miraculum operatur.

Scrutatores rerum naturalium acerrimi in arcanis habent, si quis deglutiat folia hellebori nigri [illegible] saccharo commista ad magnitudinem iuglandis, in[illegible] valetudinē ad senectutem vsq; conseruari.

Ad dentium dolorem subito sedandum, sumas allium & thuris drach. 1. myrrhæ tantundem, coquãtur in vino donec crassescat instar mellis, hoc inungantur, protinus cessabit.

Item si limatura cornu cerui aqua elixetur, & os eluatur, auxilium præstat validum.

Sanguis item cristæ galli, remedio est dentium dolori & gingiuarum si eo inungantur,

Allium aceto vel cum aqua decoctum, si eo colluatur os fœtidum, putorem & dolorem tollit, vermes enecat corruptosq; dentes emendat, ne magis exedantur, si trimestri spacio aut bis in anno iteraueris.

Est item potens, præsens remedium ad omne genus dolorum ac vitiorum dentium & gingiuarum, si decocto vtaris radicum prunorum siluestrium, nigredine tamen exteriori abiecta, & ex aceto vel cereuisia fiat decoctio, ea si colluas os, omnem dolorem tollit.

Proderit & ad gingiuas putridas acetum scylliticum.

Si quis excauatum dentem habeat, qui remedia repudiet, & abhorreat a violenta extractione, nec ferrum ad hoc accommodum, ignitum admittat, is nucleum aut thus igni vehementer calefactum, caute cauo denti bis aut quater indat,

dat, ſedabitur dolor, & ſenſim dens citra dolorem fruſtulatim excidet.

Conſeruantur dentes integri, ſi mane diligenter linteo abſtergantur, deinde ſale leniter fricentur, nec oberit ſi parum ſalis ſub lingua colliqueſcat, tum poſca vel pura aqua lauentur, dolorem nunquam ſtatim ſenties.

Ad idem: Dentes dealbat pumex, ſal vſtus, os ſepiæ, chryſocolla, hoc eſt borax.

Fricatio cortice iuglandis ſi fiat, aut cortice citrei pomi, aut pyrethro, cuius fricatione etiam gingiuæ ſimul & dentes conſeruantur, vt & ligno iuniperi, & perſici. proderit & coralliũ minutim tritum.

Vt crines denſiores & copioſiores creſcant, lauentur lixiuio, in quo elixa ſit radix maluæ, deinde & ſucco inungantur maluæ, vbertim prouenient.

Si pernicioſus vermis aurem inuaſerit, reſoluatur ſal armoniacus in aqua, cuius gutta dimittatur in aurem, morietur, tum facile extraxeris.

Oleum iuniperi ſurditatem emendat in aurem immiſſum; idem pinguedo anguillæ cum oleo amygdalarum amararum miſta & aqua vitæ, ſi ad manum habeas.

Fœtidum anhelitum e ſtomacho prouenientem radicitus tollit eſus panis ſecundarii e furno calidi, fiatque ieiuno ſtomacho per triduum, edat ſic calidum in aqua ſalſa maceratum, quantum placuerit, ſuauem nanciſcetur halitum & appetentiam cibi; nec vero multum oberit etiamſi panis ſit frigefactus, modo aqua ſit ſufficienter ſalſa.

Ad oris puſtulas, teneat plantaginem acutam in ore aut eam mandat, cito curabitur.

Qui vix loqui poteſt, ſumat ſuccum allii cum aceto ac ſimul bibat, expedite loquetur: idem efficit decoctum pulegii in vino vel aceto, ſi eo lingua irroretur.

Pustulas habens in facie rubras, fœniculum contusum commisceat cum axungia; quo vnguento faciem inungat diligenter & leniter, recuperabit pristinam venustatem.

[illegible] nonnulla oculorum ex optimis quibusq; [illegible] collecta; quibus si quis vtatur, visum integrũ [illegible] conseruabit. Inprimis abstineat ab aceto [illegible] acribusq;, vt cepa, sinapi, quia crystallinum humorem, quo visus sustentatur ac fouetur, exiccan-[illegible] mel, lactaria, pinguia, oleum, sal, salita [illegible] obtundunt. Fumus, ventus, puluis oculos lædunt. Oculis contra conferunt betonica, rosmarinus, fœniculum, anisum, euphrasia, cuminũ, crocus, grana iuniperi, amygdalæ, baccę lauri, tormentilla alternatim in cibo atq; potu assiduè sumpta, visum etiam conseruant.

Idem præstat vinum euphrasiæ, vt cotidiana experientia testatur: nam senem noui, qui huius vini beneficio, amissum propemodum visum recuperauit. Huic non cedit vinum cum tormentilla coctum, ac bibitum, quod etiam omnia viscera renouat, roboratque. Item vinum ex rosmarino & valeriana, ideoque Germani Valerianam hortensem, *Augenwurtz* appellant. Aurifices & similes artifices, particulam radicis eius in ore tenent, vt acutius videant, vt mihi ipsi confessi sunt. Pictores autem vt perspicacem oculorum aciem habeant, ruta in cibo & potu vtuntur.

Ad idem, alii deuorant mane & ad ingressum lecti quinq; vel 7 grana iuniperi.

Aqua distillatitia ex melle, vel albumine oui claritatem oculis præstat, pellemq; & maculas eluit.

Simile remedium efficit, album oui cum rutæ succo, vel cum anagallidis purpureo flore, succo, o-

culis impositum. Anagallidem purpureo flore Arnoldus appellat Lucalam; forte quod lucem oculis adfert.

Augustus Cæsar visus aciem sartam tectam conseruauit, iacteo succo chelidonia & hieracii [illegible] o culorum vitium & maculam auferente.

Aqua etiam ex fragis elicita [illegible] pelui [illegible] diu stet, virescit, in quam si oculi immergantur [illegible] te eos recreat atque expurgat næuosque delet [illegible] ficit succus centumnodiæ, & semen eius [illegible] inditum.

Succus chelidoniæ melle mistus [illegible] caliginem tollit, omnemque obscuritatem remouet [illegible] operatur fel suis vel gallinæ, aqua rosarum [illegible] stum.

Myristica nux ante pastum comesa visorios recreat spiritus: idem myrobalanorum & chebulorum esus.

Vtendum etiam ad visum conseruandum semel aut bis in mense pilulis lucis, semelque in septimana a cœna, pilulis Ruffi. Ad idem, hoc puluere in cibo vtatur, euphrasiæ, betonicæ ana vnciam 1 rutæ, granorum iuniperi ana drachmas 4 cinnamomi drachmas 2 croci scrupulum 1. tormentillæ vnc. 2 macis drachmam 1. sacchari ad pondus omnium, in cibariis aut pane tosto vtitor.

Fumanellus catapotia ex castorei drach 1 & antimonii drach. semis confecta probata ad visum laudat. & vult ea exhiberi tempore somni.

Collyriũ ad visum acuendũ. cape succi chelidoniæ partes 2 mellis partem 1. bulliant in vase mundo.

Ad idem, si guttula olei lini mane in oleum ponatur, vel oleum iuniperorum aqua boraginis vel rosarum temperatum.

Sanguinem in oculo & tumorem reprimit thus aqua mistum.

Horminium contusum cum oui albumine, sanguinem, tumorem, & albuginem tollit ex oculis.

Ad sanguinis effluxum & contusionem, cuminum cum [illegible]a commistum calidumque superpositum.

Ad contusionem & tumorem facit panis aqua [illegible]tus & superpositus, idem præstat agrimonia cum oui albumine imposita. Dolori & pruritui, oui albumen agitatum & impositum.

Ad idem valet, ros e cœlo cadens, cum rutæ succo in oculos immissus.

Ex flore & semine verbasci fiat cinis, ex eo lixi[illegible] confecto, caput lauato, ad recuperandum visum.

Ad idem, Chelidoniæ, euphrasiæ, fœniculi, horminii, rosmarini, agrimoniæ, rutæ, anagallidis puniceo flore, valerianæ ana, aqua destilletur ex iis, quæ in oculos frequenter immissa, deperditum visum instaurat.

Lachrymas sistit oculorum, decoctum fol. persicorum, si eo foueantur.

Ad obscuritatem & caliginem oculorum, bibantur ieiune aquæ betonicæ calidæ cyathi tres.

Oleum vitellorum, delet oculorum albugines.

Puluis aloës albuginem & pannum tollit, item puluis ossis sæpiæ. Idem puluis salis triti, vel tutiæ aqua rosarum præparatæ, item fel galli, vel vitrum tenuissime contritum, fœniculi succo ad solem ter siccatum in oculum ponito.

Puluis baccarum lauri cum tithymalli lacte impositus, cicatrices delet oculorum.

Ad lippitudinem cum rubore & dolore; albumen oui durum saccharo impleatur & liquor expressus in oculos imponatur.

Puluis ad quascumq; fluxiones totius corpo-

ris cohibendas, absumendas, valetudinemque conseruandam, morbosque arcendos: Sumito, cinnamomi, cumini, anisi, seminis aquilegiæ, salis vsti, granorum iuniperi, baccarum lauri ana drach. [illegible] tartari aqua bis soluti & coagulati drach. 4. ze[illegible] zinziberis, succini, macis drach. ana 1. croc[illegible] pulum 1. tormentillæ vnciam 1. sacchari ad pondus omnium, vtere in cibo ad quantitatem auellanæ cotidie.

Ex farina sinapi cum melle fiant pastilli, qui [illegible] edantur vocem claram efficiunt.

Strumas absumit adeps ouillus cum barba Iouis, i. sedum maius, & mistus ana, & superpositus est experimentum.

Ad singultum ilico tollendum, succus plantaginis bibatur.

Ex vlcere tumidas mammas curat plantago melle cocta, ac pectori tepide applicata semel vel bis; idem præstat radix fœniculi coctione emollita, pectorique superposita calide, mulier citra incommodum sanabitur.

Cornu ceruile natura valide menses astringit, si aqua sumatur, vel tritum solatrum ponat super pubem cum it cubitum, proderit.

Parturiens decoctum bibat pampinorum, facile a partu liberabitur.

Si lac nutrici deficiat, sæpius vescatur lactuca, quæ lac admodum in mamillis auget, eritque illi salubris.

Vlcera ilico curantur, vnguento ex farina hordei & lacte recenti, sed aqua diluto, confecto.

Cera viribus balsamum refert, vsus eius ad innumeras vtilitates accommoda; virtutes sunt immensæ. Et quia est naturæ homogeneæ instar argenti viui, habens[illegible]m partium firmam vnio-

nem, propterea earum separatio & distillatio peradif-
[illegible] fit autem hoc modo: Sumito ceræ flauæ lib. 1. li-
quefactam ilico effundas in generosum vinũ, & col-
[illegible] vt prius, liquefac, rursus in vinum refundas,
[illegible] iterandam; hacq; ratione ad dissolutio-
[illegible] [di]stillationem præparatam, commisceas cum
[illegible] laterum minutatim contritorum, donec
[illegible] redigatur, quam immittas in retortam
[illegible] & in fornacem collocatam, igni
[illegible] concepta[c]ulo supposito,
[illegible] liquorem & oleum diffundat quib.
[illegible] augeas ignem, donec peracta sit distilla-
[illegible] tantæ virtutis vt linteis ea humectatis,
[illegible] appositis, cõfestim sanet cuius beneficio ma-
gn[illegible] capitaneus duorum dierum spacio, ex graui
[illegible] conualuit [illegible] & [illegible]. Oleum [illegible] du-
[illegible] emollit maxime enim penetrat ac dif-
[illegible] nec vulgare medicamentum est ad cicatrices
pulchras reddendas modo post aliquot dies a vulne-
ris [illegible] eo vtaris, ne noua fiat inflamma-
tio [illegible] in doloribus sedandis,
vt podagræ & arthritidis. Summum certe est reme-
dium & temperat [illegible] oleum, quare etiam in
[illegible]ribus & vlceribus est laudatum.

O[leum] eiusdem ceræ sanat itidem crepaturas & fissu-
ras [illegible] & corrosiones papillarum, subi-
tò [illegible] nihilq; impedit etiam [illegible] pue-
[illegible] dolorem enim tollit. Absumit insuper
[illegible] exiccando maximeq; conuenit fri-
[illegible] & si gutta palmæ [illegible]datur, ocius
[illegible] superficiem peruadit tantæ est efficaciæ,
[illegible] momento Calculosis et-
[illegible] prodest & vesicæ frigidæ & surditati e
[illegible] prouenienti, mouet & vrinam, paralyticis,
ischia-

iſchiadicis & contractis neruis valenter inunctione aut potu ſubuenit, vermes omnis generis enecat; dorſi dolores ſedat; corruptum ſplenem reſtituit in integrum; cum armoniaco apoſtemata reſoluit, mollitque, gutta naribus iniecta earum obſtructiones reſerat, comitiali morbo laborantem ſubleuat ac maium mitificat, memoriam cõſeruat, cerebrumque confirmat, dentium dolorem demulcet, ... eſt ſalutare, menſes promouet, fœtum viuũ vel mortuum educit, venas aperit, concretum ſanguinem diſcutit. pulmonem a craſſis ſuperfluitatibus liberat, cum ſyrupo violarum anhelis ſuccurrit, lacrymas oculorum inhibet, etia ſi eo inungantur piſces alliciunt, ferrum eo inungatur, inſtar ignis ardebit ... ctum: dolenti loco infuſum, confeſtim dolor ceſſat mitigatus.

Podagram ac iuncturarum acerbas ægritudines depellit decoctum chamæpityos ex vino, ſi affectus cotidie decocti vnum cyathum bibat mane, omnes tollit dolores, & quartanas & tertianas curat.

Idem præſtat aqua diſtillatitia e radice ebuli elicita, dans auxilium valens ad dolores podagricos bibendo eam, & lintea in ea tincta dolori admoueantur.

Longe multumque etiam ad podagram chamædrys præſtat, in vino itidem decocta, & bibita, & dolori ipſa impoſita, vel ipſa viridis in fontana ... iuncturarum ægritudini, ſpaſmo, etiam paralyticis pota medetur.

Affirmant etiam, ſi quis verno tempore iuuenem ciconiam aſſam vel elixatam edat, eum immunem fore ab vniuerſa iuncturarum ægritudine. nec vllo modo moleſtari: tantæ virtutis eſt hæc medicina.

Huic ſimile eſt experimentum, de leporis la-

tantis ventriculo, & per triduum a laqueari suspen-so. podagricus de ea ad quantitatem castaneę, carne [illegible] vino modico, ac sudorem prouocet, eum [illegible] a liberatum iri, nec reuersuram. reddit eadē [illegible] hominem a spasmo liberum.

[illegible] ua ex ranis destillata mire dolores articulo-[illegible] iuncturarum demulcet, si tempestiue applice-[illegible] ec desunt qui centaurii aquam vel eius deco-[illegible], laudent.

Dolorem articularem, stercus bubulum cum aceto potenti misto, aut vino, aut ouis crudis, sedat. Ad idem, pillulæ admirandæ in omni dolore articu-lorum, pulueris chamæpitys drach. 1. olei abietis vel [illegible]inthinæ q. s. sumantur bis in hebdomada.

Aliud ad podagram, oleo decocto, sale trito, lo-cus fricetur læsus; humores enim siccat, si etiam sal coquatur cum rosaceo, aut oleum rubi extremitati-bus coquatur aut pruni siluestris, idem efficit.

Ammoniacum, podagrę, arthriticis & ischiadicis vtile est. Ebuli seminis drach. 1. huic ægritudini au-xilium adfert, vino generoso sumatur, & si locus li-niatur succo ex baccis ebuli expresso.

Prodest etiam chamępitys cum terebinthina [illegible] si sæpius sumatur.

Ad scissuras manuum, mastiche, cera noua & o-[illegible].

Vngues deperditos in[illegible]urat semen agrimonię tritum & superpositum.

Impetiginem sanat oleum ex tartaro, item che-lidoniæ succus.

Ad scabiem etiam leprosam, cape vnciam 1 & semis triti sulphuris, & axungiæ lib. semis, misce dili-genter & scabiem inunge, optime æger sanabitur.

Deficientes animo, pulegium in aceto coctum, si nares eo fricentur, reficit, idem & ad pestem valet.

Ad

Ad morſum rabidi canis, contuſam plantaginem acutam ſuperpone, remedium eſt præſtans & a veneno liberat, ſimulque morſum ſanat.

Aqua & oleum fœniculi, ſtatim ſedant.

Aqua diſtillata ex anguillis, tabidis co... comitiali liberat.

℞ mellis lib. 1. aloes vnciam 1. & ſemis, aluminis vſti & in aceto extincti vnciam 1. vitellos ... ouorum, terebinthinæ lib. ſemis, coquatur in ſartagine donec nigreſcat. hoc vnguentum carcinomati aut vlceri putrido, admotum, permittasque per vnum diem, ſegregabit putridam carnem a bona, vt poſtmodum non ægre curetur, vnguento Apoſtolico aut ſimili.

℞ lib. 1. mellis, aceti lib. ſemis, viridis æris vnciam 1. & aluminis vnciam ſemis, coquatur donec vireſcat; ſi hac compoſitione cancroſa vlcera lauantur, mirum in modum ea expurgat & ad ſanitatem deducit.

Oleum dulce ex plumbo extractum, & cum aqua vitæ miſtum, ad miraculum carcinomata curat, incarnatq;. idem præſtat præcipitatum oleo tartari ſæpiſſime abſtracto, vel igni diuturno, edulcatum, huius accipiatur drachma 1. & incorporetur cum vnciis 4. olei ex vitellis ouorum. Vtere.

Vlceribus cancroſis auxiliatur oleum ex vitellis in ſartagine expreſſum ... eius drachmę duæ capiantur ac cum drach. 3. mellis roſ. miſceantur, addita aloe, vlcera cancroſa mirifice mundificat, & lana xylina applicatum, perfectè ſanitatem inducit.

Ad curandum cancrum. prius vino calido lauetur, ex ſulphure & oleo oliuarum fiat paſta, quam deſtilla caute ne inflammetur, huius liquoris vncias 4. aquæ plantaginis & ſucci cardui benedicti vncias 2. miſce, & in olla p... bulliant, hac confectura inunge cancrum vel fiſtulam, breui curabitur.

... fortis hoc est, separationis, vnciam ß. & ar... drach. 2. misceantur, postea post aliquot ho... aqua pluma leniter illinas cancrū bis in die, ... cū admiratione caro putris ac corrupta a viua ... qua sublata apostolico poterit cōsolidari.

...lnus cito conglutinatur hoc vnguento: ℞. te... vnciam 1. vitellum 1. & parum ceræ nouæ ... valenter conglutinat vulnus.

Ad idem, vinum & oleum ana, coque ad medietatem, inunge vulnus & linteis etiam applicetur.

Vulneratus tutus erit ab inflammatione si granorum canabaceorum drachmam edat.

Oleum expressum ex granis cotoneorum, vnctione memoriam firmat.

Ad idem, Lixiuium factum e cinere rutæ cum aqua rosarum si caput lauetur.

Eodemq; modo præstat oleū sinapis & castorei.

Cotonea si in fu... coquantur aliquādiu; postmodum in oleo oliuarum posita ad 20. dies in aprico ... collocentur, hoc oleo vulnus inunctum, omne venenum elicit & quicquid corruptionis sit, estq; secretum. & si cochlear 1. huius olei quis bibat, cunctos venenosos & prauos humores a corde expellit.

Silex ignitus linteis parum madidis inuolutus, & ...lis applicitus, perniciosos valetudinis vapores extrahit.

Ad hydropem: ℞. liquoris tartari, aquæ gentianæ ana vnciam 1. spiritus vitrioli guttas 3. olei sulphuris guttas 4. sumat aqua theriacali ante ingressum balnei, & sudet.

Vescantur cerebro porci cum myristica & cinnamomo, qui memoriam amiserunt.

Porcus strumosus edat 3. vel 4. baccas lauri, eo die glandes non apparebunt, sed euanescent.

Sedem

Sedem benigne laxabit si quis ediderit [illegible] passas lacte decoctas donec turgidæ fiant aut [illegible] maceratæ, vel 6 pruna ex aqua [illegible] com[illegible]

Si quis, quacumque de causa a medicamentis catharticis abhorruerit, is sumat lib. [illegible] & drachmas 4. myrrhæ, per [illegible] tam oleum [illegible] latitium eliciat quo si ventrem inunxerit, & [illegible] superposuerit, ter vel quater leniter alvum [illegible] molestiam evacuabit, certe remedium est [illegible] simum, quo non solum ægris & prægnantibus si quis moderate conatur, sed etiam infantibus tempore necessitatis, & hominibus delicatis poterit commode succurri; atque æternam sibi gratiam laudem[illegible] camque huius præstantissimæ inventor fuerit medicinæ.

Proderit ad concitandam alvum si quis salem ad magnitudinem fabæ, & linteo illigatum & [illegible] ovi [illegible] pro glande accommodaverit.

Ad idem radix betæ vivi erit, aut particula lardi, vel prunum ex oleo.

Si quis ob morbos diuturnos aut alia de causa languidior factus, quo minus valenter munus suum obeat in pensio absoluendo, sequentia poterit remedia adhibere: ℞ anisi drachmas duas, radicem tormentillæ 1. coquantur hæc simul in mensura vini, ut tertia pars absumatur, bibat de eo mane, & vespera communi calide.

Ad idem, bibat vino castoreum & semen rucæ. Aliud. Utatur sæpe conserua florum Rosmarini, roborat mire vires.

Betonicæ drachmam ieiunus edat, aut eius decoctum bibat cum [illegible] proderit ad [illegible] lum. Vel, Avellanas & [illegible] edat [illegible] melle: vel [illegible] minium cum radice Valerianæ vino sumatur. Item,

...dum maius in lacte caprino diu maceratum decoquatur cum vitellis; de hac compositione edat ad ...

...ryophyllorum contritorum drachma 1. ve... cum lacte, experieris auxilium.

Item, iusculum columbarum cum pineis & ...lis decorticatis & adhibito sufficienter sac... proderit.

Candelæ inextinguibiles hoc modo fiunt: ℞ Ceræ, sulphuris, aceti ana, coquantur ad aceti consumptionem, postea formentur candelæ, quæ accensæ inextinguibiles euadunt. Roscellus.

Si puluis pulegii ad pondus drachmæ bibatur emendat vitium pulmonis, hepatis & stomachi, cinnamomo addito.

Ad vomitum vinum bibat in quo betonica sit cocta.

Qui noctu vrinam non possit retinere, is per triduum, stercus capræ vstum bibat cum aqua communi & liberabitur eo morbo.

Muscas profligat, si ruta melle misceatur, atq; ex eo parietes aspergantur.

Fumus thuris auditui subuenit, idem oleum vitellorum auribus instillatum præstat.

Ad lumborum dolores & tumores phlegmaticos. Habeas patinam aliquam, quæ ab igne non læ...tur, eique impone pannum: patinam pone in su...m clausum, pannus nadc fiat aqua vitæ optima ac postea accendatur, (neq; enim pannus consumitur si aqua vitæ fuerit bona) tum ingrediatur patiens balneum & statim sudabit, calorem enim vehementem facit. Hoc fiat quinquies aut pluries pro ægrotantis viribus, & locus dolens aqua vitæ, in qua flores spicenardi fuerint macerati, bene fricetur, & sanabitur.

Aqua

Aqua vitæ vel ardens, in qua modicum [illegible] immi-
scueris, si accendatur in patina, extinctis a[illegible]
bus, mirum quam perterritos reddat hom[illegible]
sentes.

Rubescit etiam cancer viuus hac eadem a[illegible]
censa, etiam sale non imposito.

Lapis ignem fricatione reddens ℞ Styracis [illegible]
lamitæ, sulphuris, calcis viuæ, picis ana drach[illegible]
camphoræ drachmam 1. asphalti drachmas [illegible]
nantur in vase terreo optime clauso ad ignem, do-
nec in lapidem conuertatur, qui panno fricatus, ac-
cenditur, sputo vero extinguitur. Roscellus.

Noscendi ratio an mulier sit virgo integra & in-
tacta, an non: Gagatis lapidis rasura, setaceo cribro
transmissa, in tenuissimum redigatur puluerem, in-
de ex aqua vinove hauriatur, si ilico lotium retinere
nequit, corruptæ virginitatis indicium, eamq; deflo-
ruisse prodit, sin secus fiat, eam compescit, & arctius
cohibendi datur facultas. Nec minus inualide, eodem
modo, id manifestat succinum album.

Ad facile perferendam inediam. Auicenna re-
fert quendam peregre profecturum, libram vnam
olei violacei cum adipe misti bibisse, & inediam
absque vlla fame, decem dierum sustinuisse. Quod
& oleum amygdalarum, ac adipem vaccinum ex vi-
scedine præstare idem tradit Auicenna.

Fame dominante om[illegible]ium animalium iecu[illegible]
fatum in penuria panis satia[illegible] magis.

Item panis coctus ex amygdalis, & saccharo plu-
rimum nutrit.

Legimus quoq; quendam ruinis ædificiorum
obrutum, cum nullam vitæ spem reliquam haberet,
septem dies noctesque, sola vrina epota, famem &
sitim tolerasse.

Auicennæ compositio contra famem ℞ amygda-

latum excorticatarum lib. 1. adipis vaccini liquefacti lib. ... vnc. 2. ... radicis alth... vnc. 1. ... in mortario, fiantq; globuli nucis in... conseruentur ne calore solis colliquescant.

... etiam ad sustinendam famem sumere obolum ... auri, hoc est, grana decem.

Candela, quæ cum accenditur, agitatur & ambulat: accipe cutem lupi & cutem canis & fac ex vtrisque licinium, & accende ipsum cum oleo oliuæ & statim mouebitur. Albertus.

Dixerunt philosophi, inquit idem Albertus, si mulier non amet virum suum, tum maritus eius, inungat oleo in quo myrrha & moschus incoctum sit, & opus peragat suum, tū vxor eum plurimum amabit, & in omnibus obsequiosa erit.

Vt qui noctu secreta dicat: Si vis vt homo tibi dicat & reuelet ea secreta quæ cupias scire, accipe lapidem qui vocatur Quiris, diciturque proditor secretorum, & præcordiis applica, omnia confitebitur. Albertus.

Vt astantes sine capitibus videantur: Auripigmētum subtilissime tritum noua olla ex oleo sinas ebullire ... si sulphur immisceas, operculo ollæ imposito, ne croceus euolet color, id noua incendes lucerna. & astantes sine capitibus & manibus videbuntur, oculos digito comprimendo, dum candela accenditur, idq; parumper videbis, vt fieri potest. Porta.

Ferunt non alia re magis saxa frangi quam larido accenso. Quoniam ob pingue humidum saliq; admixtum flamma acris diu manet.

Vt homines videantur vultum canis habere: Accipe adipem de aure canis, vnge ex eo parum de bombycino nouo, pone in lampade noua de viridi vitro,

vitro, & pone lucernam inter homines, & cernent vultum canis. Albertus.

Vt homines videantur habere quorumlibet animalium capita: Cape sulphur viuum [illegible] ... tum, & istis simul puluerizatis, [illegible] ... leo plena, habeantq; candelam [illegible] ... permista sit cum felle illius animalis [illegible] ... vt videatur habere, tenens candelam [illegible] ... lampadis igne, & da bibere vinum cum [illegible] ... & illi qui inde potabunt, videbunt se habere [illegible] animalis Albertus.

Ad arcendos lupos: Quod si lupi cauda [illegible] sepeliatur, prohibet ab introitu eius lupos, R[illegible] Albertus.

Vt quis a siluestribus feribus securus sit [illegible] incursu siluestrium suum securus esse [illegible] ac pedes pro amuleto alligatos habeto [illegible]

Ad lepores congregandos: Succus h[illegible] cum sanguine iuuenis leporis mistus, & in leporina pelle consutus fertur omnes lepores cogitare, qui fuerint in eo tractu, vbi sepultus & humatus fuerit; non secus, quam matrix canis, alios canes allicit. Ex vetustissimo commentario. Et sunt qui mihi affirmarunt id verum esse.

Cerui quomodo senectutem renouent. Notum est quod cerui renouent senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phœnix renouatur per rogum quem sibi construit: & trochisci viperarum quo modo hominis naturam reuirescere efficiunt, si debito modo sumantur.

Canes ne te deserant: Existimant quidam, exhibito pane sub ala contento, ita vt sudore maduerit, fieri obsequentiores, amantioresq; domini. Cardanus.

Mures vt fugiant: Si vnico mure apprehenso caput ipsius excoriaueris & dimiseris, reliqui fugabuntur. Item mures fugantur hematitis lapidis suffitu vel vitrioli, & myrica viridi suffumigata.

Talpæ congregantur: Talpa fictili inclusa, cum accenso sulphuris puluere, socias ad se euocat alias, cum flebili voce illarum auxilium implorans.

Aduersus pulices: Si sanguis vel pinguedo vrsi in scrobe aut vase sub lecto ponatur, conuenient in eo loco pulices, ac morientur.

Ad pulices depellendas: Recipe lupinorum folios, & absinthium cum ruta, quæ tum in aqua coquantur: qua cubicula inspergantur.

Ad idem: Aqua in qua colocynthis, folia persicę, verbena, persicaria, & coriandrum fuerint cocta. Idem præstat aqua, in qua argentum viuum fuerit coctum, si eius aspergine irroretur cubile.

Ferunt, si centaurea permisceatur cum melle & sanguine vpupæ & ponatur in lucerna, circumstantes apparebunt solito maiores.

Ad erucas perdendas: Cape vrinam bubulam & amurcam æqualiter mista ad ignem, donec ferueant admouebis, & vbi refrixerint, illorum imbre & irroratione, olea & arbores, consperges, estque Anatolii experimentum.

Ad idem. Palladius fasciculos alliaceos sine capitibus, per omne horti spatium, comburit. Aut fluuiatiles clauis [illegible]urib. in locis affigantur, aut vel arborum ramis ac cornibus passim suspendantur, ab olerib. erucæ arcentur, si aqua insolationis dierum decem, cancrorum vel pagurorum olera irrorentur.

Ad idem. Nasci quoque prohibentur, imo vero præsentes collectim perduntur, ex Græcorum obseruatione, si aliquot, de vicino horto subiatas, in

aqua cum anetho coxeris, eaq; perfrigerata, herbas aut arbores resperseris, quæ nidulantes erucas, & ad fœtum incubantes sustinent. Sed cauendum erit, ne aqua illa faciem vel manus contingat. Porro remedium certum, ac paratu facile erit, si circa arborum brachia ac ramos bitumen & sulphur incendas, vel galbanũ, caprarumve vngulas, aut ceruinum cornu, a venti flatu auersus, comburas. Sunt qui cinerem virgineum per triduum in aquam mittant, quo postea olera & arbores, copiosa aspergine lustrant.

Ad idem Rustici apud nos, paleis intortis arborum truncos armant, & crura coronant: quibus summa arborum petentes erucæ implicantur, ac veluti, obiectis laqueis & compedibus, vel profligantur, vel sic a cœpta via actutum reuocantur. Ceterum si cuncta animalcula oleribus arboribusq; nocentia perdere voles, Diophanum Græcum ausculta. Ventriculum veruecis recenter mactati, & suis adhuc sordibus excrementitiis plenum diligenter tibi comparato: cumque spatio illo, quo bestiolis scatet hortus, terra leuiter adobruito. Peracto biduo, erucas & animalcula gregatim congesta reperies, quæ enecare vel eo loco defodere poteris: id cum bis, vel ter feceris genus omne quod nocebat, extingues. Nostrates hortensium coloni, arte admodum facili, erucas hodie sic expugnant: Vbi apricis locis, illæ post pluuias insederunt, matutinis horis, frutices olerum, aut ramos arborum succutere solent: nam enim dum adhuc nocturno torpent frigore, facile decidunt, nec amplius ad superiora perreptant: præbentq; occidenti viam admodum pronam, ac præsentem.

Ad talpas profligandas: Recipe helleborum album cribratum, & cum polenta & ouis rigatum, vinoque & lacte subactum, in offas & pastillos cogas,

ac eos in talparum cauernas immittas. Rusticis satis est sambuci ramum foliaceum defixisse. Item cynocrambes corticem, hoc est brassicæ caninæ, vel eius folia axungia contusa, cauernis talparum indas.

Ad perimendas muscas: Veratrum cum lacte, aut sapa, auripigmento addito, maceratum & respersum, muscas perimit. Item eas nidor sulphuris, picis, rutæ, eruginis, amurca & styracis suffitus omnia ferme insecta pellunt. Si quis vero succo foliorum cucurbitæ, mulorum aut equorum pilos intinxerit æstate media, non paruo se miraculo, muscarum molestia carere. Cardanus. Nec boues infestabunt, si lauri fructum oleo incoctum, ipsis illines. Ex toto autem brutis non insidebunt si leonino adipe illinantur.

Quod si muscas quoq; e domo depellere velis, fumito saturegiæ, foliorum sambuci, cumini ana quantum satis est, misceantur & coquantur in aqua, qua cum domus, vel cubicula aliquantulum madefacta fuerint, muscæ euolabunt omnes, verum nihil cibi eis permittendum, ne eo allectæ, odorem contemnant. Alexius.

Ad culices: Si spongiam acri aceto imbutam a capite suspenderis, culices te non contingent. Fugabis eosdem, rutam madefaciens & domum respergens.

Vt mulier concipere valeat: Sumantur specierum diamargaritonis, specierum diarhodon Abbatis, singul. drach. 1. ele[illegible]ari de gemmis scrupul. 1. coralliorum rubeorum, linguæ auis, satureiæ, rasuræ eboris singul. scrupul. semis, fisticorum electorum & in aqua rosacea præparatorum vnc. 1. semis, sacchari electi vnc. octo, ex aqua melissæ & cichorii excepta, in frusta conficito, dentur drach. 2. mulieri, semel in die, decem continuis diebus cum vino odorato, quibus & vino abstineat.

Ad

Ad idem; Leporis matricem assam tetito, & da mulieri cum vino in balneo, & postea viro coniungatur. idem operatur siler montanum.

Vt semen retineatur, impleatur testa oui colophonio drach. 1. masticehs drach. 2 & calida vmbilico superponantur, quoniam matricem fortificant.

Ad idem vnguentum; Cape olei myrtini vnc. 2. olei rosati vnc. 1. succini, rasuræ eboris, cornu cerui, coralliorum rubeorum, boli Armeni, thuris singul. drach. 2 ceræ drach. 2. hoc spatulæ, dorsi spina & renes inungantur.

Carnes conseruantur: Si clauus ex ære conflatus carnib. infigatur eas a putredine illibatas, vi sulphuris & stiptica facultate diu conseruat, vt experientia certa fossores metallorum nouerunt.

Vt pisces charta frigantur: Ex charta [illegible] frixorium vas efformato, ibi oleum & pisces, ardentibus prunis quibus flammæ desunt, imponantur. & citius & commodius expediet. Nec superpondium addere obfuerit.

Vt brassica non coquatur: Si feruescenti & ebullienti brassicæ paululũ vini quis instillauerit, non amplius coquetur, sed suis viribus defuncta, mutato colore corrumpetur.

Rhabarbarũ vt diu conseruetur: Cera si quid aliud medicamẽtorum vires seruat, aërem enim prohibet, humectat moderate, proinde constat Rhabarbarum non alia re melius seruari, etiam ad annos vig[illegible].

Ad ceram rubeo colore tingendam: Recipe ceræ lib. 1. terebinthinæ vnc. 3. cinnabaris bene triti ritu pictorum, olei cõmunis. ana vnc. 1 liquefiat cera & terebinthina ad ignem, demum remoueatur, & post refrigerationem, addatur oleum & cinnabaris, beneq; simul misceantur, & seruetur.

Color viridis ad ſcribendum. Recipe floris ęris probe contriti quantum ſufficit, lithargyrii, argenti viui ſing ana. terantur & miſceantur ſimul cum vrina infantis, & habebis colorem pulcerrimum, ſmaragdo ſimilem; ad miniandum & ſcribendum.

Literæ aureæ ſine auro: Sumito croci triti, auripigmenti optimi ſingul. partem vnam, miſceantur cum felle caprino vel lupino ſiue quod melius, aut ſucci chelidoniæ, deindeq́ in vaſe aliquo ſub fimo poſitum aliquandiu ſteterit, auferatur & conſeruetur liquor ad ſcribendum, pingendum, & habebis aureum colorem pulcherrimum. Habes & alium modum apud Mizaldum Centuriæ 1. Aphoriſmo 46.

Ad vernicem faciendam, citra ignis beneficiũ, pulcherrimam, qua omnia opera, auro & coloribus inducta, & ſine coloribus, illuſtrantur: Recipe belzoinum inter duo folia papyri contritum optime, idque in ampulla ponito. ac tantum aquæ vitæ ſuperfundito, vt ad tres aut quatuor digitos emineat, croci capillos quinq; aut ſex craſſe contuſos aut integros, & relinquatur per vnum aut duos dies. Quod cum factum fuerit, coletur, quo, cum opera inaurata illuſtrare volueris, penicillo illa illines, & fient ſplendida & pulcherrima. Hæc materia cito ſiccatur, atq; ſiccata diu durat.

Quod ſi argenti folia conterere voles, id cum felle fiat ſecundum artem. Quæ argentata ſi illuſtrare voles, ſumito medullæ belzoini; nempe partes illas albas in medio belzoini conſiſtentes, quantum ſatis eſt, addendo tantum aquæ vitæ, quantum ſupra dictum eſt crocum autem non adhibebis. Hoc gummi, hoc eſt vernice, poſſunt illiniri varia, ſiue picta, ſiue non, vt menſæ, capſæ præſertim ex hebeni, aut nucum ligno, item coria, ſiue auro obducta, ſiue non,

quo-

quoniam nõ ſolum lucida efficit, verumetiã colores conſeruat. Præterea cum ſtatim exiccetur, neq; pulueres neque alias ſordes admittit, quæ vel panno, vel cauda vulpina, abſtergi atq; auferri nequeant.

Ad picturas illuſtrandas: Recipe, reſinæ craſſæ & albæ, lib 1 gummi vnc. 2. terebinthinæ Venetæ vnc. 1 olei lini vnc. 2. Reſina primo ad ignem liqueſcat & coletur, deinde gummi in oleo communi ſinatur, donec molleſcat, quod cum fuerit percolatum, miſceantur omnia ſimul, & coquantur igne perlento, miſcendo continuo, quouſque rite omnia fuerint permiſta, & ſeruetur ad vſum. Hac miſtura, ſi pictura aliqua munda illinita fuerit, pulcherrima ſplendidaque euadet.

Quomodo in tenebricoſo loco aut cubili, quæ foris a ſole illuſtrantur, cum ſuis coloribus conſpicias: Si quis id videre affectarit, feneſtras omnes claudere oportet, proderitque ſi ſpiramenta quoque obturentur, ne lumen aliquod intro irrumpens, omne deſtruat. Ac ſit foramen vnum tantum, rotundæ pyramidis formam habens, cuius baſis Solem, conus vero cubiculum aſpiciat, e regione, parietes albos, vel linteis vel papyro obtectos, oppones. Sic a Sole illuſtrata omnia, & deambulantes per plateas (vt antipodes) ſpectabis, quæ dextra, ſiniſtra, commutataque omnia videbuntur, & quo longius a foramine diſtabunt, tanto maiorem ſibi adſciſcunt formam. Si ad papyrum, vel tabulam appropinquabis, ea viſuntur maiora. Aliquantiſper tamen immorando, non enim ilico ſimulachra apparebũt. Quia ſimile validum maximam cum ſenſu efficit ſenſationem, & nonnunquam talem inuehit affectionem, vt non ſolum cum ſenſus agunt. ſenſoriis inſint, eaque laceſſant, ſed etiam cum ex operibus diſceſſere, diutius immorentur;

quod liquide poteſt perſpici. Nam per Solem deambulantes ſi ad tenebras conuertimur, comitatur nos affectio ea, vt nihil vel ægerrime cernamus, cum adhuc in oculis ſeruetur affectio ipſa a lumine facta, inde paulatim euaneſcēte, clare in tenebris aſpicimus. Nunc autem enunciabo, quod adhuc ſemper tacui, & tacendum putaui, vt Omnia cum ſuis coloribus videre ſi quæritur: E regione ſpeculum apponito, nō quod diſgregando diſſipet, ſed colligendo vniat, tam diu accedendo mouendoq;, quouſq; ad ſuam veræ imaginis quantitatem cognoueris, debita centri appropinquatione, & ſi attentius perpenderis inſpectator, vultus, geſtus, motus, hominumque cognoſces veſtes, cœlum nubibus diſperſum, cyaneo colore, & volantes volucres quod ſi ad verum perueneris, non parum lætaberis, mirumque cognoſces, obuerſa omnia, quæ centro ſpeculi vicina ſunt: ſi enim extra centrum elongabis, maiora erecta, vti ſunt, conſpicies. Vt clarius appareat, feriat Sol vultus, ſin minus, ſpeculum dirigendo ſolis reflexione eiaculetur, vt inſigni fulgore illuſtretur, debita tamen diſtantia, tandiu ſitum variando, dum verum te aſſecutum eſſe cognoueris. Hinc philoſophis & medicis patet, quo fiat in oculis viſus loco, ac intromittendi dirimitur quæſtio ſic agitata, nec al[illegible] præſtantius vtrumque [illegible] demonſtrari p[illegible]erat: intromittitur enim idolum per [illegible]llam [illegible]ueſtræ inſtar, vicemque obtinet, ſpeculi parua magnæ ſphæræ portio, vltimo locata oculi: quod ſi quis diſtantiam menſurauerit, [illegible] loco fiet viſus, quod ſcio ingenioſis maxime placiturum.

Agrippa hoc ſecretum magnum breuiter his verbis & tecte perſtringit: Sic fiunt ſpecula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum ſimulachra in

aere, remotis extra se spatiis, velut vmbras videri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius in suis libris De perspectiua & speculis docuere. Et legimus Pompeium Magnum, speculum quoddam ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et noui ego (inquit Agrippa) fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole, omnia quæcumque illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidentissime cernuntur. Nec desunt, qui prædicta specula, quo res fiat magis perspicua, e singulari metalli genere conflent, ac peculiari liquore oblinent. sed de his satis. Poterit tamen ingeniosus vel in rebus bellicis vel aliis, necessitate vrgente si velit eis vti.

Rosæ vel flores caryophyllorum, quomodo auro insigniantur: Accipe salis armoniaci quantum satis esse videatur, teratur super marmore cum aceto, & pauco saccharo quod candidum vocatur, & ad vsum seruetur. Quando autem vti voles, sumito rosas vel violas quarum folia ita ceræ applicato, vt prorsus plana conspiciantur: deinde super ea pingito quæcumq; voles prædicto liquore, & relinquantur sic per horam vnam vt siccescant. Quo facto, auri vel argenti folia superaddito, & bombyce leuiter comprimito, sic quod affixum non erit abstergetur, & quæ picta volueris, expressa belle cernuntur.

Modus faciendæ purpurinæ, quo colore aureus color, ad pingendum & scribendum, conficitur: Sumito stanni igne liquefacti lib. I. cui adde, si ab igne remotum fuerit, argenti viui vnc. decem, continue miscendo, demum sulphuris contriti, & salis armoniaci triti ana lib. I. misceantur omnia optime, & terantur in mortario lapideo vel ligneo, non æneo: deinde ponantur in cucurbitam vitream magnam, di-

gitos duos supra materiam luto inductam, & coquantur in fornace, primo igne perquam lento, deinde aucto, miscendo aliquandiu baculo, donec flauum colorem assumant. Quo facto, auferatur ignis & deferuescere permittantur, & sic habebis purpurinam pulcherrimam, aureo colore infectam, quæ ad vsum hoc præparatur modo: Recipe purpurinæ quantum volueris, ponatur in catino cum vrina, aut lixiuio digito miscendo & macerando bene. Quod cum factum fuerit impleatur vrina, vel lixiuio, & relinquatur donec residuum faciat: deinde rursus maceretur, mutando vrinam, vel lixiuium toties, donec aqua, vel vltima vrina lucida euadat, deinde sensim coletur vrina: materiæ vero reliquę addatur parum croci cum aqua gummata, in qua crocum resoluatur, & fiat liquor ad scribendum miniandumque.

Dicitur ferrum cum quo homo occisus fuit, mirandam inter veneficia vim habere: nam si fiant ex eo morsus equi, calcaria, ferunt cum eis omnem equum vel ferocissimum facillime regi & superari & infrenari. Et si ex eo ferrentur equi pedes, ferunt ipsum velocissimum fieri, & omnes celeritate superare, nec vlla labore defatigari.

Volunt præterea etiam, si quis gladium, cum quo decollantur homines, vino immergat, quicunque de eo æger biberit, liberatur a febre quartana.

Dicunt etiam, poculum ex vrsino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, vrsinam rabiem inducere, ita vt homo ille, qui biberit, se in vrsum trāsfiguratum putet, omniaq; visa, sub vrsorum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi vis fuerit resoluta, nullo alio malo in cōplexione sua inde percepta.

Præ-

Præterea dicunt certis suffumigiis, quædam animalia congregari vel fugari: sic e summo gutture cerui vstis ossibus, congregari serpentes, cornu vero ceruino suffito, fugari.

Similiter accenso pulmone asini, venenata omnia fugere. Vngula vero equi, vel mulæ, suffita in domo aliqua, effugari mures.

Tradunt quoq;, quod si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepiæ, confecto cum thymiamate & rosis, & ligno aloes, si tunc proiiciatur in lo[illegible] illo aliquid de aqua marina aut de sanguine, vide[illegible]tur tota domus plena aqua, aut sanguine: & proii[illegible]tur ibi terra arata, videbitur terra tremere.

Vapores autem eiusmodi corpus aliquod [illegible]re & virtutem huic infundere, atq; diutissime [illegible]uerare non secus arbitrandum est, atq; contag[illegible] aliquis, [illegible]ut venenosus pestilentiæ vapor etiam vltra bienniu[illegible] in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac q[illegible]alis ex epidemia, vel lepra, latens in veste calamitas [illegible]iu, postea inficit vtentem.

Augustinus quoq; perhibet, se in Italia audiuisse, mulieres esse veneficis artibus adeo imbutas, vt dato caseo, statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & boum finito opere, in hominem iterum restituerent.

Mulieres vt lotium compescant sic possumus: Exstat in pastinacæ piscis ca[illegible]a aculeus quidam [illegible] in mari execrabilius esse au[illegible]ores scribu[illegible] operans multa; inter hæc id retin[illegible]em adhibes, mollis vbi terra vel horti fuerint, ac meit vetula, ilico ibi aculeum defigens vt totum abscondas, tamdiu ei lotium prohibebis, quamdiu scrobe effossa detrahes: pauculis enim immoraberis diebus, & extemplo meiet. sic vetulis sæpe iuuenes vrinam retinent, si alicuius vsum interdixerint. Ioan. Bapt. a Porta.

Oua ne comedant gallinæ: Oui candidum euacuetur, ad vitellum autem, hoc est croceum oui, gypsum liquidum infundatur, vt in testæ duritiem transeat. Etenim vbi a gulositate stimulabuntur, & nihil amplius receperint, cito abstinebunt ab ouorum vastatione. Florentinus.

Gallinæ vt magna pariant oua. Si cupias vt gallinæ magna tibi pariant oua, rubricam dissolutam cibo earum admisceto, & maiora oua gignent. Item magna oua parient tibi gallinæ, si testem leonicam tusam furfuribus & vino miscueris, & subacta gallinis obieceris Leont.

[illegible] mammas cohibendas ne nimis augeantur, & [illegible] procedentes contrahendas: Aqua [illegible] [illegible] linteis foris apposita: idem aqua [illegible] [illegible] eadem hec loco mulieres [illegible] [illegible] diutina iniectione corruptæ [illegible] vix possint. Hieron. Rubeus in lib. Distillat.

Mammarum inflammationes curat aqua lenticulæ palustris pota & foris linteis madefactis adhibita, qua & omnibus prodest inflammationibus.

Ignem ex poculo aquæ pleno conspicere: Rx ouum gallinæ, a quo vitellum vna cum albumine fuerit exemptum, & imple sequenti puluere: Accipe sulphuris viui, calcis viuæ ana q. s. redigantur in puluerem, & in [illegible] ouum ponito, foramen cera obturato. Cũ [illegible] in poculum aquæ plenum ponito. Gabr. [illegible]

Theodorus Gaza villicum in Apulia habuit, qui curabat fundum pertinentem ad sacerdotium, quod Gazæ Nicolaus V. pontifex dederat. Is dum terram aratro profcindit, casu effodit vrnam, quam in agro reliquit. Reuersus domum noctu spectrum videt, a

qua

quo iubetur se sepelire. quod nisi faceret, fore vt ipsi filius sepeliendus esset. id cum negligeret villicus, filium insequente luce amittit. Admonetur per somnium denuo, vt suum in agro sepulchrum arat o violatum tegeret, aut altero filio priuaretur: qui cum in morbum subito incidisset, villicus ad Theodorum, suum ibi forte rusticantem, rem refert [illegible]: qui cum eo in agrum profectus, vrnam inuenit & terræ mandauit condere: villici filio pristina valetudo redditur, nec ipse a spectro amplius vexatur. Hoc factum cum eruditis amicis Romæ Theodorus recensuisset, sermonem illo Propertii versu conclusit. Sunt aliquid manes, lethum non omnia finit. Ex lib. Caspar. Peuceri De præcip. gener. diuinat.

Recitat & Agathias historiam de philosophis quibusdam ex Græcia in Persiam profectis [illegible] Chosrois regis gratia: hi cum perpessi fastus Persici redirent in Græciam, quodam die inciderunt casu in cadauer iacens, quod iacebat pone viam inhumatũ. viso eo commiserati & mortui miseriæ statim id in de sabulum, sepeliunt. Quiescentibus noctu visum est astare spectrum [illegible] & mandare vt quod inuenissent, insepultum cadauer relinquerent inhumatum. Terram matrem omnium non admittere intra gremium tam qui matrem suam constuprasset. Postridie reuersi illi ad sepulchrũ, cadauer a terra eiectum & nudatum reperiunt.

FINIS.

HARMONIA CÆLESTIVM CORPORVM ET HVMANORVM,

Dialogis vndecim astronomice & medice per Anton. Mizaldum Monlucianum elaborata & demonstrata.

AD ANTONIVM OLIVARIVM Lumbariensium antistitem eximium.

FRANCOFVRDI
Ex officina typographica Ioannis Wecheli,
M. D. XCII.

ORNATISSIMO VIRO, ANTONIO OLIVARIO, LVMBARIENSIVM ANtistiti eximio, Antonius Mizaldus Monlucianus S. P. D.

EQuidem in ea semper fui sententia, ornatissime idemque humanissime Antistes, ut felices eos existimauerim, quibus per fortunæ clementiam concessum est bene de se merentibus parem gratiam remetiri: felicissimos rursum eos, quibus ut libet, ita licet accepta beneficia cum fœnore aliquo rependere. Quæ duo quum hactenus mihi deesse cognoscerem, & iugi meditatione mecum repeterem quantum pietas tua in me nihil tale promeritum, contulisset: circumspicerémque quonam modo significationem aliquam grati saltem & memoris animi tibi exhiberem, neque in tanta fortunarum mearum tenuitate quidquam occurreret, quod ulla ex parte, non dicam tuis meritis, sed ne quidem animo meo vel tantillum responderet: tandem visum fuit quosdam imitari homines non rusticos, inquam (qui modo [illegible]culo quopiam insigni, modo eleganti auicula, nunc [illegible]scolo, alias pisciculis, quandoque pomis & nucibus, aut alio simili symbolo, voluntatis suæ propensionem iis testificari solent, quibus sunt obærati) sed plebeios & pau[illegible] [illegible] suis creditoribus ob rei familiaris angustiam soluendo esse non possint, sponsores illis ultro adducunt. In istorum itaque fragili nauicula [illegible] sinistro me quoque hodie nauigare [illegible], tanquam [illegible] fortuna, imo vero Minerua [illegible] assistat, [illegible] erga me tuorum sponsores [illegible], [illegible]

LAPIVM & VRANIAM, tibi candide proferre non sum veritus. Hos, nisi valde fallor, gratissimos habiturus es: vel ob id vnum, quod illustrissimæ OLIVARIORVM genti familiares semper fuerunt, ac dilecti. Si quando illos ante tuum conspectum, animi gratia, prodire patieris, de rebus cœli & medicinæ, fortassis non inepte, colloqui obseruabis, atque ex mutuo eorum colloquio, harmoniam quæ humano corpori cum cœlis est communis, pro insigni tua eruditione facile iudicabis: agnoscesque Dei Opt. Maximi sapientiam, virtutem ac prouidentiam in vtroque corpore, cœlesti, inquam & humano, æqualem (vt noster habet Galenus) per omnia relucere. Vale doctissime atque humanissime Antistes, & Mizaldum tuum, siquidem dignum duxeris, amare perge: tibique persuade illum & studio & officio, apud te cessurum nemini. Lutetiæ Parisiorum, pridie natalis B. Ioannis Baptistæ. 1555.

ORONTII

ORONTII FINÆI LVTETIÆ Regii Mathematicarum professoris & illustratoris, in ἀνθρωποεργίον ANTONII MIZALDI, ἀναφορικὸν ad candidum Lectorem.

Qvantumcunq; voles, Lector, mirare labores
Herculis: est sane quod mage suspiciam.
Quantumcunq; voles, septe miracula mundi
Mirare: est sane quod mage suspiciam.
Quantumcunq; voles, hortos mirare superbos
Hesperidum: est sane quod mage suspiciam.
Suspicio & miror nostro cũ corpore summis
Quidquid inest cælis nocte, dieq; geri.
Suspicio & miror cœlos in corpore viuo
Claudi MIZALDO si petis, artifice.
Suspicio & miror suprema latere sub imis:
Et contra: paucis vt liber iste docet.
Qui, si conciliat dissentia corpora cælis:
Non menteis poterit conciliare sibi?

VIRESCIT VVLNERE VIRTVS.

HARMONIA CÆLESTIVM CORPORVM ET HVMANORum, Dialogis vndecim astronomice & medice per Anton. Mizaldum Monlucianum elaborata & demonstrata.

DIALOGVS PRIMVS, QVI V[...] LVti parasceue quadam est ad præsentem h[ar]moniam. Collocutores sunt Æsculapi[us] & Vrania.

ÆSCVLAPIV[S].

QVid ita properas, Vrania, [ta]nto sudore diffluens, & vix respirans? [V]RAN. Opportune tu quidem, o Æsculapi, [o]pportune, inquam. nam ad te ibam. Æ[S]C. Hem, magnum aliquid esse oportet a[rca]rium: neq; enim cælos suos temere rel[inqu]is: quare, paucis (obsecro) [m]ihi expedi [qu]a nouæ rei emerserit. VRAN. Di[c]... [pla]niter & aperte. Patruus ille tuus Mercurius Deos omneis cælesteis hodie in consiliũ coegit: quib. facunde (vt solet omnia) exposuit, se trib. orbis terrarum partib. ex illorũ mandato peragratis, inuenisse omneis pene mortalium res summe afflictas, turbatas, & exagi-

exagitatas esse: vniuersumq; microcosmum ferro, igni, prædæ, rapinis, dolis & inenarrabilibus malis expositũ esse periclitariq; ne breui etiã fame ac peste totus exhauriatur, ni a macrocosmo mature illi auxiliares radii affulserint. AESC. Miranda hercle, imo vero miseranda potius mihi narras, Vrania: a qua & peto & expecto quid super ea re in diuino illo cœtu decretum fuerit. VRAN. Ibi diuûmq;, hominumque potestas Iupiter Opt. Max. auus tuus ad omneis deorum ordines conuersus, dicite (inquit) o superi, per vestra omniũ numina, dicite vnde hodie tam turbulentus ac inquietus hominũ status? Dicite quis tam grauis morbus mortaleis inuasit, vt sui cõpotes esse non possint? Ad hæc vnus aliquis ex tempore respondit, capita eorum laborare: & ob deprauatam phantasiam in delirium pati: proindeque pessime ratiocinari ac intelligere: sensusque ac motus a capite pendentes ob id errare. Alter censuit non solum capita, sed & corda etiam affici: in quibus irarum, discordiarum, ambitionum & furorum latent seminaria. Alius in hepate vitium esse pronuntiauit: in quo concupiscentiæ & appetituum est sedes. Nonnulli contra, vniuersum corpus valde ægrotare dixerunt. Quorum sententias cum atten[te] audiuisset Iupiter, visum ei [...]pi, vt sedulo in orbem terrarum descenderes; & artis tuæ (medicæ nimirum) præsidio fretus, ibi ad vnguem explorares, quibusnam morbus homines ad has nequissimas insanias hodie moueat: & quibus maxime partibus microcosmus laboret. Verumenimuero, quia ille idem

Iupiter re vera credit, & serio affirmat diuinā cœlestis ignis particulam, imo vero æthereum radiolum, & auræ sidereæ spiraculum quo nascentes homines & viuentes quotidie illustrat ac vegetat, vitiorum fere obrui, languescere & obtundi (fieriq; inde, vt nec cor nec caput vni reddatur fortuitæ actionesq; vniuersi corporis in vsus a propriis & solitis in alienos diuersos degenerent) vt id accurate obseruarem, me tibi comitem dari voluit iussitque vt ea de causa ad te propere venirem: quare vbi voles Æsculapi, mandata expediemus, ac nos itineri opportune committemus. ÆSCVL. Prouinciam sanequam duram ac difficilem mihi a superis imponi video, Vrania: vereorque ne pro dignitate & officio illam satis cōmode tractare possim: cum ob multa, tum quod hodierni homines & victu & moribus latissime recedant ab iis qui meo sæculo vixerunt: causas alias probabiles certe, ac numerosas, omitto: vnde fit vt artis meæ præsidia hic infirma esse reformidem. VRANIA. Bono animo esto, Æsculapi, deorum filiis in manibus sunt omnia. Age itaque, iter faustis auibus ingrediamur: quod quia longum est ac difficile, vt eius tædia fallamus, narrationem aliquam de re graui (si placet) instituemus. ÆSCVL. Potes pro tuo iure quidquid voles [illegible] ac impetrare: modo id sit artis meæ. hoc est medicæ facultatis & artificii: humanorumque corporum structuram & opificium agnoscat. VRANIA. Quando ita tibi visum est, Æsculapi, huic nostro colloquio fores aperiam a diuina illa tui Galeni

sen-

sententia & autoritate. Μὴ (inquit) θαυμάσῃς εἰ καλὸς ἥλιός τε καὶ σελήνη, καὶ τῶν ἄστρων ὁ χορὸς ἅπας θαυμαστὸς τέτακται· μηδ' ἐκπλήξῃ σε τὸ μέγεθος αὐτῶν, ἢ τὸ τῆς κινήσεως ἀκατάπαυστον, ἢ τῶν περιόδων αἱ τάξεις, ὥστε τὰ τῇδε παραβαλλόμενα μικρὰ δοκεῖν εἶναι, καὶ ἀκόσμητα· καὶ γὰρ σοφίαν, καὶ δύναμιν, καὶ πρόνοιαν εὑρήσεις ἐνταῦθα, &c. Latine dicam, Æsculapi, etsi te πάνσοφον esse vere intelligã. Ne admireris (inquit) quod pulcer sit Sol & pulchra Luna. adhæc q̃ chorus omnis astrorum miro artificio digeratur: neq; etiam te stupore perfundat illorum vel magnitudo, vel splendoris venustas, vel irrequietus motus, vel circuitionum ordines, ita vt quæ deorsum posita sunt (cuiusmodi est humanum corpus) si illis conferantur, parua & abiecta esse videantur, suoq; ornatu ac dignitate carere. Nam conditoris sapientiam, virtutem ac prouidentiam hic quoq; relucere inuenies: & (q̃ paulo post addit) opificis artem in vtroq; equalẽ. Hactenus Galenus medicorum sane omniũ, si gentilem illum tuum Hippocratem excepero, Coryphæus & antesignanus. Qua sententia quid proponat non video: nisi forte ille velit intelligere humanum corpus quandam cœlorum imaginem præ se ferre [illegible] contemplationem perinde atq; [illegible] natione, ob magnũ cõsensum, societatem & harmoniam quam cũ illo agnoscit, gerit ac sustinet. Nam & hominem, vt ibidem scribit Galenus, velut paruum quẽdam mundum esse aiunt viri ve-

Galenus lib. 3. de vsu par. corpo. hum.

Cælestis Æsculapii genealogia.

teres natura [illegible]. Quæ quia mihi nondū est audita, nondum demonstrata, nondum comperta, obsecro te, diuine Æsculapi, per intonsum & imberbem patrem tuum Apollinem medicinæ parentem & autorem, perque Iouem [illegible], per Saturnum proauum, per Lunam amitam, per Mercurium & Mar[illegible] in [illegible], per Venerem maiorem amitam; in summa per omnes generis tui planetarios ordines, perq; octauæ sphæræ cælestes consanguineos tuos & affines Deos ac Heroas quāplurimes, vt eam paucis colloquiis mihi explicare digneris. Quod vt commode fiat, eius [illegible] simpliciter & absq; fuco tibi [illegible] am & proponam quæ erunt, & cuiq; appar[illegible] sunt in meis cælis, illorumq; rebus [illegible] diuinis. Tu contra, nisi est molestum, [illegible] pones quid in humanis corporibus, quod [illegible] res omnes ad [illegible], simile his [illegible] periatur: vt ex ipsa similitudine, affinitate & harmonia, mutuum coniugium & fœdus [illegible] amus: hoc est, ea [illegible] tutrix data humano corpori, cuius es curator, solent theatro hodie maritare, [illegible] omnibus demonstrantes in [illegible] similitudinem, quæ sola amicitiæ vbique est mater, & h[illegible] moniam inauditam, quam [illegible] cum altero gerit & agnoscit. [illegible] facile fane [illegible] quid enim cælestib. negatum [illegible] cæli inquam, & hominis, [illegible], ipsis mortalib. immortales reclu[illegible] breuitatem quoad eius fieri poterit, [illegible] copulantes: & ambagiosa ac [illegible], veritatis flagella, sane peius & angue fugientes. ÆSC. Arduum

duum sane opus mihi imponere satagis, cælestium moderatrix Vrania, & a nemine, quod sciam, adhuc tentatum: intelligi tamen, aspiciq; ac cognosci dignissimum: cum ob multa, tum vt homo vere οὐρανοφύτου, hoc est, e cælo natus & emissus, opificem suum cognoscat, & cognitum amare ac venerari pergat. Qui, vt Sibyllinis testatum est versiculis,

—αὐτὸς πεποίηκεν
οὐρανὸν ἠέλιόν τε, καὶ ἀστέρας, ἠδὲ σελήνην,
καρποφόρον γαῖάν τε, καὶ ὕδατος οἴδματα πόντου.

quod est, ——condidit illi
Cælum, Solem cum stellis, denique, Lunam:
Frugiferam terram, & pontum fluctibus inflantem.

Insuper ut ille idem mortalis & humanus homo [illegible] ab immortalibus sui corporis maiest[illegible], deinceps non contemnat [illegible] fa[illegible] creaturque [illegible] gaum [illegible] naturæ miraculum, & summi [illegible] honorandum, sicuti σύγχρονος meus Trismegistus Mercurius me olim domestice docuit [illegible], vt omnes vno dicant ore, omnia in [illegible] inuenir[illegible] in infimis suprema, & in supr[illegible] infima: aut, si mauis, in cælo terrena, [illegible] modo cælesti; & in terra cælestia, [illegible] modo terreno: vt [illegible] pud Platonicum Proclum [illegible] dico, Vrania, te [illegible] hoc toto nostro colloquio [illegible] humanorum corporum, imo [illegible] non aliter loqui posse [illegible] hoc est [illegible] propterea quod corpus ipsum

(animam excludo) corruptioni est obnoxiū. Tu de tuis cælis contra, nimirum cælesti modo, & ab omni corruptela alieno, vt Peripateticis visum est. Quare, si humana mea tuis diuinis compono, si composita simplicib si mortalia immortalib. si patientia agentibus si imperfecta perfectis &, vt paucis dicam, si parua magnis, humilia sublimibus, ferendum tibi erit. In quib. si quid deinceps a me peccabitur, imo certe quia sæpenumero peccabitur (si tamen peccare nouerunt cælestes) tam libenter mihi condonabis, quam ego tibi facile annuam, quod tu per cælestem meam genealogiam tam anxie & solicite postulauisti. VR. N. Æquum petis, Æsculapi, & proinde iam iam ex animo tibi condonatū. Quare age, primordiis humanæ generationis totius nostri colloquii fores mihi aperi. Hoc vbi absolueris, feria proponam: quibus pro tua humanitate respondere non detrectabis. ÆSCV. Prisca est sententia, Vrania & inter meos medicos, atq; philosophos, qui humani corporis fabricam, primamve conformationem, & in cute diligentissime indagauerunt, hactenus probata, & confirmata, diuinæ ac cælestis originis opificem quendam esse spiritum, plane æthereum, & astro persimilem, qui vna cum famulantibus illi maternis facultatibus, generationis humanæ principia, semen vtrumque genitiuum, cum muliebri sanguine, in destinata ad id cellula (quam matricem, alii uterum & matricem appellant) via omnium, nisi deorum, oculis occulta, foueat & informet perfectissimo modo, & fingens membratim

Spiritus formator corporum, cælestis est & æthereus.

bratim figuret, atq; in suam veluti tribum sin-
gula pedetentim digerat, & ad viuentis cor-
pusculi iustam symmetriam indicibili harmo-
nia elaboret. Cui etiam inesse fertur ἐνέργεια, vt
per i... συμμέτρως tempora in hac leo-
lo adhuc tyrocinio, ceu in elementari naturæ
libro, cælorum, vnde scilicet vigorem habet
cum origine, viuam, quoad eius fieri potest, i-
maginem imprimat: illustrationesq; & igni-
culos cælestes illis ipsis animis relinquat, qui
se per materiæ benignitatem formantis obse-
quio faciles exhibuerunt: perinde ac si cogna-
tionis & societatis familiare hospitium, inex-
p..abili modo irradiaret: atq; ita excusso to-
t... formationis tempore, vagientē imagun-
cu... m, cælestis theatri diuinam picturam præ
se fe... tem, ex maternis latebris in lucē pro-
fert. ... hic tibi demonstrandum superest
Vrani... postulationi tuæ faciam satis. Res
sane o... nda magis, quam præst... ndæ. Quam-
quam c... libus quid negatum? quid deorum
contuber... ibus non possibile? aut quid non
sperandum ... cui totum cælum fauet, ac pro-
genitores on... a dispensantes exhibet. Quan-
do itaq; apta ... materia vt in ea vires nostras
periclitemur, atq; ... nitatem, sapientiam nec
non virtutem Dei ... orum omnium Optimi
Maximi inenarrabilem suspiciamus, prædice-
mus & veneremur: in co... oquium ... ma, vbi
visum erit, tecum descend... ere, ac posi-
tionib. quas pro tempore mihi oppones, con-
stanter respondere conabor. VRANIA. Be-
ne equidem & bene, Æsculapi: placent certe
mirandum in modum quę de humani corpo-

sis fundamentis & formatione attulisti. In quo summam Dei & naturæ prouidentiam agnosco. Quod enim ex æthereis sedibus spiritum illum formatorem trãsmittere dignetur, & nihil suis beneficiis priuatum esse, perfectissimæ eius bonitatis specimen est; inuenisse quo decorarentur corpora, sapientiæ; effecisse quæ in illis voluit, virtutis (vt habet suus Galenus) inuictæ, & insuperabilis. ÆSC. Et hac quidem ratione hymnis iugiter celebrandus est demiurgos ille, Vrania: ac tantorum miraculorum via, cum in cælesti, tum humano corpore, nunc demum omnibus [illegible]ligentissime ob id aperienda. Quare, co[illegible] longiore prologo, si quid habes quod p[illegible]pones, aggredere bonis auspiciis.

DIALOGVS SECVNDVS, [illegible] Solis & cælorum coaptatione cum anima [illegible]ionali & corpore humano.

VRANIA.

Solis & cæli vniuersi, nec non partium [illegible], Deus auctor est & creator.

A Sole, Æsculapi, aut, si ma[illegible]is, ab Apolline illustrissimo parente [illegible]uo, & reliquis progenitoribus tuis plane[illegible] necnon consanguineis & affinibus aliis [illegible]elestibus, imo vero, vt paucis dicam, a cælis vniuersis exordiar: qu[illegible]m, deum immortalem conditorem esse, non [illegible] [illegible]no.) [illegible] quin vltro, vel tacente [illegible] totaque Academia, libere mecum f[illegible] [illegible] for- [illegible] qui in illis [illegible] pulchritudinem [illegible] [illegible] [illegible]

aqui-

admirandam varietatem digessit? quis tanta diuinitate donauit? quis inferiorem mundum illis circumuestiuit? quis fundamenta sursum iecit? quis motum instituit? quis lumine dotauit? quis tot virtutibus illustrauit? quis tam eleganti spectaculo figurauit? quis occultum spiritum inspirauit? quis motionis mensuram singulis ascripsit? & multa alia adposuit, quæ diuino plane ore tuus recenset Mercurius? Caue, ó Æsculapi, caue ne vnquam artificium sine priues artifice. Est itaque Deus horum omnium conditor, moderator & creator. ÆSCVL. Sane impius essem, Vrania, & Cyclopum de grege, nedum deorum, si totus in id tecum non concenderem. Tuque multo scelerатior, si mecum etiam non fatereris, animæ rationalis, & corporis, quæ duo hominem constituunt, illorum ipsum Opt. Max. Deum, autorem esse, moderatorem ac conditorem. Quod ex eodem contemporaneo meo Mercurio, diuinorum mysteriorum mihi olim admirabili interprete, qui seculo Mosis haud ita porro vixit, adprobatum, confessis aliorum testimoniis, sic tibi confirmo. Pater omnium (inquit) intellectus, vita & fulgor, hominem sibi similem procreauit: atque ei tanquam filio suo congratulatus est: pulcher enim erat, patrisque sui imaginem ferebat. Age, Vrania, hic mihi intelligentiam tuam paulisper explica, & humani corporis structuram cum tuis cælis compone: inuenies profecto in vtroque artem non admodum dissimilem, & architectatoris illorum, Dei omnipotentis sapientiam ac bonitatem vbique æqualem. Itaq; huma-

Animæ rationalis & corporis, necnon partium eius, Deus autor est & creator.

ni opificii admonitione perdisce, vt ille idem meus scribit Mercurius, quis tam pulchræ imaginis conditor? quis oculorum pictor? quis nares aures'q; tornauit? quis oris labia distendit? quis neruos porrexit? quis tendonib. musculos alligauit? quis venas irrigauit? quis ossa solidauit? quis carnem epidermide, seu tenui pellicula circumuestiuit? quis digitos articulos'q; discreuit? quis in pedib. ambulationem, & totius corporis sustentacula posuit? quis in manibus prehensionem? in oculis visione? in aurib. auditionem? in lingua gustation[em]? in naribus olfactionem? in cerebro im[agi]nationem, ratiocinationem & memoriã? [in] ventriculo coctionem? in hepate sanguin[ifica]tionẽ? in corde vitalem vim? in pulmone i[n]spirationem & expirationem? Quis por[os] corporis perforauit, atq; meatus aperuit? [qu]is arterias spirituosas effecit? quis cordi py[ra]midem impressit? quis iecoris fibras conte[xu]it? quis splenem coegit, atq; cõmpressit? [qu]is pulmonum fistulas sculpsit? quis ventric[ul]o capacem amplitudinem tradidit? &, v[t pa]ucis dicam, quis parti cuique corporis su[am] actionem dedit? Quisnam singula fin[xit?] qualis mater? qualis pater? nonne sol[us o]mnipotens & inuisibilis Deus, cuncta propria voluntate & verbo est molitus? O pulcherrimum naturæ miraculum! o visionem beatam! o excellentissimum spectaculum, & artificem supra id omne quod est mirabile admirabilem! VRANIA. Me iam ad stuporem vsque in Dei & naturæ miracula prouocas, Æsculapi. Sed heus tu? incorporeum plane est, quod Solem & cælos,

ne, non

nec non stellatas illorum partes orbiculosq; omnes, & lucentes globulos regit, ac mouet: nimirum mens diuina, immortalis & inuisibilis, ab omniq; dimensione aliena. ÆSC. Incorporeum itidem, Vrania, quod animam rationalem & corpora, illorumq; orbiculatas partes omnes regit, atq; mouet: nimirum igniculus plane diuinus, & partis cælestis vbique radians, & omnia vegetans spiritus, qui immortalis est, & hic a nemine videtur, omni dimensione prorsus carens: vt meus me docuit Hermes, sacrorum arcanorum mihi olim interpres vere Trismegistus. VRAN. Cum Sole & Luna planetæ omnes, Æsculapi, motibus duobus [illegible] manifestissimis mouentur. Vno communi, qui est totius vniuersitatis cælorum: & altero particulari, de propria planetæ cuiusque natu. ÆSCVLAP. Sic corporis humani partes omnes motui natæ, illum duplicem habere manifestissime deprehenduntur, Vrania. Vnum quidem totius motione pendet, & vniuersalis est. Alterum, qui ab insita parti cuiq; facultate, natura, spiritu, & voluntate proficiscitur, atq; exurgit. VRAN. Hactenus bene Æsculapi: sed Sol, radius mentis diuinæ humanis oculis incomprehensibilis, & naturæ speculum sanequam tersum, deorumq; cælestium, vt tuus Mercurius loquitur, Deus præstantissimus in cælo principatum obtinet, mundumq; vniuersum, & quidquid in illo est animabili quadam vi, & viuifico spiraculo vbiq; Lucens vegetat, ac temperat. ÆSC. Eadem fere via, in humano corpore mens & immortalis vna anima rationalis, Solis (quem mundi

Quod Solem & cælos regit ac mouet, est immortale.

Quod animã rationalẽ & corpus humanum regit ac mouet, est immortale.

Cælorum partes [illegible] duplici motu mouentur.

Corporis humani partes duplici motu mouentur.

Sol de cælo inferiora omnia sibi cõmissa benefico spiraculo temperat, ac reficit.

animam alicubi dixerunt Academici) imago elegantissima, licet inuisibilis & humanis sensibus incomprehensibilis, maiestatem ac principatum præcipuum obtinet: illudque vniuersum vbique vitali spiraculo temperat, sustinet, fouet ac vegetat. VRAN. Age, Solis motus a positis cæli fundamētis cōstans sibi semper est: ad hæc perpetuus & vniformis, nec nō indefatigatus. ÆSCVL. Sic animæ rationalis motus. Vrania, a positis suis corporis fundamentis sibi cōstans est: & a forma, vt loquuntur Platonici, diuinitus impressa perpetuus, omniq; diei ac noctis momento, vsq; ad extremum vitæ actum indefatigatus. VRAN. Phœbus tuo Galeno, Æsculapi, magnus cæli rex nuncupatus, præsidium rerum mundi inferioris quæ ex quatuor elementis constant, nullo modo implorat, vt influat, lu[illegible]at, moueatur, & suas vires exerceat. ÆS[illegible] in hunc modum mens humana, paruulus [illegible]ol quibusdam dicta, & rationalis anima, [illegible] moueatur, influat & suas vires exerceat, [illegible]cum corporis ex quatuor elementorum per[illegible]mistione temperatarum opem minime a[illegible]erit. Nam simplex est, &, vt Sol, diuinit[illegible] particeps, proindeque nullius, nisi Dei [illegible]xilio, indiga.

Anima rationalis in corpore omnia sibi cōmissa, &c.
Solis motus [illegible] con[illegible] [illegible] indefatigatus.
Anima rationalis motus in corpore, &c.
Sol nullius [illegible] eget, vt [illegible] suas exerceat & [illegible].
Anima rationalis nullius [illegible] deū [illegible], vt [illegible] suas in corpore exerceat & [illegible].

DIALOGVS TERTIVS, DE RAdiorum Solis & eiusdem spirituum conciliatione cum humani corporis spiritibus.

VRANIA.

HActenus colloquii nostri prima excursio feliciter [illegible] processit, Æsculapi, præamis

[illegible] Nunc [illegible] in animo est ad alia te [illegible]. Propono itaq; Solis radios, quos [illegible] spiritum, & nomen nonnulli dicere, nihil sunt [illegible]. [illegible] substantiæ quædam sunt dilucida, subtilis, tenuissima, plane cælestis & æthereæ, ab ipso solari corpore producta, vt sursum, deorsumq; cito ac facile perferantur. Hem, quid habes in tuis corporib. quod his mihi opponas? [illegible] paucis responde. ÆSC. Hui, tu ne tam sub[illegible] exultas, Vrania, vix dum primum [illegible] limen ingressa? Hic de infini[illegible] humani corporis rebus, spiritus tibi oppo[illegible] [illegible] vt radii quidam se habent, per vni[illegible] corpus diffusi ac iaculati, quorum sub[illegible] æth[illegible]a plane est, nec non subtilis, & diluc[illegible] ab ipsis principibus corporis partib. [illegible] diffluens ac emanans: vt illorum [illegible]irtus, facultas, & radii ab his per vniuersum [illegible], tam sursum quam deorsum, leuiter, [illegible] cito, & facile perferantur. VRANIA. [illegible] videri iam mihi incipis, Æscula-pi: verum enim [illegible] solaris spiritus, calor, splendor, & vibrat[illegible] diuersis dissiminibusque terrarum particulis [illegible] tributa, & perenni fœdere sociata, varie agunt, ac varia (conspirante materia) in [illegible] rerum generabilium ac corruptibilium naturis aggrediuntur, aliter in hanc quam illam agendo: in molle corpus quam durum, rarum quam densum, crassum quam tenue, plantam quam lapidem, terram quam aquam, & ita deinceps. ÆSCVLAPI. Sic in locuplete humani diuersorii officina, vnius animalis spiritus splendor & vibratio, radiorum Solis quodammodo particeps,

Solaris spiritus & radii, essentia sunt tenuissima & plane æthereæ.

Spiritus humani corporis, essentia sunt tenuissima & plane æthereæ.

Solaris spiritus vibratio, rebus terræ varie [illegible] commoda, ac in illas diuersimode agit.

Animalis spiritus vibratio rebus

corporis variè ſeſe accõmodat, ac in illas diuerſimode agit.

& æmula, dum diuerſis corporis membris, particulis, & organis impertitur, ac infunditur, adminiculante cuiuſq; tum natura, tum ſtructura & temperamento, varie agit, ac functione, inſtrumento vnicuique ſuas (tametſi diſpares) per proprios a natura in id deſtinatos canaliculos ſubminiſtrat, & quadantenus iaculatur: aliter in hoc organum quam illud agendo, atq; influendo: licet ex eodem fonte, perinde atque ſolare ſpiraculum, deriuari certum ſit. Nam in oculos, vt radius quidam effuſus, & iaculatus, per neruos opticos viſionem facit. in aures per certos meatus, auditionem: in linguam, per neruulos ad eam attinentes, guſtationem: in manus, prehenſionem: in pedes, ambulationem: in vniuerſum corpus tactum, per neruos & fibras neruoſas, quæ in muſculos, cutim, & membranas, retis modo, vel aliter, diſperguntur. VRAN. Probabilia dicis, Æſculapi: ſed Solis ſpiritum, lumen & radios, nulla orbis terrarum portio, nulla regio, nulla prouincia, nulla vrbs quantumcumque vaſta & ſpatioſa, in vniuerſum ſibi ſoli vendicare poteſt: atq; omni tempore, ſine aliarum iactura, vſurpare: ex quo rectè dictũ arbitror, non eſt qui ſe abſcondat à calore eius. ÆSCVL. ad hunc modum animalis ſpiritus iaculationem, radios & lumen nulla partium corporis portio, nullum brachium, nullus pes, nullum latus, nullum viſcus in totum ſibi vẽdicare poteſt, nec aliis eripere aut præcludere ſine illarum, imo vero totius corporis iactura irreparabili. Nam quidquid eſt in corpore a ſpiritu illo agitur: ex quo vere dici poteſt, nihil

Solaris radii vibratio, in vniuerſum claudi alicubi non poteſt.

Animalis ſpiritus vibratio, in vniuerſum alicubi claudi non poteſt.

hil est quod se abscondat a radio eius, & diuino plane spiraculo. VRAN. Res omnes mundi, Æsculapi, Solis & stellarum spiritu, luce, motu & affluxu reguntur atq; administrantur: quemadmodum ego nunc demum tibi monstrare satagam. ÆSCVL. Sic corporis res omnes, spiritus animalis & natiui caloris radio, luce, motu & influxu administrantur, & reguntur: veluti mox explicabo. VRAN. Articulo temporis omnia luce Solis collustrari & excitari, non est nisi fortasse Tiresias qui non videat, imo vero sentiat ac percipiat. ÆSCVL. Item spiritus animalis luce & facultate, momento temporis omnia corporis membra collustrari & excitari, non est nisi fortasse male [illegible]nus Orestes, qui nō percipiat & fateatur. VRANIA. Quot ego in te iacula contorqueo, Æsculapi, tu in me tot retorques. Agedum, ille [illegible]ius pater Phœbus, rerum omnium sub Lunæ sphæra degentium oblectamētum, & luminis, nec non caloris fons perennis, Pythagoricis diuinæ intelligentiæ imago nuncupatus, & Socrati, Platone teste, inuisibilis dei, visibilis filius, mane detersa noctis caligine exoriens, & vniuersum, vbi attollitur, hemisphærium de repente illustrans, luceque ac radiis, nec non vi tacita, & motu, vt visum est Peripateticis, & Academicis, omnia modificans: homines insuper ad consuetas operas, quasi de classico ἐγερτόθεν quotidie inuitans, quid per Iouem (reuoco verbū, Æsculapi) de tota corporum humanorum supellectile expressissime mihi figurabit? ÆSCVL. Ehò tune adeo ferox es, Vrania, propterea quod astum

Solare spiraculum, eius energia & præsentia [illegible] re[illegible] terra mira efficit.

Animale spiraculum sua præsentia & energeia in humanis corporibus mira efficit.

meum hîc appellasti! Age, his omnibus quæ acute certe mihi proposuisti, vnum animalem spiritum vere diuinum, & incomprehensibilem oppono: quem in cerebro per soporiferam noctem, tamquam in subterraneo hemisphęrio latitantem, quis non videt matutino tempore, excusso de toto corporis conclaui nocturno torpore (qui vere est mortis imago) in vniuersum corpus [illegible] contrarium largiri, ac disseminari omnes illius particulas de capite, ceu de cælo quodam præalto consuescere, & ad labores (quibus vitæ alimenta conquiruntur) solitasque operas, assentiente voluntate, quotidie solicitare? Ecquid per cælos tuos hæc tibi placent, Vrania? licebit mihi tuo [illegible] nonnihil inde descere, ne dicam incan[illegible].

VRAN. Placent, Æsculapi, mirum in modum. Sed heus tu: de solis & stellarum [illegible] amabili aspiratione, ac salutari aura longe [illegible] neque per terrarum orbem sparsa, & diffusa, [illegible] adhæc de assiduo cælorum motu, tepore [illegible] æthereum, rerum omnium inferiorum [illegible] bulum præstantissimum, per totam mundi vniuersitatem vehente, & ad certum pondus, mensuramque (non vno tamen [illegible] loco, sed modo hoc, alias illo, quandoque propiore, nonnunquam remotiore: vt rerum series postulat, & temporum natura sustinet) perferente ac distribuente, nemo est qui non videat telluris gremium perbelle vbique foueri, ipsamque terram, & particulatim portiones eius omnes, præparationem, vires ac robur ad obeunda propria munera placide induere. Quibus, ecquid de humano corpore mihi opponis, Æscul. quid

Cælestium spirituũ lapsus in terram, illiusque particulas omnes suaue vegetat, fouet ac reficit.

paucis

paucis deprome. ÆSCVL. Mira es, Vrania: metuo, me hercule. ne tādem a verbis ad verbera veniamus. Cælestibus non licet tam insolentes esse: sed tibi parco, quia femina. Itaque mecum deinceps modestius agere stude, vel tam mutum me habebis, quam sunt (quod dicunt) pisces. Oppono his omnibus quæ proposuisti, spirituū qui in humanis sunt corporibus, continentem illapsum. & illorum d[illegible] sam a motu hinc inde aspirationē. A qua sensuū instrumenta, neruosq; omnes, & musculos, deniq; particulas corporis vniuersas, imo [illegible]ro, vt paucis dicam, corpus totū quantum [illegible]q; fuerit, certo quodam pondere, & men[illegible]su[illegible] modo hoc loco, modo illo, propius quan[illegible] alias remotius, preparationem, vires, robur, [illegible]; auxiliū, ad vitæ munera & officia rite perag[illegible]da suscipere. nemo non agnoscit. non videt, [illegible]n fatetur. VRAN. Quid si tibi nonnihil dinc[illegible]m a iam positis, & probatis adferā, Æsculapi. Solares spiritus omnia radiantes, cum motu [illegible]em perpetuum habent comitē, terram om[illegible] tempore, suo impulsu necessa rio non adigu[illegible] vt fructus edat, & so itum o pus tenter atq; a[illegible]grediatur. ÆSC. Ita spiritus iam dicti, Vrania, [illegible]m motu quē perpetuum habent comitem, semper & vbique corpori necessario non imperant, vt moueatur, sentiat tangat, & solitas suas actiones obeat ac perficiat. VRAN. De Solis luce & sp[illegible] [illegible] Æsculapi, ipsummet Solem cont[illegible]mur, ac eius actiones omnes intuemur. Æ[illegible]C. Sic de animalis spiritus luce. Vrania, & ben[illegible] [illegible] radio, ipsummet animal[illegible] spiritum, & cōtem-

Humanorū spirituum lapsus & distributio per corpus, eiusq; particulas omnes [illegible] [illegible]

Solis [illegible] [illegible] [illegible]

De [illegible] [illegible] [illegible] spiritus [illegible]

plamur, & eius actiones omnes intuemur. VRAN. Quidquid Solis radius illuminat, densissimæ nubis interuentu, vel lunaris corporis supposito obstaculo, vel rei alterius obiectu, eius lumine sæpenumero priuatur. ÆSC. Eodem modo quæ spirit⁹ animalis illustrat, crassi alicuius humoris, vel flatus, aut alterius rei, interueniente obstaculo, eius priuari possunt illustratione: vt in paralysi apoplexia, stupore, & aliis. VRAN. Ad miraculum vsq; in respondendo mirabilis es, & ingeniosus, Æsculapi. Sed ille idem Solis radius, quia eam oram cæli qua discurrit, ab oriente per meridiem [illegible] occasum, intra quartam & vigesimam ho[illegible] in vniuersam circuit: de semidiametri rat[illegible]ne, non minus ducentis & septuaginta m[illegible]ibus miliarium, vel pauxillo plus, vnius h[illegible]æ curriculo peragrabit: motu, si oculos con[illegible]las, adeo lento, vt cum progredi non cer[illegible]tur, sed quasi stare, tantum progressus esse [illegible]ntelligatur potius, quam iudicetur. Ohe, [illegible]uem in toto terrarum orbe tam expeditu[illegible] mihi dabis cursorem? aut quid in humano corpore illi simile reperies: hoc est tanta, t[illegible]mq; celeri pernicitate preditum? ÆSC. V[illegible]um spiritum animalem, vel, vt simplicius [illegible]oquar, mentem rationalem, Vrania, tibi proferam: quæ per omnem mundi oram, per vastissimum Oceanum, per inferna & subterranea, quæq; adhęc per vniuersum aeris tractum, & cunctos cælorum ordines, expeditissime, non dicam intra quartam & vigesimam horam, sed horulæ vnius semisse, vel eo min⁹, ire redireq; potest: ac tantillo temporis interuallo, supra bis mil-

Solis vibratio impediri potest ne deorsum feratur.

Spiritus animalis vibramen, &c.

Solis in cælo mira est velocitas & pernicitas.

Animalis spiritus & rationalis mentis [illegible] pene mira velocitas & pernicitas.

le & sexcentas miliarium myriadas conficere, quantum a corruptibili mundi parte, vsque ad fixas stellas, & octauum cælum numerari solet. VRAN. Omnia ex tripode loqueris Æsculapi. Ceterum, absq; solaribus radiis, & calestium corporum vitali aura, perpetuo influxu, vegeto calore, indefesso motu, & occulto cōsensu, nulla terræ particula vigere & stare potest, seque ac suas qualitates tueri. ÆSC. absq; influente humanorum spirituum vi, & eorūdem motu irrequieto, nec non natiuo calore, nulla corporis particula vigorem ac vitam su[illegible]nere diu potest: nec se ac suum temperatur[illegible], vna cum actione, vel momento tueri. VRAN. Donum luminis, Æsculapi, per Solis orbem nobis infunditur, & in totum ac vniuersum terrarum corpus, longe, lateq; spargitur, & obseruat ÆSC. Donum spiritus animalis, Vrania per capitis orbem in totum humanum corpus, præcipuaq; eius instrumenta funditur, ac longe lateque spargitur. VRANIA. Solares radii & spiritus ex vno eodemque cæli & Horizontis loco ad rerum vegetationem, vitam & modificationem per vniuersum mundum nequaquam feruntur: quin potius triplicem habent exortum a meis mathematicis designatum: in Ariete scilicet & Libra, qui Æquinoctialis dicitur: in Cancro, Solstitialis, & Capricorno Brumalis. ÆSCVL. Sic humani spiritus, Vrania ex vno & eodem corporis loco ad rerum illius vegetationem, vitā & modificationem nequaquā prodeunt, atqui in potius triplicem habent sedem & exortum a meis medicis designatum. In corde scilicet,

Cælestium corporum influxus rebus terræ est sanequam necessarius.

Humanorū spirituum influxus rebus corporis, &c.

Donum solaris luminis de certo aliquo loco, per vniuersum terrarum orbem spargitur.

Donū spiritus animalis de certo aliquo, &c.

Solares radii & spiritus triplicem habent exortū.

Humanorū corporū spiritus triplicē habent exortum.

& vitalis dicitur, in cerebro, animalis: & in iecore seu hepate, naturalis: quemadmodum ego tibi dilucide sum demonstratura, vbi data occasione a tuis rebus cæli, eo me deduxeris.

DIALOGVS QVARTVS, DE compositione Lunaris radii & spiraculi cum animali spiritu.

VRANIA.

DIci non potest, diuine Æsculapi quam grata mihi fuerint præcedentia colloquia: in reliquis, si quo cœptum est pede, perrexeris, iam video fundamenta nostri coniugii, hoc est harmoniæ humani corporis & cæli. Quando itaque tu & respondendo, & docendo non defatigaris, nec item ego cum quærendo, tum discendo, alia aggredi nunc demum meditor: a Luna exorsa mea graduum mihi faciens, tamquam a potissimo post Solem totius naturæ organo quemadmodum ex Trismegisto tuus transcripsit Galenus. Hanc certum est ex se nec radium habere, nec natiuum lumen, nec mutationum penes menstruos schematismos vim ullam, nisi quatenus a patre tuo Sole, cælestium ignium foco lucidissimo, larga manu vel auara ei concessum est. ÆSC. Sic corporea moles, Vrania, cuius statum per morbos & sanitatem Galeno meo, & Ptolemæo eius contemporaneo prodit Luna vicissim, de se lucem ullam non habet, nec motus ac sensus (qui duo certissimi sunt vitæ testes) facultatē ullam, nisi quatenus a spiritu animali, qui in corpore est veluti paruulus quidam Sol, per ner-

Lunæ corpus [illegible] radiis est [illegible].

Hu[illegible] animali spi-ritu [illegible] est [illegible].

nos

nos sensificos & motores diuite manu, vel paupere, ei datū est concessum. VR A. Præclare sane, sed eadē Luna, a Sole cælestiū spectaculorū pulcherrimo (a quo nihil habuerūt Academici, vnde mentē diuinā propius ostenderet, & expressius mundum ab illa regi figurarent) fraterna liberalitate lumen, & pene dixerim pabulum, de aspectu consortio gratis fœneratur: ea tamen conditione, vt vicissim vtrumq; ad conseruandam, temperandamq; rerum mundi sobolem, etiam gratis deorsum rependeret, ac refundat. Cuius rei Æsculapi, quā mihi dabis in humano corpore imaginem? ÆSC. Animalem facultatem vna cum vitali, vtrasq; & partes corporis duas vtriusq; facultatis hospites, nimirum cor & cerebrū. Illud, quia caloris & vitalis lucis fons est inexhaustus, perinde atq; Sol. Hoc, quia Lunæ naturam, metamorphoseis & alternationes vna cum motu in multis (non autem dicere in mulieribus) accipit: quod probant comitialium circuitus, vt etiam appositē meus adnotauit Galenus. Verum, vt rem totam ad ea quæ proposuisti coaptem, scire pretiū operæ est, cor sanguine laudabili, temperato, & salutari in suo dextro sinu viui lucidissimi, suaues, calidissimi, & halituosi fiunt spiritus quam plurimi Magnatum, perrarum & passum, cerebro animalem spiritū, seu lumen quoddam de puriore sanguine & halitibus elaboratum omnioq; sorde repurgatum, suffic ere ac fœnerare. Quē vicissim radiorum modo diffusum cerebrum per propriosque canales & tubulos, omnib. corporis particulis ad earū conseruationē, & præcipue

Luna a Sole suum lumen gratis fœneratum, gratis deorsum refundit.

Animalis spiritus a vitali suum lumen gratis fœneratum, gratis deorsum refundit.

ad motum, ac sensum distribuit, & gratis impertit. VRA. Laudo & probo quæ dicis, Æsculapi: verum omnibus constat Lunam de lumine periclitari, & inutile corpus circumferre, si luciferam suam faciem & auricomos radios frater Phœbus ab ea vel subduxerit, vel aliunde prohibitus negauerit. ÆSCVL. Sic animalem spiritum & proinde humanum corpus de vita periclitari certum est, si vitalis ei nō præluxerit: vel aliunde impeditus sese subduxerit: vt hic Solem, ille Lunam figuret. Nā tum corpus totum, nō dicam stupidum & inutile, sed cui migratura in labris consistet anima relinqui, tam est perspicuum, & de experientia cognitū, vt nihil magis. VRAN. Lunares radii, caligine, vel quadam aliqua nube offusci, & circumuenti, nebula tū circa ipsum Lunæ corpus, tum etiam citra nubes mentiuntur multa, ac imponunt. ÆSCVL. In hunc fere modū, radius animalis spiritus, vel eius vibratio, melancholicis fumis, biliosis item, ac pituitosis, seu nebulis quibusdā excepta & remissa, multas visiones, & φάσματα confingit, ac mentitur: perinde atque lunaris radius, imo vero solaris potius: pro varia vtriusque (corporis, inquam, & nubis) natura. VRAN. Hæc non admodum improbo. Sed heus tu! Luna sui luminis originem & incrementa a Sole, tamquam ab inextinguibili lucerna mutuatur: vt vniuersum terrarum orbē, die, noctéq; illustret. Cuius rei, Æsculapi, simile aliquid mihi (obsecro) demonstra in humano corpore. ÆSC. Dictum spiritum animalem tibi ostendo: qui Platoni, & Galeno meo, in cerebro Lunæ instar autho-

Lunaris radius absque solari vigere & esse non potest.

Animalis spiritus absque vitali vigere & esse non potest.

Lunaris radius variis nubibus remissus, varia mentitur ac effingit.

Animalis spiritus vibratio variis corporis fumis remissa, varia, &c.

Lunaris radius & se & sui incrementa a Solari radio habet.

Animalis spiritus & se & sua incre-

authoratorefidet. Nam a vitali elaboratio (cui
fedes in corde) suam originem, & incrementa
mutuatur: vt dies ac noctes corpus illuminet,
moueat ac vegetet. VRAN. Id vnum hic restat,
tametsi repetitum: Lunare lumen & spiraculum,
suas a Sole alternationes, ac reparationes
mendicat. Vnde Σελήνη, quæ Latinis est Luna,
a Græcis, vt arbitror, nomen accepit, quod
σέλας, id est, splendorem, ἄνω, desuper, semper
cum a sole accipiat. ÆSCVL. Obtundis simul
& [illegible]endis, Vrania, eandem cantilenam toties
ca[illegible]ns. Semel atque iterum exposui vnum
anim[illegible]lem spiritum, Lunæ in parte mane pa-
tum, [illegible] corde, Solem præ se ferente, lucis suæ
quæ ei [illegible] veluti lunaris quidam splendor, repa-
rationem, & deperditæ dissipatæq; substantiæ
instaurationem accipere. Quod vt facilius in-
telligas, hunc in modum demonstro. Vitalis
spiritus qui in corde sua [illegible] sentoria. per
maiorem arteriam fusum in carotides tan-
tisper contendit, dum in contextum cerebri
admirabilē, seu reticularem plexum permeet:
vbi multis flexibus, labyrinthum dicas, varie
implicatus, & cancellatis fibris irretitus, hæ-
ret, cunctaturq; donec elaborationem quan-
dam acceperit. Hinc, rursum in choroidem te-
xturam percrepat: vbi exhausto per nares te-
nuiore aere, nonnihil illius sibi iungens vi ce-
rebri ambientis, in animalem spiritum plene
commutatur: qui ex contextu deinde reflu-
ens, totos cerebri ventriculos ad futuros vsus
implet. Ex quo facile colliges, illū a vitali per-
inde atq; Lunæ lumen a Sole manare. VRAN.
Patiens & hoc [illegible] tibi, o diuine Æscu-

[illegible] menta vitali debet.

Lunaris radius & spiritus a solari pendet.

Animalis spiritus cum suis radiatione a vitali pendet.

Crescente lunari radio,

Cresc[u]nt aquarum motus.

Crescente spiritu animali, crescunt corporum & animorum motus.

lapi, isto colloquio proponi. Crescente & inualescente lunæ radio ac lumine, crescunt & inualescunt aquarum motus, corporum humiditates, & ossium medullæ. ÆSC. Crescente inualescenteq; animali spiritu, cū corporum, tum ingeniorum motus & actiones crescunt ac inualescunt. Sed hæc te ipsura sunt Vrania quā vt a me demonstrari cupiebant, & a te proponi. Quare si deinceps quid habes grauius deprome, & nouum colloquium instituo.

DIALOGVS QVINTVS, DE COLlatione facultatis radiorum planetarum cum humani corporis facultatibus.

VRANIA.

SVbuereor, ter maxime Æsculapi, ne nimiū suscitando tibi sim molesta. Non desinam tamen, donec silentium mihi indixeris, persuasi ingenui esse animi, cui multum debeas, plurimum debere velle. Pergam itaq; res meas exequi, vt propositæ harmoniæ corporis humani cum cælo rationē, qua cœptum est via, assequar. Dic itaq; per Panacen & Hygieinam charissimas tuas filias, quid sibi vult, planetæ septem, qui mundum sensibilem dispensant circulisq; suis, & radiis illum complectūtur, si segnius solito sua obiuerint munera, vel inferiori mundo salutares suos negauerint ignes, tam certam ei prætendant internecionem, quam quæ omnium est certissima? ÆSC. Dic, Vrania, per cælestes tuas hierarchias, quid sibi vult, quod tres facultates vitæ humanæ dispensatrices, cum his quæ naturali ancillantur, quatuor numero (quę simul sum-

Planetarum munerum dispensationem cælo & præsentia, [...] necessaria.

Facultatum vitam dispensantium, cū his quæ illis ancillantur

ptæ septenariũ complent. quotus est tuus planetarum ordo) si solitas suas actiones intermiserint, & spirantes hinc inde radios, rebus corporis vegetandis, sustinendis, ac moderandis sanequam necessarios negauerint, humano corpori tam certam intentant ruinam, quam quę maxime certa est? VRA. Emoriar, si quenquam audiui accuratius Philosophantem: libet paulo altius ea de re colloqui. Certum est, Æsculapi, naturali Solis facultati (qua de proprio orbe benefica radiorũ distributione ad totũ mundum ad rerum illius conseruationem erudiitur) quatuor planetas inprimis subseruire, & auxiliares adesse. In quib. Luna primo loco recensetur illis materiæ copiam cũ succo humido suppeditans. Secundo Saturnus, succi illius retinendi facultatem desuper instillans. Tertio Iupiter, succũ cum in propriã rei substantiam mutans & coquens. Postremo Mars, quæ sunt inutilia & aliena segregans, dissipans, & in ambientem aerem vel alio extrudens: ne si moram illic diutius fecerint, detrimentum afferant. Quæ sententia, ecquid tibi placet, Æsculapi? ÆSC. Valde. Verum ita naturali humanorum corporum facultati, quæ ex iecinore veluti fonte quodam, per venas ceu riuulos, omnibus corporis partibus benefica distributione alimoniam præbet, quatuor ancillæ subministrant. Attractrix inprimis facultas, quæ conuenientem cuiq; particulæ succum expetitum attrahere solet. quapropter materiæ copiã ex qua quæuis particula nutrienda est, suppeditat. Secundo retentrix, quæ attractum succũ eousq; retinet, donec alteratrix eum in naturam partis mutauerit. Tertio

Actio & præsentia, rebus corporis, &c.

Naturali Solis facultati quatuor planetæ deseruiunt maximè ancillantur.

Naturali humanorum corporum facultati quatuor similiter maximè ancillantur.

alteratrix siue coctrix, quæ id quod attractum est & aliquandiu retentum, alterat, immutat, concoquit, ac parti alendæ apponit & assimilat. Postremo expultrix, quæ à coctione tam inutilia quàm aliena segregat: excrementaque singula ex corporis partibus singulis pellit: ne si moram diutius ibi traxerint, putrescant, & vitium afferant. VRAN. Bene equidem, Æsculapi: sed stellarum errantium globulorũ chorus omnis, imo vero cælorum ordo vniuersus propria temperamento, natiuis qualitatibus, necnon mutuo cōsensu se & res mundi omnes sustinent, atque (vt postea luculentissime demonstrabo) quodammodo adiutans, quid in humano corpore simile reperiet? ÆSC. Cum facultatibus humani corporis & earum famulare partes eiusdem tam principes, quàm illis succenturiatas, Vrania, quas certo benignitate mutuas operas tradere, & mutuam consortem fraternam, miro concentu & consensu de temperamento iam & qualitatum conciliatione simul dare, & accipere quis nō videt? Quotus est ex his qui Hippocrati nepoti meo, bonorū omnium authori, (quo nihil vnquam perperam est dictum, nec scriptum) Galeno item alumno meo incomparabili nomen dederunt, qui non intelligat facultates, corporis & vitæ amicas, sibi [illegible] præsto esse & ferre auxilia ad temperandas res hominis [illegible] innatas? In quo si habes naturalem facultatem omnium primam in hoc [illegible] tibi pro [illegible] vitalem materiam [illegible] que suppeditare solet [illegible] A-sclepiade, vt etiam animalem vitalem auxilia-

Planetæ, vt etiam stellæ aliæ, se mutuo quodam modo iuuant ac temperāt.

Facultates humani corporis vt etiam res eiusdem, se mutuo quodam modo iuuant ac temperat.

rem

rem esse, dum pectus cum pulmonibus, alimenti, refrigeriique gratia mouet, & excitat. Rursum, animali reliquas duas adesse, dum ei materiam pabulumq; & spiritum trāsmittunt. Sic naturalem vitalis fouet, dum ei per arterias cum animalis adminiculo, aspirat. Quod etiam ad eas facultates quæ naturali ancillantur, aptare poterimus. Nam attractricem per suos villos transuersos & circulares, iuuat retentrix: & hæc rursum ab attractrice per fibras rectas iuuatur. In summa, attractrix alteratrici seu coctrici famulatur: vt etiam retentrix & expultrix: similiter formatrici nutrix, quæ subsidiaria & quasi ministra cum auctrice illi exhibetur. VRAN. Eximius es doctor Æsculapi, & rerum corporis magister ad vnguem factus: sed age si non fuerint in officio Luna, aut Iupiter: vel, si fortasse impediantur, vt per illorum eclipses fieri solet, non idcirco existimandum est ob id Solem ociari aut cessare: tametsi res terræ cum illo dispensent. ÆSC. Sic dum sopiuntur vel impediuntur naturalis facultas & animalis, quæ Ioui & Lunæ inauthorantur, cor vna cum vitali suo spiritu affici, cessare, & ociari (tametsi cū illo in corpus agant, & eius res dispensent) credendum non est. Qua in re si dubitas, te mens facile docebit Galenus. Si animal, inquit, neque sentiendi, neque mouendi ab electione facultatem habuerit, neque nutriatur, hoc est, si sopitas facultates duas sustinuerit, animalem nimirum, & naturalem (sicuti in latentibus animalibus multis per hiemem contingit) nihilominus viue-

Luna & Iupiter impediri possunt saluo Sole.

Animalis facultas & naturalis sopiri possunt salua vitali.

re, quod cor manserit illæsum, haudquaquam negandum est. Hæc Galenus meus, vbiq; sane magnus. VRAN. Me profecto, Æsculapi, totam in tui admirationem rapis, vsq; adeo erudite loqueris. Ceterum, Sol quem veteres philosophi cum Alcinoo Platonico, si bene memini, ceu rerum inferiorum summum gubernatorem, & venerati sunt, & coluerunt: cuique generationem largiti sunt, vim ex se genuinam habet & natiuum lumen, vna cum facultate qua actiones varias & multiplices perficit. Luna contra, tametsi soror tradatur, & cum illo in eodem Latonæ auiæ tuæ vtero gestata. ÆSCVL. Sic naturalia corporum instrumenta, Solem illustratorem & fautorem agnoscentia, vim ex se congenitam habent, qua actiones suas commode perficiunt. Animalia, Lunæ ex parte mancipata, contra: tametsi in vno corpore sedem vtraque habeant, & ab eodem gestentur baiulo. Nam ex meo Galeno, cognatum sensus principium animalia instrumenta nequaquam admittunt; sed aliunde, veluti lumen Lunæ, illis suppeditatur, & adest. VRAN. Æsculapi, planeta ille, quẽ tuus Mercurius in si ἐν ἰατρομαθηματικῷ αἱματοποιὸν nuncupat, hoc est, sanguificum, dum in cælo valet, temperata radiorum distributione, & salutari calore, inferiora quæque, cum Sole, fœcundat, vegetat, & animat. Vnde Græcis ἀπὸ τῆς ζωῆς, hoc est a vita, Ζεὺς, & Latinis Iupiter, quasi iuuans pater, nomen habet. Dum vero languet, in his omnibus parcius agit, ac remissius operatur. ÆSC. Ingeniose quidem, Vrania, multis me oneras vt

Soli ex se vis congenita & lumen inest.

Luna cõtra.

Naturalibus corporum instrumẽtis ex se congenita vis inest: animalibus contra.

Iouialis in cælo natura, rebus terræ admodum sit benefica.

sus-

succumbam: insurgo tamen, & vt palma, quãto onerosior, tanto vegetior emergo. Itaque naturalem vim & sanguificam in hepate facultatem, omnibus a te propositis obiicio. Quæ dum in humano corpore valet, omnia temperata sanguinis distributione, & salutari calore, alit, fouet, ac sustinet. Dum vero languet, imbecilla fit, deprauatur, aut læditur, vel sanguis ipse, cui⁹ officina est illa, largius quam par sit hauritur, hominem male afficit: atque iacturam posita contrario modo agit: imo vero vitæ periculum intentat. Quod vtique verissimum esse, maximo suo malo (si tamen malum dicenda est mors) abunde fidem faciunt, qui per ingentes & vndosas sanguinis profusiones, animam, vt canit poeta, cum sanguine fundunt. V R A N. Moueo quidem aduersum te multa, Æsculapi, sed nihil vt vincam promoueo. Age, dum audis, imo vero dum vides septem planetas, sedibus, motu, actionibus, & qualitatibus disclusos esse, mutua tamen conspiratione, duce solaris maiestatis ineffabili spiritu, sic inter se colligari, & concentu respondere, vt in conseruanda vniuersitatis rerum orbiculata (quemadmodum dicebat Socrates) & cathena, modificandisque inferioribus omnibus, numquam aberrent: quid cogitationi meæ de numerosa humani corporis supellectile pro his repræsentabis? ÆSC. Facultates tres humanum corpus dispensantes, Vrania, cũ his quæ naturali subministrant, & ancillantur, numero quatuor, septenarium cum iam dictis tribus simul efficientes, quotus scilicet est tuorum planetarum ordo,

Naturalis in homine facultas rebus corporis admodum benefica.

Planetis mira inest concordia in discordibus naturis & locis, ad temperandam rerum inferiorum vniuersitatem.

Facultatibus huma. corpo. mira inest concordia in discordibus naturis &

iecit, ad temperandã rerum corporis vniuersitatem.

vt antea dictum eſt. Nam illas in perfecto animante, ſubſtantia, motu, actionibus, inſtrumentis, ſede, & qualitatibus diſſociari, nemo negabit philoſophus, nedum medicus: mutua tamen cõſpiratione (natiuo calore duce cum ſuo ſpiritu) ad vltimam vſq; vitæ periodum, humani corporis harmoniam tam belle tueri, & in ſeruandis, modificandiſq; illius rebus tam ſedulo aduigilare, vt nihil ſupra, nihil melius. VRAN. Intelligis, Æſculapi, in quouis cælorum planeta, motum, radium, & ex his defluuium, adconſeruandam rerum mundi numeroſiſſimam, ſobolem, ſic perenni fœdere inter ſe ligari & ſociari, vt diuelli numquam poſſint, niſi veniente mundi interitu, & vniuerſali ruina quæ cuncta abolebit. ÆSC. Sic intelligis, Vrania, aut ſaltẽ ſcire debes, in quouis humani corporis inſtrumento, inſitũ ſpiritum innatum calidum, & humidum primigenium vtriuſq; fundamentum ac prima ſubſtantia, ad ſuſtinendã & regendam rerũ corporis œconomiam, ſic inter ſe inito fœdere conuenire, ligari & ſociari, vt diuelli nũquam poſſint, niſi adueniente totius corporis interitu. Tanta enim tamque ſibi conſentiens, & continuata eſt illorum ſocietas & harmonia, vt ſemper mutuas operas tradãt: nihilq; vnũ, alterius ope deſtitutũ efficere poſſit: perinde atque in cælo & ſtellis fieri neceſſario ſolet. VRAN. Diuine loqueris, atque erudite reſpondes, Æſculapi: ſed a mathematicarum prædictionum conſultiſſimis didici, quod a Marte & Saturno planetis, vt loquitur Ptolemæus, maleficis, quoties Sol & Luna inau-

Quemlibet cæli planetã tria inſeparabilia ſemper comitantur.

Quodlibet humani corporis inſtrumentũ tria inſeparabilia ſemper comitantur.

ſpicata facie & radio pulſantur, aut cum his per magnas eclipſes ſiniſtre copulantur, tum rebus, tum etiam corporibus detrimēta hinc maxime augurantur. Æ S C. A conſultiſſimo rerum medicarum parente meo Apolline didici, Vrania, quod a bile flaua, & melancholico ſucco, noxiis humoribus & maleficis, quoties vitalis facultas, & naturalis (quæ in corpore ſe habent, vt in mundo Sol & Luna) exagitātur, pulſantur, & cum ſanguine vitiantur, aut quomodocumq; aliter, vt per febres (quæ fortaſſe in corpore ſe habent, vt in cælo eclipſes) grauantur, & impediuntur: cum animis, tum corporibus mala grauiſſima promittunt, ac inaugurantur. Quod tā verum eſſe exiſtimare debes, quam memoratarum facultatum, vitalis (inquam) ac naturalis, Solem & Lunā fontes eſſe. In cuius rei fidē, Claud. Ptolemæi incōparabilis rerum cæli magiſtri verba hic tibi ſubſcribā: ὁ ἥλιος (inquit) ἐστι πηγὴ τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, ἡ δὲ σελήνη, τῆς φυσικῆς. quod eſt, Sol fōs eſt vitalis facultatis, Luna vero naturalis. In quo præſens colloquiū tibi claudo.

A Marte & Saturno, Solis ac Lunæ harmonia turbari poteſt.

A bile flaua & melancholia, vitalis facultatis, & naturalis harmonia turbari poteſt ac vitiari.

DIALOGVS SEXTVS, DE APplicatione innati Solis caloris ad natiuum humanorum corporum calorem.

VRANIA.

NVnc demum illud verum eſſe intelligo, Æſculapi, quod vulgo dici ſolet, deorum filii omnia norunt. Proximo colloquio, & item ſuperioribus, rerum ex parte cæli a me

proposiaarum similitudines & coaptationes cum his quę sunt in humano corpore, non solum sagaci intentione, sed etiam mira animi auiditate ex te audiui: cuperem deinceps reliqua eadem attentione auscultare. Quare per Hippolytum paternis imprecationibus ab equis dilaniatum, & Dianæ amitæ tuæ rogatu, abs te in vitam reuocatum: perq; Androgeum Minois filium ab Atheniensibus interfectum, & vita itidem a te donatum, peto & obtestor, ne mihi quærenti & proponenti deesse velis. Certum est, Æsculapi, a Sole, cui cum calore lux est cõgenita, ipsam lucem non solum defluere, sed & lumen ac splendorem: qui perspicua corpora collustrans, illa nõ modo splẽdida, sed etiam lucida reddit, afficit insuper, atq; irradiat. ÆSC. Sic, Vrania, certum est a sanguine, & natiuo calore lucidum spiritum non solum defluere, sed cum eo occultum lumen æthereum adesse, quod omnes corporis partes collustrans, afficit, vegetat, ac suam lucem eis quodammodo impertit, perinde atq; radius Solis in obiectum corpus cadens & illabens. VRAN. Quantum habes verborum, Æsculapi, tantum mihi exhibes admirationum. Ecce, Solarem teporem rursum obiicio, aut, si mauis, calorem, qui vniuersæ inferioris naturæ est instrumentum plane diuinum, ac rerum omnium fomes sanequam salutaris. Ille vim suam per singulas orbis terrarũ partes, absq; motu, quasi vehiculo impertire, & vndequaq; diffundere non potest. Huic, quid dabis simile in humano corpore? ÆSC. Insitũ calorem, Vrania, qui rerum omnium corporis

A solari radio, qui semper calet, lux mira & spiritus sane quam efficax dimanat.

A sanguine, qui semper calet, & natiuo calore, spiritus sane quam efficax emanat.

Solaris calor absque motu & spiritu in res terræ potest parum.

tis fomes est, ac portio de vniuersis præstantissima, quia cælestis & ætherea. Illum in omnes humani domicilii partes permeare non posse, hucque & illuc momento diffundi absque vehiculo aliquo, certum est: quod equidē prisci, spiritum nuncupauerunt, poëtæ auram æthercam, alii flammulam cælestem, quidam radium diuinæ originis: & irrequieti motus: cuius vis, toti corpori (vti Solis vniuerso mundo) ad exercendas actiones idonea subministratur. Huius substantia, sicuti tenuissima est, pura, illustris, fluens, æthcrea, astro persimilis, &, vt vno verbo dicam, plane cælestis, ita ab ipso calore (tanta est cognatio) nulla arte separabilis. Quæ duo sic connexa, & nodo plusquam Gordiano colligata, qui ab Hippocrate meo fluxerunt Academici, & cum his Galenus, nunc ignem, nunc calorem, & diuinum spiraculum appellare nihil sunt veriti. Peripatetici, calidum nonnumquam, alias naturalem calorem, aliquoties animæ & corporis vinculum, & quandoque post meum Hippocratem, spiritum: fortasse quod visum fugiens, & sensum omnem latens, in vniuersam humani theatri compagem clam spiret, perreptet, ac perflantis modo, impetum faciat. Quibus concinunt Stoici, nisi quod tum naturæ, tum animæ substantiam falso esse putauerunt. VRA. O eruditum sermonem! ô magnum mysterium! ὁ φιλοσοφώτατον Deum! qui mathematicis medica, & philosophica, vtrisque tam apposite iungit & accurate conciliat. Sed dic, obsecro te per auream istam barbam, Æsculapi, quid est quod ge-

Natiuus calor absq; motu & spiritu, in res corporis potest parum.

Solis calor cũ ſuo ſpiritu terram fouet ac vegetat.

nitali Solis tepore, & calorifico ſpiritu quãdiu fouetur telluris gremium, & e propinquiore loco potentius ſubigitur, validoq; ſpiraculo ſalutatur, fructus ſuos tempeſtiue illa profert, & quidquid in ea iacet, ſalutari calore perfuſum viget, nutritur, augeſcit, & ſibi ſimile procreat? Dum vero ille idem vitalis calor diſtrahitur, & remiſſius ſpirat (quia e longiore loco illapſus) in marcorem, & ſenium abit? Dic, inquam, Æſculapi, quid hoc ſibi vult? aut quidnã ſimile habet in humano corpore? ÆSC. Natiuum calorem cũ ſuo ſpiritu, Vrania: qui modo Galeno, nunc diuinum neſcio quid, nunc fideliſſimus vitę cuſtos, & omnium naturalium actionum opifex, quandoq; vero anima, aut princeps animæ inſtrumentũ, & cæleſtis ignis germen quoddam, non tam eſt dictus, quam habitus. Ariſtoteli, ſtellarum quidpiam elemento reſpondens: cui vnus maxime præeſt Sol. Is tantiſper dum ſuam harmoniam ſeruat, & ſingulis partibus corporis (ſiue ſimplices fuerint, ſiue compoſitæ, aut, ſi magis placet, ſimilares, vel inſtrumentariæ) quaſi vitæ lucerna quædã prælucet, functionum obeundarũ liberam illis facit poteſtatem: omniaque in corpore viuere, alimentum trahere, conficere, nutriri, augeſcere, procreare, ſenſu affici, moueri, & cum vectore ſuo ſpiritu, quiduis exequi permittit. Dum vero parcius fouet, & imbecillior euadit, vitaleſque ſuos radios languidius iaculatur & diſtribuit, hominem totum quantus eſt, emarcidum, & quaſi tabe confectũ relinquit. Qui ſi per magnas vacuationes, vt per effuſum immodicè

Natiuus calor cũ ſuo ſpiritu corpus fouet ac vegetat.

ſangui-

ſanguinem in hæmorrhagiis implacabilibus, vel alio quouis modo diffugerit, corpoream molem, etiam ſi Miloniana eſſet aut Cyclopea, tam facile proſternit, & funditus euertit, quam muſcam (quod dicunt) elephantus, nihil auxiliante oſſium duritie, tendonum nexu, ligamentorum tenacitate, & muſculorum pulpa. Quæ omnia natiuus ille & vitalis calor cũ ſuo ſpiritu ſuſtinet ac fouet. In quo, Vrania, diuinam prouidẽtiam ſatis admirari quis ſufficiat? VRAN. Paucorum ſane deorum deus es, Æſculapi, qui in res humani corporis tam alte penetraueris. Sed heus tu? Solaris vnus calor, cæli & terræ harmoniam, de omnibus maxime continet ac tuetur: coniugiumq; inter illos a poſitis mundi fundamentis initum optime firmat, & vt fetialis quiſpiam fœdera tractat. ÆSCVLAP. Sic, Vrania, natiuus calor, omnium corporis facultatum harmoniam, nec non animæ & corporis coniugium fouet, & gratiſſimo vinculo tantiſper vtrumque ſociat, & alligat, dum Deo Opt. Max. illud ſoluere viſum fuerit. VRAN. Tibi inauditum non eſt, nec item nouum, Æſculapi, quod vi Solis ex humidis terræ locis vapores ſurſum rapiuntur: qui poſtea loci frigiditate addenſati, in nebulam aut nubem facile coguntur, quæ tandem ſoluta pluuiam deorſum longe lateq; ſtillat. ÆSCVL. Sic inauditum tibi non eſt, nec item nouum, Vrania, quod vi natiui caloris, qui (vt millies dixi) Solem fautorem agnoſcit, ex humidis corporũ partibus, necnon ex ingeſto cibo & potu, ex hepate, ventriculo, venis, aliiſque vaſis & locis,

Solaris calor cum ſuo ſpiritu, cæli & terræ coniugiũ firmat.

Natiuus calor cum ſuo ſpiritu, corporis & animæ coniugium firmat.

Vi ſolis vapores ad aerem perlati, humiditates deorſum effundunt.

Vi natiui caloris vapores ad cerebrum mittuntur, qui hu-

[hu]miditates & catarrhos deorsum refundunt.

vapores sursum ad cerebrum mittuntur, qui postea loci frigiditate condensati, in pituitam ceu pluuiam quandam abeunt: quæ postea deorsum in subiectas partes varie effunditur, deerrat, & illabitur. VRAN. Recte sane. Sed Sol sua leuitate, tenuitate, raritate, splendore, motu, radio & perspicuitate in omnes terræ & aquæ partes vel quantumuis exiguas, magnas, profundas, superficiarias, raras aut densas peruadit: easque pro sua & illarum natura varie mouet, afficit, exercet ac agitat. ÆSC. Ita æthereus & natiuus humanorum corporum calor, sua leuitate, tenuitate, raritate & motu in omnes corporis partes quantumuis exiguas, magnas, profundas, superficiarias, raras aut densas facile peruadit, ac promptissime penetrat: easque pro sua & illarum natura varie afficit, mouet ac agitat. VRAN. Breuis ero, Æsculapi. Solaris calor diebus paucis, imo vero horis id efficit, quod vel ingentissimi ignis aut rei alterius actio & facultas, etiam multis annis, non dicam exequi, sed ne quidem aggredi sustineret. Nam ex paruulo semine, vt maiora taceam, stirpem facit: & rursum ex ea florem producit: deinde ex illo fructum coquit, in quo ipsummet est semẽ quod sui generis stirpem aliam edere natum est: ne rerum pereat vniuersitas: nõ sine diuino, planeque venerando Dei Opt Max. beneficio. ÆSC. In hunc fere modum natiuus humanorum corporum calor cum suo spiritu, germen vere cæleste & diuinum, paucis horis id efficit, quod maximi ignis, vel rei alterius præstantissima energeia, longo tẽpore, imo vero nun-

Sol in quascumque terræ partes raras, densas, &c. labitur & meat.

Natiuus calor in quascumque partes corporis labitur & permeat.

Solaris calor paucis diebus multa in rebus terræ operatur.

Natiuus humanorũ corporum calor paucis horis multa in rebus corporis operatur.

quam perfecerit. Nam ex pane,carne,pisce,o-
lere,aqua,vino (vt alia taceam) chylum facit:
& rursum ex eo sanguinem elaborat: ex quo
singularum partium corporis fluor omnibus
horis instauratur: & quod deperditum est re-
paratur: postremo, genitale semen ex illo co-
dem(suffragante toto corpore)elicit,quod sui
generis corpus aliud,ne hominum vniuersitas
pereat,edere aptum est:non sine inenarrabili
omnipotentis Dei miraculo. VRAN. O incō-
parabilis philosophi ac medici magnum & e-
ruditum responsum! Sed fare age, ô bone Æ-
sculapi: his locis in quibus solaris calor deside
ratur, languet aut imbecillus est, multa desi-
derari certum est: imo vero ibi omnia langue-
re,prosterni,ac marcescere. ÆSC. Ita his cor-
poribus in quibus natiuus calor languet, aut
imbecillus est, facultates omnes & actiones,
siue internæ illæ fuerint,siue externæ,lāguere
ac prosterni notū est: imo vero corpus ipsum
totum tabescere. VRAN. Nouit vel media de
plebe popellus,quod Sole a Capricorni tropi-
co emergente, & veluti gradibus quibusdam
atque ætatibus per vernum Æquinoctium,ad
æstiuale Solstitium ascendente, vigorem in
terra accipiunt omnia: tunc enim plantæ pul-
lulascunt,germinant stirpes, florent herbæ &
arbores,fructusque edunt in vsum hominum:
foras item prodeunt animalia quæque: collu-
dunt, & in Venerem furiisque ruunt: paucis,
in terra variæ rerum species, motus & actio-
nes tum sese produnt ac manifestant, pro cu-
iusque modulo ac natura. Hinc vero, hoc est
ab æstiuali Solstitio per autumnale Æqui-

Vbi Solis calor desideratur, ibi languida sunt omnia.

Vbi innatus calor desideratur, ibi languida sunt omnia.

Solis per quatuor Zodiaci cardines peragratio, res terræ varie afficit ac mutat.

noctium ad eundem brumalẽ Tropicum deſcedẽte illo, omnia contrario ſe habere modo, nullus eſt qui non videat. Nam vniuerſa terræ facies tunc habitum a priore longẽ diuerſum induit: vnde languere occipiunt rerum eius actiones omnes: marceſcũt plantarum venuſtates, decidunt folia, nudantur rami, corrugãtur cortices, pereunt terræ vires, gemunt auiculæ, latebras quæritant animalia, atq; a ludi & Venere abſtinent, pigram quietem agendo: in ſumma, facies omnis terræ quaſi moribunda triſte quiduis præ ſe fert. Æ. S C. Sic natiuo humanorum corporum calore a pueritia, ceu gradibus quibuſdam per adoleſcentiam in iuuentutem aſcendente ac inualeſcente, vigorem in corpore accipiunt omnia. Nam tum facultates, & quæ illis ſubminiſtrant ac ancillantur, vegetæ ſunt & fortes. Vnde pili in corpore pullulaſcunt, genæ pubeſcunt, florẽt ſtudiis homines: eorumq; fructus in ciuitatum vſum depromunt, labores ſuſtinent, Veneri & proli indulgent, colludunt, ſaltant, &, vt paucis colligam, varias actiones cum animi, tum corporis exercent: pro cuiuſq; modulo & natura. Hinc vero, hoc eſt, a iuuentute per ſenectam in decrepitam ætatem dilabente illo, omnia contrario modo ſe habere quam prius, nullus qui non obſeruet. Nam vniuerſa corporis facies tunc habitũ a priore longe diuerſum circũfert. Vnde languere incipiũt rerum corporis actiones omnes & facultates, ã ſuis miniſtris naturalis, vitalis, & animalis; labaſcunt vires, perit venuſtas, defluunt pili & canescunt, nudatur cranium & caluicit, cutis in

Natiui caloris per quatuor vitæ ætates progreſſio, res animi & corporis varie afficit atque immutat.

rugas

rugas contrahitur, gemitus oboriuntur, late-
bras & ſolitudinem quæritant homines, a pu-
blicis negociis, ludis item & Venere abſtinent,
atq; partis vtentes deſidem vitam agunt: in
ſumma triſte quiduis, ceu moribūdi, obeunt,
ac præ ſe ferunt. VRAN. Idem ſolaris calor
cū ſuo ſpiritu, Æſculapi, partibus omnib. terræ
ex multiformi materia confuſis, non quiduis,
ſed quod illis eſt familiare inſtillat ac largitur:
quibuſdam vina, nonnullis Cererem, aliis po-
ma, nuces, odores, & ita deinceps. ÆSC. Sic
inſitus corporum calor cum ſuo ſpiritu quem
(vt dixi) perpetuum habet comitē, rebus hu-
mani domicilii, & partibus eius omnibus, ex
multiformi materia cōfuſis, non quiduis, ſed
id ſolum quod cuiq; ex vſu eſt, & accommo-
datum largitur ac impertit: vētriculo coctio-
nem, hepati ſanguinis elaborationem, &
ita de reliquis. VRANIA. Nunc demum
futurum ſpero, vt dicas rem tibi cum ruſtica
non fuiſſe, quin potius cum aſtronoma & phi-
loſopha. Age itaq; ille idem ſolaris calor cum
ſuo ſpiritu in vaſtam rerum mundi inferioris
multitudinem, tam intra terram quam extra,
per certos meatus & cuniculos effuſus, via o-
mnem ſenſum fugiente, omnia ibi contem-
perat, vegetat ac ſuſtinet. Huic ecquid dabis
ſimile in humano corpore? ÆSCVL. Illum
eundem inſitum calorem cum ſuo ſpiritu, V-
rania. Nam per certos venarum & arteria-
rum meatus (cuniculos dicas) in numeroſam
rerum corporis multitudinem, tam intra,
quam extra effuſus, via omnes obſeruantes
fallente, ibi omnia contemperat, fouet ac

Solaris calor rebus terræ quod familiare eſt deſuper infundit.

Natiuus calor rebus corporis quod eſt familiare impertit.

Solaris calor omnia fouet & alit.

Natiuus calor omnia fouet & alit.

A calore Solis remota mundi partes parum habent caloris.

A natiui caloris fonte remota partes parum habent caloris.

Solis calor vbiq; non est idem, nec ex æquo viget.

sustinet. VRANIA. Mundi partes, Æsculapi, quæ a Solis curriculo, aut, si mauis, signifero longe lateque recedunt (cuiusmodi sunt extrema septentrionis & meridiei) minus recipiunt de æthereo Solis calore, ac viuifico eius spiritu, quam quę illi proximius hęrent. ÆSC. Ita corporis partes, Vrania, quæ a cordis theatro (in quo triumphat natiuus calor cum suo spiritu) longe lateque recedunt, vt sunt capitis, brachiorum, ac pedum extrema, minus habent caloris, quam quæ illi adhærent, vel non tam procul absunt. VRANIA. Adhuc lapillos aliquot mouebo, vt tibi negotium facessam. In omnibus mundi partibus non ex æquo viget, valetque Solis calor cum suo spiritu: vnde similia vbique non edit. Nam aliter agit, atque alia operatur in res orientalium, quam occidentalium: adhæc meridionalium, quam septentrionalium: ex quo vtrobique emergunt variæ & dissimiles cum rerum, tum hominum, & item animalium effigies ac naturæ. ÆSCVL. Multa quidem moues, Vrania, sed nihil promoues. Oppono isti tuæ propositioni dictum calorem natiuum cum suo spiritu: nam in omnibus mortalium corporibus, eorumque partibus ex æquo non viget, valetque: vnde similia vbique in illis non edit. Aliter enim in corpus viri, quam feminæ agit: nec non adolescentis, quam senis. quare vtrobique diuersæ ac dissimiles actiones, res item & motus fiunt atq; emergunt. VRAN. Idem solaris calor statis annorum reuolutionibus æstu vsq; adeo intolerabili nonnunquam effervescit, vt non solum terræ actiones, sed re-

Natiuus calor in corpore non ex æquo vbiq; viget.

Solaris calor quandoque igneus & intolerabilis.

rum eius partes solidas nedum humidas perdat, ac genita quæque bona ex parte ad interitum perducat. ÆSC. Sic humanorum corporum natiuus calor ita aliquando efferuescit, exacerbatur, & in ignem furiasq; abit, vt non solum corporis actiones & facultates labefactet, sed etiam spirituosas partes & solidas, nedum humidas perdat, exhauriat & ad interium deducat. Quod in febribus ardentibus, & quæ illis plurimum succedunt hecticis vero verius euadit.

Natiuus calor quandoque igneus & intolerabilis.

VRAN. Bene quidem, Æsculapi, & erudite. Verum enim uero, solaris calor in certis locis efficit vt albi sint homines: in aliis fusci & nigri, in quibusdam rubicundi, rufi, &c. pro maiori illius incremento & detrimento. ÆSCVLAP. Ita natiuus corporum calor, Vrania, in certis corporibus efficit, vt quędam sint alba, alia fusca & nigra, nonnulla rubicũda, &c. pro illius copia vel inopia, incremento vel detrimento. Quanquam medicos meos ad humores sub cute latenteis, & redundanteis id etiam recte accommodare scio.

Solaris caloris actiones variæ sunt & opera.

Natiui caloris actiones variæ sunt & opera.

VRAN. Probo quæ dicis ac laudo, Æsculapi. Sed quid hoc quod illemet Solis calor prout validior est aut imbecillior, efficit vt loca quędam fœcunda sint, alia sterilia, nonnulla fœtida & tristia, alia bene olẽtia, iucunda ac plausibilia? ÆSC. Quid hoc, Vrania, quod innatus humanorum corporũ calor diuinus ac æthereus, prout validus est aut imbecillus, efficit vt corpora alia vegeta sint & fœcunda: alia languida & sterilia: nonnulla putria, tristia & fœtida, si paucus sit, idemque languidus, & ad ingestorum coctionem longe impar: mul-

Solaris caloris energia multiplex.

Natiui caloris energia multiplex.

ta insuper bene olētia, iucunda ac læta, si probe cibos cōficiat, nullas cruditates relinquat, & ex chylo sanguinem laudabilem elaboret. VRAN. Sic esse arbitror, Æsculapi. Ceterum, Solis ille idem calor, aut (si vis) tepor, magnū naturæ seminarium Academicis nuncupatus: qui corpus quidem non est, quin potius cælestis qualitas quædam, essentiæ suæ tenuitate, ad penitissimos vsq; terrę & aquę recessus, per superiora elementa, cæca omnibus via sese insinuat, ac vires exerit. ÆSCVL. Natiuus corporum humanorum calor, Vrania, qui cum suo spiritu corpus non est, sed huius tui solaris teporis soboles, & germen, ad intimam vsque ossium medullam, & profundissimas rerum corporis latebras, vt antea dictum est, cęca omnibus via, sese insinuat, vires exerit, ac transfundit. VRAN. Ille idem calor, solaris inquam, vt ab eo non recedam, semper est (nisi fortasse impeditus) cum splendore: tamdiu a suo exortu nos illustrans & fouens, donec Sol ipse suum radium subduxerit, & a nobis fugiens, tenebras luci contrarias, deorsum peperit. ÆSCVL. Mirarer, nisi cœlestis esses, Vrania, tantum eruditionis philosophicæ in fœmina posse reperiri. Age, natiuus calor, qui semper est cum spiritu & splendore quodam, ista omnia quæ de Sole modo attulisti, in humanis corporibus molitur. Nam illorum vitā ab exortu & natiuitate tandiu fouet, donec eius vibratio, radius, præsentia, actio, & spiraculum, inde euanuerit: ac mortis tenebras (in suam familiam reuolans) immiserit: vt calor ipse cum sui spiritus radiatione, sit quodammodo

Solaris caloris vis mira & penetrabilis vsq; ad intima terræ & aquæ.

Natiui caloris vis cum suo spiritu vsq; ad intimas carnis & ossiū partes penetrat.

Solis calor & splendor sua præsentia terram fouet ac temperat.

Natiuus calor cum suo spiritu sua præsentia corpus fouet ac temperat.

modo corporis lux & vita, ſicuti Sol mundi. VRAN. Pauca ſuperſunt quæ hic tibi proponam, Æſculapi: ſolaris calor ad rerum inferiorum generationem & modificationem, temperato Iouis tepore, de omnibus ſtellis, ſicuti adnotarunt priſci, maxime gaudet, ac recreatur. ÆSC Sic natiuus humanorum corporum calor, vitæ pabulum omnium præſtantiſſimum, vna cum vectore ſuo, & perpetuo comite ſpiritu, temperato ſanguine (in quo eius ſubiectum meus ſtatuit Galenus) ad res corporis modificandas, & ſuſtinendas maxime gaudet, atq; recreatur. VRAN. Hoc ſolū reſtat iſto colloquio: Solaris calor, qui totus eſt in ſpiritu, a cælo in ſibi ſuppoſitam mundi vniuerſitatem diffuſus, naturales rerū omnium facultates in alendo, vegetando, operando, aut quomodocunq; aliter agendo fouet, regit, & excitat: ſe rebus omnibus ſic accommodans, ſic ſingulorum naturis inſeruiens, vt quantum cuiuſque conditio, & facultas deſiderat, quantum ipſa ſubiecti præparatio ferre poteſt, tantum exhibeat & infundat. ÆSC. Ad hunc fere modum, natiuus humanorum corporum calor, qui totus meo Galeno & medicorum filiis eſt in ſpiritu, facultates corporis omnes, atq; adeo naturalem, ad opus excitat, & in cibo attrahendo, retinendo, coquendo, diſtribuendo & aſſimilando firmat, roborat, & adiuuat. Rebus omnibus corporis ſic ſe accommodans, ſic ſingulis organis inſeruiens, vt quantum cuiuſq; facultas expetit, tantum exhibeat, & gratis impertiat.

Solaris calor, temperato Iouis tepore, recreatur.

Natiuus corporum calor temperato ſang. tepore recreatur.

Solaris calor & ſpiritus, rerum terræ facultates omnes ad actionem præparat & excitat.

Natiuus corporum calor vna cum ſuo ſpiritu, res corporis eiuſdem facultates omnes, ad opus præparat & excitat.

DIALOGVS SEPTIMVS, DE Solis cum corde humano aptatione.

VRANIA.

Dispeream, Æsculapi, si vnquam credidissem tantum harmoniæ inesse humano corpori cum cælis. Fac, obsecro te, per tuum lucum Epidaurensem, in quo neq; mori quispiam potuit, neque grauida mulier parere, vt reliqua deinceps eadem facilitate intelligam. Rursum itaq;, imo vero decies, & centies (nihil refert quoties, modo bene, & apposite) Solem militiæ cælestis ducem incomparabilem tibi proponam: quem prisci nihil latere, nihilque fugere scripserunt, ac semper iuuenem, semperque renascentem perhibuerunt. Hunc motu & radio, interiora ac superiora quæque temperare, fouere, ac vitali spiraculo perfundere, non tam est traditum, quam de experientia cuique cognitum. quod tametsi ad alia entia paulo ante est detortum, nihil moueberis si ad præsentem sermonem accommodabitur.

Sol motu suo, & vitali spiraculo res mundi omnes perfundit & inspirat.

ÆSCVL. Pro tuo iure, quæcunque voles, apud me potes, Vrania. Itaque tuæ positioni aptare studebo cor humanum, fabricæ corporis, si Peripateticis credis, fundamentum primum, & columen adprime suspiciendum. Quod vitali spiraculo, & pulsante motu, tam ei subiectas, quam superpositas corporis res omnes perfundere, & arteriarum adminiculo, inspirare & vegetare, non tam est scriptum, quam de experientia compertum.

Cor humanum motu suo, & vitali spiritu, res corporis omnes perfundit ac inspirat.

VRAN. Idem Solis motus, inferiora perpetuo radio pulsans, & vbique res mundi omnes illustrans, cui indefessus comes est spiri-

Solis motu & spiritu nõ potest carere mundus.

tus,

tus, si vel intermitteretur, vel penit' a mundo subduceretur, nullũ neq; animal, neq; planta quemadmodum tuus scripsit Galen. vel momento stare posset. ÆSC. Sic cordis perpetuo pulsans motus per suas & arteriarum systolas, necnon diastolas, cui indefessius comes est vitalis spiritus, si intermitteretur, vel penitus a corpore subduceretur, nullum neq; viscus, neque membrum stare posset, vel quoquo modo viuere. VRAN. Sane acutus es, & in respõdendo sanequam ingeniosus, Æsculapi. Sed ipse idem Sol, salutaris caloris inexplicabili diuinæ prouidentiæ consilio, fœcundissimũ habetur promptuarium, rebus terræ gignendis, alendis, ac temperandis, spiritum viuificum, & mere æthereum instillans. Cuius fons inexhaustus, & vbiq; fluens, ac omnia irrigãs, cum dicto sole quotidie circumfertur. Huicquid simile gerit humanum corpus? ÆSC. Cor, Vrania, quod equidem vitalis caloris diuinum est armarium, reb. corporis temperandis, fouendis ac alendis, spiritum vere cælestem & æthereum emittens. Cuius fons limpidus & aureus res omnes corporis perfundens, cum dicto corde quotidie circumfertur. VRANIA. Præsente Solis benefico lumine, & salutari radiorum eius distributione, terræ partes omnes suis muneribus, quasi præsente patrefamilias, quotidie bellissime vtuntur: ac detrimenta, si quæ habet, aut illi intẽtantur, facile agnoscũt. Eiusdẽ absentia aut laborib. omnia imbecilliora euaduut. ÆSC. Sic præsente cordis salutari pulsatione, necnon valente vitali facultate (quæ ex corde pendet, perinde atq; a Sole radi') corporis partes omnes, veluti fu-

Cordis motu & vitali eius spiritu non potest carera corpus.

Sol salutaris caloris ac vitalis est fons.

Cor vitalis caloris ac beneficii est fõs.

Solaris caloris actio & præsentia rebus terræ confert, absentia incommodat.

Cordis actio & eiusdem calorifici spiritus præsentia rebus corporis commodat, absentia incommodat.

perſtite in familia parente, ſuas actiones & munera probe obeunt. Contrario ſe habente modo, hoc eſt, laborante eo, omnia in [illegible]liora euadunt. VRAN. Paucis multa complecteris, Æſculapi, meq; in proponendo iamiam ſollicitam reddis. Inſiſtam tamen, atque eundem Solem tibi producam: quem de fixorum aliquot ſiderum, & item planetarum radiatione, temperie, aſpectu, pulſatione, natura ac laboribus, de cardine ſui temperamenti poſſe auerti, impediri, aut ſaltem mutari, (tametſi Homero cæli rex dicatur) ſolenneſq; decretorum ſuorum vires per aerem ex æquo nō ſemper obire, fidem inexpugnabilem hactenus fecerunt, quum alia permulta, tum mutationum aeris annuæ obſeruationes, & quatuor tempeſtatum anni conſtitutiones ſæpenumero præpoſteræ. Quæ ſi de Sole penitus penderent, tibi ſimiles & conſtantes vtique eſſent: cum vniformem & motum, & locum fere vnoquoq; anno in ſuo orbe ille teneat, ac habeat. Quid his de tota humanorum corporum familia oppones, diuine Æſculapi? ÆSCVL. Humanum cor, Vrania, ſicuti perſuadebunt quotidiani caſus, & velis nolis, fateri coget experientia, rerum incertarum certiſſima magiſtra. Nam licet inſiti caloris corpus ſuſtinentis fomes ſit, & origo: adhæc partium omnium corporis, Peripateticis, prima & nobiliſſima, vitæque prætorium maieſtatis plenum, ac ſpirituum cella veluti promptuaria, necnon vitæ domicilium: nihilominus de aliorum viſcerum intemperie, morbo, offenſa, vitio, & pulſatione, ob viciniam, vinculum, ſympa-

Sol de aliorũ ſiderum intemperie & laboribus præpediri poteſt, vel interturbari.

Cor humanũ de aliorum viſcerum intemperie & laborib. præpediri poteſt vel interturbari.

sympathiam,& cõtubernii fœdus, de sui temperamenti harmonia intercidere posse, & cõfi[illegible] operationum nonnihil obliuisci, tam est certum, quam quod maxime. VRAN. Vbique magnus es: sed Solem in cælo si posueris inferius, vbi nunc est Luna, ardebunt inferiora. Si vero superius, ad Pyroentis, vel Phaethontis regionem, nulla terræ pars inferior vitalis erit, ac habitabilis, propter vim frigoris: vt ad verbum tuus scripsit Galenus. AESCVL. Agnosco incomparabilis mei Galeni sententiam & verba, licet Græce fuerit loquutus, Vrania. Sic, in humano corpore si ipsum cor inferius posueris vbi nunc sunt genua, calebunt inferiora ob viciniam. Si vero superius ad capitis regionem collocaueris, nulla corporis portio inferior vitalis erit, propter caloris penuriam: cuius promptuarium vere diuinum est cor. Merito itaq; (quemadmodum postea ostendam) medium fere locum in corpore, perinde atque Sol in cælo, sibi coaptauit. V R A N. Vtinam tam prompta essem in proponendo, quam tu in respõdendo. Hoc cum reliquis mihi dilue. Sol a planetis qui illum hinc inde stipant (vt regem satellites) quotidie certa officia & ministeria ad rerum mundi gubernationem, statum ac modificationem recipit: habetque illos consortes & collegas potius, quam subsidiarios, vel auxiliares. Quod mihi negare si perrexeris, proferam Mercurii contemporanei tui testimonium. Mens & lux (inquit) cum verbo suo septem deinceps fabricauit gubernatores, qui circulis mundum sensibilem com-

Sol in cælo iustam & debitam sedem habet.

Cor in humano corpore sedem iustam & debitam habet.

Sol aliarum stellarum adminiculis vtitur in temperanda rerum mundi vniuersitate.

plectuntur, illorumq; diſpoſitio Fatum vocatur. ÆSC. Tametſi vrges Vrania idcirco mundum vincis. Opponam ipſam mei humanum cor. quod equidem certa officia & debita miniſteria a præcordiis & viſceribus, quæ hinc inde aſſident, & ſuſque, deque (vt comites principem) illud ſtipant, excipere tam probatum (opinor) habes, vt amplius a me probari nolis: Nec rurſum oſtēdere, ad rerum corporis moderationem illa ipſa viſcera pro conſortibus & collegis agnoſcere potius, quam pro ſubſidiariis, & auxiliaribus. Quod negare ſi cōtendis, ad ea quæ a me ſuperius dicta ſunt, & deinceps dicentur, te placide remittam. VRAN. Tam facile tibi aſſentio, & ex animo credo, Æſculapi, quam Delphico patris tui oraculo. Sed illud mihi interim in mentem venit: Radiorum Solis æſtum & ἐμπύρευμα, per aerem diurno tempore ſparſum, a frigida & humida Lunæ ἰδιοσυγκρασίᾳ per noctem frangi, vel ſaltem mediocriter temperari, ab omnibus eſt obſeruatum. ÆSCVL. Sic cordis humani æſtum & feruorem (nam ex meo Hippocrate cor ſemper feruere oportet, reliquas partes non frigere ſatis eſt) a cerebri frigiditate, & pene dixerim humiditate modificari, negatum non eſt. Quod poſtremum, ſicuti Luna ſuum agnoſcit, ita prius Sol: quemadmodum antea a me probatum eſt, & poſthac planius demonſtrabitur. VRAN. Me hic dies potius deficiat quam verba, Æſculapi. Sed tuus Sol Areopagitæ Dionyſio perſpicua Dei ſtatua nuncupatus, die, nocteq; ſuum motum

Cor humanum aliorum viſcerum adminiculis vtitur in temperanda rerum corporis vniuerſitate.

Solis æſtum temperat Luna.

Cordis æſtum temperat cerebrum.

Sol ſuum motum nunquam intermittit.

rebus

rebus mundi necessarium, nunquam detrectat: nec vllam officii intermissionem facit. ÆSCVLAP. Leue est quod adfers, Vrania: nam cor rerum omnium corporis pars, vt dixi, nobilissima, & ob id principi Soli (ab antiquis cæli cor appellato) tanquam princeps tacito connubio sociata, quidquid id est quod nunc proposuisti, ob oculos expeditissime ponit. Illud enim nullo tempore, siue diurnum fuerit, siue nocturnum, a motu rebus corporis necessario, nec item ex pulsatione per arterias conquiescit, nec illam officii sui intermissionem facit. VRANIA. Theseo aliquo deinceps, vt video mihi opus erit. Sed quid hoc, Æsculapi? Diuinus ille idem Sol, a tuo Galeno sydus honoratissimum nuncupatus, & a Iulio Firmico Optimus Maximus, inter septem errantes stellas, teste eodem Galeno, locum qui virtutis est, medium obtinet: suos satellites (planetas inquam) tam sursum quam deorsum, vbicunque, & quoties desideratum erit, pro rebus mundi paratissimos & instructissimos habens, ac intuens. ÆSCVL. Sic humanum cor, Vrania, viscerum omnium viscus nobilissimum, in medio omnino thoracis sinu collocatur. Qui locus, vt meus tradit Galenus, ad firmitatem aptissimus est, & ad æquabilem cum toto pulmone refrigerationem sanequam opportunus: vbi tam sursum quam deorsum, vbicunq; & quoties desideratum erit, instructissimi & paratissimi pro rebus corporis, illi assident satellites, viscera nimirum. VRAN. Nullus est Deorum, Æsculapi, nedum hominum,

Cor suum motum nunquam intermittit.

Sol in medio planetarum iacet.

Cor in medio thoracis iacet.

cuius ſermones libentius excipiam. Ceterum, Solis motus & planetarum, qui mundo æque neceſſarius eſt atq; perpetuus, a nemine mortalium ſedari poteſt, imovero ne quidem impediri, niſi corruente, & ſuum finem habente tota rerum mundi vniuerſitate: ſi fieri quidē id poſſet vi humana. Æ S C. Eadem via, cordis motus, & arteriarum pulſatio, vitæ humanæ æque neceſſaria ac perpetua, ſi ſecundum naturam ſe habuerit homo, a nemine ſedari, imo vero, ne impediri quidem poteſt, niſi corruente, & ſuum finem habente tota rerum corporis vniuerſitate. V R A N. Proſpice tibi, Æſculapi: nam graue neſcio quid ac difficile tibi propono. Si quando ſalutari Phœbi calore, & lumine, quæ duo ſimul ſunt, inferiora priuari contingit (quemadmodum fit per illius labores) aut ipſum Solem quouis alio modo affici, vniuerſam mundi machinam, atque adeo terram ipſam in ſympathiam venire, & hinc detrimenta ſuis rebus male metuere, philoſophiæ elementario cuique notiſſimum eſſe arbitror, nedum tibi, in rebus cæli & totius naturę exercitatiſſimo. Cui rei, quid dabis in humano corpore ſimile? Æ S C V L. Iam centies memoratum cor, Vrania, quod equidem inſignem laborem ſi ſuſtinuerit, aut parte aliqua vnitionis ſuæ ſolutionem acceperit (niſi fortaſſe in cono, & turbinato eius mucrone infra læuam papillam, qua parte baſi eſt paulo carnoſius) vel alio quouis modo affectum fuerit, & de ſua ſymmetria, quaſi de gradu turbatum particulas humani domicilii omnes, imo vero ipſum domicilium totum,

Solis motum & planetarū ſedare nemo poteſt.

Cordis motū & arteriarū ſedare nemo poteſt.

Solis labores rebus terræ incōmodant.

Cordis labores & affectus reb. corporis ſummopere incommodant.

quan-

quantum est (quod cor actionem toti corpori, perinde atque Sol mundo vniuerso, communem habeat & necessariam) illico in sympathiam venire, condolere, trepidare, ab officio cessare, & si perseuerarit, illi tandem commori, luce meridiana clarius euadit. Nec temere, mea quidem sententia, cum post meum Hippocratem, qui non tam fallere (vt est apud Macrobium) quam falli nouit, meus itidem Galenus scribat, humani corporis operosum theatrum, ea arte esse architectatum, vt vna illius agitata particula, offensa, vel pulsata, reliquæ omnes facile moueantur, & in assensum cum auxilio ex tempore accurrant. Quod facere in toto si aggreditur vnguis, corporis portio abiectissima, (si tamen inter illius partes habendum censes) si digitus, si neruulus, si interaneorum aliquod: si dens, si pilus, nihil cum toto corpore gerens commune, quid a corde, partium omnium corporis præstantissima, & vitam humanam in se claudente, fieri mihi donabis? VRAN. Quæ in labris natabant, Æsculapi, dum doctissimis tuis responsionibus animum intendo, effugerunt, ac præteruolarant. Illud interim succurrit, quanquam fortasse prius dictum: Solis & planetarum motu, necnon pulsatione, & perpetua radiorum vibratione, rerum sublunarium vniuersitas carere non potest. ÆSC. Ita cordis motu, Vrania, vt iam millies est cantatum, & aspiratione eiusdem, necnon perpetua ex illo arteriarum pulsatione, humanum corpus carere non potest. In cuius rei fidem, te quasi manu adducēt arteriarum

Solis motu & planetarum pulsatione indiget partium terræ uniuersitas. Cordis motu & arteriarū pulsatione indiget partium corporis uniuersitas.

interceptiones: quæ aut vinculis, vt meus habet Galenus, aut aliis causis factæ, quia per has cordis aspiratio prohibetur, mo[illegible] tanquam attonitum, inutile, & mortuum, repentino lapsu reddunt, vel saltem repræsentant. Quod de experientia tibi manifestum relinquitur. V R A N. Hoc postremum restat, Æsculapi: Sol duos habet orbes, & totidem motus a se inuicem discretos: quibus aurigantibus, tam sursum quã deorsum suos radios, & aspirationem, ad rerum modificationem dispergit, & quaquauersum fundit. Æ S C V L A P. Cor, per systolen & diastolen, contrarios habet duos motus, Vrania, & totidem orbiculares fere capsulas a se inuicem discretas. Ex quibus insignes ramos venæ arteriosæ arteriæ venosæ, atque ex his propagines immensas (radios esse iudices) vndique spargit, & ad modificandam aspiratione sua vitali rerum corporis vniuersitatem, quaquauersum fundit.

Sol duos habet in cælo motus & orbes.

Cor duos habet motus, & orbiculatas totidem capsulas.

DIALOGVS OCTAVVS, IN QVO habetur collatio naturæ stellarum cæli, cum humani corporis humoribus.

VRANIA.

NActa occasionem, Æsculapi, qua per tuam clementiam tecum hodie libere colloquar, vrgere, instare, & multa proponere non cessabo, donec factum mihi satis intellexero, ad perfectam cognitionem harmoniæ cæli & hominis. Dic itaq; per istud tuum caluitium

uitium (quamquam in ... comitatur, celer) quid sibi vult, quod Saturnus ... longinquitatis ... pertinacem ... coercet, obtundit, ac repellit ... Iouis temperata calid... & humiditas: adeo vt cum illius frigido pugnet huius calidum, & cū sicco humidum. ... quid huic rei oppones simile in humano corpore? Æ S C. Paucis respondebo, Vrania, nisi absurditas rerum quas hic tibi sum oppositurus, vocem mihi præriperet. Verumenimuero, quoniam primo hodiernæ diei colloquio, in eam rem tecum modeste fidei me sum præfatus: tuq; mihi quidquid liberet, idem vt liceret candide condonasti, seruato vbiq;, quoad eius fieri poterit, tuarum, mearumq; rerum decoro, in gratiam cœptæ demonstrationis, hoc colloquium & alia quotquot voles tibi concedere nec grauabor, nec detrectabo. Obiicio itaq; his quæ iamiam mihi proposuisti, melancholicum succum: cui venerāda antiquitas, in humano corpore, tum Saturnum & parentem, & fautorem fecit. Huius refractariam malitiam in ariditate & frigiditate latentem, a sanguinis secundum naturam se habentis (quem etiam Iupiter suum agnoscit) miti vapore, & blandula humiditate obtundi, ac temperari nemo nescit. Quod priscos poëtas voluisse, quis negabit? dum Iouem Saturno patri testiculos (in quibus virile robur iacet) secuisse, vero veriùs sunt commenti? Castrat itaque Saturnum Iupiter, hoc est, ab immiti sua temperatura, ad mitiorem reuocat: & a propria natura, in aliam, blande ac placide commutat. V R A N I A.

Saturni intemperies temperata per Iouem.

Melancholici succi intemperies a temperato sanguine mitescit.

Martis malitiam temperat Venus.

Flauæ bilis malitiam temperat dulcis pituita.

Nullum est disciplinarum vestigiũ quod non attigeris Æsculapi: sed mirari desinam genealogiæ tuæ memor. Ceterum, quotusquisque est, qui non intelligat effrenes Martii sideris furias, in calidum & siccum potentissime vergentes, a frigidula simul & humidula Veneris temperatura madefieri, frenari ac valde mitescere? ÆSC. Quotusquisq; est, Vrania, in rebus corporis, vel per caliginem, versatus, qui non intelligat biliosum humorem (cui præsidere fertur Mars) a pituita, Veneri suo quodam iure inaugurata, tẽperari, frangi, ac dilui? Quod priscos voluisse in tam frequenti Martis cum Veneris furto & congressu, quis neget? VRANIA. Quis non videt, Æsculapi, quod planetæ (præcipua cælorum ornamenta) quorum potentia, teste tuo Galeno, abunde fruimur, non vno semper stant loco, nec vniformiter mouentur? Quis nescit quod nunc alti, nunc infimi, nunc vicini, nunc dissiti, modo citati, alias lenti, quandoque recti, & nonnunquam regradarii per Zodiacum incedunt? atque ex ea diuersitate, dubiam cum in elementis, tum rebus inferioribus (quæ ex illis constant) pugnam promouent & excitant? ÆSCVLAP. Quis non videt, Vrania, humores in humano corpore eandem diuersitatem & agitationem agnoscere? Quotusquisque est, qui non animaduertit illos vno loco haudquaquam stare, nec vniformiter moueri? sed nũc sursum ad oculos, dentes, collum: modo deorsum, ad ischium, inguina, genu, malleolum, articulos, nunc ante, modo retro, alias dextrorsum, quandoque sinistrorsum, deerrare,

Planetarum motus varius est ac multiformis.

Humorum corporis motus, varius est ac multiformis.

ferri,

ferri, trudi ac transmitti? idq; passu nunc lento, nunc ...eri, alias recto, alias errabundo, pro va... amoris natura. Ex quo dubiam in rebus corporis pugnam & tragœdiam excitari, credere (nisi valde fallor) malunt omnes, quam suo incommodo experiri. VRAN. Quid illud, Æsculapi? Solis amœnissimus tepor, & sospitatores eiusdem radii, terræ, atque aquæ, necnon corporibus in illis natis & educatis, spiritum viuificum quotidie inspirant, fomentumque salutare sese illis exhibent. ÆSCVL. Sic sanguinis tepor & vapor mitissimus, Vrania, in iecinore, ceu natiuo loco, omnium primum elaboratus, vitali spiritui, necnon animali, postea partibus omnibus in corpore natis & educatis, per proprios ductus, ceu per radios quosdam, sese fomentum salutare, & viuificum spiraculum exhibet. VRAN. Mirus es artifex, Æsculapi, in inueniendo, disponendo, eloquendo & respondendo. Age tamen, planetæ quatuor, Iupiter, Venus, Mars & Saturnus, post Solem & Lunam (qui in cælo, vt rex & regina habentur) magnos vsus obtinent in hac inferiori rerum mundi vniuersitate cōtemperanda. Iupiter, vt nutriat. Vnde Ζεὺς, Græcis, quasi dicas ζωὴ, hoc est vita, nūcupatur. Venus, vt humidulo suo radio, terrā per medium aerē præparet, ac furtim mouendo, quadantenus subigat. Vnde ἀφροδίτη quasi humore & spuma gaudens, apud Græcos nomen est adepta. Mars, vt a putribus & excrementosis rebus, quæ multæ in telluris vtero latitant, ipsam terram expurget: ac de

Solis calor vitam de proprio spiritu rebus terræ impertit. Sanguinis vapor vitam per spiritus rebus corporis impertit.

Calor planetæ quatuor magnos vsus obtinent in temperanda & medicina rerum terræ harmonia.

illabente suo radio, veluti [illegible]opis quibusdam, euerrat. Saturnus, vt eiusdem actiones internas & proprium calorem suo frigid[illegible]mo intendat, atq; adstringendo, quæ ex vsu sunt, retinere cogat. Quibus simile quidnam reperis in humano corpore Æsculapi? ÆSC. Humores quatuor naturales, Vrania, qui suos in humano corpore vsus etiam agnoscunt. Nam sanguis, qui (vt dixi) tuum Iouem fautorem agnoscit, omnium maxime nutrit. Pituita præsertim dulcis & naturalis, Veneri inauthorata, corpus emollit, præparat, & ad grauantium egestionem quadantenus lubricat. Flaua bilis, quæ Marti mancipatur, intestina, & pene dixerim, corpus totum ab excrementorum putredine vindicat, superfluaq; humiditate expurgat, & abstergit irritata excretione, tam per superiora, quam inferiora. Atra bilis, seu melancholicus succus, Saturno addictus, ventriculi actiones adiuuat, vt meus scripsit Galenus, ventremq; intendit, & in seipsum contrahit, ad cibos exquisite comprehendendos, & quousq; plene coquantur, retinendos. Quibus addes, quod etiam, secundum nonnullos, appetentiam mouet. VRAN. Tantam rerum cognitionem tibi non inuideo Æsculapi, miror magis. Ceterum, de omnibus planetis, duos post Solem & Lunam, rerum naturæ amicos & familiares esse constat: Iouem nomino, ac Venerem (qui benefici a Ptolomæo recte fuerunt nuncupati) ille, quod nutriat, vt iam dictum est: hæc, quod madefaciat, & roscidum spiraculum, per vniuersum terræ gremium effundat. ÆSC. Sic ex humoribus duo, rebus corpo-

Corporum humores quatuor magnos vsus obtinent in temperanda & modificanda rerum corporis œconomia.

Ex planetis duo sunt reb. terræ amici & familiares.

Ex humorib. duo sunt reb.

corporis familiares sunt, Vrania: sanguis & pituita. ille, quod nutriat, sicut nunc admonui. Hæc potissimum insipida, quod irroret, madefaciat, & in sanguinem naturæ amicum, a natiuo calore excoqui facillime possit. VRAN. Imploranda hic mihi sunt aduersum te omnia omnium planetarum, omnium cælorum, & stellarum omnium auxilia. Nam in excogitando & proponendo fere deficio: sed interim illud occurrit: Martia stella, quam æstuantissimam & retorridam omnes nouerunt, si de idoneo signo, Soli vel insanæ Caniculæ, per Cerealia tempora copulabitur, quidquid inest succi rebus terræ, nisi alicunde prospiciatur, depasci, torrefacere, incendere, ac dissipare animaduertetur. ÆSCVLAP. Flaua bilis, quam calidissimam & æstuantissimam omnes nouerunt, in florentis ætatis feruido corpore, per æstatem idem omnino data occasione molitur. Nam si intra vasa corporis aliis humoribus remiscebitur & ibidem cum his incendetur (vt in synocho putri) vel sola exardebit (vt in tertiana continua & causo) succi quidquid inest rebus corporis, quidquid humidi benigni ve alimenti, promptissime excoquet: &, si comitem habuerit flammam, torrefaciet: atque nisi incendio per initia mature prospiciatur, depasto omni humido, in partes solidas, propterea quod deficit nutrimentum, vitæ iactura nulla victima expianda, tandem impetum faciet: ac febrem hecticam mortis certissimam nunciam pro foribus sistet. VRAN. Pape, quam egregie philosophatis Æscul.! Sed dic, amabo te, num sæpenume-

corporis amicæ & familiares.

Martia stella natura æstuantissima est & perniciosa.

Flaua bilis natura æstuantissima est.

Planetarum radii varios colores in nube appingũt.

ro obseruasti, quod mense aliquo lunari quoties certi planetæ fuerunt commotionum aeris indices, authores ac significato[illegible]ut illas nubes, sic vel pro cuiusque planetæ natura picturatas, in aere terram ambiente promouerunt & excitarunt? Quid isti rei proferes simile in humano corpore? Æ. S C. Cuperem te, o Vrania, Aristophani suas nubes relinquere. Veruntamen vt hic, perinde atque in reliquis tibi faciam satis, de crassiori exemplo, & longius fortasse petito, positioni tuæ, humani corporis humores opponam: præsertim quum turgent, vt meus loquitur Hippocrates: & sua ad cutim vestigia deponũt. Nam hunc vel illum colorem, pro propria cuiusque humoris natura, ad summam cuticulam corpus ambientem appingere, fidem faciunt oculi. Quod ego familiarius tibi sum demonstraturus, vbi tuvicissim mihi ostenderis, quos in aeris nubibus colores tui depingant planetæ.

Corporum humores in cute varios colores appingunt.

Planetæ cælestes certos & peculiares habent colores.

VRAN. Mars rerum cæli philosophis, Latinis, Græcis, & Arabibus nubem flauam, rutilam, aut luteam in aere exprimit, & architectatur. Saturnus, liuidam, plumbeam & subnigram. Iupiter, purpuream, rubellam ac roseam. Venus pallidam, albicantem, & argenteam. Hic Solem, Lunam, & Mercurium [illegible] excludo, quia particulares colores non agnoscunt. Iam quod pollicitus es præsta, [illegible]pi. Æ. S C. Sic bilis vtraque & sanguis, cum pituita, humores quatuor corporis, totidem [illegible] a te planetis depictam picturam sibi concolore[illegible] statim effundunt [illegible] in corpore abundauerint; & ab imo in summũ, seu

Humores corporis, certos & peculiares habent colores.

ſeu a centro in circumferentiam emerſerint. Nam flaua bilis tuo Marti, vt millies eſt cantatum ad[...]ta, luteum colorem, & flauum illi imprimit: quemadmodum licet intueri in ictero, ſeu morbo regio: quem ob id nonnulli auriginem nuncupauerunt: adhæc in eryſipelate, & aliis. Atra bilis, ſeu melancholicus ſuccus Saturno mancipatus, liuidũ colorẽ, plumbeum, & ſubnigrum excitat. Quod indicant icteri nigri, ſeu fœdi colores in nubilibus: cancri inſuper, ac anthraces. Sanguis, ſi ſecundum naturam ſeſe habuerit, quia Iouem cognoſcit, ideo ebulliens, vel aliter ad ſummam cutem effuſus, purpureum colorem, rubellum, ac roſeum illi appingit. Quod manifeſtant phlegmonæ quam plurimæ, exanthemata, & id genus alia. Pituita naturalis, inſipida, & aquea Veneri aſcripta, pallidum colorem, & albicantem colorat. Qualis apparet in leucophlegmaticis, hydropicis & œdemate. Sed de his ſatis, Vrania, vel fortaſſe plura, ob rei indignitatem, quam opus fuerat. His itaque in præſentiarum omiſſis, te ad alia tranſire & moneo & hortor.

DIALOGVS NONVS, DE COAPTATIONE ſtellarum variarum, cum partib. humani corporis variis.

VRANIA.

Mihi ſane iucunda ſunt, & grata admodum colloquia tua, Æſculapi. Diſperéam ſi vllum te reſpondente mihi vnquam

obrepsit tædium. Dies integra, vix horula visa est. Itaq; per charissimos tuos liberos Machaonem & Podalirium peto & obtestor, vt reliquis eadem dexteritate pergas. Nam habeo quę serio deinceps tibi proponam. Phœbus ille naturæ moderator incomparabilis (ad cuius egregium spectaculum Socratem ab exortu ad occasum vsq; sæpenumero diriguisse ferunt) dum cum Cynthia sorore, radio & motu vniuersum terrarum orbē quantus est, e summo cælo quotidie perlustrat, mortalesque omnes illustrat, ac res terræ vniuersas, ad proprias actiones excitat quid in humano corpore mihi apposite depinget, ac repræsentabit? ÆSC. Duorum oculorum imaginem, Vrania: quos e capite (quorum gratia conditum putarunt nonnulli) quasi de cælo quodam altissimo corpus vniuersum, sicuti Sol mundum, radiis & motibus quotidie circumlustrare, & prospectare, ex eoq; aspectu, ceu lucerna quadam accensa, membra singula, saltem externa, vt sint in officio, & actiones suas obeāt, extimulare, ecquis (nisi fortasse lippus) nō videt, non suspicit, non admiratur? Quod priscos rerum cæli & naturæ philosophos voluisse, quis neget? dum duorum oculorum, dextrum Soli, sinistrum vero Lunæ (Aristoteli paruulus quidam est Sol) non dicam inauthorarunt sed plane simillimum fecerunt. In quo si dubitas, audire graue non erit, quid eam in rem post Platonem, meus scripserit Galenus vbique magnus. Ostendam (ait) oculum in corpore animalis organum lucidissimum, & Soli quam simillimum. VRAN. Non video quid sperare possim

Duo cælorū lumina motu & radio terram illustrant & excitant.

Duo corporum lumina sunt oculi: motibus & radiis corpus illustrant & excitant.

possim in hac arena aduersum te, Æsculapi: nam tot contra me iacula, vt antea dixi, retorquere quæ ego in te contorquere possum. Intendam arcum nihilominus, ac nouo hoc telo te lacessam. Cælestes globuli omnes, aut, si vis, stellæ tam maiores quam minores, sphæricam & orbicularem figuram præ se ferunt: vel faciente fidem oculorum sensu. ÆSC. Sic corporis partes omnes, Vrania, tam internæ, quam externæ, maiores perinde atq; minores, orbicularem figuram prorsus æmulantur, ac quodammodo repræsentant. Quod si negas, proferam in spectaculum interna viscera, renes testiculos, caput, oculos, brachia, digitos, tibias, venas, arterias, neruos, in summa totum corporis truncum. Quæ figura a sapientissimo conditore, vti meus scripsit Galenus, in hoc illis comparata fuit, quod ægre patiatur, & nullum offensioni expositum angulum prætendat, vel foras proiiciat. VRAN. Potius moueri cessabit meum cælum, quam vincam: instare tamen non desinam. Age: certum est quod stellæ quatuor, Sol, Luna, Iupiter & Venus, in cælo principatum obtinēt, valentq; præ cæteris benefico spiritu, natura, ac viribus; nec sibi tantum, sed aliis etiam abunde prosunt, rerumq; vniuersitatem de omnibus tuentur maxime, ac temperant. His quid simile gerit humanum corpus, pro quo mecum in hanc descendisti arenam? ÆSC. Partes corporis principes quatuor, Vrania, nimirum cor, cerebrum, iecur, & testes: quas dictis planetis quatuor rite addixerunt antiqui. Nam & natura, & spiritu, ceu radio quodam præpotē-

Partes cælorum stellatæ, seu stellæ, orbicularem figuram præ se ferunt.

Partes humani corporis orbicularem figuram præ se ferunt.

Præcipuæ cælorum partes seu stellæ sunt quatuor: quarum natura mirabilis.

Præcipuæ corporis partes sunt quatuor: quarum natura mirabilis.

te, necnon vegeta actione, admodum valent. Nec seipsis duntaxat gubernandis dant operam, aut sibi solis vnice prosunt, sed [illegible] quoque de se spiritus, tanquam iugi de fonte, ad corpus sustinendum, augendum, temperandum, & vegetandum affatim effundunt, & quaqua versum transfundunt: rerumq; corporis vniuersitatem de omnibus tuentur maxime ac temperant. Nam cor vitalem continet, ex elaborata aeris inspiratione, & sanguinis suauissimo halitu, quibusdam genitum. Is, per arterias, vt radius quidam, ad partes corporis vniuersas defertur, ac insiti caloris causa existit. Cerebrum animalem dispergit: illumque per neruos, ceu per fistulas quasdam, radiorum modo, in totum corpus ad sensum & motum iaculatur. Hepar, naturalem sustinet, ex quo per venas omnibus corporis partibus alimonia præbetur: aut, si mauis, nutriendi vis quædam emanat: si tamen aliquem esse spiritum naturalem mihi concedis. Testes, in vniuersum corpus vim plane masculam, & occulta natura, additoque spiraculo, energeiam ad generandum inexplicabilem, necnon robur toti corpori sufficiunt. Quod vel de experientia constat. Nam qui imbecillos, impeditos, deprauatos, vel resectos habent illos, in muliebrem prorsus naturam, vultu, voce & opere degenerant. Nec temere: nam virilitatis testes esse perhibentur, ex quo nomen habent. VRAN. Valeāt philosophorum scholæ omnes. Ego certe hodie te doctore Æscul. plus sum adepta eruditionis, quam vlla Academia vel toto triennio, disputando

Partes cælorum seu stellæ varia sunt naturæ ac tēperatura.

tando & ratiocinando infudisset. Sed rursum age? Ven[illegible]cultates, & ex his, vt ita dicam, actio[illegible]na cum motu, radio, & spiritu, longe diuersas quam Saturnus assequitur: & Iupiter, quam Mars: & Luna, quam Sol: & ita deinceps in reliquis. ÆSC. Ad hunc fere modum, Vrania, os quam neruus, & neruus quam caro, caput quam pes, thorax quã brachia, cor quam ventriculus, in summa, pars quæq; similiaris, organica, & instrumentaria, spiritus facultates, & actiones ab alia distinctas, humidumq; primigenium, ac innati caloris substantiam lõge diuersam adipiscitur, sustinet, ac recipit. Quod tametsi verissimum est, tibi nihilominus, multisq; aliis absurdum fortasse videbitur: propterea quod incorrupta corruptis, diuina humanis, & materialia extra omnem materiam positis compono. In quo si quid peccatur, & peccatum est, aut deinceps peccabitur, tam mihi a te, & candide, & facile condonatum puto, quam ego in re, & argumento simili vltro tibi condonare libentissime vellem. Quod vnum sæpius repeto, Vrania, quia intelligo extra reprehensionem non esse. VRAN. Bono animo esto, Æsculapi, nec in docendo, ac demonstrando (obiicere) fatigeris. Non es nescius, nihil esse ex omni parte perfectum ac probatum. Si vniuersalis res corporis tam erudite concilias, potes[illegible] me & animos omnes tibi facile conciliare: q[illegible] tamen paucis datũ esse intelligo, & maxime his quos æquus amauit Iupiter. adus ille tuus omnium Opt. Max. Ceterũ, ne a cœpta via deflectã, non ignoras, Æsculapi, planetas omnes cũ stellis,

Partes humanorum corporum variæ sunt natura & tẽperatura.

Particulæ cælo[illegible] lata omnes cum suis ra[illegible]

diis & spiritibus in id incumbunt vt rerum terræ vniuersitatem tueantur ac sustineant.

iam inde ex quo primum apparuerunt, sic fuisse compositos, vt ab officio nu[illegible]am cessent. sic erga mortalium res affectos, [illegible] o illis & rebus eorum viam ire, redireque numquam recusent: sic inferiori mundo, aurigante motu, & radio, vna cum occulto spiritu, obsequentes, vt viuificos suos & diuinos ignes, inoffenso tenore, quasi data in perpetuum obsequium fide, ei numquam detrectent. ÆSC. Hoc quidquid est, Vrania, quis nescit ad humani corporis ὁλομελίαν (vt venerandus meus Hippocrates loquitur) aut, si placet, ad totam corporis compagem aptissime detorqueri posse? Cuius partes omnes cum vniuersis facultatibus, a prima constitutione ita digestę & coagmentatæ videntur, eaq; harmonia compositæ, vt omnibus omnium horum atomis aurigātibus spiritibus, qui cum insito calore illarum habenas mouent, ab officio & propriis actionibus (nisi fortasse per morbos, vel aliter præpeditæ fuerint) cessent numquam: sic inuicem obsequentes, vt toti corpori suas operas inoffenso tenore detrectent numquam: sic mutuo famulantes, vt ad tutandam humani corporis vniuersitatem ad extremum vsque humanæ comœdiæ actum fatigentur numquam: quasi iurata illi in perpetuum obsequium fide. In quo quis Dei & naturæ summam artem non admiretur? Quis eiusdem eximiam erga humanum genus bonitatem, pietatem & prouidentiam non exosculetur, non amet, non veneretur? VRAN. Nunc demum verissimum illud esse experior Æsculapi, quod vulgo dici solet: admiratio ex igno-

Particulis humanorum corporum omnes spiritus item & facultates in id incumbunt, vt rerum corporis vniuersitatem tueantur ac sustineant.

ignorantia est. Ignoraui hactenus humani corporis maiestatem & dignitatem: vnde mirabilis nam esset homo, & vnde super reliquas animantes tantopere superbiret. Nunc te loquente, & doctior, & certior facta, mirari desino. Sed quid hoc, quod cælorum lucidæ partes omnes (stellas si placet nuncupa) vt hæc inferiora tueantur, ac temperent, duobus maxime indigent, motu nimirum, & omnia pulsante spiritu, queis perpetuum præbet comitatũ radius? ÆSC. Quid hoc, Vrania, quod humani corporis & partes, & particulę omnes, motu, ac spiritu pulsantium arteriarum, spirituosarumq; venarum præsidio opus maxime habent, vt & se temperent, & totum corporis theatrum tueantur atq; in harmonia contineant: quibus indiuiduus adest comes insitus calor cum spiritu, motus authore. Taceo hic perpetuum fluorem & motum continuum triplicis substantię, solidę, carnosæ, & spirituosæ. Adhæc corporis habitum, assiduo fluxui & transpirationi opportunum quemadmodum alumni mei, Hippocrates & Galenus egregie (vt omnia) posteritatem condocuerunt. VRAN. Prætereundum non est Æsculapi, quod partibus illis Zodiaci, quas signa appellitant, qualitates diuersæ insunt: a quibus rerum generandarum & corrumpendarum status omnis defluit. ÆSC. Nec itidem prætereundum, Vrania, quod partibus humani corporis temperamenta varia, & qualitates diuersę insunt: a quibus rerum in illo generandarum & corrumpendarum status omnis defluit. Nam sicuti humidum & siccum, frigidum & ca-

Partes cælorum stellatæ absq; motu & spiritu esse nõ possunt.

Partes humanorũ corporum absq; motu aliquo & spiritu esse nõ possunt.

Partes Zodiaci variarũ sunt qualitatum.

Partes humani corporis diuersarũ sunt qualitatum.

lidum in eodem subiecto, vt loquuntur philosophi, absq; aliquo medio esse non possunt: ita nec in cælo, nec corpore. Quocirca recte accommodateq; signorum tui cæli, vti etiam membrorum corporis, alia frigida & humida esse, alia sicca & calida, frigida item & sicca, adhæc calida & humida ostenderunt prisci, & de obseruatione probauerunt posteri. VRAN. Præclare quidem, Æsculapi. sed in cælo partes quædam sunt simplices, vt Sol, Luna, Venus, Mars, Iupiter, Saturnus, &c. Quædam vero compositæ, vt Orion, Taurus, Bootes, Leo, vtraque Vrsa, Virgo, Lupus, & huius picturæ imagines variæ. ÆSCVL. Sic in humano corpore partes quædam sunt simplices, siue similares, vt nerui, venæ, arteriæ, ossa, &c. Aliæ vero compositæ, siue dissimilares, vt cor, iecur, cerebrum, lien, ventriculus, pulmo, &c. VRANIA. Tibi tam varie erudito non est inauditum, omnium cælestium & sphærarum & stellarum chorum sanequam diuinum, rapidæ extimi orbis vertigini, vel de prima inuitatiuncula illico obedire. Quæ res quid habet in humano corpore simile? ÆSC. Vnius animalis facultatis maiestatem, Vrania, cuius imperium omne corporis theatrum, cum tota rerum illius multitudine sanequam admirabili, actutum (nisi fortasse aliunde præpediatur) capessere, seque ad illius motum vel leuissimum, perinde atque ad classici vocem extemplo componere, & de prima inuitatiuncula sequi, non est, nisi ἀφιλόσοφος, qui ignoret. VRAN. Pœnitet, imo vero pudet, quod tam temere in disputationem hodie tecum

Partium cælorum seu stellarum quædã sunt simplices, aliæ cõpositæ.

Partium humani corporis quædam sunt simplices, aliæ compositæ.

Partes cælorum omnes stellatæ vnius pareant imperio & motui.

Partes corporum omnes parent vnius imperio ac motui.

Partes cælorum seu stellæ per omnia sibi non respondent, nec similiter agunt.

cum descenderim. Quod certe ardentissimo discendi [illegible] non vincendi animo, factum puta[illegible]aque, vt reliqua ex te intelligamus, propono fixarum stellarum, quæ innumeræ sunt, adhæc errantium ordines, magnitudine, radios, situm, & qualitates quæ ad amussim per omnia, sibi inuicem nequaquam respondent. Ex quo fit, vt in hæc inferiora, eadem & vbiq; similia semper non operentur, nec immittant. ÆSCVL. Sic humani corporis partes tam similares, quam organicæ, quæ vt numerosissimæ sunt, ita fixarum stellarum, & item planetarum chorum insignem non inepte figurabūt, ordine, magnitudine, situ, qualitatibus, numero, figura & connexione inter se variant, ac differunt: functionesque diuersas, vt sunt diuersæ, sed suas tamen cuiq; parti congeneres, sustinent: nec eadem per omnia agitant, tametsi vni eidemque corpori, perinde atque vni cælo fixæ suæ stellæ, inesse prospiciantur. VRAN. Vtinam Deus aliquis me in Platonem conuerteret, Æsculapi, vel potius Platonis scientiam & acumen mihi hodie instillaret: diceres profecto rem tibi cum femina non esse. Vtut se res habet, ex Ptolemæo constat, imo vero de experientia, quod Mars calidus est: quia Soli, qui caloris est fons, propinquat: & Luna frigida, quia ab eodem distat. ÆSCVL. Sic hepar Marti addictum, Vrania, calidum est, quia a corde caloris promptuario non admodum distat, & cerebrum Lunæ mancipatum, frigidum, quia ab eodem multum abest. Quanquā scio apud meos medicos veriores & probabiliores rerū

Partes humani corporis non similiter respondent, nec similiter agunt.

In partes terræ Sol vicinius & remotius diuersimode agit.

In partes corporis, cor vicinius & remotius diuersimode agit.

Partium seu stellarum tã simplicium quam compositarum, qualitates sunt diuersæ.

istarum causas esse. VRAN. Hic mihi quiduis potius sperandum, quam vt vincam. Age? Saturno calidior est Mars: & vicissim Marte saturnus siccior. Adhac, Luna Venere humidior,& Venus Luna frigidior. Atque ita de inerrantibus stellis planetarum qualitates, & naturam resipientibus. Nam hyades humidiores sunt, quam Sirius: & Sirius siccior ac calidior,quam Orion. Insuper arcturus bootis calidior,quam tota Scorpii stellatio:& ita de reliquis. ÆSCVL. In hunc fere modum,Vrania, particulæ humanum domicilium compingẽtes, qualitatibus & temperamento separatim variant Nam osse siccior & frigidior est pilus: & post hunc cartilago. & quem Græci vt est in meo Galeno, χονδροσύνδεσμον, hoc est, cartilagineum nexum nuncupant. præterea caro cute est humidior ac calidior: & spinalis medulla vtraque humidior ac frigidior: rursum,cerebrum & hac & illa est multo humidius & cerebro adeps, cui concretio contingit. Caro,sanguis,& spiritus,temperamento calido & humido prædita sunt: sed ita vt spiritus calidissimus sit, deinde sanguis. postremo caro. Quod ad instrumentariarum partium, dissimilariumve, aut compositarum (quæ vt dixi, octauæ sphæræ imagines quodammodo figurant) aptare si videbitur, viam paucis aperio. Cor omnium partium humanarum calidissimum est, maxime sanguineum, & proinde humidum proximum illi est iecur: sequitur pulmo, qui calidus est, humidus, & spumosus. Cum hene renes calidi sunt & humidi, atque ita deinceps de reliquis. VRAN.

Partium corporis tam simplicium, quam compositarum, qualitates sunt diuersæ.

Tam

Tam exquisitam philosophiam, & rerum cor-
poris vsque ad eruditam expositionem, ha-
ctenus e ... ne audiueram, Æsculapi: sed iu-
uat te alio vocare. Non es ignarus, vnamquã-
que rerum terræ particulam, quæ vel nutri-
ri, vel aliquid in lucem proferre nata est, tri-
bus quæ in cælo sunt, & illinc manant, maxi
me (vt antea admonui) indigere. nimirum lu
mine, motu, & salutari hinc aura quaquauer-
sum illabente: aut, si me Peripatetice loqui
mauis, æthereo tepore & spiritu omnia deor-
sum occulte perflante, alente, ac vegetante.
ÆSCVL. Sic ignara non es, Vrania, quamli-
bet corporis humani particulam, quæ suas a-
ctiones in lucem est editura, vel nutritionis
commoda perceptura, trium spirituum qui in
corpore sunt, influente vi, motu, & vibratio
ne ceu lucente quodam radio, maxime opus
habere: hoc est (sicuti paulo ante admonui)
humido suo, insito calore, & comitante il
lum spiritu. VRANO. Te sque, quatenus bea-
tum, non dicam Hippocratem, qui suum in
te genus agnoscit, Æsculapi, sed & medico
rum ordines omnes qui te authorem, illustra-
torem ac patronum reuerentur. Ceterum, tu
mihi, vt opinor non inficiaberis Solem cum
aliis planetis (a quibus inferiora omnia mo
uentur) ipsis cæli Signis, Ariete, inquam,
Tauro, Geminis, &c. ad res terræ modifican-
das vti: eorundemq; ministerio ac opera gau-
dere. ÆSCVL. Proinde neque tu etiam,
opinor, Vrania, negabis, cor in humano cor-
pore cum aliis visceribus, vti venis, arteriis,
neruis, fibris, pellicula, & propria carne. co-

Partes terræ a trib. quæ in cælo sunt, vegetantur, fouentur, ac sustinentur.

Partes corporum a trib. quæ in corpore sunt, vegetantur, fouentur, ac sustinentur.

Sol & planetæ, cæli signis vtuntur.

Cor & viscera, corporis particulis vtuntur.

rundemque o[illegible]nium mini[illegible]teria ac operas ad res corporis modificandas ex[illegible]. VRANIA. Mirus es sane Æsculapi, & sup[illegible] omnes deos quos ego vnquam loquentes audiui, in respondendo promptus, & ad excogitandum ingeniosus: proinde patieris pro tuo candore, me rursum hæc paucis proponere. Certum est, de planetæ cuiusque effectionum mixtura, vt Iouis, Saturni, Martis, Mercurii, Veneris, Lunæ, atque adeo vnius Solis cuncta moderantis (a quo perinde atque a fomite omnia vigent) vniuersa quæ sub cælo sunt, statum suum perbelle sortiri. ÆSCVLAP. Sic etiam certum est, Vrania, de commixtione effectionum ipsorum viscerum, vt iecinoris, lienis, ventriculi, pulmonis, cerebri, testium, atque adeo vnius cordis, cuncta vt princeps moderantis, res corporis quasque statum suum perbelle sortiri. VRANIA. Hoc certe verissimum est: nunc demum in te experior quod vulgo dici solet, Æsculapi, patrem sequitur sua proles. Apollo rerum medicarum est parens, Æsculapius illarum doctor, & interpres sanequam diligens. Sed dic interim? ætherei ignes, elementis, perinde vt quibusdam suis instrumentis, suaque materia, vtuntur [illegible] e qu[illegible]bus tuus mundanus & mortalis homo constat: & per quæ, & intra quæ vitam quoque ducit. ÆSCVLAP. In hunc fere modum, Vrania humani corporis humana mens, aut, si mauis, humanus animus [illegible] spiritibus, sensibusque vtitur, perinde vt [illegible] nullam instrumentis, quibus (vis autem dicere) constat & per quæ viget. VRANIA. Agedum, Æscu-

De commixtione effectionum planetarum, res terræ statum suum sortiuntur.

De commixtione effectionum viscerum, res corporis statum suum sortiuntur.

Ætherei ignes elementis vtuntur.

Humanæ mentes spiritib. vtuntur.

Æsculapi. Incomprehensibilis illa quinq; pla-
netarum societas, tametsi diuersa habeatur,
sub duobus tamen principibus, Sole, inquam,
& Luna, cum innumeris fixarum stellarum
ordinibus, ad rerum inferiorum propagatio-
nem, custodiam, & generationem motibus,
luminibusque, & radiorum proiectione, sub
varia magnitudine, figura, & situ (vt sæpenu-
mero dictum est) symphoniam de multis
quasi vnam quotidie concinit & modulatur:

Partibus cœli tametsi diuersis mira inest symphonia ad rerum mundi custodiam.

Quæ res quid reperiet in humano corpore
simile? ÆSCVLAP. Inenarrabilem parti-
um omnium corporis tam internarum quam
externarum (etiam si diuersæ sint) societa-
tem, symmetriam, & consensum, ad tutãdam
& custodiendam ipsius microcosmi vniuersi-
tatem summopere vtilem. Nam siue magni-
tudinem illarum spectes, siue numerum, ad
hæc figuram, situm, connexionem, motum
aut actionem quamlibet, eo omnes tendere
deprehẽdes, vt totius corporis œconomiam,
& statum tutissime, &, quoad eius fieri potest,
diligentissime custodiant: in eiusq; auxilium
prorsus conspirent, ac symphoniam de mul-
tis, quasi vnam quotidie concinant, ac mo-
dulentur. in quo, Vrania quis Dei & naturæ
illi ancillanti, summam erga humanum ge-
nus bonitatem, iterum, imo vero centies, &
millies supra milies, non suspiciat, non vene-
retur, non amet? VRAN. O magnum & mul-
tis modis admirabilem Deum, qui in abditis-
sima rerum naturæ mysteria tam altissi-
me penetrauit! Quid tu, ac si viceris, subrides?
Non est (mihi crede) res admodum operosa.

Partib. corporis tametsi diuersis mira inest symphonia, ad rerum corporis custodiam.

barbatum deum, simplicem puellum & virginem superare. Quanquam tibi nondum etsi victorem pariter Age errantes stellas, ad hæc inerrantes tam magnas quam paruas a Sole & Luna digredientes, in contemplationem tibi obiicio. A quibus viuificum lumen, & gratissimū alimentum rebus omnibus inferioribus, per vnum æthera, radio & motu infundi ac refundi dum obseruas, dum animaduertis, quid obsecro, de rebus corporis ob oculos tibi habere videris? ÆSC. Minutulas & capillares maiusculas corporis venas non paucas, Vrania, a duabus quæ maiores dicuntur, caua scilicet, & porta, tanquam ex aureis duobus fluminibus singulis corporis partibus suum apparatum, nutrimentum, duce motu & spiritu, ceu quodam vehiculo infundentes, refundentes, ac suffundentes. VRAN. Quo magis procedunt colloquia nostra Æsculapi, eo admirabilior mihi semper videris. Ceterum, quoties per amica silentia noctis, cælum intueris partibus ac stellis tam variis, & multiplicibus concinnatum & cōspersum, magnis, inquam, paruis, albis, fuscis, rutilis, obscuris & aliis, quid tale in humano corpore obseruas, aut animo concipis? ÆSC. Ipsummet humanum corpus totū, Vrania, venis, arteriis, neruis, visceribus, intestinis, fibris, musculis tendonibus, ossibus, ligamentis, mēbranis, adipe, carne & cute, particulis inter se variis, diuersis, ac discoloribus, concinnatum & contextum: albis, fuscis, flauis, liuidis, rubellis magnis & paruis. VRAN. Non absurde sane, nisi quod (venia tamen & petita, & impetrata) rebus meis sacris, tua prophana

In duab. maioribus cæli stellis rerum terr. mod ficatio & vita maxime continetur.

In duab. maioribus venis rerum corporis mod ficatio & vita maxime continetur.

Partium cæli seu stellarum summa est varietas & diuersitas.

Partium humani corporis summa est varietas & diuersitas.

[illegible] mil[illegible] [illegible] Sed quid [illegible] & socialis [illegible] & san[illegible] Mar tis nat[illegible] non potest? nec item [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] & [illegible] Quid hoc, Vrania, quod nec [illegible] naturam: nec nec neruus, in [illegible] naturam: nec pulmo in hepat, in cerebr[illegible] [illegible]: nec pulmo in lienis materiam transire potest? VRAN. Mi-rum est quod tot cælorum particulæ vbique variæ & multiplices, aut si vis, stellarum tam errantium quam inerrantium, nobilium quam ignobilium, sanequam numerosa mul titudo certo concentu inuicem conuenit, in uicem sibi subseruit, inuicem & se & res mun di omnes temperat ac iuuat quemadmodum ego paucis hic demonstrarem nisi a[illegible] re formidarem. Huic rei quid simile dabis? ÆSCVLAP. Varias ac multiplices corpo ris partes tam nobiles, quam ignobiles. Nam miro concentu inuicem conueniunt, inui cem sibi subseruiunt, seque mutuo tempe rant atque iuuant. Quod familiariter tibi ostendo. Hepati alimenta & chylum præparat ventriculus atque elaborat: vicissim ventriculo, aliisque partibus sanguinem hepar, & cum calore, spiritum. Pulmo aerem cordi attrahit, conficit, excoquit & emen dat: cor, attenuatum sanguinem & spiri tuosum, alendo pulmoni sanequam ido neum illi condit, ac sufficit & ita deinceps. Quid, quod oculi manib prælucētes eis viam cōmonstrant? quid, quod manus oculos tuen-

Partes cæli seu stellæ, propriam suam temperiem & na[illegible] prorsus non exuunt.

Partes corpo. propriam suam n[illegible] prorsus non exuunt.

Partium cæli stellarum numerosa multitudo miro concentu inuicem conuenit ac se mutuo temperat.

Partium corporis numerosa multitudo miro concentu inuicem conuenit ac se mutuo temperat.

tur, & ab externis iniuriis defendutur. Quis non videt os cum tota sua compage eburnea, ventriculum, hepar, & vt paucis dicam, partes omnes corporis, alimenta in primo vestibulo conficiendo, mutua necessitudine iuuare, & rursum, dum alitur, ab his iuuari? Tradunt itaque vicarias operas, ac se inuicem temperant, iuuantq;, corporis perinde atque cæli, res omnes. VRAN. Mirabar si sic euaderem. Sed o me obliuiosam! Signiferum numerosæ multitudinis circulum, vt tuus scripsit Trismegistus, hic pene præterieram, quod tamen non oportet. Hunc, Ariete & Piscibus, tanquam initio & fine, si tamen initium & finem circulo præscribis, terminari dum audis, quid de humano corpore simile tibi proponis? ÆSC. Illud ipsum corpus totum, capite & pedibus, membris dictis signis mancipatis de priscorum authoritate, circumscriptum & terminatum. VRAN. Sed ille idem signifer circulus, Æsculapi, in quo Peripateticis via est vitæ & interitus, ad hæc inferiora varie miscenda, ac temperanda, triplici signorum tetrade constat, quatuor elementorum naturam & complicationem præ se ferente. Prima, Ariete, Tauro, Geminis & Cancro perficitur. In qua, signum primum igneum est, alterum terreum, tertium aerium, & quartum aqueum. Reliquas tetradas simili præditas temperamento, ne sim molesta, omitto. Nam tibi tam sunt notæ, quam amitæ tuæ Dianæ, sui (quod dicunt) canes. Verum age? quid isti rei conferes de toto humano corpore? ÆSC. Ipsum corpus totum, Vrania, quod equidem constat triplici

In Zodiaco initium est & finis.

In humano corpore initium est ac finis.

Partes Zodiaci varia sub diuersis qualitatibus distribuuntur.

plici partium tetrade, quatuor elementorum naturam & complicationem ad res corporis varie miscendas, & temperandas sustinente ac præ se ferente. Prima est in prima & summa corporis parte, nimirum in capite: quod vnũ, quatuor in se continet perinde atque primus tuus signorum quaternio. Visum inprimis, qui plane igneus est: cui respondet Aries, rerum cæli philosophis signum mere igneum. Præterea olfactum, qui terreæ naturæ, vt cælestis Taurus, quadantenus est particeps. Tertio loco, auditum, qui pure aëreus esse cẽsetur, vt tua Geminorum stellatio. Postremo, gustatum, aqueæ vtcumque naturæ, qualis est Cancer in cælo. Sic Thorax, corporis [illegible] altera, suam habet τετράδα perinde atque Zodiacus. In qua se cor inprimis offert: quod alumnulis meis Hippocrati, & Galeno, feruens semper est, qualis cælestis Leonis natura. Secundo loco, διάφραγμα, ob robur & densitatem nonnihil terreum, quà est in cælo Virginis astrum. Tertio arteriarũ origo, quas aërias esse, vel de motu & pulsatione constat: cuiusmodi esse fertur in signifero Libra. Vltima cõnumeratione pulmo occurrit, qui pituitosus est, molliculus, & aqueus, vti cælestis Scorpio. Sequitur venter inferior, postremus corporis ternio, qui suã cum tuo Zodiaco tetraden hic etiã agnoscit. In hoc iecur omniũ primum occurrit calidũ ob sanguinem, qualis est Sagittarius, tertię τετράδο- cælestis signum primum. Secũdo loco, se profert lien, terreus & fæculẽtus, vt Capricornus. Tertio, vẽtriculus, aëreus,

Partes human. corporis varie sub diuersis temperamentis distribuuntur.

quia calidus humidus, cuius natura in cælo est Aquarius. Quarto & vltimo loco, intestina, humida affatim, vt solent esse Pisces. In quibus partibus quis nescit, Vrania, totius corporis, perinde atq; cęli vim vniuersam & harmoniam elucere? V R A N. Res cæli & corporis siue ab Apolline, siue a Cheirone siue a Mercurio, aut quocumq; alio didiceris, tam exacte tenes, quam deorum aut mortalium vllus. Ex quo fit, vt me attonitam reddas. Instabo tamen. Fare itaq;, tot lucentes stellarum globuli, nulla cogitatione, neduum numero perceptibiles, dũ permixtim confunduntur & variàs figuras, pene dixerim geometricas omnes, de mutuo concursu & radiorum proiectione multiplici quaquauersum describunt: dum ex situ nunc recto, nunc obliquo, nunc propinquo, nunc remoto, modo dextro, modo sinistro, alias anteriori, quandoq; posteriori, varie miscentur & pulsantur: dum de aspectu opposito, hexagono, trigono, tetragono, aut aliter ad inferiora propriis facultatibus cõtemperanda sese salutant, & intuentur: quidnam dabunt simile in corpore humano? ÆS C. Venarum, arteriarum, neruorum, tendonum & staminum, siue fibrarum corpuscula, Vrania. Quæ per vniuersum corpus, ac si radii quidam essent, hinc inde traiici & dispergi dum vides: dum a summo in imũ, recto in obliquũ, dextro in sinistrum, & contra emitti obseruas, imo vero, si fas est dicere, quoties de Cheiromanticorũ, Pedomanticorum & Metoposcoporum arte idipsum animaduertis: dum in viuentibus, & a perflante spiritu distentis manuum,

Particulæ cælorum stellatæ, seu stellæ, geometricas figuras pene omnes sursum describunt.

Particulæ humanorum corporũ geometricas figuras pene omnes tã introrsum quã extrorsũ varie describũt.

nuum, pe[illegible]m, [illegible]ntis, brachiorum, corporisque totius [illegible], [illegible] & tendonibus (præsertim in gracili, senescente, vel emaciato corpore) idipsum in spectaculum accersis: num geometricas figuras pene omnes ob oculos habere tibi videris? num tu ibi deprehendis lineas rectas, obliquas, curuas, perpendiculares ac parallelas: Superficies, rectas & curuas: Angulos, rectos, acutos, obtusos, planos, solidos, rectilineos, curuilineos, & mixtos: Circulos, semicirculos, trilateras figuras, quadrilateras, multilateras, Isoschelia & scalena: Triangulos, oxygonios, amphigonios, & rectangulos: Quadrata, rhombos, rhomboides, trapezia, pyramides, helicas, cylindros ac figuras alias? A quibus mirabilem harmoniam rebus corporis conciliari, & de variis organis, atque similarium partium accentu, symphoniam de multis vnam (quæ vita dicitur) exprimi, non tam est quod dubitare debeant mortales, quam summis votis expetere, vt spirãte etiamnũ corpore aliquo, quidquid id est, oculis (si quidẽ fieri posset) percipere, imo vero manib cõtrectare aliquando queant. Pape, quã hic stupenda architectatricis naturæ spectarent miracula! quã elaboratũ domiciliũ! quam operosam geometriam! Humanæ est artis fateor, hominẽ exterius repræsentare fabricare, sculpere, aut pingere: quod fecerunt Apelles, Phidias, Praxiteles, Lysippus, Zeusis, & celebres alii pictores, statuarii, & sculptores quamplurimi. Sed interius ad viuum effingere, soli Deo & naturæ illi ancillanti est concessum. Quod sane humana industria attentare nunquam est ausa,

Partium cæli seu stellarũ radii, spiritus, actiones & temperamenta varie inter se differunt.

Sed de his satis, Vrania: itaque dum voles alia propone. VRAN. Et verba & res, quo magis procedunt nostra colloquia, mihi præripis, Æsculapi: adeo diserte, adeo erudite & ingeniose loqueris, ac respondes. Sed vt aliud ex alio incidit, & ita fieri iubes, proponam stellas erroris nescias, quæ vel aquilonarem, vel australem imaginem quampiam constituunt, Has quis nescit radio, viribus, & spiraculo inter se differre? Quod vt ostendam, quis ignorat, aut non videt nimbosum Oriona dum exoritur, vel occidit, aliter in hæc inferiora spirare, aliasque in aere commotiones ciere, quam qui ardentes contristat Sirius agros? quis non obseruat Arcturi, vel Lyræ stellas aliquis alium iaculari radium, aliasque vires & qualitates sustinere, quam quæ Pleiadum, Andromedæ, Vulturis, aut cygni imaginem figurant & componunt? ÆSCVL. Quis nescit, Vrania, eum spiritum qui ossi inest, & cuius præsentia stat, absentia vero cadit, ab eo qui in neruo latitat, non solum dissidere, sed actiones etiam alias penitus habere? Et tunc rursum ab eo differre qui moderator est carnis? & ita deinceps? Nam in reliquis corporis rebus, perinde atque cæli, eam differentiam & dissimilitudinem reperire facile erit. In qua re te exercere supersedeo, vt aliis suus sit locus, tantisper dum mihi licet, & tibi iucundum est. VRAN. Perspicuum est, quod in cælo, & maxime in Zodiaco, certæ sunt partes, in quibus certi planetæ & certæ stellæ sua certa sibi elegerunt domicilia: in quibus potius quam alibi, quod cuique est innatum belle perficiunt

Partium humani corporis spiritus actiones, & temperamẽta varie inter se differunt.

ac operantur. Vnde Soli proprius locus, domus & hospitium in Leone: Lunæ in Cancro: Saturno, in Capricorno: Ioui, in Sagittario; Marti, in Ariete: Veneri, in Tauro: & Mercurio in Virgine, ÆSCVL. Sic perspicuum est, Vrania, quod in humano corpore certæ sunt partes, in quibus certæ res corporis certa sibi elegerunt domicilia: vbi illæ potius quam alibi, quod cuique est innatum belle perficiunt ac operantur. Hinc vitali spiritui proprius locus est in corde: naturali in hepate: animali, in cerebro: chylosi, in ventriculo: sanguificationi in iecinore: delationi seri sanguinis, in venis emulgentibus, & eiusdem ad vesicam exportationi, in vreteribus. Sic bili recipiendæ proprius locus est in fellis vesicula: atræ bili secernendę & obseruandæ, in splene seu liene: & ita deinceps. In quo hoc colloquium tibi claudo, Vrania, non quod respondendo sim defessus: quin potius vt tu aliquantisper respires, & nouarum propositionum rationes excogites.

DIALOGVS DECIMVS, IN QVO *Solis & Lunæ cursus, cum vitæ humanæ curriculo componitur.*

VRANIA.

Mihi gratulor, tibique gratias ago, Æsculapi, quod harmoniam cælestium corporum & humanorum, non dicam degustare, sed plane cognoscere, nunc demum te doctore & demonstratore, feliciter per-

gam. Placet valde quod tu [illegible] te mihi exhibeas: par enim [illegible] ratori parum deinceps abuti. Age itaque: neminem esse puto in [illegible] cæli, vt loquitur Plinius, vel mediocriter [illegible] satum, qui non videat Solis in Signifero circulo anniuersariam peragrationem. & Lunæ eidem menstruam, quatuor tum anni, tum mensis tempestates qualitatibus inter se plerumque diffidentes afferre. Ver inprimis humidam & calidum, maxime si secundum naturam se habuerit: qualis est prima Lunæ ætas. Postea, æstatem calidam & siccam: qualis est secunda Lunæ ætas. Tertio autumnum siccum & frigidum: qualis est tertia Lunæ ætas: postremo hiemem frigidam & humidam, qualis esse solet vltima Lunæ ætas. Cui rei, quidnam simile mihi proferas in tuo homine, auidissime expecto. ÆSC. Totius humanæ vitæ eius curriculum tibi propono: quod vnam ætatem, quatuor positas hasce tempestates tuas numero & qualitatibus æquantes adferre, a meis medicis, & priscis philosophis aduotatum est. Pueritiam inprimis, quæ humida est, & calida, quale Ver proprie sumptum & de Solis per tria prima signa Zodiaci peragratione circumscriptũ: primaque Lunæ ætas, a suo cum Sole congressu, seu, a neomenia ad primum tetragonismum, aut si mauis, schema primum, vel quadraturam primam. Secundo, adolescentiam, seu (vt aliis placet) florentem ætatem, ac iuuenilem, calidam & siccam, qualis est in anno solari æstas: & in mense lunari intercapedo ea quæ est a primo illius quadrante, ad plenilunium:

Solis & Lunæ per Zodia cum progressi quatuor tempestates temperamento differentes excitat.

Vitæ humanæ per hunc mundi progressio quatuor ætates temperamento differentes excitat.

nium[illegible] διχ[illegible]ω primo, ad πανσέληνον,
seu pleniluni[illegible]um. Tertio, ætatem consisten-
tem, & ad canos festinantem, quæ sicca est, &
frigida: qualis esse solet autumnus & Lunæ
tempestas ea, quæ est a plenilunio, ad vlti-
mam quadraturam. Postremo decrepi-
tam ætatem, seu senectam, quæ frigida est &
humida, saltem excrementis: qualis est hi-
ems secundum naturam se habens: & tempe-
stas ea Lunæ, quæ est ab vltima eius figura-
tione cum Sole, ad proximum nouilunium.
Quæ omnia, vt facilius accipias, Vrania, pla-
nius docere ac demonstrare aggredior: a
pueritia ceu a fundamentis primis & proxi-
mis, gradum faciens. Hanc Veri appositissi-
me respondere, cum calido testatur humi-
dum, quibus simul abundat. Sed ita vt ab
ipso humido in calidum, perinde atque a
Vere in Æstatem, facilis fiat lapsus, & transi-
tus. Sequitur illam iuuentus, cui similis ad-
modum est æstas. In vtraq; enim secundum
naturam se habente, calor sic efferuescit, vt
resiccato bona ex parte humido, subarescere
iam incœperint omnia, cum in corpore, tum
in terra. His succedit virilis ætas, quæ & pro-
uectior, primaq; quodammodo senectus di-
ci consueuit, Autumni faciem & typum præ
se ferens: cum scilicet siccitas ita increscit, vt
exhalante maxima ex parte calido, ingruere
iam occipiat vltimæ ac morbosæ senectutis
hiems. Quæ calore destituta, & a frigido hu-
mescente occupata, in putrilaginem tota ver-
git, irruente, qua data porta, excrementorum
omni agmine: quod obsesso sicco, vltimam

frigori facit accessionem : qu[illegible] ex re[illegible]equitur corruptio,& ex corru[illegible] [illegible]ors, rerumque omnium corporis internecio, VRAN. Femineæ simplicitati tua facilitas condonabit, Æsculapi, vt tuam patientiam rursus exerceam. Lunare corpus,aut,si vis, Lunæ facies, successionum vicissitudine per ætates mutatur; adeo, vt a natiuitate (sic falcatam illius apparitionem primam appellabo) ad plenilunium vsq; crescat,& vigorem habeat: iam,inde veluti tabescat,& in senium transeat. Cui rei in humano corpore quidnam simile habes? ÆSCVLAP. Ipsum humanum corpus,Vrania: nam ex quo in lucem prodiit, a natiuitate ad vigorem vsq;,successionum vicissitudine quadam per ætates mutatur,increscit, ac augetur. Subinde vero sensim tabescit,&ad corruptionem paulatim tendit, donec pro incrementi prioris proportione, diminuto calore, decrescendo vniuersim dissoluatur ac vanescat. Sed hæc quia trita esse scio,& tibi,Vrania, propriis tuis cælis notiora,verbum non amplius addo. Interim si quid habes reliqui,quod possis proponere,alacriter, vt hactenus fecisti, expedi.

Humanum corpus per certas ætates mutatur.

DIALOGVS VNDECIMVS, DE orbium cælestium compatione,cum corporeis orbibus,& oculis.

VRANIA.

DII, deæq; omnes me bene ament, Æsculapi,si quid vnquam doctius, ingeniosius, & excogitatum accuratius intellexi. Pauca mihi restant in meis cælis,quæ tibi deinceps proponam.

ponam. Quibus si pro solita tua dexteritate respondero, vict[illegible]n porrigam: totaque in harmoniam humani corporis cum cælo facile descendam: atque tuo Galeno libentissime in ea re subscribam. Itaque per tuum numen, perq; auream istam barbam peto, & obsecro, vt relictis cælestium corporum naturis (nam in his versatum satis) planetarum sphæras, & eorundem lucentes globulos, de quibus hactenus vel nihil, vel saltem paucis egimus placide, si placet, aggrediamur. Hæc cum septem sint, & septem lucentes orbiculos cõtineant, tam concaua parte, quam conuexa inuicem communicantes, nimirum Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurii & Lunæ, quid per te simile in humano corpore reperient? ÆSCVL. Oculum, Vrania, in quo hæc repræsentari bifariam ostendo. Primum in tunicis ex quibus constituitur: deinde in circulis qui ex connatis septem fiunt: & in ea oculi parte conueniunt quæ, Græcis ἶρις καὶ στεφάνη, Latinis iris, & corona dicta est. Itaque, tunica prima, ex visorio neruo dilatato orta & ἀμφιβληστροειδὴς nuncupata, hoc est retiformis (quod reti similis sit) Saturni orbem figurabit. Secunda huic connexa, & tenuissimis araneæ telis similis, vnde Græcis ἀραχνοειδὴς Latinis aranea dicitur, Iouis, qui Saturno contiguus est. Tertia ex eadem tenui exorta, χοροειδὴς & secundina inscripta (quod multorum vasorum sit vinculum, quale est, χορίον fœtus inuolucrum) Martis, qui Ioui itidẽ est proximus. Quarta ex præce-

Septem cælestium planetarũ sphæræ, septem lucentes orbiculos continent.

Septem humanorũ orbium, siue oculorum tunicæ lucentes orbiculos septem & circulos continent.

dente nata, & Græcis [illegible], Latinis vuea, seu acinosa vocata, quod vuæ acino similis sit, in medio habens foramen, cui pupilla nomen, Solis orbem Martio confinem præ se feret. Quinta ex duriore cerebri membrana producta, & humorem vitreum cum crystallino de postica vestiens, ac, ne disrumpatur firmans, & id σκληρὸς Græcis, Latinis dura nuncupata, Veneris orbem, qui Solarem sequitur, ob oculos ponet. Sexta, ab hac, cui iuncta est nata, κερατοειδὴς, seu cornea dicta (quod similis sit cornibus in tenues laminas præsectis) Mercurii orbem exprimet, qui Venereo similiter est proximus. Septima ac vltima, quæ ex pericranio ducens originem, ἐπιπεφυκὼς, hoc est adnata appellatur, quod aliis tunicis quæ oculum constituunt adnascatur (vnde coniunctiuam hodie nominant) Lunæ orbem omnium postremum figurate exhibebit. Atque hæc de tunicis. Iam vero quod ad septem circulos attinet, ex connatis, vt diximus, factos: & in ea parte oculi vbi album nigro copulatur, conuenientes (qui septem planetarum circulares orbes præ se ferunt) hæc a me inpræsentiarum paucis accipies. Primus & extimus qui adnatæ est tunicæ, contrario quam nunc nuper positum est modo, orbem demonstrabit. Alter qui est corneæ, Mercurii. Tertius, qui est duræ, Veneris. Quartus, qui est choroeides, Solis. Quintus, qui est vueæ, Martis. Sextus, qui est arachnoeides, Iouis. Septimus & vltimus, qui est retiformis, Saturni. VRAN. Hic, vt

video,

video, to [illegible] tamen paucis mihi perstringi. [illegible] Qua in re & ingenium tuum, & ipsius oculi aptationem ad meorum planetarum orbes, laudo ac probo. Sed positi planetarum orbes septem & eorundem stellati globuli totidem, octauo orbe, ceu extimo quodam corpore includuntur & continentur. ÆSC Breuis est responsio Vrania, & facilis admodum oppositio. Nam vniuersa hac quæ modo tibi protuli, tunicas dico oculi omnes cum suis circulis cranio ceu extimo orbe quopiam includuntur. Aut, si mauis, humanorum orbium (sic oculos appellāt Grammatici) folliculi septem orbiculati, eorundemque lucidissimi globuli totidem, cranio, ceu orbe quodam capaciore, & superiore capiuntur, atque includuntur. VRAN. Ingeniose sane omnia, sed vniuersi cælorum orbes motum habent sensui manifestissimum, qui motionem vltimæ sphæræ per omnia sequitur. Et rursum stellati eorundem globuli alterum ab hoc diuersum: de propria singulorum natura. ÆSCVL. Sic orbes humanorum corporum, aut si mauis, oculi, Vrania, motum habent sensui manifestissimum: qui capitis, ceu vltimæ cuiuspiam sphæræ motionem sequitur: & rursum alterum ab hoc diuersum, siue sursum, siue deorsum, siue ad latera, & canthorum alterutrum ille fiat, & deducatur. VRAN. Pene proponendo deficio: dic vero, Æsculapi, orbes cælorum omnes, motu vniuersali super vno aliquo axe mouentur ac feruntur: cuius extremitas est in vltima sphæra. ÆSC. Orbes humanorum

Orbes planetarum septē, & stellati illorum globuli totidem extimo quodam orbe includuntur.

Oculorum humanorū tunicæ sep. cum circuli totidem extimo quodam orbe includuntur

Orbiculi cælorum stellati duplicem habent motū sensui manifestum

Orbes humanorū corporū duplicem habent motum sensui manifestum.

Orbes cælorū super vno axe mouentur.

Orbes corporum super vno axe mouentur.

corporum, siue cæli, Vrania, motu vniuersali super vno aliquo axe [illegible] super dorsi spina feruntur ac mouentur. Cuius extremitas est in cranio, & capite ceu orbe vltimo: cui cum toto spinali axe, pro basi pedes duo, cum suis adminiculis substernuntur: quemadmodum de ipso Sceleto patet: & ex ossei cadaueris anatome passim demonstrari solet. VRA. Tam attonitam me reddit diuina & singularis tua eruditio, vt quid deinceps tibi proponam, non habeam. Erit itaq; hoc postremum.

Cæli finem habebit ac interitum.

Humanum corpus finem habebit ac interitum.

Cælum cum suis partib. omnibus, iuxta Christianam philosophiam, finem aliquando est habiturum. ÆSC. Simili modo humanum corpus cum suis partib. Vrania, finem est habiturum: imo vero quotidie habet: a quo excludo animam, quæ Academicis (qui a meo Hippocrate fluxerunt) vere est immortalis: vt interim Christianam philosophiam taceam, quæ tota in id est, contra Peripateticos & Epicureos. VRAN. Hactenus ego & quærendo, & proponendo tibi onerosa fui, & fortasse molesta, Æsculapi. Tu contra respondendo & opponedo nec non docendo, mihi sanequam gratus. Habeo itaque pro doctissimis tuis demonstrationibus, pro ingenti labore, & eximia eruditione, gratiam quamplurimam: nescio quando relatura. Atq; cum nihil amplius habeam quod proponã, tibi in hoc colloquio volens & libens cedo: verissimumq; esse constanter prædico, quod antea ignorabã: nempe humanum corpus miram cũ cælis & illorum rebus harmoniam agnoscere. Id quod a prima hominis formatione, per medias eius ętates,

Conclusio totius colloquii.

tes,

tes, & corpor[illegible]es omnes excurrendo, mihi diligenter mon[illegible], docte exposuisti, & accurate enodauisti. Nihil itaq; hic superesse video, nisi vt concludam in microcosmo, id est, in homine, macrocosmum, hoc est cælum, inesse: & contra: ipsumque humanum corpus magnum cum cælo commercium, & harmoniam mire admirabilem habere. Præterea cõditoris sapientiam, virtutem, ac prouidentiam in vtroque æqualem relucere. Quod ex tuo Galeno philosopho, astronomo & medico incomparabili, nostrorum colloquiorum initio, ceu thema vetus & difficile mihi demonstrandum, probandumq; tibi proposueram. Nunc demum restat, vt clauso præsenti dialogismo, quæ nobis a Ioue auo tuo, ac reliquis immortalibus diis imperata sunt & mandata, sedulo exequamur. Nam in orbem terrarum, vt video, iamiam descendimus. In quo obseruare incipio, quæ Mercurius patruus tuus publice deorum consilio nuper exposuit. ÆSC. Sic est, Vrania: quare partes tuas diligenter age: ego meis accurate inuigilabo. Sed heus tu, iac (obsecro) vt exacto negotio cælestes domos vna repetamus. VRA. Fiet, Æsculapi: bene vale. ÆSC. Tu quoque, Vrania, in proximum reditum tuum, & nouum colloquium.

FINIS HARMONIÆ CÆLESTIum corporum & humanorum: autore Antonio Mizaldo Monluciano.

IOANNES PERRELLVS DOCTOR MEDICVS LVTETIAE, AD ANTONIVM MIZALDVM, cælorum & humanorum corporum conciliatorem, doctum atque ingeniosum.

Debet homo (MIZALDE) tibi: debet quoque cælum:
Quod cunctis aperis quidquid vtrumq; gerit.
Esse doces corpus cælorum schema: probasq;
Cælos præclarum corporis esse typum.
O mirum artificem! quantum patet vndiq; cælum,
Sola hominis claudis mole perexigua.
In nuce conclusam magni miratur Homeri
Iliadem, nugis Græcia nota suis.
Miretur potius cælos in corpore paruo,
Te solo & docto claudier artifice.
Quod quis tentauit veterum? quis, quæso, Galenus?
Ptolmæus? summi sint licet vsq; viri.
Hinc eris æternis celeber post funera lustris:
Donec erunt homines, sidera donec erunt.

Ἐκ πόνου κλέος.

MEMORABILIVM ALIQVOT NATVRÆ ARCANORVM SILVVLA,

RErum variarum Sympathias, & Antipathias, ſeu naturales concordias & diſcordias, libellis duobus complectens.

Autore

ANTONIO MIZALDO MONLVCIANO.

FRANCOFVRTI,
Apud Ioannem Wechelum, & Petrum Fiſcherum conſortes.
CIϽ IϽ XCII.

ANTON. MIZALDVS IOANNI OLIVARIO, ET ANTONIO EIVS fratri, adoleſcentibus eruditis iuxta ac probis,

S. P. D.

MEMINISTIS, *adoleſcentes chariß. præteritis Ianuarii Calendis, ſeptem ſympathiarum & antipathiarum catalogos a me, pro xeniolo, ad vos iuiſſe: quos ſane non alio animo emiſeram, quam vt guſtũ aliquem ſerii operis, quod hiſce de reb. paratum habeo, candidis Lectoribus opportune exhiberent, illiusq;* πρόδρομον *publice agerẽt. Quid tandẽ? Cum doctiß. idemq; humaniß. præceptor noſter Iacobus Syl-*

uius, Medicinæ profeſſor regius, & eiuſdē illuſtrator perquā egregius, illos pro ſuo candore, legiſſet, probaſſet, & numeroſo auditorio commendaſſet; factumq; inde fuiſſet, vt impreſſa exemplaria auidiſſime expeterentur, diſtraherentur ac venderentur: & ob id ad ſecundam editionē a Bibliopola ſedulo inuitaremur, ac vehementer vrgeremur; viſum fuit, opuſculum, quale quale erat, incudi reddere, repolire, & multis locis caſtigatius, imo vero neglectis ad tempus medicinæ priuatis ſtudiis, altera parte auctius, ac locupletius illi committere. Quidni auctius dixerim, quum ingeniorum fœtib. cum arborum fructibus commune id ſit, vt puſilli primum naſcātur, deinde temporis progreſſu ſenſim augeantur, increſcant, & idoneā molem ſuſcipiant? Dum itaque ad ſecundum partum ſolicitarer, cœpi diligenter chartulas meas excutere, in quibus legendo ſemper aliquid adnotare ſum ſolitus, vt ex his decerperē quod

ad rem

ad rem fuerit: hoc est ad sympathias, & antipathias, *necnon abdita naturæ miracula pro auctario accederet. Causas, si minus omnium, saltem plurimorum hîc a nobis descriptorum cœcas & occultas esse, nemini dubium arbitror. Vnde in earum aucupio non admodum laborandum, atque adnitendum censui. Nec temere, mea sententia. Nam, vt est apud Aratum,*

—πάντα γὰρ ἔπω
Ἐκ Διὸς ἄνθρωποι γινώσκομεν· ἀλλ' ἔτι πολλὰ
Κέκρυπται, τῶν αἴκε θέλῃ, καὶ ἐς αὖτικα δώσει
Ζεύς, *&c. quod est,*

—omnia nondum
Ex Ioue mortales cognoscimus: occulit ille
Plurima, dum libitũ fuerit quæ tradet, *&c.*

Sunt sine innumera in rerum natura, quæ tametsi omnibus conspicua sint; ratio tamen facile iniri non potest. Quare, qui scrupulosius in peruestigandis singulorum rationibus anxie versantur, ex omnibus, naturæ miracula summouere mihi videntur. Sed hæc satis. Rena-

tum itaq; opusculum hoc, & pene dixerim nouum factum, candide accipietis, adolescentes candidissimi. Ex quo, dum abdita rerum mundi miracula & arcana audietis, illaq; ipsa posthac in vastissimo naturæ theatro admirabundi obseruabitis, memores estote quæso magni illorum opificis, qui solus mirabilia quæcunque vult facit, in cælo, terra, & profundis abyssi. Cuius bonitas adolescentiam vestram, vestraq; studia feliciter promouere dignetur: ornatissimumq; parentem vestrum, Galliarum Cancellarium prudentissimum, cum spectatissimo Antistite Lumbariensi patruo vestro, literis ac literatis omnibus, diutissime incolumem seruare. Valete, meq;, vt cœpistis, amare pergite: id mutuo facturi. Lutetiæ, Idib. Martiis 1554. mathematico calculo.

MEMO-

MEMORABILIVM NATVRÆ ARCANORVM, VARIAS RERVM SYMpathias & Antipathias paucis expediens,

LIBER PRIMVS.

Autore

Antonio Mizaldo Monluciano.

NEMO eſt qui dubitet naturam rerũ ſuarũ abdita miracula, in Sympathiis, & Antipathiis, hoc eſt, naturalibus cõcordiis & diſcordiis cœco fœdere, vel odio maxime elucentia, indubitatis notis omnes ex æquo ſpectare, & cognoſcere voluiſſe. Quamobrem ea etiam manibus agricolarum ingeſſit: nam ipſa die Solſtitii (vt hinc exordiar) folia quædam ſympathiam cum Sole occulta via agnoſcentia, verti iuſſit, & eſſe confecti ſideris ſignum; quemadmodum elegãter ſcripſit Plinius. Nec ſilueſtrium tantum arborum remotarumque (ne in ſaltus deuios, monteſq; eundum eſſet quærentibus ſigna & miracula) ſed & proximarum, vrbanarumque, & quæ topiario vſu coluntur. proprium id eſſe voluit; quamquam in illis etiam viſantur. Vertit folia Oleæ ante

pedes ſatæ: vertit tiliç ad mille vſus petendæ: vertit & populi albæ, etiam ritibus nuptiis. Adhuc parum eſt, inquit, Vlmum vite dotatum habes, & huius veterinorum pabulo verſa folia ſtringis, ſtringens autem deputas. Aſpice, & tenebis ſidus; alia parte cælum reſpiciunt, quam qua ſpectauere pridie. Salice omnia illigas humillima arborum, ipſe toto capite altior: & huius folia ſympathia quadam cum Sole circumaguntur. Quid te ruſticum quereris? non ſtat per me quo minus cælum intelligas, & ſcias cæleſtia. Dabo & auribus ſignum. Palumbium vtique exaudi gemitus; tranſiiſſe Solſtitium cantu ne putes, niſi incubantem videris Palumbem. Sed & alia dicentur Solſtitiorum teſtimonia, alia ſympathiarum cum Sole ſigna. Nam & herbæ quædam, aues, ac animalia id peculiariter indicant. Floret ipſo brumali die ſuſpenſa in tectis herba arentis Pulegii. Ariſtotelem audito, qui Lirium, Cepe, Pulegium ſuſpenſa quoque Solſtitio florere pronuntiat. Miretur hoc qui non inuenerit ipſo brumali die Pulegium in carnariis florere: adeo nihil occultum eſſe voluit natura. Virio auis prodit ipſo Solſtitii die. Quin & natura dedit agricolis herbas horarum indices; vt ne ſic quidem oculos ſuos a terra reuocent. Lupinum ab ortu ad occaſum Solem ſequitur, etiam nubilo die illum prodens. Miretur hoc qui non obſeruet, quotidiano experimento herbam vnam quæ vocatur Cichorium (qua rura ſcatent) abeuntem Solem intueri; ſemperque omnibus horis cum eo verti, vel nubilo obumbrante: florem exortu aperiri, & occaſu claudi: tanto ſideris amore flagrat, vt illud ſuo comitatu luſtrans, ſæpe proprium

caulem

caulem intorqueat: noctuque eius desiderio se contrahit. Æquinoctio, si Horo credimus Apollini, Cynocephalus animal simiis efferacius, aperte hac ratione demonstrat, quod interdiu duodecies, noctuque toties vrinam faciat: vnamquamque horam lotii perfusione declarans.

Viola alba suo aduentu & flore Ver nuntiat, iris æstatem: Codianum (vel potius Codiaminum) bis anno, Vere & Autumno floret, Æstatis ac Hiemis impatiens: seriores aliquanto Narcissus, Lilium, & Anemone. Sequitur Heliochrysos, Gladiolus, & Hyacinthus, Heliotropium autumnali floret æquinoctio. Sic procedens apicula Fabam florere indicat, Fabaque florescens eam euocat. Morus germinans, frigoris iniuriã abiisse indicat: & olearum, vitiumque conceptus Vergiliarum exortu perficitur. Ostendunt & animalia siderum exortus, sympathia quadam, vel antipathia cum illis. Auem parram oriente Sirio, ipso die non apparere donec occidat, tradunt. *Orygem* appellat Ægyptus feram quam in exortu eius contra stare & contueri tradit, & velut adorare cum sternuerit. Nec mirum cum canis etiam ortum sentiãt maria & terræ; multæ vero & feræ: feruent maria, fluctuant in cellis vina, mouentur stagna: sentiunt & sideris effectum canes ipsi, quos eo toto spatio maxime in rabiem agi non est dubium. Sed particulatim de singulis quæ vel sympathia conueniunt, vel antipathia dissentiunt, nunc demum, via cœpta, nobis agendum est, a superiorum cum inferioribus coniugationis gradum substernendo.

Scarabeus notum animal, Solis & Lunæ coitum omnibus aperte demonstrat: quandoqui-

dem ex bubulo stercore pilulam ab ortu ad occasum rotando versans, in orbis imaginem effingit: quam viginti octo diebus facto humi scrobiculo adobruens, tantisper celat, dum Signiferum ambiens Luna ad intermenstruum reuertens sileat: apertoque tum orbiculo, coitus siderum denuntians, nouam prolem edit, nec aliam nascendi nouit originem. nihil hac volucri bestiola frequentius, & admirabilius occurrit.

Formica minimum animal, lunaris sideris vires sentit: nam interlunio quiescit, plenilunio etiam totis noctibus operatur.

Cynocephalus mas, quem aliqui *canicipem* interpretantur, vsque adeo silentis Lunæ vices dolet, vt dum orba lumine delitescit, nec videatur, nec manducet: sed tanquam raptum sidus lugēs, demisso in terram vultu, insolentem fateatur tristitiam. Femina vero absentis refricans desiderium, eodem interlunio mœret, illuni forte non contenta: inde concita oculorum cœcitate non prius liberatur, quam menstruus sanguinis cursus erumpat. autor Horus Apollo.

Mirandum est Ælurum marem, aut si mauis Felem, Solis vices sentire (vt dicto Horo placet) mutareque pupillas oculorum sideris cursu: siquidem diluculo in exortu protenduntur; eædem meridie contrahuntur in orbem; occasu Solis obscuriores hebescunt.

Luscinia domesticæ (mares præsertim) brumam ineuntem etiam intra densissimos parietes, cantu admodum vocali & insolito, obseruantibus nunciare solent. Quod nos in vna atq; altera non sine summa admiratione experti sumus.

Si

Si quæ herbæ aut arbores plantentur, Luna in terreis signis versante (vt magnarum est virium) inferiores partes & subterraneas vegetiores ac pollentiores habebunt his, quæ supra terram extabunt. Contra in aëreis: nam ramos ampliores diffundent, ac fructuum, foliorumque vbertate luxuriabunt: nisi infortunata fuerit Luna cum Horoscopo.

Ælurorum oculi iuxta lunaris luminis incrementa vel damna, maiores fiunt & ampliores, aut minores & contractiores: sic iumentorum quorundam oculares morbi cum Luna increscunt, vel minuuntur.

Gallinaceus gallus volucris nulli non cognita, manifestam, puerisque ac senibus animaduersam, & quotidie obseruatam cum Sole habet sympathiam. Nam illum ad omnes mundi angulos festinantem, exortiuum, occiduum, & meridianũ vtrumque, supra terram & infra, voce admodum vocali, & alarum applausu congratulantis modo, sæpenumero salutat ac resalutat.

Cichoreum (vt & plantæ aliquot, de quibus paulo ante, & in sequentibus) Solem, vel nubilo cælo per omnes cæli & Horizontis regiones, de flore comitatur ac semper respicit, ac si spiritu eius recrearetur, aut hymnum sui ordinis duci accineret: motuque occulto, ac diffusa per aërem pulsatione, eum non minus honoraret (quemadmodum scripsit Proclus) quam homines genarum gestu, & labiorum agitatione.

Plutarchus autor est, Vulpes mori amararum amygdalarum esu; si non contingat e vicino aquam bibere. Quod & Dioscorides, & Plinius, testatum etiam reliquerunt.

Flos Calthæ, ſeu Calendulæ, ortu Solis aperitur, occaſu clauditur: ideoque Solis ſponſa planta ipſa quibuſdam dicitur: quod dormiat & expergiſcatur cum illo: crepuſculis ſopita deſiderio quodam redeuntis ſideris. Nec de flore ſolum, ſed etiam de folio circumactus ipſe cum Sole ſpectatur.

Folia herbarum quam pauciſſima a iam dictis diurnum Solis curſum imitantur, niſi maluæ, loti, lupinorum, & heliotropii, quod Solſtitio tantum floret Theophraſto (vnde temere cum Calendula a multis confunditur) quæ id nominis adepta eſſe creditur, quod ſingulis fere menſium calendis floreat.

Plenilunio maxime gliſcunt in hortis Cucumeres, manifeſtumque incrementum capeſſunt: & more echinorum marinorum implentur, vt tradit Athenæus. Ceterum a mulis (vt pepones a felibus) maxime expetuntur: nam odorem illorum eminus ſentiunt. Quare munienda ſunt cucumeraria, ne erumpentes ea depopulentur, ac proterant.

Cucumis quoties cælum tonat, veluti perterritus timore conuertitur. Aquas amat, & ad illas ſe extendit: oleum vero fugit, & ad illud ſe intorquet, vt poſtea dicemus.

Loti herbæ ſcapum & florem (vti etiam papaueris) Solis tam exortum quotidianum quam occaſum noſſe, autor eſt Theophraſtus: caulem & florem veſpera mergi; vſque in medias noctes totum abire in lacum; vt ne demiſſa quidem manu poſſit inueniri: verti deinde, paulatimque ſubrigi, & ad exortum Solis emergere extra aquas; tum florem patefacere, atque etiamnum exurgere, vt alte abſit ab aqua.

Tithy-

Tithymalli genus vnum, quem vocant *Helioscopon*, Solis iter sequitur: & prono semper vertice cum eo pergit ad occasum: perdiusque, semper ad eum spectat: ita vt nonnunquam videatur eius intorsisse coliculum: tanta est auiditas spectandi sideris. Idem etiam contingit in lupinis, malua, & cichoreo.

Cepe, vt est apud Plutarchum, reuirescit & congerminat decedente Luna: contra autem marcescit adolescente. Idcirco, Ægyptii cepas non edunt, quia solum olerum omnium contra sideris incrementa, damnaque, vires minuendi & augendi habet contrarias. Siquidē omnia quæ crescente Luna gliscunt, eadem senescente tabescunt. Quod in ostreis aperte cognoscitur, quas sideris iuuenta complet, ac vberiores facit; senium deplet, ac macras reddit. Cum ergo herbæ, animalia, fruges, arbores, his Lunæ damnis subiiciantur, solum Cepe vicissitudines nouit aduersas.

Laborant vina, vt Paxamus tradit, ortu Pleiadum: vel cum flore vitis exuitur æstiuo solstitio, vel exortu Caniculæ: sentiuntque etiam cum cælum incendio flagrat; cum etiam aer nimio frigore riget, & cum vehementes inceslerunt pluuiæ. Item cum diro tonitru concutiuntur, aut cum cælum violentius coruscat fulgetris. Postremorum noxam arcere credidit Zoroastres, ferrum operculis doliorum superpositum. Alii admotos lauri ramos, cæca naturarum discordia, vinum ab huiusmodi iniuria vindicare scripserunt.

Democritus testatur punicam & myrtum mutua consuetudine mirum in modum oblectari. Quod si inter se societate ac consortio [illegible]

tur, fertiliores reddi. Radices quoque, etsi aliquanto distent interuallo, mutuo complexu exhilarari. Refert præterea Didymus, quod insita myrto punica multo plura poma largietur, salici item & citrio.

Xenocrates præcipit pulegii ramum lana inuolutum, in tertianis ante accessionem olfactandũ dari: aut stragulis clam subiici.

Raphanum vitibus inimicum esse constat: vt si in vicinia illarum seratur, diffugiant: quemadmodum de brassica docet experimẽtum; quam cum raphano & Aristoteles, & Theophrastus, & alii plerique confundunt.

Raphanus detractis foliis iucundior est, quemadmodum & rapum: cui ne noceant pulices aut bestiolæ illi adnascentes, eruum interserendum præcipit Theoprastus.

Herba *holosteon* dicta, vulgo *mille gramen*, & *canis [illegible]*, si vescantur oues, alui suppressione confestim, quasi perstrictis, vt volunt, intestinis emo[illegible]tur: vsque eo ventrem firmat, vt omni ex parte naturales excrementorum exitus claudantur. Gnari huius rei opiliones, & pecorum magistri gregem ab ea herba diuertunt, ceu a præsentanea morte. autor Plinius. Columella de herba sanguinaria consimile tradit.

Chamæleon herba, mutat colores foliorũ cum terra in qua nascitur; sic vt hic viridia, illic subcandida, alibi cyanea, alibi coccinea conspiciantur. A qua varietate, animantis sese in varios colores demutantis appellationem mutuatur.

Peculiare est vlmo, tiliæ, oleæ, populo albæ & salici, vt circumagant folia, post Solstitium, vertantque supinas partes: nec alio argumento

rustici

ruſtici intelligunt confectum ſidus, vt ſcribit Plinius.

Icta fulmine corpora, incorrupta manent: quapropter cadauera percuſſorum veteres neq; vrebant, neque terra obruebant; vt ne vllam quidem ea ſentire corruptionem, omnibus perſpicuum eſſet. Addo quod canes & aues ab huiuſmodi cadaueribus abſtinent.

Ficus arbor fulmine non icitur: nec vituli marini tergus, nec hyænæ pellis. Quare gubernatores naucleri, extrema vela iis muniunt, ne fulmine contacta deflagrent.

Fulmen dormientibus parcit; quos vt cedentes, nec vllo renitentes pacto, feriri negant: ſed de fulminis miraculis leges multa in noſtra Meteorologia, quam propediem & auctiorē, & locupletiorem, ac caſtigatiorem tibi emittemus.

Vt frumentum in multos annos a putredine & beſtiolis immune perſeueret, abſinthii, aut abrotani arida folia impone: aut aridæ herbæ ſemperuiui folia. Præterea, ne formicæ frumētarios aceruos in horreis contingant, origanum ſilueſtre circumpone. Autor Tarentinus apud Caſſium Dionyſium Vticenſem, qui Magonis Chartaginenſis Geoponica, Punica lingua ſcripta, Græca fecit, vt eſt apud M. Varronem. Ex quo multum peccare mihi videntur, qui Conſtantino Imperatori illa adſcribunt.

Vineas plantaturus, debet quercinam glandem contuſam & eruum fractum ſimul miſcere, plantarumq; locos inde aſpergere: hæc enim ad radicationem, vini vetuſtatem, & fertilitatē plurimū conducunt: autor Africanus in Georgicis.

Sideratam vitem cognoſces, quando folia valde

subrubra habet. Curabis, si terebro tunicam alte perforaueris: & per foramen quernum paxillum indideris. Alii trunco, & radicibus humanum lotium affundunt: autor Cassianus in Georgicis. Sed de his multo plura, vtilia sane & pulchra aliquando leges in opusculo quod tibi parturimus, De secretis rerum agri.

Mira est antipathia inter crocodilũ & ichneumonem, ac rursum magna sympathia inter illum & trochilum. Saturum cibo piscium crocodilum, inquit, Plin. & semper ore esculento in littore somno datum parua auis, quæ trochilus ibi vocatur (*rex auium* in Italia) inuitat ad hiandum pabuli sui gratia, os eius primum adsultim repurgãs, mox dentes, & intus fauces quoque, ad hanc scabendi dulcedinem quam maxime hiantes. Qua voluptate somno pressum conspicatus ichneumon, per easdem fauces, vt telum aliquod immissus, erodit aluum. Plinius lib. 8. cap. 24.

Vulnera aggrauantur introitu eorum qui vnquam fuerint serpentum, canisve dente læsi: idem lib. 28. cap. 3.

Maximos elephantes fert India, & cum his bellantes perpetua discordia dracones: tantę magnitudinis, vt & ipsos circumflexu facili ambiant, nexuque nodi perstringant. lib. 8. cap. 11.

Rhinoceros hostis est elephanto naturalis, aduersus quem cornu ad saxa limato præparat se pugnæ, in dimicatione aluum maxime petens, quam scit esse molliorem. lib. 8. cap. 20.

Mira est arundinis & filicis discordia. Nam vtriusque radix contrita & imposita, stirpem alterius corpori infixum, seu inimicum deiicit. Hinc arundinem exarari præcipiunt, filice vomeri imposita,

ſita: nam ita non excreſcet. Tamen huic optime conuenit cum corruda, vnde aſparagi fiant: quapropter illa vbi adſunt arundines, ſeri debet.

Aſpis internecinum bellum habet cum ichneumone. mergit ſe limo ſæpius, ſiccatque Sole: mox vbi pluribus eodem modo ſe coriis loricauit, in dimicationem pergit: in ea caudam attollens, ictus irritos auerſus excipit, donec obliquo capite ſpeculatus inuadat rectà in fauces. lib. 8. cap. 24.

Elephantes de omnibus animalibus murem maxime oderunt: adeo vt ſi pabulum in præſepio poſitum, ab eis attingi viderint, aut ſenſerint, faſtidiant ac reſpuant. lib. 8. cap. 10

Ichneumon animal magnitudine felis, & ſpecie muris, crocodilorum oua conterit: qui luto inuolutus, cum os aperiunt, ita in eorum ventres inſilit, vt exeſis inteſtinis interimat. *Murem Indicum* hunc vulgus nuncupare ſolet.

Tanta eſt adamanti cum hircino ſanguine diſpatheia, & odium, vt ſi in illo recenti, & calenti adhuc maceretur, ſtatim rumpatur: qui alioquin incudibus, ferro, malleis, & igni (tanta eſt eius vis indomita) non cederet, lib. 37. cap. 4.

Catoblepis Muſtelarum virus exitio eſt, lib. 8. cap. 21.

Apibus ſummæ ſunt inimicitiæ cum veſpis, crabronibus, mulionibus, hirundinibus, ranis, ouibus, & cancris. lib 11. cap 18.

Si fictili nouo incluſa rubeta rana obruatur in media ſegete, tradunt huic tempeſtates noxias non eſſe.

Oleum ſatis omnibus eſt inimicum, emoriturque ſtirpes quæ eo fuerit inuncta: quare oleolæ arbori, ceterarum inſitionem [illegible]

Elephantes hirudinem non ferunt: nam si eam in potu hauserint, in ipso animæ canali affixa, intolerando afficit dolore. lib. 8. cap. 10.

Cameli naturale odium aduersus equos gerunt. lib. 8 cap. 18.

Adamas in tantum cum magnete lapide dissidet, vt iuxta positus, ferrum non patiatur abstrahi: aut si apprehenderit, auferat. quo argumento probari poterunt veri adamantes ab adulterinis, quales hodie sunt multi. Hoc extra Plinium.

Lacertę (inimicissimum genus cochleis) negantur semestrem vitam excedere. lib. 8. cap. 39.

Allio cum magnete tanta est discordia, vt si eo confricetur, vim omnem trahendi deponat, aut imbecilliorem reddat: adeo vt à se ferrum abigat, tantum abest, vt ad se rapiat. Remedium est, purpura illum detergere, aut arietino sanguini immergere. Extra Plinium.

Orcæ balænis sunt infestissimæ. lib 9. cap. 16.

Mugil & lupus pisces, mutuo odio flagrant: adeo vt hic caudam illi prærodat: sunt tamen statis mensibus concordes. lib. 9 cap. 62.

Testudo serpentis esu morbum concipit: origani postea cibo noxa discutitur: contra serpentes pugnatura hoc se munit.

Aëtites lapis mulieribus alligatus, quæ vterum non perferunt, lubricos partus ac procidentes ad maturitatem continet.

Conger & muræna caudas inter se prærodunt. Ibidem.

In alio animali par opus libidinis non reperias quam perdice. Si contra mares steterint feminę, aura ab his flante, prægnantes fiunt. Hiantes autem

autem exserta lingua per id tempus æstuant, concipiuntq; superuolantium afflatu, sæpe voce tantum audita masculi. lib.10.cap.33.

Aquilis & ceruis infesta sunt prœlia: nam illæ multum puluerem volutatu collectum, cornibus horum insidentes, excutiunt in oculos: pennis ora verberantes, donec præcipitent in rupes. lib 10 cap 4.

Polypum in tantum pauet locusta piscis, vt si iuxta viderit, omnino moriatur. lib.9.cap.62.

Locustam conger, & polypum congri lacerant. Ibidem.

Accipiter internecinum bellum gerit cum aquila, cohærentesque sæpe prehenduntur. lib.10. cap.8.

Tinnunculus auis naturali potentia accipitres terret: in tantum, vt visum vocemque eius fugiant. lib.10, cap.37.

Bulbus non sui corporis exiguitate fulminis impetum euadit, sed aduersam & fulminis ictum retorquentem naturam possidet. Græci *antipathen* vocant.

Aquilis pugna est acerrima cum dracone, multoque magis anceps in aere: nam multiplici nexu alas ligat, ita se implicans, vt simul decidat. lib.10. cap. 4.

Dissident capitali odio cygni seu olores, & aquilę. lib.11.cap.74.

Cornices & noctuę se ferre non possunt. Ibidem.

Rutæ cum erucis non bene conuenit; vnde sementi miscetur, & aliis plantis, vt illis careant. lib.19.cap.8.

Coruus & chlorio noctu inuicem oua exqui-

runt, propterea odio capitali laborant, libr. 11. cap. 74.

Coruus & miluus discordes vbique sunt, illo præripiente huic cibos conquisitos, ibidem

Ferulæ iumentis omnibus præterquam asino, præsentaneum sunt in ipso pabulo venenum, lib. 24. cap. 1.

Torpedine pisce, procul & è longinquo si hasta, virgave contingantur, artus quantumuis validi torpescunt: eadem etiam ad cursum pedes quamuis veloces ligare proditur.

Tradit Pythagoras quod si qui morbi humano corpori acciderint florente Aproxi: quantumuis sanati, admonitionem eorum sentiunt, quoties illam florere contigerit. Tradit præterea, & frumentum, & cicutam, & violam similem conditionem habere. Plin. lib 24. cap. 17.

Dissident cornices & noctuæ: noctuæ item & reliquæ aues minores, adhæc aquilæ & trochilus, quoniam rex auium ab omnibus nuncupatur. lib. 11. cap. 74.

Oleum & calx aquam oderunt: ideo illi misceri exacte nullo modo possunt. lib. 24. cap. 1.

Hyænæ pantheris terrori esse traduntur: vt ne conentur quidem resistere: mirumque dictu, si pelles vtriusque contrarie suspendantur, decidere pilos omnes pantheræ. lib. 28. cap. 8.

Mustela & cornix mutuo odio flagrant: adhæc turtur & pyralis, necnon ichneumones & vespæ. lib 11 cap. 74.

Gallinacei vulpes oderunt: quarum iecur aridum si ederint, ab illis nequaquam attingentur. lib. 28 cap 20.

Phalangia & aranei inter se dissident, vt etiam anates.

anates & g[illegible] triorches, accipiter, nec non mustelę & sues lib 11. cap. 74.

Aduersus improbitatem alitum semina sparsa depascentium, coctum allium (ne renasci possit) illis proiectum, mirandum in modum prodesse traditur. Nam quę deuorabunt aues, manu capientur.

Chamæleontem accipitres odere. Nam eos supra se volantes, ad se trahere fertur, illosque voluntarie reliquis animalibus passim dilacerandos præbere. lib 28. cap. 8.

Sorices & ardeolę inuicem fœtibus insidiantur; ex quo infensissimo odio inter se capiuntur, vti etiam vulpes & Nili angues. lib. 11. cap. 74.

Æsalon & vulpes dissident: nam eius pulli à vulpe infestantur: & rursum vulpes ac eius catuli passim ab illa vellicantur. Ibidem.

Scorpionibus maxime contrarius esse traditur stellio: vt visu quoque pauorem iis adferat, & torporem frigidi sudoris. lib. 29. cap. 4.

Ægithus auis minima, cum asino valde dissidet: spinetis enim scabendi causa sese atterens nidos eius dissipat: quod adeo pauet, vt voce rudentis asini audita, non solum oua abiiciat, sed etiam pulli, si qui sunt, metu consternati cadant. Itaque aduolans, vlcera eius rostro excauat, vt hinc deinceps illum abigat. lib 11 cap. 74.

Tam mirabilis est tamarici cum liene antipathia, vt adfirment, si alueis canalibusve ex ea factis bibant sues, sine liene inueniri: & ideo homini splenetico cibum potumque dant in vasis ex ea fabricatis. Quin tradunt virgam ex ea arbore fractam, vt neque terram, neque ferrum tangat, sedare ventris dolores si apponatur: ita

vt tunica cinctuque corporis app[illegible]atur.

Noctua apibus, veſpis, crabronibus, & ſanguiſugis contraria eſt ac inimica. ibidem.

Hedera arboribus omnibus & ſatis eſt inimica, & maxime candida: nam eas necat; omnemque ſuccum earum abſorbendo, tanta craſſitudine augetur, vt ipſa arbor fiat. lib. 16 cap. 34.

Æſalon & coruus valde ſunt inimici, nam hic oua illius frangit, vel ſi minus poteſt, è nido deturbat. lib. 11. cap. 34.

Acanthis auicula & aſinus mutuo flagrant odio, propterea quod illa in ſpinetis viuit: quorum flores hic deuorat. Ibidem.

Serpentes capitali odio fraxinum arborem proſequuntur: adeo vt ne matutinas quidem, occidentalesve vmbras eius, quam ſunt longiſſime, ſerpens attingat, ſed procul admodum fugiat. Quin experti prodimus (inquit Plinius) quod ſi gyro ex ea fronde claudantur ignis & ſerpens, in ignem potius, quam fraxinum ſtatim fugiet ille, & excurret. lib. 16. cap. 13.

Formicæ obturatis heliotropio earum foraminibus, efficaciſſime necantur. Quod ſi terram ſulco huius circumſcribat aliquis, negant ſcorpionem egredi: impoſita vero herba, aut inde omnino reſperſum, protinus emori.

Ægithum anthus in tantum odit, vt ſanguinem eorum credant non coire: multiſque ob id veneficiis infamant. lib 11. cap. 74.

Diſſident thoes & leones; cornix, ardeolæ & vulpes, ob communes inimicitias. Ibidem.

Quercus & olea tam pertinaci odio diſſident, vt altera in alterius ſcrobe depactæ, moriantur: ſic quercus iuxta nucem iuglandem. lib. 24. cap 1.

Formi-

Formicosam arborem sorices cauent, ac fugiunt. lib. 11. cap. 74.

Brassicæ cum vite pernicialia sunt odia: hinc fortasse illa ebrietati resistit: atque eadem cyclamino, & origano aduersa, arescit lib. 24. cap. 1.

Librat araneus se filo in caput serpentis porrectę sub vmbra arboris suæ. tantaque vi morsu cerebrum apprehendit, vt stridens subinde ac vertigine rotata, ne filum quidem desuper pendentis rumpere, imo vero ne fugere queat: nec finis ante mortem vnquam fuit. lib. 11. cap. 74.

Cardui mirum in modum patent assiduis talparum iniuriis, crebroque horum animalium defossu. sæpe ruinas cardueta sentiunt. Sunt qui foramina earum rubrica, & succo siluestris cucumeris impleant. Alii cauernas aperiunt, vt Solis admissu territæ, eo perfugiant.

Pomorum onera statim à iumentis sentiuntur: ac nisi prius illis ostendantur, quamuis pauca portent, sudare ilico, & occulta causa laborare incipiunt. lib. 24. cap. 1.

Serpentes inclusæ circulo herbæ betonicę nequeunt exire: quin se flagellando potius interimunt. sed hoc extra Plinium.

Taxus arbor tam præsentis est veneni, autore Dioscoride, vt si quis in eius vmbra, aut sub ea subsederit, lædatur & sæpenumero moriatur: quando quidem corpori vniuerso strangulatum & celerem interitum adfert. extra Plinium, quod sciam. Ex quo nunc demum Sympathias aliquot, seu naturales concordias tibi paucis expedio.

BAlæna & musculus pisces, inter se socii sunt ac concordes: quoniam prægraui superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestãtia ob magni-

tudinem vada hic prænatans demonstrat, oculorumq; vice fungit... Plinius lib. 9. cap. 6.

Amicissimi sunt pauones & columbę: turtures & psittaci: atque merulę & turdi, idem lib. 11. cap. 74.

Cornix & ardeolæ, quia cõtra vulpes pugnant, ideo se mutuo amant: sic harpe & miluus, quia contra triorchin. Ibidem.

Tanta est virgulę ex corylo cum metallicis sympatheia: quod si recta per montes, & loca in quibus sunt fodinę, & latent metalla, deferatur, illico flectatur in transitu: alibi recta stet. Hæc apud Georg. Agricolam in libro De fossilibus & metallicis. Adhæc apud Munsterum in Geographia.

Ferulę asinis sunt gratissimę in pabulo: & vlmum de omnibus vites amant atque amplectuntur. lib. 24. cap. 1. & 16. 17.

Rutę cum fico summa est amicitia: in tantum, vt nusquã lætior proueniat ac esculentior, quam sub [illegible] arbore. lib. 19. cap. 8.

Cohærescere carnes tradunt, si cum centaurio maiore coquantur: adhæc cum symphyto. Et galgulus auis si spectetur, regium morbum curare traditur.

Magnes ferrum amat, & illud ad suum amplexum trahit, atque [illegible]licit. lib. 29. in proœmio.

Heliotropium & cichorium Solem amant: nam cum illo etiam nubilo die circumaguntur: noctu velut illius desiderio, florem contrahunt, lib. 22. cap. 21.

Noctuas amat accipiter, quibus contra aues collegio quodam naturæ auxiliatur, ac solus bellum partitur. lib. 10. cap. 17.

Tinnun-

Tinnunculum passeres & columbi præcipue amant: nam illos naturali quadam potentia, non viribus, ab accipitre defendit. Vnde in tantum illum formidat, vt visum vocemque eius fugiat, lib. 10 cap. 37. Hactenus Plinius. Quæ sequuntur, sunt Cœlii Rhodigini.

SI quem succinea veste indueris, alterum vero paleari, ilico mutuis copulabuntur nexibus. lib. 9. cap. 27. apud Cœlium Rhodiginum.

Viperarum morsibus tibicen scite modulateq; canens in tempore adhibitus, de experientia medetur: apud eundem. lib. 6. cap. 13.

Si quem magnetina veste (si quidem fieri posset) indueris, alterum vero ferrea. mutuis amplexibus perpetuo allicientur. extra Rhod.

Viperam sistit fagi ramus si ei admoueatur, atque taurus ferus, si ficui destinetur, remollitur. lib. 9. cap. 32.

Permouet omnia Electrum, aduocatque præter Ocymum, & quæ fuerint oleo perlita. Ille idem. lib. 15. cap. 25.

Colubei nudum hominem timet, operimentis indutum persequitur. Idem ibidem.

Serpens, si semel calamo percutiatur interit, si iterum, confirmatur. Idem ibidem.

Capræ ocymum in cibis reformidant maxime, Idem ibidem.

Ocymum mulieribus infensissimum censetur: tanta antipathię vi, vt si pultario inscia muliere obiiciatur obsoniis, nisi amoto, nusquam manum admoueat Ibidem.

Aristolochia supra focum suspensa, serpentes fugat, spicula & surculos corporibus infixos cito deiicit, ac suffitus sui nidore subditis carbonibus,

febricitantem liberat, sed hoc extra Rhod.

Brumali sidere serpentes infirmiores à soricibus infestantur: qua ex re ante hyemem parant circa se, quibus vescantur illi, & proinde parcunt. Idem ibidem.

Omnia quæ crescente Luna gliscunt, deficiente contra desinunt, exsuccaque sunt. Quamquam in quibusdam est antipathia: nam Cepe, Plutarcho teste, Luna decedente reuirescit, ac congerminat, inarescit eadem adolescente: proindeque Ægyptii & maxime Pelusiotæ, à cepis religiosissime abstinent: quia solæ ex cunctis oleribus contra Lunæ augmenta & damna, minuendi & augescendi (sicut repetit Gellius) vires habent contrarias. lib. 24. cap. 12.

Si eryngium herbam vna quæuis capra sumpserit in os, primum illa sistitur: deinde reliquus grex omnis cum illa, donec accedens caprarius herbam eximat. Plutarchus in libello, Quod philosophus maxime cum principibus versari debet, ac disputare. Adhæc Aristoteles.

Magna est sympathia inter feles & calaminthę speciem tertiam, quæ vulgo *nepeta* dicitur. Nam tanta odoris huius capiuntur voluptate, vt si vulsæ & hærenti contingat illos occurrere, ei sese statim affricent: deinde magna auiditate ramos depascantur. Quin & solo eius esu, æluros concipere vulgus sibi persuasit. Vnde populatim dici solet, *herba cati*. Quæ sequuntur, ex libro Hieronymi Fracastorii de Sympathia, & Antipathia decerpta sunt.

PVllus gallinaceus vixdum natus, equum, elephantemque nihil reformidat. Ille idem miluum, vel longe conspectum, adeo expauescit, vt ad ma-

ad matrem sta[illegible]fugi[illegible]dem agno & lupo, multisque inimicitia est.

Marsi populi, & Psilli serpentes illæsi tractant.

Thessalos, & quasdam in Creta familias legimus laudando afficere fascino, intuendo vero, infantes in tabem vertere.

Fulmen aurum colliquat intacto loculo; tum etiam vina absumit, vase nequidquam læso.

Si gallinacei florem vuæ in cibis manducauerint, vuas non attingent. Sunt qui ad œnanthen siluestrem id referant, quæ cibo incocta, & eidem iniecta, fastidium gignit vuas appetendi. sed hoc extra Fracastorium.

Adamantem ferunt solo hircino sanguine mollescere: & mala medica consperso in eorum cumulum pane flaccescere: adhæc, vnisono in cithara tacto, moueri & aliud vnisonum, quod nec prope etiam sit.

Perpendiculum temperati magnete ferri in nauigatoria pyxide, in distantia incredibili, ad eas partes sese semper cõuertit, quę ad Arcton spectãt.

Ad galli cantum, leo animalium omnium terror, expauescit: adhæc brassicę & rutę tanta est inimicitia vt iuxta seri nolint.

Aurum neque oleum, neque aquam imbibit: contra argentum viuum; nam statim, atque raptim illa imbibit.

Mira est occisorum corporum antipathia cum occisoribus. Nam illa cruorem stillant, cum autor cædis accedit: quod obseruando verissimum esse probabis.

Oleum aquæ non admiscetur: quã nec adianthum admittit, præsertim album: quamquam & riuos & fontes amet. Calx vero & spongiæ, & id

genus alia, ita [illegible]bent, vt mirari liceat, cum alioquin inter ipsa, contrarietas non peruasit.

Tradunt radicem eryngii, alterutrius sexus similitudinem referre, sed raram inuentu: & si viris contigerit mas, amabiles fieri. Sed hanc colligi quidam iusserunt cum Sol Cancri hospitium tenuerit. Hoc extra Fracastorium.

Oscitante vno, alter oscitat pariter: nisi aduerterit: & meiente quopiam, alius etiam ad meiendum proritatur.

Quopiam acerba edente, saliua alteri in os prosilit: similiter dum raditur ferrum, aut res alia quæuis stridorem facit, quædã inæqualitas cum in toto corpore, tum etiam in dentibus percipi solet.

Catoblepa animal paruulum ad mille passus conspectum, interficit: & lippus si alium, etiam eminus aspexerit, manifeste afficit, atq; inquinat.

Signa quædam in fœtum transire videntur earum rerum quas matres dum vtero gestarent, auidissime appetiuerunt: & octimestris partus non viuit, cum tamen septimestris viuere percipiatur.

Traditum est à medendi peritis, quod pira in parturientis cubiculo latentia, vel eo perlata, partum morantur, aut saltem difficilem reddunt.

Anisum in puluino suspensum, vt dormientes olfaciant, insomnia leuat: ad hæc dolores capitis suffitum naribus. Quin & Pythagoras negat tenentes corripi morbo comitiali: ideo quamplurimum domi serendum præcipit; additque olfactantes facilius parere. sed hæc extra Fracastorium.

Aëtites lapis, hoc est, *Aquilaris*, grauidis admotus vmbilico fœtum continet, ac sursum trahit;

coxis

coxis appositus, deorsum mouet, atque partum facilem efficit: qua[illegible] habere tradunt, radicem Aristolochiæ rotundæ, adhæc cyclamini, & verum magnetem.

Est Magnetis genus quod ferrum abigit: ex quo cultelli ita præparari solent, vt alter ferrum ad se trahat, alter vero pellat.

In tritici genere quoddã est, quod tribus mensibus generat, vnde etiam *trimestre* vocant.

In salis cumulum si raphani multi sepeliantur, illum totum in aqueam salsuginem cito ac facile redigunt. vnde multi aduersus calculum aquam raphani e vino albo, & terebinthina, salubriter propinant.

Non solum verus miluus, sed etiam fictus pauorem gallinaceo gallo incutit: vt lupus ouibus, & accipiter columbis.

Vites quę secundum ædificia sunt à soricibus & muribus infestantur: id ne fiat, cum luna Leonis, Sagittarii, Scorpionis, vel Tauri hospitium tenet, noctu putantur, sed hoc extra Fracastorium.

Ignoti & valde insueti soni, sicuti etiam assueti, sed vehementes, hororem faciunt, ac trepidationem ex insperato adducunt: & quandoque epilepticas accessiones exciant, atq; apoplexiam.

Quosdam ad risum mouet titillatio alarum, colli, plantarum pedis, coxarum, & vmbilici: alios nequaquam.

Specula in quibus mensibus laborantes mulieres inspectant, spurcitia, situ, squallore, ac maculis obducuntur.

Imposito oleo in charta, ita vt contineat: subiectus ignis oleum calefacit, chartam minime.

Circumuoluto tenui linteolo quopiam po-

mum, ab igne [illegible]; linteũ vero ne quidquam læditur.

Ex cepa & allio, vel è longinquo lachrymæ excutiuntur: vt ex pipere, & iride phtharmica, sternutamentum.

E croco, solano, somnus conciliatur: & è tractatione metallicorum quotidiana, apoplectici fere omnes euadunt.

Laurus & brassica vitem offendunt, succoque suo & odore, deteriorem faciunt: nam & eam olfacere, & allicere dicunt: quamobrem cum germen iis propius accesserit, auersum retrograditur, inimicum fugiens odorem. Ideo Androcidas sapientia clarus, brassicam aduersari vino hoc prodidit exemplo. Sed hæc extra Fracastorium.

Lippitudo nulli membro nocet nisi oculis; phthisis solos pulmones offendit; alopecia & achores caput; lapis vesicam.

Quædam contagio grassatur in solos boues alia in equos, quædam in porcos, nonnulla in oues, &c.

Demorsi à cane rabido non solum aquas metuunt, sed etiam corpora omnia diaphana, & pellucida.

Nullam sympathiam admirabiliorem, & pene dixerim diuiniorem reperio ea, quę Lunæ est cum Oceano. Nam quoties illa supra exortiuum Horizontem cuiuscunq; loci ascendit, donec ad medium cælum peruentum sit, huius aquas à centro longe supra circumferentiam, ceu fune quodam ductario, secũ ascendere allicit: hinc descendens ad occiduum vsque Finitorem supra terram, itidem descendere, ac intra sua littora solito modo sese recipere actutum stimulat, ac facile impetrat.

Quod

Quod ad ſubterraneum Horizontem, qui nonnullis ſupra terram eſt, accommodare etiam tibi licebit. Quemadmodum in noſtra Lunæ & Oceani concordia aliquando leges. Extra Fracaſt.

Auſtrinis flatibus vermes in vitibus naſcuntur. Has ne formica aſcendat, lupinus cum fracibus teritur: eoque ima linea circumlinitur. Ne rubigo vexet, palearum fumus, cum intempeſtiuum vrget frigus, verno tempore prohibet. Hoc extra Fracaſtorium.

Si quis à cane rabido alias morſus, iacuerit ſub ſorbo arbore, in rabiem rurſus verti ſolet.

Animalia omnia à cane rabido vulnerata moriuntur, præter hominem: vel, vt alii legunt apud Ariſtot. prius quam homo.

Qui marinos piſces curſoriis equis in vrbes vehunt, ſepes leucocanthis florentibus armatas, cane peius & angue deuitant. Quod ipſas piſcium ſarcinas hinc repente labefactari, de experientia intelligant: hoc extra Fracaſtorium, vt etiam ſequentia.

Vina quæ à perſonante tonitru turbari periclitantur: ſuperpoſito ferro, aut lauri ramo immunia euadunt: quod œnopolæ ſuo ſummo bono experiuntur.

Vina in doliis florentem in ſua vite racemum quadantenus ſentiunt, ac de coloris, & ſaporis mutatione, occultam cum vinea ſympathiam teſtantur apud multos.

Anagallis cæruleum habens florem, illitu prociduam ſedem reprimit, ac retro agit. Quę phœniceum, ſeu rubentem, prouocat: adhæc ſpicula corporibus eiicit; & infuſione per nares, dentium dolorem ſoluit. Hoc extra Fracaſtorium.

Aprinam salitam, quo tempore apri in furias, Veneremque ruunt, colorem ac saporem mutare, de obseruatione tam est probatum, quam à multis celebratum.

Quandocunque animal (etiam si homo fuerit) ob receptum vulnus, vel aliter, vermibus scatebit: si ex pilis eius, vel lana, ante Solis exortum, in apertum corticē immiseris eius arboris, quam nostrates Borbonii patria lingua *Tremble* vocitant (populi nigræ species est medicis) & aliquot dies perseueraueris, videbis miraculo quodam, vermes decidere, emori, vel alio immigrare. Sunt qui betulæ id etiam ascribunt, quod tu experiundo condiscere poteris.

Materia è syluis cæsa cum luna crescens lumine aucta est, breui tempore marcet, ac carie conficitur. Cæsa vero vbi decrescens exiguo est lumine, diutius perennat, ac vegetior euadit. Idem de vitium putatione, vindemia, cerealibus, & fructuum collectione tibi & existimare, & coniectare, licebit.

Oliua in vites insita, vtriusque arboris fructum refert, Græcis *ælæostaphylon* ab vtroq; parente nuncupatum. Et palumbes, graculi, merulæ, lauri folio fastidium annuum purgant. Hoc extra Fracastorium.

In vulturibus natura concipiendi singularis est, & à ceteris discrepans. Illi enim, quemadmodum D. Ambr. adnotauit, nullo concubitu fruuntur, nulloque masculi semine concipiunt: sed citra coniunctionem generant. Vnde ex Ægyptiorum experimentis, Horum secutus, vultures omnes esse feminas scribit: quę, vt Zephyro arbores: & apud Hispanos equę, sic Euro grauidæ redduntur.

tur, aut flante Borea. Q[illegible]am Ariſtot. autor eſt, facie aduerſus Auſtrum exporrecta volare: atque ſic prægnantes fieri, ac per tres annos parere. Sequentia ſunt Hieronymi Cardani, ex libris De ſubtilitate.

EQui pedes, ſi diu veſtigia lupi ſequuntur, obſtupeſcunt: & eiuſdem lupi cauda in præſepio ouium, boum, vel equorum ſuſpenſa, illos prohibet ne comedant.

Fidibus lupi agninæ ſociatæ male obſtrepunt: & ouis pellis à lupo dilaniatæ, pruritum mouet, ſi quis illa induatur.

Nix ſubinde multos dies arboribus inſidet aliis: verum hederam celerrime fugit: cuius baccæ vino promiſcuæ temulentiam pariunt. ſed hoc extra Cardanum.

Lupi caput in columbario ſuſpenſum, viuerras, muſtelas, & noxia omnia animalia procul arcet ac abigit.

Lupi ſtercus, inteſtina, vel corium comeſta, aut geſtata, colicum cruciatum tollunt: & cauda eiuſdem ſepulta muſcas arcet.

Cerui pudendum deraſum, & cum ſtillatitia aqua cardui benedicti potum, pleuriticos maximopere iuuat.

Dens taxi, vel eius pes ſiniſter, brachio dextro hominis alligatus, memoriã roborat: vti meliſſa, quæ etiã ingenium acuit, & hilaritatem conciliat.

Oculus canis nigri recenter erutus, & manu contentus, prohibet ne canes latrent, fauetq; non parum furibus, ac iniquis.

Lapis à cane morſus in potu ſumptus, hominem facit clamare: & leonis pinguedine peruncti, à feris tuti eſſe ſolent.

Arietis ventriculus in aqua & vino coctus, plærosque ouium morbos [illegible] eiusdem cornu, si sepeliatur, ac putrescat, in asparagos conuerti solet.

Arietis cornu iuxta ficum sepultum, eam adiuuat ad celerem fructum, & maturationem præcocem.

Autor est Palladius, quod si equæ, vel potius asinæ, sed non virginis, caluaria intra ortum ponatur, quæcumque spectat, sua præsentia fœcundat. sed hoc extra Cardanum.

Gagates lapis frigida maceratus aqua, & igni admotus, flammam concipit, quemadmodum testatur Nestor: oleoque superiniecto restinguitur. Extra Cardanum hoc.

Magna est humidorum cum Luna sympathia: quod omnium maxime in cancrorum & ostreorum pulpa, medullaque ossium sese prodit ac manifestat. Nam lumine crescente Luna, crescunt illa, turgentque ac replentur; decrescente vero, inaniuntur, decrescunt ac minuuntur. hoc etiam extra Cardanum.

Anseris lingua epota ad stranguriam est mirabilis, ac eiusdem testes: qui, vti etiam leporis vterus, ad generationem valent: valet & piscis, qui *squilla* vocatur.

Cor simiæ prohibet cordis palpitationem, curat comitiales, atque audaciam valde auget, & intellectum.

Si prægnans cotonea frequenter edat, nascetur fœtus ingeniosus & mire industrius.

Gallinarum ventriculi ante cibum sumpti, ventriculum confirmant, dum modo concoquantur, & ericii cinis, membrorum superfluam humidi-

tatem

tatem deſiccat: maxime illius iecur & renes.

Ad ericii pinguitudinē pulices congregantur, itidem & hirci, modo in fouea ponatur.

Cor veſpertilionis, formicarum exitum prohibet. ſic & ſulphuris ſuffitus cum origano.

Fœniculum ſerpentibus gratiſſimum eſt: nam guſtato illo, ſenectam exuunt, oculorumque acumen ſucco eius reficiunt. Vnde intellectum eſt hominum quoque caliginem eo præcipue leuari. ſed hoc extra Cardanum, vt etiam ſequens.

Elaphoboſci pabulo cerui reſiſtunt ſerpentibus: ideo percuſſis ab his ſemen in vino ſalubriter propinatur.

Nux pullo incluſa, illum celerius coqui facit: & calcar pedis dextri galli geſtatū, victores efficit.

Corium calcanei dextri vulturis, ſuper pedem dextrum, & ſiniſtri ſuper ſiniſtrum, dolores huius qui podagra laborat, leuare ſimul & ſedare traditur.

Vmbilicus infantis qui præciſus eſt dum naſcitur, in argenteo anulo geſtatus, vt carnem contingat, prodeſt in coli cruciatibus: quod à multis feliciter eſt probatum.

Manus ſucco radiculæ ſeu raphani diligenter inunctæ, faciunt vt tuto tractari poſſint ſerpentes.

Muſtelæ & ſciuri, tentato allio dentibus, vix audent in poſterum mordere: cicuresque hoc modo fiunt.

Tanta eſt antipathia, & naturarum contrarietas inter feles & mures: vt hi non ſolum præſentiam illorum vereantur, ſed etiam odorem, & maxime ſtercoris: ex quo fit vt feles ſuum ſtercus ſtudioſiſſime occultent. Sed hoc extra Cardanum.

Cornu, ac ſtercore bubali crematum ex parte imminentis venti, tuetur plantas ac ſata à rubigine.

Scorpiones moriuntur tactu radicis herbæ, quam *ſcorpium* dicunt: reuiuiſcunt, ſi candido linantur helleboro. Eadem radix omnem quadrupedem exanimat, genitalibus impoſita. ex Cardanum.

Citria ſeu medica mala calore panis putreſcunt celerrime, cum à multis longe calidioribus minus lædantur.

Rubea tinctorum diu manibus contenta, vrinam tingit: & animalia noxia ab oleribus arcentur, aqua inſolationis dierum decem, Cancrorum, aut Pagurorum.

Magnetis ſpecies eſt quædam, quam Creagum nominant: cui ſi ſtilum, vel acum affrices, carnem & muſculum, imo vero corpus totum absque dolore poſſis penetrare: quod ſe expertum fuiſſe ſcribit Cardanus.

Nux quercui, & eius glandibus admodum nocet: vnde Iuglandem à iugulanda glande dici, cōtendunt multi: quanquam aliter Cardanus.

Aurum & argentum, plumbum diligunt: & cum liquantur, plumbo immiſcentur: ſed æs plumbum refugit: & tam aurum quam argentum odit ſtannum, aut ſi mauis, album plumbum.

Myrtus iuxta Punicam malum conſita, eam fructuoſiorem reddit, ſeipſa odoratior, vtraque mirum in modū læta prouenit, ac luxuriat vicina.

Ad caprillum ſanguinem pulices omnes congregantur, vt ad gatum ex locuſtis in fouea poſitum locuſtæ: à quo etiam ſopiuntur: & cantharides diu manu retētæ, ſanguinis mixtū prouocant.

Filicis

Filicis folia cimices nec ſerpentem non recipiunt, ideo illa ſubſterni locis ſerpentigenis vtile eſt. Addo quod ſi comburantur, etiam ſolo nidore eos fugant, & longe arcent: hoc extra Cardanum.

Filum quod ſemine Staphys agriæ cum oleo diſſoluto fuerit madefactum, ſi capiti circumdetur, pediculos tollit, vel occidit.

Fumo ignis ex quo cremantur quę proprii ſunt generis inſecta, adhæc vermes, cimices, pulices, &c. ab eodem illa expelluntur.

Tento diſſidio flagrant cancii, & erucę, vt ſi à corvibus ſuſpendantur illi ramis arborum in quibus irrepunt, aut nidulantur erucę, illico decidant, collabantur, ac alio immigrent. Sed hoc extra Cardanum.

Si populus nigra exciſa fuerit: & in illius fruſta, iuxta truncum, aqua cum fermento infundatur, fungos producet qui minime erunt peſtilentes. Idem fiet, ſi ſuper reliquias vſtorum ſarmentorum aquam ſparſeris.

Obſeruatum, expertumque audio, vaccam, ouem, equam, aſellam, canem, ſuem, felem, ſimiliaque feminei generis animalia domeſtica & manſueta, dum vtero gerunt, aut interire, aut abortum parere, ſi mas ex quo conceperunt mactetur, vel occidatur: tam valida eſt ac vehemens illorum inter ſe ſympathia. Sed hoc, vt ſequentia, extra Cardanum.

Caprificorum groſſi ſatiuis appenſæ ficis, fructum procidere non patiuntur, ſed caducum remorantur, & ad maturitatem perducunt.

Segetis magna eſt cum nuce arbore ſympathia, conſenſus ac familiaritas: nam ſi hæc flore & fru-

ctu luxuriauerit, [illegible] idem omnino præſtabit. Sed Virgilium ea in re pulchre philoſophantem, audire pulchrum erit:

Sedulus obſerua (inquit) *cum ſe nux plurima ſyluis*
Induet in florem, & ramos curuabit olentes:
Si ſuperant fructus, pariter frumenta ſequentur,
Magnaque cum magno veniet tritura calore:
At ſi luxuria foliorum exuberat vmbra,
Nequicquam pingues paleæ teret area culmos.

Magna eſt hederæ cum aqua ſympathia, & ſumma cum vino antipathia. Nam ſi potorium vaſculum ex trunco illius feceris: & ei vinum aqua dilutum infuderis: vinum per vaſculi latera paulatim effluet, aqua pura intus remanente: autor M. Cato, & Plinius.

Capræ in Creta ſagittis venenatis confixæ herbam quærunt, quæ *Dictamnus* vocitatur: qua guſtata, ſagittas excutiunt. Sic Ceruæ paulo ante partum, purgant ſe quadam herbula quę *Seſelis* dicitur.

Eſt mira ſympathia in fidibus teſtudinum: quę præſentibus multis, mihi ſæpenumero obſeruata, demonſtrataque fuit. Ea ſic ſe habet: Acceptis duabus teſtudinibus muſicis, quarum altera ſuis fidiculis concors fuerit, altera nequaquam: ſi fidibus eius, quæ harmonice tenſa eſt, feſtucam, aut quid ſimile ſigillatim ſuperpoſueris: quotquot fides diſcordes, concordes feceris, videbis teſtudinem eam, quæ quieſcit, & (ſicuti dictum eſt) harmonice ſubtenditur, feſtucas ſuas iiſdem & ſimilis toni fidiculis ſuperſtratas, ad motum & trepidationem, etiam è longinquo, excitare, & quaſi diffuſa per aerem ſymphonia, ad ſimilem concenſum & conſenſum, ceu gaudio quodam, inuitare.

Quod

Quod nequaquam fiet, ... nisonum tactum, cum altera harmonice elaboratum, ventum fuerit. Res sane prodigiosa, & rari miraculi plena. Quæ sequuntur partim sunt Gaudentii Merulæ, partim variorum autorum.

Si quis lactucæ satiuæ radicem, ex terra ante Solis ortum euulsam latenter substratum ægri collocet, illi somnum conciliabit. Idem præstant folia quinque, vel tria, aut vnum eiusdem, clanculum sub puluinar posita: sed ita, vt partes à caule euulsa ad pedes ægri spectent, supernæ vero ad caput: autor Florentinus in suis Georgicis.

Ruta immundæ mulieris & accessum, & omnem prorsus attactum metuit: siquidem eo confestim enecatur. Cuius medulla tenera si quis aures obturabit, dolorem capitis sedabit, vt idem Florentinus scripsit. Præterea, si eius virenti ramo aquam per domum sparseris, nulli culices accedent: aut si qui fuerint, abigentur: autor Democritus apud Cassium Dionys.

Oliua virginea manu plantata, decerpta, & exculta, vberiores fructus præbet. vsque adeo puritatis est amantissima, & labis nescia Ex quo antiquis Mineruæ & dicata & consecrata fuit. Autor Florenti & Pallad lib. 1 cap 6.

Erucæ syluestris folia tria, sinistra manu retenta, arquatum morbum sanare tradit Florent. Et verbasco nuces illigatas, fructus non amissuras. Cuius succo si manus inungantur, deinde in aquã mittantur, pisces ad se allicient.

A prædiis malefici generis serpentes abigunt, absinthium, artemisia, abrotanum & trifolium. Adhæc, origanum contra formicas pollet. Nam non modo id plantæ formicæ non attingunt,

ſed ne arborem quidem illa circumamictam aſcendunt. Pollet & aduerſus venena fungorum.

Malum citrium comeſtum, donec concoctum fuerit, hominem à ſerpentibus ſeruat immunem. Ex quo peſtilenti aeri plurimum aduerſari traditur. Et pręgnans mulier ſi crebrius cydoniis malis veſcatur, filium pariet ingenioſum & induſtrium. Autor Simeon in libello cui titulus De cibariorum facultatibus.

Centipeda quæ per cellas vinarias repit, lotii difficultates ſoluit: ſi ex ea puluis cum iuſculo, aut vino albo fuerit potus.

Vitem pedunculis, campis, ac vermiculis carituram ſcribit Africanus in Georg. nec item glaciem, aut nebulam formidaturam, ſi illius corticem vrſino adipe colonus illeuerit: aut eodem falciculas putatorias nemine ſciente inunxerit, cum vitem eſt putaturus. Alii eaſdem falciculas oleo obducunt, in quo allium contritum fuerit: vt etiam adnotauit Pallad.

Viti ſideratę præſens auxiliũ eſt paxillus quernus in perforatum vitis truncum immiſſus. Alii ferreum clauum inſerunt. Alii lotio humano radices irrigant ac truncum: autor Caſſianus. Quibus addo ex libris Aruſpicum, quod ſi iuxta vitem abies fulmine tangatur, domini interitum prædicere putatur.

A taxo arbore veneficam vim deponit æreus clauus trunco infixus, & rhododaphnes ramus cum foliis tuſus & in ſcrobem immiſſus, muſcas illic congregat: autor Anatolius. Atque hederæ ſuffitus veſpertiliones fugat, aut enecat: vt tradidit Africanus.

Myrtus & malus Granata mutuo ſe diligunt: affectio

affectio cognoſcitur ex radi[illegible]: quæ tametſi aliquantulo ſpatio inter ſe diſſitæ fuerint, connectuntur tamen, atque inter ſe implicantur. Itaque proxime conditæ, altera alteri dat fœcunditatem: autor Democritus ex Florent.

Si prope roſetum plantatum fuerit allium, roſis addet fragrantiam. Et ex myrto cuneus in quamcunque florentem arborem adactus, eam arefacit ac perdit: autor Didymus in Georgicis.

Sopitam rabiem excitat ſorbus ſi quis ſub ea ſteterit. Adhæc arbutus, ſi quem pupugerit. Et ſi ex tamaricino vaſe quis bibere aſſueuerit, lienis vitia non ſentiet.

Vites braſſicam abhorrent: vnde hæc ſemicocta ebrietati repugnat, vt etiā lactuca ſi præſumatur. Cui tantiſper dum coquitur, ſi vinum vel pauciſſimum inſtilles, nunquam coquetur: autores ſunt Berytius, & M. Varro. Sic nucem & quercum ſi oppoſita facie plantaueris, alteram harum aut emori, aut infirmam eſſe experieris: licet vtraq; ſi fructuum copia luxuriauerit, frugis omnis copiam vaticinetur.

Albæ populi & item nigræ cortex conciſus in minutias, & ſegetibus ſtercoratis inſperſus, Dioſcoride autore fungos, edules per totum annum producit. Sed & eiuſdem folia, necnon oleæ, & ſalicis, ante æſtiuum Solſtitium longe alium habent colorem, quam poſt.

Mentha ferrū abhorreſcit, vt ruta & ocymum. Quæ ſi vulnerato fuerit exhibita, non facile conualeſcet. Si in lac coniiciatur, & poſtea coagulum fuerit immiſſum, lac non coagulabitur: autor Florent.

Si quis hederæ corymbos tres in ſtrophiolum

purum mittat, & [illegible] alligatos splenico ignoranti ad triduum alliget, ab affectu liberabitur. Et qui vespertiliones filo suspenderit ad ramos arborum, locustas procul abiget: autor Damageron in Georg.

Si dolium à salsamentis incrustatum circa prædium defodiatur, omne venenosum reptile in id illabetur: deinde obturatum vas comburito extra fines: autor Florent. Sic cantharides quæ vites prærodunt, stercoris bubuli cum aliquantula parte galbani facto suffitu, ventis flantibus enecabis, vt Zoroast. tradit.

Si allium arboris ramo suspenderis, nullæ accedent aues ad populationem fructuum: autor Democritus. Sic portulacæ & tithymalli succo mixto illitæ arbores, ad fructuum copiam sustinendam adiuuantur. Et fabarum semina arborum radicibus admota, illam cogunt arescere: autores Africanus & Didymus.

Erucæ centum quæ nascuntur in rosetis, coctæ ex oleo, si ex eo falciculas putatorias illeueris, teneros pampinos à cantharidibus, pruina, & aliis seruabis incolumes. Idem tibi subsidium præstabit falx illita aut hircino sanguine, aut ranarum: autor Afric. Sed & cantharides rosetorum in oleo coquito, indeque cotem in qua falcem putatoriam exacuere voles, obducito: autor Zoroast. & Palladius.

Cancer, admota ipsi herba polypodio chelas abiicit, vt est autor Zoroast. & cancri nouem ab ægrotis suibus comesti, eos reddunt incolumes: vt scripsit Didymus. Si quis præterea cannabis humidæ florentes ramusculos penes se dormiturus apposuerit, à culicib. non tangetur: autor Democ.

Oroban-

Orobanchen arescere c[...] agricolæ, in quatuor agri angulis rhododaphnes ramulis infixis: autor est Sotion in Georg. Sic colocynthis sola, olfactu, ventrem exonerat: & helleborum herbam colligens, siue deorsum folium trahat, siue sursum, hoc subito tactu causa est helleboro, vt hac, aut illa parte corporis humores non attrahat: tam potens est cæli motus in paratis materiis: autor Marsil Ficinus.

Harundinis radix aratro appensa vt terram tangat, filicetum destruit; & arundinetum, filicis radix. Addo quod ab asini caluaria in medio horto suspensa, eum flor diorem edici. ab antiquis traditum est: & à Palladio confirmatum.

Ne mustum superfunderetur, Florentinus coronam ex pulegio, aut calamintha aut origano, collis vasorum circumponebat. Et pira syluestria in mustum iniiciebat, quæ si supernatabant, id purum erat, si mergebantur, aquam habebat: alii de moris idem sentiunt.

Fidicula ex lupi intestinis præparata, vbi impulsa digitis intonuerit, caninas fides, aut ouillas coget obmutescere. Et incorrosa à vermibus semina permanere scribit Anatolius, quæ in testudinis testa disseminata fuerint.

Verbena columbis herba gratissima in natali D. Ioan. mulierculæ se redimunt: per eum annum putantes se à dolore capitis immunes fore: sed ea colligi debet in ortu canis ante solis exortum, & Luna non aspiciente.

Morus, laurus, & hedera mutuo attritu ignem facile concipiunt: quod exploratorum, pastorumque industria & vsus reperit: quoniam ad excutiendum ignem nō semper lapidis occasio est:

teritur lignum [illegible] & arido fomite excipitur ſcintilla. Sed nihil hedera præſtantius, quę teratur lauro, laurumque terat.

Serpens cauernam ſubiens, ſi manu ſiniſtra retracta fuerit, paruo negocio extrahitur: ſi vero dextra, nullo modo trahi poteſt: vt ſcribit Apul. non enim remittit tractus: ſed aut effugiet, aut abrumpitur. Præterea, ſerpens homine percuſſo non amplius è terra recipitur, veluti hominis vltrice: cui ieiuni hominis ſaliua venenum eſt: autor Plin.

Mures prægnantes, in vtero parentis repertas fuiſſe apud Perſas, autor eſt Ariſtot. Quin etiam tradunt Magi, muris iecinore dato porcis in fico, ſequi dantem id animal. Et fibrarum numerum creſcere, ac decreſcere in muribus, cum Lunæ lumine.

Leo concultatis foliis ilicis, vt ad cantum Galli, obſtupeſcit. Et equus à lupo ſemel ſauciatus, optimus euadit ac celer: autor Zoroaſt. Scribit pręterea Pamphilus in lib. Rerum natur. eundem equum calcatis luporum veſtigiis, torpeſcere cruribus. ſed de hoc ſupra.

Lupum contactu ſcillæ herbæ conuelli, idem Pamphilus autor eſt. Idcirco vulpes illam latebris ſuis circumponere ſolent, propter lupos. Expertum eſt præterea, eundē lupum ſi prior hominem viderit, vocem ei adimere, ac imbecillū reddere. Quem ſi prior homo viderit, viribus & [illegible] illico priuari: autor Zoroaſt. & Plato in [illegible].

Lupum ait Horus Apollo maxime [illegible] extimeſcere. Idcirco cum per lapidoſa [illegible] itur, ſuſpenſo pede ſemper incedit. Læſus [illegible] minimo lapidis ictu, vermes gignit, a quibus tandem ab-

dem absumitur. Ideo insul[illegible] cum lapide viatorem aufugit.

Oues eum sequi solent, vt scripsit Didymus, qui vellere illarum aureis obturauerit: quę, veluti etiam Capræ, comesta conyza extinguntur. Quibus addes, quod si ex lanis ouium à lupo mactatarum pannos confeceris, pediculis replebuntur: vt ex Plutarch. autor est Zoroast

Hircos fugitiuos non habebis, si barbas illis prę cideris, vt idem Zoroastres & Florentinus scripserunt in Georgicis. Et Æluri nepitam herbam sequuntur: quorum oculi ad Lunæ vices, aut fiunt ampliores, aut minores: vt antea dictum est.

Hirundines ad exterminandas è nidis blattas, & noxia alia animalcula, apium imponunt. Palumbes laurum. Accipitres lactucam syluestrem. Corui viticem vel aron. Vpupæ adianthon. Cornices verbenacam supinam. Galerita gramen. Turdus myrtum. Perdix arundinem, Aquila callitrichum. Harpæ hederam. Ardeola careon, vel, vt aliis placet, cancros: & Ciconiæ ob vespertiliones, platani folia. autor Zoroastres.

Vpupa si cecinerit antequam vites germinent, futuram vini copiam præsagire aiunt. Et suem si capite ad cælum verso portaueris, non grunnire.

Trebius autor est, clauum vel cuneū adactum quanta vi libeat in arbores, in quibus nidum habeat picus Martius, statim exilire, cum is cuneo vel clauo insederit. Alii ad herbam quandam referunt.

Elephantem furiosum, lenem fieri conspecto ariete, vt ad porcelli recens nati grunnitum, autor est Zoroastres. Scribit præterea Aristot. ſcara

beos & vultures rosarum odore extingui, vel vnguento.

Leo viso igne extimescit maxime, nec re alia facilius domatur. Eius autem ossa simul collisa, vt silices ignem concipiunt.

Si percussus à scorpio super asino rectus desideat ad caudam respiciens, pro ipso dolebit asinus ac torquebitur. Cuius signum est, quod pedendo emoritur: autor Apuleius ex Diophane, & item Zoroastres, in lib. rerum nat.

Taurus illitis rosaceo naribus, vertigine afficitur. Et oryx animal oriente Luna & Sole, egesta pedibus terra caput recondit: autores Zoroast. & Sotion.

Ceruus ita arietem abhorret, vt eius conspectum non sustineat. Cui mira est cum serpentibus pugna, discordia & antipathia. Nam inuestigat illorum cauernas, nariumque spiritu renitentes illinc extrahit, occidit, & comedit: qua ex re admodum siticulosus fit: suapte natura tamen edoctus, aquam ante illorum coctionem non haurit, nam sic interiret. Per æstatem itaque ceruinæ carnes tuto non eduntur.

Concros fluuiales plurimos, aut paguros marinos non pauciores quã decem, in vas fictile cum aqua indito: & addito operculo sub dio esse sinito, vt ad dies denos insolentur. Hac aqua segetibus, vitibus, arboribus, & rebus aliis aspersa, idque alternis diebus, vel (vt habet Palladius) octonis peractis idipsum repetendo donec adoleuerint, fieri putabat Democritus, vt illa à quopiam non lædantur, & maxime à bestiis maioribus. Sed de his satis: nam de hac materia sumus fusius philosophaturi in nostris rerum agri Secretis.

Medici-

MEdicis noſtris parum gratus eſſem, ſi in eorum meſſem, meam (quod dicunt) falcem non mitterem: hoc eſt, niſi ex primariis illorum doctoribus ſympathias, & antipathias aliquot proferrem. His itaque hunc in modum libenter parêre, ac ſatisfacere aggredior.

Cantharides veſicam peculiariter & ſolam afficiunt: & lepus marinus pulmones ſolos ex omnibus animalis partibus vlcerat. Galenus lib theriac. ad Piſonem, & initio Compoſit. pharm. gen.

Euphorbium ventrem ouium ſolum non erodit, vt in eo ſeruari etiam poſſit: quai ter in folliculo ſuo bilis. Lib Compoſit pharm particul.

A Crocodilo læſis, ipſius adeps vulneri impoſitus, ſummo eſt præſidio: & demorſus à mure araneo, citra dolorem ſanatio fit mure ipſo trito & impoſito: idem de vipera ſentiendum, & ſcorpio. lib De theriaca ad Piſonem.

Cicuta homines occidit, ſturnos nutrit: nec vim lethalem in his exercet. Adhæc, veratrum homines corrumpit, coturnicibus admodũ gratus eſt cibus. Ibidem, & initio Compoſit. pharm. gen.

Amphisbænam animal biceps, ſi grauida fuerit ſupergreſſa, male abortit: & ſtellio ſcorpiones viſos ſubſtringit, ac ita perimit. Ibidem.

Baſiliſcus belua ſubflaua, triplici frontis apice munita, ſolum viſus, vel de ſibilo auditus, homines necat: ipſam autem beluã mortuam, ſi quod animal attigerit, ſubito moritur: ob id, omne aliorum animalium genus, ipſius propinquitatem deuitat. Ibidem.

Hedera, braſſica, raphanus, naturali facul-

tate ebrietati re[illegible]uat, & vitibus sunt inimica: vt si circum se serantur, diffugiant. libr. 11. Simplic. med.

Vsta murium capita, & ex melle illita, adhæc capita apum & muscarum, necnon stercus murium cum aceto, & viperæ pellis in puluerem redacta, insuper caput leporis vstum, & cum adipe vrsino illitum, alopeciam curant, ac pilos mirifice regenerant. lib. Ther. ad Pisonem,

Lapathi folia ventrem cient, semen assumtum stringit: & brassicæ, lentium, ostreorum, gallorum vetustorum ius & decoctum sumptum, aluum soluit: ipsum autem singulorum corpus, ventrem comprimit. Ibidem, & lib. Aliment. 1.

[illegible] virens, adhæsu os ventriculi iuuat, & vua pall[illegible] vera hepati est familiaris, ac stercus gallinæ cum œnomelite, aut aceto, vel vino aqua diluto sumptum, diuturnum colicum dolorem sanat. lib. 9. Simpl. lib. 2. Aliment. & 10. Simpl.

Stercus lupi ossibus pasti (ob id albidius) supra frutices, vepres, herbas altiores, prima æstate repertum, non in terra, potum cum pauco sale, aut pipere, aut alio simili, ex vino albo tenui, vel aqua: præterea (quod mirandum magis) ad ilia appensum, colicos dolores curat, aut plurimum mulcet: & his ita præcauet, vt non redeant, vel si redeant, tardius & mitiores multo redeunt. Appendendum vero vinculo, & cingulo ex lana ouis à lupo mactatæ: vel ex pelle ceruina, vel quauis alia materia. libr. 10. Simpl. med. Sunt qui infantis vmbilico inter telas consuto, & ventri appenso, idem hodie tribuunt, ac certissimum esse affirmant.

Corydalus seu galerita, auicula assata, vel elixa,

elixa, si assidue edatur cum su[illegible]sculo, colicos plurimum iuuare solet. Quod sæpenumero expertus est Galenus lib. Theriac. ad Pison. & lib. 11 Simpl. med. Vires easdem ad colicos, & nephriticos cruciatus, easque probatissimas tribuunt periti puluери auiculæ nobis frequentis, quam vulgus *Meserguam* vocat.

Caro trium cochlearum multum tusa, & cum vini nigri cyathis tribus calefacta & pota, hydropicos occulta proprietate iuuat: perinde atq; mustelæ caro, siccata & pota, epilepticos; & erinacei terrestris elephanticos, ac nephriticos. lib. 8. Composit pharm. part. & lib. 11. Simpl. med.

Asplenium, capparis, & tamarix, sympathiam habent, & familiaritatem cum liene, nam ipsum valde iuuant. Quin vsu multo asplenium omnino illum absumit: sicuti vox indicat. Sic saxifragum, & betonica, renes iuuant & amant. lib. De Ther. ad Pisonem.

Caput Milui sine plumis vstum, & quantũ tribus digitis capi potest, cum aqua sumptum, podagricis auxiliatur: perinde atque lumbrici terræ, cum cerato rosaceo illiti: nam illarum inflammationes, ac dolores mitigant. Præterea, scorpius assus, & cum pane comestus, vesicæ calculos conterit; ad hæc lumbrici terræ ex vino sumpti, & murium stercus. Ibidem.

Mustelæ cerebrum siccum, ex aceto potum, epilepticis medetur: & hirundinis, ex melle illitum, ad suffusiones multum conducit: perinde atque aspidis exuuium tritum, & ex eodem melle illitum, quod etiam visum facit acutissimum. Accipiter in susino vnguento coctus, hebeti visui

medetur: & cantharus, seu scarabeus, oleo incoctus, & auri instillatus, eius dolores sanat. Ididem.

Radix pæoniæ, præsertim maris, recens collo appensa, contactu carnis calefacta, olfacta, continuo epilepsiam sanat: & vesica caprina, aut ouilla cremata, ex posca pota; aut leporis testiculus ex vino odoro coctus & potus, his qui vrinam inuiti reddunt, benefacit libro sexto Simplicium medicament. & 9. Composit pharmac particul. Sed Galeni paucula hæc sufficient. Quorum sementem nobis fecit, libro secundo De medicament. componend. ratione, IACOBVS SYLVIVS, Lutetiæ Regius Medicinæ professor & illustrator. Cui præceptori nostro semper obseruando, si honores pro meritis, vt olim exhiberentur, næ Dæorum honoribus non cederet. Nisi fortasse plus esse putant homines, vnum aut alterum a morte eripere, quod cum Æsculapio fecerunt nonnulli, quam innumeros: quod ille bene medendo, docte legendo, & feliciter scribendo quotidie facit.

Hic primum istum libellum claudere satagebam, cum ecce duo hæc mihi in mentem adhuc venerunt:

Cancros fluuiatiles ad morsum rabidi canis, per σὺν [illegible] frequentissimi, vrebat Æschrion post canicularis exortum, quando Sol in Leonem transi fiet non nisi luna decimaoctaua. Gal. lib. 11. Simplic. med.

Alyssos ad morsum rabidi canis efficacissima est herba ex totius substantiæ similitudine: sed ea

legenda

legenda est sub æstu caniculæ, debetque siccata contundi, cribrari, ac seruari ne difflletur. Galenus lib 3. Antid.

His positis, te ad secundum libellum felicibus auspiciis deduco.

FINIS LIBRI I.

el nogal nuevo [illegible] año
y menos [illegible]
[illegible]
[illegible]
un paternoster y [illegible]
a comer [illegible]
[illegible] de pepo—

ANTON. MIZALDVS PETRO MINARDO, ET ANTONIO EIVS FRAtri, iuuenibus cum doctrina, tum morum probitate claris,

S. P. D.

SINGVLARIS *beneuolentiæ* [illegible]*a parens vester, in supremo Parisiensi Senatu Præses inculpatissimus, me nihil tale meritum prosequitur, & pro suo candore, dignatur, in*[illegible]*tat me, iuuenes eruditi, vt secundum hunc libellum Memorabilium naturæ arcanorum vobis nuncupem, & ex animo deuoueam. Ex quo, post variarum rerum, earumque abstrusarum lectionem variam, & explicationem plane inexplica-*

explicabilem, sed tamen à doctis & probatis autoribus, cum Græcis, tum Latinis, hinc inde conquisitam, testimonium qualecunque habebitis mei erga prudentissimũ parentem vestrum animi, meæq; amicitiæ nunc primum vobiscum initæ. Quæ sicuti à literis, quibus immortalitas paratur, fundamenta sibi iacit, ita immortalem futuram, & spero, & confido. Verumenimuero ne præfando longior sim, & paruo opusculo magnam epistolam adornem, à vobis peto, vt tam placide ac hilariter Syluulam hanc secundam Arcanorum naturæ accipiatis, quã vobis candide offertur. In ea quoties ad libitum erit, iucunde exspatiari, ac tuto colludere licebit. Illic sane vobis occurrent arborum, fruticum, suffruticum, herbarum, florum, fructuum, auium, & animalium multitudines variæ, sua miracula (rara profecto) ob oculos actutũ vobis ponentes. Ex quibus & commodũ, & voluptatem non exiguam licebit re-

ferre: atque Deum, ſuper omnia, talium miraculorum autorem, ſumme venerari ac laudare. Qui ſua pietate ornatiſſimum parentem veſtrum, Borboniorum noſtrorum decus & ſpecimen, vobiſcum incolumem nobis ſeruare dignetur. Feliciter valete. Lutetiæ, duodecimo Calend. Mart.

1554.

MEMORABILIVM NATVRÆ ARCANORVM, RERVM VARIARVM SYMpathias & Antipathias, ſeu naturales concordias & diſcordias paucis expediens,

LIBER SECVNDVS.

Autore

Antonio Mizaldo Monluciano.

NATVRAE magnum & celebre miraculum (vt hinc exordiar) maximaque ſympathia inter palmas elucet, quemadmodum poſteritatis memoriæ mandauit Leontinus autor Græcus, veterum teſtimonio fretus, & maxime Georgicorum Florentini, ſicuti ex Geoponicis Magonis Carthaginenſis, adnotauit Caſſius Dionyſius Vticenſis. Tradit itaque ille, palmas vehementi ſe amore proſequi, ita vt altera alteram deperear; adeo eſt in illis Veneris ſenſus quidam & intellectus: nec prius ſtimulante deſiderio, cupiditatibusque leuatur, quam ipſam adamatus mas conſoletur. Videre licet pronam, ſuis comis incumbere, triſtitia tabeſce-

re, & quam: una esset, sterilescere. Quæ res prudentem agricolam non latet; sed cuius amore deflagret, aut in quē maritandi cupidine solicitetur, incompertum habet. Quapropter complures palmas inibi circiter cōsitas digitis attrectans, ac blande mulcens, reuersus ad hanc denuo, quæ languens amore corripitur, tanquam dato osculo manibus, suauiter attingit; tum veluti refricato quadamtenus desiderio, blandioribus comis, perinde ac manibus in eum nutat cuius cupidinis tabe peribat: hoc velut oculorum gestu amorem confessa: cuius remedia sunt, si subinde manus ei admoueat agricola, quæ marem cuius inani amore capiebatur, attigerint. Sed multo magis insanus amor discutietur, si maris flores trunco erutos, idem amasiæ capiti circumponat: nam hoc mariti ornamento illustrata, fructum dabit; hocque pignore amoris exhilarata fœcundabitur, & ex languidula vegetior euadet. Hactenus ille. Ceterum, illud etiam silentio de palma non est prætermittendum, quod oneri quantumlibet ingenti non cedit, sed contra pondus premens & vrgens constanter resurgit, vt Aristoteles, Theophrastus, & Plinius tradiderunt. Quapropter (vt inquit Plutarchus) in certaminibus palma victoriæ signum est.

Echineis paruus admodum pisciculus, naues quantumuis ingentes retinet ac remoratur: ex quo Latinis *Remora* dictus est. Is ruant venti, sæuiant procellæ, furori imperat, ac vires indomitas compescit: marisque rabiem non aliter edomat, quam adhærendo nauigia: quæ contra omnes impetus sistit, ac ire vetat. Autores sunt Aristoteles, Plutarchus, & Plinius.

Tradunt

Tradunt Afri, quod si quispiam eo die feriatur a scorpione quo ederit ocymum, ægre sanabitur. Quin etiam volunt ad manipulum huius cum cancris decem marinis vel fluuiatilibus tritum, cōuenire scorpiones a proximo omnes. Narrant alii contusum & lapide opertum, scorpionem gignere: & commanducatum ac in Sole positum, vermes adferre. Sed nec omittendum ex Diodoro, idipsum in cibo frequenter sumptum pediculos creare.

Si febricitanti infanti qui adhuc lacte nutritur, paris longitudinis cucumeres dormienti adiunxeris, ac quasi condormire feceris, statim sanabitur: nam calores omnes febriles in cucumeres transibunt: quemadmodum ex Quintiliorum obseruationibus adnotauit Cassius Dionysius Vticensis, lib. 12. Agriculturæ Mago.

Aquas mire diligunt cucumeres & cucurbitæ: nam si illa in patens vasculum eis prope subiciatur, aut apponatur, a quinque vel sex digitorum interuallo, ante posterum diem adrepentes cognoscentur descendisse, & in tantum sese extendisse, defectis aqua vasis, reuersi decuruantur; vsque adeo humore gaudent, & siccitates oderunt. Secus de oleo sentiendum: quod tam infense oderunt, vt si loco aquæ illis subiiciatur, aut apponatur in contrariam partem vergant: vel si minus possint, sese intorqueant & recuruent. Ex Quintil. Georgicis.

Rutam fascinationis amuletum esse tradit Aristoteles. Et alyssum in domo suspensum refert Dioscorides salutare amuletum esse contra easdem fascinationes, non dicam vni hominum sed & quadrupedum generi. Pollet etiam, ex Galeno,

aduersus morsum canis rabidi: quemadmodum in fine primi libelli docuimus.

Theophrastus autor est ocymum lætius prouenire, si cum maledictis ac probris seratur. Quod & Plinius adfirmat: & fortasse Persius hoc senariolo:

Cum bene discincto cantauerit ocyma vernæ:

multi id etiam rutæ adscribunt. Sed hic omittendum non est, quod eandem rutam, cum mentha, cunila, & ocymo tangere ferro non expedit. Quod postremum etiam Sabinus Tyro adnotauit: præcepitque meridianam tantum aquam ocymo dandam: quod sub exortum Caniculę (quasi morbum sentiens) expallescit.

Tradit Zoroastres anno toto oculus huius dolorem nõ sentire, qui calyces rosarum antequam in flores explicentur, leui tactu lustret: tribusque earum alabastrulis visum detergat, relictis rosis in rosario patente.

Plutarchus scriptum reliquit, quoties coryli nucula laquearibus appensa cohærebit, scorpius in domicilia nõ irrumpet. Nec prætereundum censeo, quod simplex rusticitas obseruauit, serpentẽ obtorpescere, quæ coryli caudice, vel surculo tacta fuerit: quin & tandem mori.

Autores sunt multi cæsiorum oculorum pupillam infantibus denigrari, cinere putaminũ auellanarum nucum, ex oleo sincipiti consperso.

Semen erucæ potum ex vino, verbera subituris duritiam quandam contra sensum inducere, scribit Ruellius, lib. 2. De natura stirpium. Addit preterea ocymum si a sole continenter illustretur, in serpillum transire. quod vt foliis decrescit, a fragrantius olet: cuius surculi a succino (quod leuissima

uissima quæque mouet & allicit) tam aut adduci nunquam possunt, abigi facillime. Quod etiam à Plutarcho est adnotatum.

Crateuas Herbarius tradit aspersu œnotheræ ex vino, omnium animalium feritatem, nedum hominum mitigari. Quod de radice intellexit Theophrastus. Sic Helianus œnuttam ceruos & canes inebriare scribit

Horus Apollo est autor vpupam auem morbo vuæ tentatam, adianthum ori inditũ obuersare. Quo gallinaceos pugnaciores fieri tradunt multi, si in cibum eorum addatur.

Scribit Africanus in Georgicis, lapathi semen appensum sinistro brachio, mulieribus ademptam pariendi spem restituere: restibilemque in posterum adferre fœcunditatem.

Si hederæ nigræ taleolæ tres in mundo linteolo filo alligatæ, in modum amuleti lienosis appendantur, gestantes infra triduum hoc vitio liberabunt. Autor Damegeron Græcus in Geoponicis. Tradit præterea Ælianus ceruos phalangio percussos siluestrem hederam mandere, & eo cibo liberari.

Neque morbus sacer, neq; dæmon, neque fulmen locum infestat, in quo laurus est. Vnde boni Genii plantam *Laurum Romani* vocant: cuius rami si in aruum defigantur, rubiginis noxam in illos conuerti scripsit Apuleius, autore Berytio in Geopon.

Dioscorides in cibis rutam commendat quæ prope arborem fici, aut sub ea nascitur: reliquam ferculis abdicauit. Cui subscribit Plutarchus Sympos. quinto, illam & suauiorem, & sapore meliore indicans.

Atriplex si ferro rescindatur, continuo repullulatu luxuriabit. Et ocymum cito nasci proditur, si statim quam seueris aqua calida, aut aceti imbre perfundas. Sed rem miram de ocymo narrat Gargilius Martialis, quod modo purpureos, modo cādidulos flores, modo roseos pariet, si ex eo semine frequenter seratur: quod simul atque solo creditum est, si aqua calida perfuderis, modo in serpillum, modo in sisymbrium degenerabit.

Narcissus neruos hebetat, ac sensus sopiens membris torporem adfert: quamuis Sophocles magnum Deorum terrestrium ornamentum appellarit. Sic ruta genituram coagulat: ideoque gestantibus vterum inimica, etiam coronis inserta, putatur.

Papauer cum eius lachrima decerpitur, tam vehementem auram eructat, vt qui non sibi cauerint, veterno correpti concidant.

Tarentinus est autor in Geoponicis, quod caudice populi nigræ iuxta terram conciso, si fermentum aqua resolutum infundatur, illico prosilient fungi. Addit, quod si montanum aruum multis stipulis, calamis & fruticibus scatens, cum cælum imbres parturit, incendatur, permulti sponte naturæ prorumpent fungi. Si minus pluat, aspergine mentienda erit aqua: sed innocentiores sunt fungi, qui cælesti imbre gignuntur.

Sunt qui cancros tres cremari iubent in arbustis, vt carbunculi non noceant. Et si fictili nouo rubeta rana in media segete obruatur, tradunt tempestates noxias non esse.

Simias quadrupedes quibus digiti sunt, negant crescere, assuetas meri potui. Adhæc nasturtium si cum lactuca seratur, ægerrime prouenire.

Inter

Inter viros doctrina percelebres conuenit serendi munus obeundum esse, cum Luna sub terra agit: & cædendam materiam, cum super terram discurrens fertur. Nec est prætereundum Alexandri Macedonis inuentum seruandæ niuis, in scrobes vbi ea sit, coniectis e quercu ramis quemadmodum adnotauerunt autores omni exceptione (vt loquuntur) maiores.

Innocentissimi erunt fungi si pira siluestria cum illis incoquantur: namque virus eorum exitiale, ancepsque detrahunt. Addo, quod alysson herba vel manu gestata, vel oculis conspecta, rabie liberat: ideo prope ouilia, caprarum greges, & armentorum cubilia seri perquam vtile putant rerum agri scriptores, & ouium pecorisque magistri.

Africanus scribit ranas vocales silere, si incensa lucerna lacuum, & fluminum ripis adhibeatur. Adhæc allium sanum corpus exulcerare, & contra cepam vlcera ad integritatem reducere. Cui subscribunt & Didymus & Sotion in Geoponicis, multique alii apud Græcos, primæ notæ scriptores.

Omnibus arboribus mors est cortex in orbem detractus: quamuis a subere & adrachne possit impune eximi. Nec omittendum quod arbores odoratiores fieri traduntur, in quas cælestis arcus inflexus incubuerit. Autor Plinius, & post eum Ruellius.

Carnes ouinæ quæ lupini morsus iniuriam senserunt, suauiores tenerescunt: sed ouium earum lana pediculos etiam neta creat. autor Plutarch. in Sympos. Quibus addo, viperam fagi ramulo contactam statim obstupescere. Et lupum scillæ

bulbos contingentem resolutum fatiscere. Adhæc leonem frondes ilicis supergressum torpescere: ac parituros Cycnos viticem in suos nidos adferre: quemadmodum scripsit Athenæus.

Amianthum ignibus inuictum manet: qui, si etiam mediis obruatur flammis, non ardebit. Raphanus impositu scorpionem necat: & magnes si allio confricetur, ferrum abigit. Necnon marinæ aues cunilam petunt, qua exulceratis rostris medeantur. Autor Zoroastres in Geoponicis.

Fiscedula & atricapilla, quæ Græcis *Melanchoryphos* appellatur, altera in alteram transit; sic vt quæ ineunte Autumno fiscedula fuerit, vindemiarum exitu in Atricapillam versa conuolat. Autor Aristoteles & Theophrastus. Ad hunc modum eruca ascitis alis in papilionem abit: & erucæ, quæ in fico nascuntur, in cantharidas degenerant, atque hydrus siccatis lacubus in serpentem desciscit.

Rupicis auiculæ conspectu regius morbus sanatur. Et æneus clauus carnibus infixus, eas à putrilagine diutius illæsas tuetur. Præterea Gallinaceus iugulatus tenerescit in arbore fici suspensus. autor Plutarchus.

Cicuta rutæ contraria, & cœca quadam antipathia aduersa cognoscitur, probabili argumento: quoniam colligentes rutam manus cicutæ succo muniunt, vt antea dictum est, quæ alias (nisi contegerentur) vlcerari periclitarentur.

Ferunt ramosas arbores quæ sterni debent, difficilius cædi, ac celerius inarescere, si prius manu quam ferro tangantur. Ad quæ accedit

quod

...od apium cum viret, tritum calcatumque me-
...us adolescit: adhæc cuminum maledictis & pro-
...ris satum lætius prouenit. Quod supra ocymo,
... aliquot aliis plantis etiam adscriptum audi-
...sti.

Testatur Plutarchus animo linqui equos & asinos, qui aut mala aut ficos dorsarii comportarint. Sed maiore dignum miraculo remedium, quo ipsis & hominibus quoque succurratur, nimirum obiectus panis.

Ebur Zytho perfusum aut posca, operi tractabile & obsequiosum reddi, author est Plinius: & Elephãtem animal hordei succo mitem fieri. Adhæc oui putamen durum aceto molle reddi, vt per annulum transire possit.

Volentibus experiri victurus sit æger necne, præcipiunt radicis chamæleontis albi diluto, perfundi triduo qui langueat: ternas vices qui pertulerit moriturum negant. Author est Theophrastus. Quibus addo quod eiusdem chamæleontis radix in farina hordeacea cum aqua & oleo subacta, canes necat: mures vero in polenta.

Pilosella herba tanta spissandi pollet facultate, vt si succo eius gladiorum acies intingatur, ferrum aliud omne (vt aiunt) edomet. Notandum præterea, quod pulegium recens incensum pulices necat: vnde illi nomen. Est & syluestre origano simile, quod gustatum a pecore, ei balatum concitat.

Pisces ægrotantes in piscinis apio viridi recreantur, seu petroselino; quod etiam oris suauitatem maxime commendare manducantibus traditur: autor Theophrastus. Nec omittendum quod *elatine pampinaria*, seu pimpinella vulne

ribus iniecta, ferrum ac spicula facile, ac citra sensum doloris exigit.

Mustela cum serpente dimicatura, & in murium venatu, rutam prius edit, ne afficiatur. Hanc porro sculptores & pictores propter visum salubriter in cibo assumunt. Quæ si aqua salsa irrorabitur, lætior prosiliet, quemadmodum adnotauit Theophrastus Sed & eadem furtiua fertilius prouenire putatur.

Aiunt nonnulli *leucocanthum*, seu *albispinum* instar lauri fulmine non ici, nec vnquam de cælo tangi. Præterea deturbandis calculis acinos eius ex vino singulari esse remedio.

Satum omne scillæ herbæ adpositum facilius germinat, atque celerius increscit: & maxime ficus: quæ inde vermibus non infestatur, vt scripsit Theophrastus. Nec omittam quod semina quæ bubula cornua sementis tempore attigerint (Græci vocant κερόβολα) igni non absumuntur. autor Zoroastres Geopon.

Thapsia, autore Theophrasto, suggillata & liuentia illustrat. Qua ex re Nero Cæsar dignitatem ei dedit, nocturnis grassationibus conuerberatam faciem ea illinens cum cera atque thure, & sequenti die contra famam cutem sinceram circumferens.

Atramentum librarium diluto absinthii temperatum, literas a muribus tuetur: herba vero ipsa vestibus inserta tineas arcet: autor Dioscor. Ad quæ accedet, quod scorpium raphanus impositus occidit, quemadmodum Zoroastres scripsit in Geoponicis.

Vino quod acorem quendam iam concepit, medetur ollula aquæ bonæ plena, vt autor est Tarentinus:

rentinus: quę diligenter operta in dolium demergatur: post triduum inuenietur ab acore vinum sese recollegisse, & aquam ipsam olere, si pristinum robur resumpserit.

Marcus Varro coriandro subtrito cum aceto carnem incorruptam æstate seruari putat. Cuius seminis grana tria in tertianis deuorari iubet. Sunt qui ante Solis exortum ceruicalibus subiici efficaciter existimant. Addendum ex Xenocrate menstrua cõtineri vno die, si vnum granũ biberint feminæ, biduo, si duo: & totidem dieb. quot grana sumpserint. Hæc apud Ruellium lib. 3.

Cauliculi caprifici bubulas carnes additi, magno lignorum compendio percoquunt. Et ramus eiusdem, collo taurorum quantumlibet ferocium circundatus, traditur eos ita compescere, vt immobiles maneant. Quod etiam ad ficum transtulit Plutarch. Sed de his libello superiore.

Rusticæ rei scriptores præcipiunt iuxta coronarias herbas, acria, vt cepas, allia & id genus, serenda esse. Id enim multum conferre adfirmãt, at excitandam & creandam odoris gratiam ac suauitatem.

Pisces summopere expetunt radicem Aristolochiæ rotundæ. Itaque si contusam admixta calce, mari aut fluuio sparseris, cupiditate mira aduolabunt pisces, continuoque exanimati fluitabunt. Id Plinius coram se factum testatur. Ob id piscatores in Campania, venenum terræ nominabant. Nunc & cyclamini radice itidem contingit, autor Plinius.

Sine semine nascentur cucumeres si prius eorũ semina per triduum oleo sesamino maceraueris: nam ita prolem orbam seminibus parient. Sed

id omittendum non arbitror, quod si ad eum locum in quo cucumis, aut cucurbita consitę sunt, mulier admittatur, contactu eius languescunt virentium incrementa. Si vero fuerit in menstruis, visu quoque suo nouellos fœtus enecabit. Prius ex Quintil. Geor. excerptum est: posterius habet Ruell. lib. 1. ex Plinio, vt arbitror. Sed de his rebus fusius sumus philosophaturi in nostris rerum agri Secretis.

Africanus ex Geoponicis Græcorum pollicetur eum ebrietatem non sensurum, etiam si bibendi certamine prouocetur, qui caprinum pulmonem tostum ederit: vel ieiunus quinque aut septem amara amygdala deuorarit: vel crudam brassicam præsumpserit: vel corona e ramulis aiugæ facta, caput præcinxerit.

Scilla in limine vestibuli suspensa, maleficiorum pellit introitum: autor Zoroastres. Sed neque hoc loco monere absurdum erit, quod si luxuriantes cucurbitarum & cucumerum viticulas putaueris, longe celerius suos edent fructus.

Græci asserunt fabæ semina caponis sanguine macerata, ab aduersantibus herbis immunia esse: quæ si pridie aqua infusa fuerint, citius nascentur: si nitrata aqua respersa, coctionem difficilem non habebunt: autor Palladius, lib. 12.

Ruta vt fimum horret, ita cinere cupit ali. Et papauer vtilius fertur prouenire, vbi virgæ & sarmenta combusta sunt. Idem Pallad.

Capra vbi oculos hebetes ac obtusos sibi esse percipit, in iuncos acutos ingreditur, & seipsam illorum stimulis perpungit, & curatur, vt scribit Berytius apud Cass. Dion. Vtic.

Mense Iulio cum Sol Cancri tenebit hospitium,

Luna sexta in Capricorni signo posita, gramen ablatum nihil de radicibus reddit. Quibus addo, quod papiliones maxime abundant maluis florentibus, autor Palladius lib. 8.

Si trito maluauisco cum ouorum albumine manus illeueris, atque alumen superinduxeris, resiccatisque omnibus sulphur ad vnguem tritum resperseris, ignem absque læsione tractare poteris. autor Albertus

Si ichthyocollæ & aluminis æquales partes acceperis, ac inuicem miscueris, hisque acetum superfuderis, quidquid ea miscellanea illitum in ignem proieceris, non comburetur. Idem.

Si cacumina seminum cinaræ confringas, spinis carebunt: & si per triduum eadem madefeceris in aqua odorata, & siccaueris, necnon seminaueris, eum odorem seruabunt. autor Palladius libro 4.

Laurus in vitiosa aqua madefacta, illam salubrem reddit. autor Diophanes in Geopon. Et faba sola frugum exesa, crescente Luna repletur, quemadmodum scripsit Plinius.

Semina rosæ cum grano sinapis & pede mustelæ circa retia posita, aut his appensa, pisces ad se pelliciunt. Eadem arboribus suspensa, steriles illas reddunt. autor Albertus.

Scillæ flos virgæ specie enascens, & tarde marcescens, fertilitatem fructuum huius anni portendit, quemadmodum in nostris Ephemeridibus aëriis ostendimus.

Frequenti vsu primæ speciei vmbilici Veneris (qui Græcis Cotyledon dicitur) marem concipi, & secundæ feminam, autor est Hippocrates. Et semen Rumicis, id est, siluestris lapathi, si-

niſtro brachio alligatum, ſterilitatem in mulieribus emendat, vt in Georgicis ſcribit Africanus.

Palladius eſt autor vitibus hanc eſſe naturam, vt alba vel nigra ſi redigatur in cinerem, vinoque imponatur, ei vnam quamque formam ſui coloris immittere. Tradit præterea omne triticum in ſolo vliginoſo poſt tertiam ſationem in genus ſiliginis commutari.

Sues ſumpta herba hyoſcyamo, præſenti periculo conuelluntur: niſi copioſa aqua ſtatim ſe foris & intus proluerint, vt Ælianus autor eſt. Addo ex Plinio, quod candida indumenta ſues perinde atque elephantes, impenſe oderunt: boues & tauri, purpurea: quod multi ſub hoc habitu ſuo ſummo malo ſunt experti.

Verbena collecta Sole per Arietem incedente, & cum granis pæoniæ collo appenſa, vel trita & naribus immiſſa, caducum morbum ſoluit. Et chelidonia ſuper caput infirmi poſita, ſi moribundus eſt, clamabit: ſi ſeruari debet, collacrymabit. autor Alb.

Punicæ ramulum ferunt venenatas beſtias & ſerpentes arcere: proindeque in ſtragulis ipſum imponendum eſſe cenſent, ſecuritatis ergò autor Africanus in Georg.

Herba conyza ſicca (vt Græci aſſerunt) frumentis ſubſtrata, illis ætati addit. Et columbæ ſuum locum non deſerunt, ſi per omnes feneſtras aliquid de ſtrangulati hominis loro, aut vinculo, aut fune ſuſpendas: autor Palladius libro 1.

Si ſcorpium vſſeris, reliquos (ſi qui præſentes fuerint) vel accipies, vel fugabis: itidem & formicis contingit: fortaſſis & aliis huiuſmodi anima-

libus

libus: autor Democritus in Geoponi. tradit & Didymus ibidem, quod si quis miliarem panem presumpsit, nunquam a veneno noxam incurret.

Si senis hominis cranium in peristerotrophio seu columbario suspendatur, multiplicabuntur ibi columbæ, ac quiete viuent. Idem præstabit lac mulieris puellam a bimatu lactantis, si in vitreo vase ibidem suspendatur: autor Albert.

Talpæ interibunt si earum foramina rubrica & succo agrestis cucumeris impleueris. Et si capiti porri semen rapæ sine ferro immiseris, multum fertur increscere: melius si hoc frequenter facias: autor Pallad. lib.3. & 4.

Ferrum paleis incubantium gallinarum suppositum, multam malitiam auertit: autor Florentinus in Georg. Et si quis anum galli oleo perunxerit, cum Gallina non coibit: nec ille idem vocem edet, si caput & frontem oleo illeueris.

Leporis astragalus super eum qui colicum dolorem patitur suspensus, aut ab eodem gestatus, plurimum confert: autor Archigenes apud Albertum. Addit præterea, quod dum aliquid de vmbilico infantis recens nati præciditur, & sub lapide argentei annuli, vel aurei includitur, ei qui ita factum nescit, gestatus, colicum cruciatum vel leuat, vel ne inuadat, præcauet.

Origanum montanum tritum & myrmecio superstratum, formicas illinc abire cogit. Et mus punctioni scorpionum suprapositus, multum iuuat. Adhæc vaccarum cornua cereleo, aut piccolo illita, pedum dolores deponunt: autor idem Albertus.

Opinantur multi ceparum semina ab auibus non attingi: quapropter negāt terra obrui debere.

Et si vis vt animal quoduis non diuagetur, & hospitium repetat, line frontem eius succo scillæ.

Hoc in cucurbitis insigne est, quod longas pariunt & exiles semina earum quæ in ceruice nascuntur; quæ in ventre fuerant, crassiores; quæ in fundo, latas: maxime, si inuersis cacuminibus obruantur. autor Pallad. lib. 4.

Citrium iuuari creditur, si cucurbitæ vicinis locis serantur. Et fumus sicci stercoris bubuli incensi, saluti apum aptus est. Adhæc semen brassicæ vetus mutatur in rapa, & contra. Et si cum lactuca seratur nasturtium, egregie nasci fertur. sed de his supra. Autor Pallad.

Si allium Luna sub terra posita seratur, & sub terris eadem latente vellatur, odoris fœditatem exuere fertur: autor Sotion Græcus in Geopon. & Palla. lib. 12. Tradit ille idem, dulciora effici allia, si in plantando nucleos oliuarum posueris, vel allia ipsa contusa plantaueris.

Delphinus *Simonis* appellatione adeo gaudere fertur, vt hoc tanquam illicio ductus, appellantes sequatur: quod a piscatoribus fide dignis auditum est.

Vites decrescente Luna putandæ sunt, adhæc vindemiandæ: quæ si ferro vulnerentur, ægrotãt: præsertim nouellæ: autor Anatol. in Geopo. Ex quo addo, columbinum stercus ad celerem vitium germinationem idoneum esse, verum ad vini generositatem, summe incommodum.

Coriandrum in albo aceto per diem maceratum, aptissimum redditur ad necandos pulices, si per solum cubiculi spargatur. Et radix acetolæ suspensa collo eius qui patitur scrofulas, sæpe mutata, ac repetita, iuuare creditur.

Quoti-

Quotidiana experientia constat vitem delectari vlmo, ceraso, malo persica, & amygdalo. Ficus, nux, & olea in ambitu longe seri debent. Addo quod si talpas a vinea, agro, vel horto deturbare voles, vnam cum accenso sulphure in ollam conijcere debes, nam omnes aliæ ibi conuenient.

Mures rusticos si querneo cinere eorum aditus satures, attactu frequenti scabies occupabit, ac tandem perimet. Præterea si vituli marini pellem in medio vinearum loco, viticulæ superieceris, contra imminens malum totius vineæ membra, te vestiuisse tradunt: autor Palladius.

Aduersus animalia quæ solent hortis nocere, præcipiunt Græci veruecis ventriculum statim occisi, sordibus suis plenum in loco vbi abundant huiusmodi, leuiter operiendum. Nam post biduũ congesta ibi erunt animalia quæque. Hoc cum bis vel tertio feceris, genus omne extingues: autor Palladius.

Si sanguinem testudinis lineo panno exceptum resiccaueris, & ex eo ellychnium feceris, quisquis illud incensum tenuerit pædere non cessabit, donec dimiserit. Et lingua viuentis ranæ extracta, rana in aquam proiecta, si super cor dormientis ponatur, facit vt ille ad interrogata respondeat. autor Albertus.

Illum grandini obuiare scripsit Palladius, qui Crocodili pellem, vel Hyænæ, vel marini vituli per spatia possessionis circumtulerit. & in cortis aut villæ ingressu suspenderit, vbi malum insurgere videat.

Vespertiliones non habebis, si platani folia in suspecto loco deponas: sed & hedera suffumigata illas occidit: autor Africanus in Geoponicis. Ad-

do ex [illegible] mo ibidem, quod stuporem nouæ viti inducit ferri contactus, itidem arbori ac plantæ: quare melius est manu tractare.

Si palustrem testudinem dextra manu supinam ferens, vineas perambulet, & reuersus eodem modo sic illam ponat in terra, & glebas dorsi eius curuaturæ obiiciat, ne possit inuerti, sed supina permaneat, fertur ab iniuria grandinis vel tempestatis agrum defendere: autor Pallad.

Persicum summe iuuat serpentis spolium appensum: & contra eius vitia proficit sparthum ligatum, vel sparthea de ramis suspensa: autor idem Pallad. Ad quæ accedet, quod si nigram vuam in cerasum conseras, etiam in medio vere vuam habebis.

Oleum satis omnibus est inimicum: & oculus lupi gestatus, ad victoriam facit: serpentesque eliminantur peucedani suffitu. Et scarabeus in rosis sepultus moritur, in stercore vitam recipit: ac portulaca super lectum posita somnia ac phantasmata impedit: autores Plinius & Albertus.

Si minuente Luna serantur cepæ, tenues & acriores proueniunt; si crescente, robustæ, & humoris humecti. Addo quod brassica celerius coquitur virore seruato, si dum est trium vel quatuor foliorum, nitrum tritum, & cribello secretum, desuper asperseris, vt speciem pruinæ canentis de superficie imitetur. Nec omittendum puto, quod si vermes pomiferam arborem infestent, tedæ cuneus eius radicibus insertus, illos arcet ac deturbat: autor Pallad.

Sæpe percussa olea, posteri anni fructum amittit: autor Varro; apud quem Agrasius testatur eos qui decrescente Luna tondentur, cito ac facile calue-

caluescere. Addit idem Varro cytisum herbam ab æquinoctio verno florere incipere, & ad alterum Autumni æquinoctium permanere.

Feles nullam auem contingent, si sub alam ipsius ruta syluestris suspendatur: autor Sotion in Geopon. Vbi etiam traditur, quod si videris serpentem sæpe viti implexum vindemiæ tempore, vinum acidum expectabis.

Constat locum nullis prope vtilem fructibus, in quo palmæ nascuntur: & lapidosas terras fructus lapidosos generare. Ceterum si languida erit arbor pruni, amurca æqualiter cum aqua temperata radicibus debet affundi: vel cineres ex furno, & maxime sarmentorum.

Si napibus Græcis in aqua tritis canum aures, & inter digitos vnxeris, muscæ, pulices, & ricinii eos non exulcerabunt. Ad quæ accedet, quod serpentes à caueis gallinarum & auium abiges ac arcebis, cornu ceruino sæpe incenso: autor M. Varro.

Si rubra poma, pira, racemos, nuces & alia facere voles, insitionem para in moro. Et si fructus quoscunque diu seruare voles, recentem illorum pediculum pice liquefacta illine. Addam ex Geoponicis Græcorum, quod qui fructus recentes in exsculpta, aut intus formata vascula includet, ac augescere sinet, formas ipsas ibi impressas reperiet.

Scilla iuxta radices arborum plantata, à vermibus immunes esse facit: & seris herba, tacta aqua, etiam cum est arida, fit viridis: autor Varro. Qui etiam tradit eum qui bona olet vnguenta, ad apes accedere non debere, nam ab his grauiter pungetur, ac stimulabitur.

Boues nitidiores fiunt si focum proxime habe-

ant, & ad ignis lumen intendant: & vitæ ramusli plures in columbariis suspensi, noxia arcent animalia. Insuper coriandri folia frumentis remixta, illis conseruandis maxime prosunt. autor Palladius.

Aquarum amaritudinem emendat corallium contusum & iniectum: necnon tritum hordeum, & linteolo illigatum. Sic pedibus confricatum sal, nocumentum tollit, quod ex vini crapula cõtrahitur.

Hieraces ex accipitrum genere, obscuritatem oculorum discutiunt succo herbæ hieracii, præsertim maioris: quam herbularii quidam cicioreum luteum, aut croceum vocant. Et folia apocyni, siue cynocrambes cum adipe in panes coacta, lupos, canes, vulpes & pantheras enecant in cibo data, atque eorum coxendices resoluunt: autor Dioscorides.

Vultures locum cadaueribus destinatũ, septem ante dies quam pugna committatur, præuident: in eamque partem in qua alterutra pars succumbet, respectant. Quamobrem Reges olim speculatores præmittere solebant, qui renuntiarent ad quamnam partem vultures oculos referrent.

Cinis ranæ magnæ collo gallinæ, vel alterius volucris linteolo alligatus, prohibet ne sanguis effluat, etiam si profunde vulneretur. Ex quo multi colligunt eundem cinerem gestatum, muliebrem fluxum menstruum retinere posse, ac alias item hæmorrhagias.

Pennæ alæ dextræ merulæ in mediis ædibus filo suspensæ rubro, sed cuius nullus fuerit vsus, faciunt ne quis dormire possit donec auferantur. Et cor eiusdem capiti dormientis clam suppositum,

ad

ad interrogata respondere illum inuitat: autor Albertus.

Fama est quod si psyllium virens domũ importetur, non sinat in ea pulices gigni. Quod si in feruentem aquam deiiciatur, calorem reprimit: autor Dioscorides. Ad quæ accedet, quod auriculas viuenti lepori præcisas somnos infantibus allicere tradiderunt nonnulli: præsertim si illorum capiti subiiciantur.

Quarta Luna qui nascuntur, infelices esse putantur ab Eustathio, libr. Iliad 2. quod Hercules hac Luna sit natus, cuius vita periculosis semper laboribus plena fuit. Addunt alii quod 10. mense etiam in lucem venerit: qui partus Astrologis inauspicatus est, ob Saturnum natalis periculi tunc autorem ac dominum. Sed ea de re alibi à nobis scribetur.

Occulta est antipathia vel potius sympathia (sed tamen lethalis) aui cuipiam montana, cum capris. Nam illa in harum stabula aduolans, vbera sugit: qua iniuria vber extinguitur, & capris cœcitas oboritur. Vnde *Caprimulgus* vulgo dici solet.

Vsu frequenti tuberum epilepsiam, & apoplexiam gigni, autor est Simeon Zethus. Ceterum illis cum cælo affinitatem esse credidit antiquitas; nec nisi tonante Ioue nasci. Vnde Iuuenalis:

——*facient optata tonitrua cœnas.*

Verrucas singulas singulis granis ciceris tangunt nonnulli: easque grana linteolo deligata, post se abiiciunt, atque ita decidere eas arbitrantur: autor Dioscor. Nec omittam quod lapis è capite Draconis erutus, si aceto superfusus fuerit, mouebitur primo in rectum, mox in obliquum, deinde in gyrũ, donec exhalet aceti vapor. Idem

præstat lapillus in capite cancrorum repertus, quemadmodum plus millies sum expertus.

Fugantur pulices amurca per pauimentum frequenter respersa. Vel cumino agresti cum aqua trito. Vel cucumeris agrestis semine aqua resoluto. Præterea necantur mures, si helleboro nigro caseum, vel panem, vel adipes, vel polentam permisceas, & illis offeras: autor Palladius.

Ex amaris amygdalis dulces facies, si circa radices, ouis, vel paruuli suis stercus infundas. Idem fiet infixis clauis multis aureis. Quod si formicas à quopiam loco abigere voles, cochlearum testas vacuas vre, & eo cinere illarum foramina inculca: autor idem Palladius.

Frondes lauri, libros & vestes cum quibus ponuntur, a tineis defendunt, necnon à vermibus & corrosione tutos reddunt: autor Dioscorides. Quibus addo, quod pueri brassica vescentes citius augescunt: & qui boletos venenatos ederit, succo eius poto seruabitur, vt in Græcorum Geoponicis adnotatum est.

Capræ multum lac faciunt si circum ventres ipsarum dictamnum alligaueris: autores Florenti. & Africanus in Georg. Qui postremus etiam tradit arietem non incursurum, nec impetum facturum, si cornua ipsius prope auriculas perforata fuerint.

Aristolochia rotunda diligenter trita cum campestri rana, & scriptorii atramenti parte aliqua, facit vt serpentes ceu mortui illico subsistant & hæreant, si ex ea miscellanea aliquid scripseris, & coram illis proieceris. Quod si talpas accipere voles, illorum foraminibus & osculis alliũ, porrum, aut cepam obiice statim ac si stupidi essent, foras prosilient. autor Albertus.

Ex

Ex amianctho contextæ telæ si ignibus iniiciantur, ardent quidem, sed flammis inuictæ splendidiores exeunt: autor Dioscorides. Præterea lapis asbestus semel accensus, ignem perpetuum seruat, maxime affuso pingui aliquo, estque inextinguibilis. Ex quo nostratibus Gallis vulgo *mesche sans fin* vocatur.

Theophrastus autor est, si quisquam in bullientem vini vrceum pumicem iniecerit, feruorem statim sedari. Quibus addimus cor canis in sinistra parte gestatum, non sinere vt canes allatrent: & lupi oculum dextrum in dextra manica portatum, canum hominumq; nocumenta præpedire.

Aduersus mures agrestes Apuleius asserit semina bubulo felle maceranda esse, antequam spargantur. Alii eorum aditus rhododaphnes foliis claudunt. Nec prætereundum quod vicia ante Lunam vigesimam quintam serenda non est: quia sic satam limaces persequuntur: autor Palladius.

Magna est sympathia & naturarum familiaritas inter psittacum & turturem. Nam hunc de omnibus auibus amat ille: & contra. Quod mihi & item multis exploratum sæpe fuit. Sed Ouidii testimonium huc adferre pulchrum erit, ex epistola Sapphûs:

Et variis albæ iunguntur sæpe columbæ:
Semper & à viridi turtur amatur aue.

Si vermibus laborant arborei fructus, curabis radices illinendo bubulo felle cum aceto: nam sic continuo morientur. Addo quod mala multa proferet punica arbor, si tithymalli & portulacæ succus æqualiter mixtus, trunco illinatur antequam arbor ipsa germinet.

Si cum sanguine iuuenis leporis hyoscyamum

miſcebis, & in ipſius ſpolio, aut ſi vis ſe velle conſueris, omnes loci lepores in quo is fuerit, ad ſe pelliciet: qui illinc abire non poterunt donec abſtuleris. Addo quod viſcum quercinum ſylphio coniunctum, & ad arborem cum hirundinis ala ſuſpenſum, aues ad ſe congregat. Autor Albertus.

Quotquot oues linguam albam, nigram, aut variam habent, tales fœtus plurimum generant. Admirandumque eſt quod Archelaus ſcripſit, capras non naribus, ſed auribus ſpiritum trahere: vbi non omittendum, quod mures radicibus cinararum libentiſſime veſcuntur, & ad has etiam è longinquo turmatim accurrunt. Autor Marcus Varro.

Aiunt lupos cum ſint nacti ſues, trahere vſque ad aquam: quod dentes feruorem carnis ferre nequeant. autor idem Varro: apud quem etiam lego, tot porcellos parituram porcam (ſi quidem generoſa eſt) quot mammas habet. Ad hæc ſpectatas eſſe ſues, quæ præ carnis pinguitudine non modo ſurgere non poſſent, ſed etiam in earum corporibus ſorex exeſa carne nidum feciſſet, ac mures peperiſſet. Quod pro miraculo non cenſeo habendum, cum talia paſſim videantur.

Folium portulacæ linguæ ſuppoſitum, ſitim extinguit, quemadmodum lapis alectorius in gallorum caſtratorum ventriculis repertus. Et teſtudo à ſerpentum eſu ægrotans, origano ſuperingeſto curatur, vt ſcribit Zoroaſtres in Geoponicis. Vbi etiam Didymus teſtatur paleas foliis & ramulis arborum, oleribusque maxime nocere, nam cuncta adurunt ac perforant.

Si moſchum inodorum fuerit, latrinis ſuſpenſum odorem reuocat. Et roſæ dum aperiri incipiunt, ſi

ſunt, ſi [illegible] ſuffumigentur, à veſtigio albeſcunt: autor [illegible]idymus in Georg. Addo quod arundineta incen[illegible]a vegetiora renaſcuntur. Et augeſcente Luna ſi agri ſtercorentur, herbarum excretionem adiuuant.

Ad præſagiendum de euentu alicuius ægrotantis, præcipit Plinius verbenam ab eo geſtari debere qui inuiſit: rogandumque ecquid valeat, qui ſi recte reſpondebit, futuræ ſanitatis augurium eſſe ſcribit; ſi contra, mortis.

Mirabilis eſt natura eius plantæ quam *tripolium* nuncupant. Nam eius flores ter die mutantur, vnde ſcilicet nomen habet: mane candidi, meridie purpurei, & veſpere punicei: autor Dioſcorides. Sunt qui foliis polii idem aſcribant, niſi quod Sole occidente cærulea videri aſtruunt.

Nonnulli à capitis dolore naturaliter liberati ſunt, folio oleæ hoc nomen, ἀθηνῆ, inſcribentes: ipſumque folium cum filo circa caput obligantes. Quod ſi ab incurſu aprorum immunis eſſe volet aliquis, cancri chelas, vngulas ac pedes pro amuleto alligatos ſecum habeat: autor Democritus in Geoponicis.

Magna eſt canum ſympathia & indicibilis familiaritas cum ſuis heris ac dominis. Nam his extinctis aut occiſis, plerunque cibi & potus obliti, vnà moriuntur, vel ſenſim contabeſcunt: ſeque morti vltro opponunt, vt iniurias ab his depellant, fures arceant, ac maleficos prodant.

Vinaceorum cibo ſterileſcunt gallinæ: & hordeo ſemicocto parere ſæpe coguntur, redduntque oua maiora, quæ ſi oblonga & acuta fuerint, maſculos edent: ſi rotunda, feminas. Addo quod circa gallinarum caueas cornu incendere opti-

mum eſt, ne ſerpens illuc accedat, eius odore ſolet interire: autor Pallad.

Sonus quem Echo reddit, fugare apes exiſtimatur: ideo illarum ſedes eſſe oportet, vbi illa non reſonet: autor *M*. Varro. Qui etiam tradit fabas & cetera legumina in vaſis oleariis cinere oblita perdiu incolumia ſeruari: & fabam ipſam ad coquendum facilem reddi, ſi dum ſeritur, aqua reſpergatur.

Coturnices, phaſiani, & perdices ſi ab accipitre occidantur, carnes dant longe ſapidiores. Et pinus prodeſſe creditur omnibus quæ ſub illa ſeruntur. Nec omittes quod coccyx vere prodit, exortu Caniculæ à nemine videtur.

Si leonis oculus ſub axilla portetur, omnes beſtias occurrentes in fugam conuertet. Et ſi caput milui collo gallinæ appendatur, illa diſcurrere non ceſſabit donec auferatur, cuius ſanguine ſi criſtam vngas, in poſterum non cantabit. Præterea, ſi pes talpæ lauri folio obuoluatur, & in equi aurem immittatur, prę timore excurrere non ceſſabit. Autor Albertus.

Crocodilus terreſtris crocum refugit: ob id mellis confectores dum timent alueis à crocodilis, crocum illinunt. Sic cucumer ſerpentinus in aqua maceratus cimices fugat & expellit, ſi locum aqua illa ſperſeris. Idem facit conſolida maior puluino ſuperſtrata: nam veluti ſtupeſcentes retinet, & ad ſe euocatas ligat.

Flores & folia nerii ſeu rhododaphnes, mulis, canibus, aſinis, & quadrupedum quamplurimis venena ſunt: hominibus vero contra ſerpentum morſus præſidia: maxime ſi ex vino ruta addita bibantur. Imbecillæ etiam animantes, vt pecus &c.

& capræ, si aquam bibant in qua folia ea madue-rint, moriuntur: autor Dioscorides.

Si voles in conuiuio multum bibere, cœnaréq; libenter, ante cœnam brassicam crudam, quantum voles, ex aceto manducato: & item vbi cœnaueris, comesto aliqua quinque folia: reddent te quasi nihil ederis, biberisque, bibesque quantum voles: autores Marc. Cato, & M. Varro in lib. De re rustica.

Cor masculinæ coturnicis à viro gestatũ, & femininæ à femina, facit vt nec lites, nec iurgia possint inter illos oboriri, aut spargi. Ad quæ accedet, quod si in corio lupi turturis cor deferatur, gestans rerum Venerearum illecebroso appetitu non corripietur. Et si in hirci sanguine & succo senecionis vitrum ebullierit, aut in eo calente maduerit, molle vt cera exibit.

Suffitus vngularum equi mures fugat. Et si aliquot anguillas in vino extinxeris, qui ex illo bibent abstemii euadent. Nec omittes quod serpentes ad allium non accedunt: nec canes gustant aliquid allio delibutum, etiam si impense esuriant.

Omnia hortorum, aut agrorum semina ab omnibus malis ac monstris tuta esse feruntur, si tritis radicibus agrestis cucumeris ante sationem macerata fuerunt: autor Palladius, qui etiam tradit mulieris capillum vstum à quocunque loco serpentes fugare.

Peribit filix quam per ambitum sata copiosior arundo coronet: & contra euanescens abibit arundo, quam obsepiens multa filix in orbem cinxerit: autor Dioscorides. Qui etiam scribit mares gigni, si à muliere post purgationes decoctum mercurialis maris bibatur, & trita folia genitali-

bus admoueantur, feminas veri... ex femin... mercuriali idem fiat

Lugubres literas fabarum floribus inesse, autor est Festus Pompeius: mortuorumque animas in illis habitare affirmat. Proindeque tutum non esse inter illas versari, quiescere & dormire: idque noctu magis quam interdiu.

Filix lecto superstrata ad puluinar aut alibi, cimices veluti obsides retinet. Et helleborus albus felli bubulo remixtus, facit vt aues manu capiantur, quæ grana in hac miscellanea macerata gustauerint: nam veluti stupida humi iacebunt.

Scribit Isidorus, quod radix virgæ pastoris, seu cardui siluestris in aqua decocta, bibendi auget cupiditatem: contra glycyrrhiza, quę ore contenta, Scythis olim in bello ad dies multos sitim coërcuit. Quod nos supra etiam alectorio lapidi, & folio portulacæ dedimus.

Democritus autor est in Geoponicis eum qui manus habuerit maturato semine raphani trito imbutas, sine nocumento serpentes tractare posse. Quin & radicis illorum frustum super serpentem, aut scorpionem proiectum, lethale esse scribit. Quod ad draconteam seu serpentariam etiam transfert Dioscorides.

Succus herbæ pilosellæ Mercurium seu argentum viuum glutinare, & congelare fertur. Traditque Hermes succum raphani cum succo tritorum lumbricorum terræ, per pannum expressorum, reddere ferrum ibi sæpe extinctum, tam durum vt aliud ceu plumbum incîdat.

Oleum sic metuunt cucumeres, vt si iuxta posueris, velut arcus plicentur. Quorum flores, vti etiam cucurbitarum, si in effigiato fictili conclu-

[illegible]seris, quali[illegible] effigies, talis erit vtrorumque figura: ex Græcorum Geoponicis.

Apium cum crescere incipit, si pedibus conculcetur, lætior ac vegetior insurgit, Plutarcho autore: quo, qui epilepsia laborant, vesci non debent: tantum abest, vt contingant, vel olfaciant: nam accessionem excitat.

Plinius autor est eum qui se maluæ succo perunxerit cum oleo, ab apibus pungi, lædive non posse. Ad hæc lappæ succo illitum, à scorpionibus immunem esse. Cuius radix cum vino cocta, aluum sistit, folia vero adiecto sale soluunt.

Autor est Hermes quod cucurbita in ossium humanorum cineribus plantata, & oleo irrigata nono die fructum profert. Adhæc tussi laborantem, si in os ranæ quæ arbusta scandit expuerit, viuamque dimiserit, ab ea liberari.

Mures radicibus maioranæ insidiantur, ceu medicamentum & auxilium ab his quæritantes. Ceterum, vt ab illis & gurgulionibus, aliisque animalibus noxiis frumenta & legumina defendantur, præcipit Palladius parietes amurca luto remixta illinendos esse, cui aridi oleastri folia, vel oliuæ pro paleis adiicientur. Alii coriandri folia frumentis immiscent. sed de his alibi scribemus.

Quidam fabam in vineto seminant, vt vites à pruina illæsas habeant: autor Diophanes in Geoponic. Addo quod contra formicas hortenses cor noctuæ foramini apponit Palladius. In quam rem etiam valent origanum, vel sulphur, trita & foramini aspersa: quæ si extrinsecus venerint, horti spatium cinere, creta, aut oleo, tingatur, ac circumscribatur.

Laurum, & albam vitem fulmina non attin-

gunt. idcirco tonante cælo Cæsar August. in laurετum diuertebat: & Tarchon albis vitibus domum sepiebat. Nec omittes quod ilex suis fructibus curuata, futurum annum frugis omnis copiosum vaticinatur.

Ligna amurca macerata nullo fumi tædio ardebunt. Et lac ad ignem si tepefiat, ficique ramusculo moueatur, coagulabitur: autor Africanus in Georgicis. Nec negligendum quod botryo vitis postquam defloruit, si in vasculum vitreum, terreumve (sed paruum tamen) immittatur, ex toto botryone fiet granum vnum.

Ossiculum dextri lateris ranæ quam rubetam vocant, in feruentem aquam proiectum illam refrigerare fertur: nec postea seruare nisi exemptum fuerit. Quod vero in sinistro est latere, contrarium facit. Vtrumque facile inuenies, rana à formicibus exesa: autor Plinius.

Tradit Albertus quod herba *cynoglossum* dicta, seu *lingua canis*, vbiuis locorum cum corde & matrice caniculæ imposita & sepulta, omnes vicinos canes ibi cogi inuitat. Eadem sub pedis pollice gestata, mutos reddit. Addit, nepitam herbam in apum aluеariis positam, facere vt illinc non fugiant, quin potius maiori examine cumulentur.

Ne subterraneæ pestes adultas segetes radicibus subsectis enecent, remedio est aquæ mixtus succus herbæ quam rustici *sedum* appellant: nam hoc medicamine semina vna nocte macerata iaciuntur: autor Columella.

Aduersus tonitrua quibus vitiantur gallinarum oua, pulliq; semiformes interimuntur, anteq̃ toti partibus suis cõformentur, plurimi infra cubilium stramenta, graminis aliquid subiiciunt: & ra-

& ramulos [illegible], nec minus allii capita, cum clauis ferreis: autor idem Colum.

Gallinacei galli aliter castrantur quam exectis testibus, hoc est libido ab illis remouetur, calcaribus nimirum ferro candente inustis: quæ cum ignea vi consumpta sunt, facta vlcera dum consanescant, figulari creta linuntur. Præterea, incubandi adimitur cupiditas gallinis, pinnula per nares traiecta, autor Colum.

Si cocto leporis cerebro infantulorum, qui dentire incipiunt, gingiuas blande tractaueris & inunxeris, efficies vt absque labore & dolore dentes emittant. Addo quod annulus ex recenti myrti virgula concinnatus, & annulari digito impositus, apostemata quæ sub axilla oboriuntur, sedat & compescit. Et pes dexter testudinis, super dextro pede podagrici suspēsus, aut eidem alligatus, morbum leuat, aut dolorem lenit: sic sinister sinistro appensus: & manus manui, digitus digito.

Campas fertur euincere & fugare qui fusticulos allii sine capitibus per omne horti spatiū comburens, nidorem locis pluribus excitarit: nasci quoque prohibentur, si circa arborum, vel vitium crura, bitumen & sulphur incendas: autor Palladius.

Flos herbæ anemones nunquam aut raro se aperit, nisi flante vento. Vnde quibusdam *herba venti* dicitur. Et serpentes in trifolio nunquam reperiri, autor est Plinius: propterea eius grana viginti ex vino aut posca bibita, a scorpione læsis, aut serpentibus auxiliari tradit.

Admissarius asinus, aut equus, aut animal quoduis aliud, quo pallio insternetur, eius colore sobolem generabit: autor est Absyrtus Græcus, in

Geoponicis. Addo ex Democrito, quod boues arando non lassabuntur, si oleo & terebinthina simul coctis, illorum cornua obleueris.

Ad boues non accedent œstri, seu tabani, qui illos ad insaniam solent adigere, si locum in quo pascuntur aqua decoctionis baccarum lauri contusarum, asperseris. Qui si puncti ab his fuerint, cerussam ex aqua ipsis illinito: autor Sotion in Georgicis. Sed & Africanus tradit, eos à muscis non infestandos (vti nec equos vel canes) si lauri fructum tenuissime tritum, & ex oleo coctum illis illeueris, vel saliua ipsorum illos inunxeris.

Succinum meridiem versus constitutum, paleas ad se allicit, vt magnes ad septentrionem ferrum. Quod si diu & multum succinum ipsum triueris, & contra ignem lampadis, illo stante medio, insufflaueris, ignis illico concipietur, qui nihil admotum comburet.

Si auro liquescenti gallinarum membra misceantur, illud in se consumunt & euocant: ita hoc venenum auri est. Et lapis spongiæ pueri collo appensus, tussim sedat. Quod si spongia ipsa in vinum mittatur, aquam exhaurire ac imbibere fertur, si quæ in illo fuerit.

Quidam oua magna sibi generari cupientes, rubricam dissolutam cibo gallinarum admiscent. Ceterum non abortiet Gallina, si albumen oui assatum, & vuæ passę edulis tostæ tantundem simul triueris, ac ante alium cibum apposueris: autores Leontius & Pamphilus in Græcorum Geopon.

Odoratas facies cinaras, si semen ipsarum in rosarum, aut liliorum, aut lauri, aut aliquo alio succo per triduum maceratum, terræ mandaueris,

teris. Nascentur præterea sine spinis, si semina in tenues particulas radicis lactucæ decorticatæ o[...] cultaueris, ac ita plantaueris. Sed de his alibi fu[...] & accurate à nobis scribetur, si Deus hos nob[...] iuueniles proroget annos.

Erucas hortorum enecari scribit Democritu[s] in lib. περὶ τῶν ἀντιπαθῶν, si mulier quæ in menstruis est, solutis crinibus, nudo pede, vnico tantum palliolo induta, & nihil omnino præterea habens, neque perizomate vllo circa pudenda velata, neque vlla alia re tecta, vnamquamq[ue] aream horti ter circumeat: post hoc decidere omnes erucas & vermiculos, atque ita emori: autores sunt dictus Democritus in Græcorum Geopon. Columella libro 11. cap. 3. & libro 10. circa medium. Palladius, libro 1. cap 35. Quæ testimonia hic citare volui, ne quis commentum putaret.

Hyæna vbi hominem aut canem dormientes offenderit, suum corpus iuxta dormientis corpus extendit: & si quidem se ipsam viderit maiorem esse dormiente sua longitudine, naturaliter delirum ac stupidum reddit, depasciturque ipsius manus nihil repugnantes. Si vero breuiorem seipsam conspexerit, celerrimis pedibus fugit, nec vllam dormienti læsionem adfert: autor Nestor in sua Panacea, apud Cass. Dionys. Vticensem Sed de naturæ arcanis quibusdam, deque rerum variarum sympathia & antipathia, hæc in præsentiarum attulisse satis erit. Quæ supersunt (multa sane) propediem accipies ex octo Commentariis nostris hisce de rebus paulo plenius concinnatis: adhæc ex nostris rerum agri Secretis. In quibus

& iucunda & vitæ vtilia quamplurima reperies: digna profectò quæ lucem videant. Nam, *Æque pauperibus prosunt, locupletibus æque.* Interea dum illa tibi adornabimus, istis qualibuscunque bene fruere, & conatus nostros (Lector optime) tuis apud Deum precibus iuuare satage.

FINIS LIBRI II.

Expurgado por ...
... Jesuitas Inquisidores ...
... Consejo ...

io ram

P. Pyrethri

Radicum

Cariophi

Cubebar

...eris

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm